حکومەتا هەرێما کوردستانێ — عیراق
وەزارەتا پەروەردێ
رێڤەبەریا گشتی یا پرۆگرام و چاپەمەنییا

ژمێریاریا تێچوونێ

بۆ پۆلا سێیێ بازرگانی

دانانا

عماد نجیب عەتو | حاكم علي رشيد
جودت سليم الحور

هاتییە کرمانجیکرن ژ لایێ

بدل قاسم حاجي | يوسف مجيد محمد

پێداچوونا زمانی
عبدالستار فتاح حسن

پێداچوونا زانستی
يوسف مجيد محمد

چاپا ئێکێ ٢٧١٤ کوردی ٢٠١٤ زایینی ١٤٣٥ مشەختی

سەرپەرشتێ زانستی یێ چاپێ: بدل قاسم حاجي
سەرپەرشتێ هونەری یێ چاپێ:
تایپکرن: أفراز إبراهیم محمد
دیزاین: هـلال عـابـد رمضان
بـــەرگ: ئـاری محسن أحمـد

دەستپێك

پێشقەچوونا بەردەوام دزانستێ ژمێریاریێدا بوویە ئەگەرێ بکارئینانا شێوازێن نمایشکرنا زانیاریان بۆ دیارکرنا گرێدانا هەیدناڤبەرا ژمێریاریێ وەك سیستەمەك بۆ زانیاریا ورۆلێ زانیاریێن ژمێریاری دکردارێن کارگێریدا ژنەخشەکێشان وچاڤدێری و وەرگرتنا بریارا بۆ بلندکرنا شیانێن ئەنجامدانا چالاکییان. چنکو ئەڤ زانیارییە مفای دگەهینە گەلەك لایەنان دناڤ دەزگەهیدا وهەروەسا دەرڤەی دەزگەهی ژبەر ڤێ چەندێ دروست بوونا لقەکێ دی یێ ژمێریاریێ کۆ ئەوژی ژمێریاریا تێچوونێیە بوویە پێدڤی یەکا گرنگ. ژمێریاریا تێچوونێ ئێکە ژئامرازێن چاڤدێریا ناڤخو دپروژەیدا کو کاریگەری هەیە ل سەر پیڤانا ئەنجامیێن چالاکییان وشرۆڤەکرنا وان وئەنجامدانا چاڤدێریا کارگێری دناڤ یەکەیا ئابووریدا ئەڤجا چ پیشەسازی یان بازرگانی یان خزمەتگوزاری بیت وهەروەسا کاردکەت بۆ ب دەستڤەئینانا زانیاری وپێزانینا بۆ روونکرنا ئەوا دەزگەهی ئەنجام دای ژئارمانجێن کۆ پێشتر نەخشە بۆ هاتیەکێشان.

ژبەر ئەوا مە ل سەری بەحس ژێ کری ژمێریاریا تێچوونێ ژبابەتێن گرنگ دهێتە دانان کو پێدڤیە بهێتە پێشکەش کرن بۆ قوتابیێن ئامادەیێن بازرگانی. وبۆ دانانا ڤێ پەرتووکێ مە پشت بەستن کریە سەر لایەنێن زانستی وکرداری وب شێوەکێ سادە کۆ بگونجیت دگەل ئاستێ زانستی یێ قوتابییان کو ل قوناغا سێیێ بازرگانی دخۆینن دابیتە باشترین هاریکار بۆ وان دژیانا وان یا زانستی وکرداری دپاشەرۆژێدا.

دەروازێ ئێکێ

دەستپێکێن گشتی یێن ژمێریاریا تێچوونێ

(مبادی عامه فی محاسبه التکالیف)

پشکا ئێکێ: سروشت وئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ

(طبیعة واهداف محاسبة التكاليف)

پشکا دووێ: خانه بەندکرنا تۆخمێن تێچوونێ

(تبویب عناصر التكاليف)

پشکا سێیێ : بنەمایێن سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ

(مقومات نظام محاسبة التكاليف)

پشکا ئێکێ :

_ سروشت وئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ

_ پێناسا ژمێریاریا تێچوونێ (تعريف محاسبة التكاليف)

_ ئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ (اهداف محاسبة التكاليف)

_پەیوەندیا ژمێریاریا تێچوونێ ب ژمێریاریا دارایی

(علاقة محاسبة التكاليف بالمحاسبة المالية)

پشکا ئێکێ
سروشت وئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ
(طبيعة واهداف محاسبة التكاليف)

ژمێریاریا تێچوونێ یابوویە دیاردەکا پێشکەفتی دزانستێ ژمێریاریێدا ژئەنجامێ کۆ پێدڤییە کا گرنگ بۆ چارەسەرکرنا کێشەیێن کارگێری وئابووری بۆ وان پرۆژەیێن گەشەکری وئالۆزبووین ژئەگەرێ پێشکەفتنا تەکنیکی وپێدڤیێن کۆمەڵەی بۆ تێرکرنا حەز وپێدڤییان ژشمەك وخزمەتگوزاریان. ژبەر ڤێ چەندێ ب پێدڤی هاتە زانیین رێکەك هەبیت بۆ چارەسەرکرنا ڤان کێشەیێن کارگێری وهۆسا ژمێریاران ڤەکۆلین کرن بۆ دیتنا ئامرازەکی وب دیتنا وان باشترین ئامراز بۆ چارەسەرکرنا ڤان کێشان ژمێریاریا تێچوونێ بوو داکو تێچوونا بەرهەمی حساب بکەت وهەروەسا زانیاریێن پێدڤی بدەستڤە بینیت بۆ کارگێریێ ب مەبەستا نەخشەکێشانێ و وەرگرتنا بریارێن ئابووری.

١_١ پێناسا ژمێریاریا تێچوونێ:

(عەدنان عابدیین) دفەرهەنگا زاراڤێن ژمێریاریێدا پێناسە کریە (خانەیەکا ژمێریاریێ یە کو خەملاندن وچاڤدێری کرنا تێچوونا پشت راست دکەت. گرنگیدانا ئێکێ دڤێ خانەیێدا تێچوونا کالایێن دهێنە بەرهەم ئینان، وهەروەسا گرنگیدان ب زانیاریێن تێچوونا راستەقینەیە ویاپێشبینی کری کو دهێتە بکارئینان دچاڤدێری کرنا کردارێن بەرهەم ئینان ونەخشەکێشانێ بۆ داهاتی).

پێناسا ژمێریاریا تێچوونێ ئەڤێ ب خۆڤە دگریت کۆ (ئێکە ژلقێن ژمێریاریێ ئارمانجا وێ پیڤان ودیارکرنا تێچوونا شمەك یان خزمەتگوزاریان کو دەزگەهـ کاردکەت بۆ پێشکەشکرنا وان بۆ بەکاربەری. وهەروەسا دپێناسێ دا هاتیە روونکرن کو گرنگترین ئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ خەملاندنا تێچوونا وچاڤدیری کرنا وانە وهەروەسا دپێناسێدا هاتیە کو پویتەدانەکا مەزن ب دوو لایەنێن گرنگ ددەت.

ئەوژی تێچوونا راستەقینە وتێچوونا پێشبینکریە ئەوا هاتیە ب کارئینان دچاڤدێری کرنا کردارێن نەخشەکێشانا پاشەرۆژێ ب مەرەما دیارکرنا خالێن لاوازیێ ب رێکا چاڤدێری کرنا گۆرانکاریا دناڤبەرا تێچوونا خەمەلاندی وتێچوونا راستەقینە (کرداری).

وهەروەسا پەیمانگەها ژمێریاریێن تێچوونێ وکارگێریێ (ئینگلتەرا و ویلز دپەرتووکا تایبەت ب زاراڤێن ژمێریاریا تێچوونێ پێناسە کریە ب (بجهـ ئینانا تێچوونێ ودەستپێکێن حسابێن تێچوونێ ورێك وتەکنیکێن زانست وهونەر وشێوازێن پشتراستبوون ژتێچوون وکونترولکرن وچاڤدێری کرنا وان ودیارکرنا برێ قازانجێ ونمایشکرنا زانیاریێن ژێ هاتینە وەرگرتن بخوڤە دگریت بۆ مەبەستێن نەخشەکێشانێ و وەرگرتنا بریارێن کارگێری).

١_٢ ئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ:

ژوان پێناسەیێن بەری نوکە هاتینە گوتن بۆ ژمێریاریا تێچوونێ، کومەکا مفایان دیاردبن کۆ مفای دگەهینە کارگێریێ ئەو ژی ئەڤەنە:

ئێك:دیارکرنا تێچوونا یەکەیا هاتیە بەرهەم ئینان.

دوو:خەملاندنا تێچوونا.

سێ:چاڤدێریکرنا تێچوونا.

چار:پروگرامکرنا چالاکیێن داهاتی.

پێنج:دیارکرنا خالێن لاوازیێ.

شەش:بکارئینانا تێچوونێ وەك هۆکارەکێ هاریکار بۆ وەرگرتنا بریاران.

ل سەری مەبەحسێ هندەك ژوان ئارمانجان کر کو ژمێریاریا تێچوونێ ئینایە، و ئەڤ ئارمانجە پێدڤییە بهێنە دیارکرن ودێ ب کورتی بەحسێ هەر ئێك ژوان کەین.

١_ دیارکرنا تێچوونا یەکەیا هاتیە بەرهەم ئینان:

کارگێری نەشێت نرخێ بەرهەمێ خۆ ژشمەك وخزمەتگوزاریان دیاربکەت هەکە تێچوونا یەکەیا هاتیە بەرهەم ئینان یان خزمەتگوزاریا هاتیە پێشکەشکرن نەزانیت وئەڤ چەندە ژی ب رێکا زانینا تێچوونا تۆخمێن دچنە دناڤدا وخانەبەندکرنا وان دا تێچوونا یەکەیا هاتیە بەرهەم ئینان دیاربیت.

٢_ خەملاندنا تێچوونان:

بەری بەرهەم ئینانا شمەکان یان خزمەتگوزاریان دڤێت تۆخمێن پێدڤی بۆ بەرهەم ئینانێ بهێنە زانین ول دەستپێکێ خەملاندنەك هەبیت بۆ تێچوونێن دهێنە پێشبین کرن دپاشەرۆژێدا وئەڤ چەندە دیاردبیت ب رێکا تۆمارێن بەری نوکە وشارەزایا پەیدابووی بۆ وان کەسێن ب کارێ خەملاندنێ رادبن.

٣_ چاڤدێریکرنا تێچوونان:

پێدڤییە کارگێری پێداچوونا تێچوونا چالاکییان بکەت ب رێکا ئەنجامدانا چاڤدێریەکا بەردەوام بۆ تۆخمێن تێچوونێ ب مەبەستا کێمکرنا وان ب رێکا بکارئینانەکا نموونەیی بۆ ئەوێن بەردەست ژوان تۆخمان وبەراودکرنا تێچوونێن راستەقینە دگەل یێن پێشتر هاتینە پێشبینکرن ودیڤچوونا ئەگەرێن جیاوازیێ وئەنجامدانا کارێ پێدڤی بۆ دانانا سنورەکی بۆ مەزاختنا زێدە وبێ مفا.

٤_ پڕوگرامکرنا چالاکیێن پاشەرۆژێ:

ئەڤ چەندە ژی ب رێکا بەشداریکرنا ژمێریارێن تێچوونێ دگەل کارگێریێ وهاریکرنا وان بۆ ب دەستڤەئینانا زانیاریێن پێدڤی بۆ ئامادەکرنا بەرنامە وپڕوگرامان بۆ چالاکیێن پاشەرۆژێ ونەخشەکێشانەکا رێك وپێك بۆ پەیداکرنا بنەمایەکێ بنەڕەت بۆ کریارا چاڤدێریێ.

٥_ دیارکرنا خاصێن لاوازیێ :

ب رێکا بەراوردکرنێ دناڤبەرا تێچوونا راستەقینە دتۆخمێن تێچوونێدا وتێچوونا پێشەکی هاتینە خەملاندن دێ جیاوازی دیاربن وهەروەسا دێ خالێن لاواز هێنە دەستنیشانکرن دگەل ئەگەرێن وێ ب مەرەما سوود وەرگرتن(وەسوودهێنان) ژداهاتان، سوود وەرگرتنەکا نموونەیی هەر وەك پلان بۆ هاتیە دانان.

٦_ بکارئینانا تێچوونێ وەك هوکارەکێ هاریکار بۆ وەرگرتنا بریاران :

دەمێ حسابێن تێچوونێ دەستە بەردبن دشیان دایە راپۆرت و روونکرنێن خۆلی یێن پێدڤی بهێنە پێشکەشکرن بۆ کارگێریا بالا ٌ ول ئاستێن کارگێریی یێن جودا جودا ب شێوەیەکێ کو ئەڤان زانیارییان بەهایەکێ مەزن هەبیت ل دەمێ گونجای بۆ وەرگرتنا بریارێن گونجای بۆ چارەسەرکرنا کێشەێن پەیوەندیدار.

١_٣ پەیوەندیا ژمێریاریا تێچوونێ ب ژمێریاریا دارایی :

ژمێریاریا تێچوونێ گرنگییێ ددەتە ب دەستڤەئینانا زانیاریان بۆ پیڤانا ئەنجامێ چالاکییان ب رێکا لیستەیێن دارایی یێن ئامادەکری بۆ زانینا قازانج وزیانێن چالاکییان وهەروەسا پاراستنا هەبووەکانا ژدەستێوەردانێ وشێوازێ نمایشکرنا روونکراوێن بارێ دارایی بۆ کاری. دەمێ ژمێریاریا تێچوونێ دهێتە دانان وەك لقەك ژ ژمێریاریا دارایی بۆ ب دەستڤەئینانا کۆمەکا ئارمانجان کو ژمێریاریا دارایی نەشیایە ب دەستڤە بینیت وهندەك ژ وان مەپێشتر دیارکربوون دئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێدا.

وبۆ روونکرنا پەیوەندیی دناڤبەرا ژمێریاریا دارایی وژمێریاریا تێچوونێدا پێدڤییە بەحسێ ڤان خالێن خوارێ بکەین:

١_ژمێریاریا دارایی زانیارێن تمام پێشکێش دەکەت ب رێکا حسابێن بازرگانیەتی وقازانج وزیانا بۆ خۆدانێ دەزگەهی ولایەنێن دەرەکی کۆ گرنگیا خۆ هەیە بۆ زانینا ئەنجامێ چالاکیێن دەزگەهی وهەروەسا دانانا زانیاریان بۆ بارێ دارایی (بودجا گشتی) بۆ ڤەکۆلینێ ل سەر ئاستێ وێ یێ دارایی و دبەرامبەردا ژمێریاریا

تێچوونێ کار دکەت بۆ شرۆڤەکرنا روونکرنا (داتا وزانیاریان) ب شێوەکێ تێر وتەسەل کۆ خزمەتا کارگێریا دەزگەهی بکەت وزانیاریان پەیدا بکەت بۆ هاریکرنێ دکردارێن نەخشەکێشانێ و وەرگرتنا بریاران.

٢_ژخالا پێشتر ئەم دشێین بێژین ژمێریاریا دارایی ژمێریاریا دەرەکییە وژمێریاریا تێچوونێ ژمێریاریا ناڤخوییە.

٣_ژمێریاریا تێچوونێ درێژی پێدانە ب ژمێریاریا دارایی وتەمامکەرا وێیە ژئەگەرێ بکارئینانا هەمان بنەمایێن ژمێریاریێ زێدەباری شرۆڤەکرنا روونکریا ونمایشکرنا وان ب شێوەکێ تێر وتەسەل.

٤_ژمێریاریا تێچوونێ بەشداریێ دکەت ل گەل ژمێریاریا دارایی بۆ ئامادەکرنا حسابێن دوماهیێ ب پێشکێشی کرنا روونکرنێن تایبەت ب تێچوونا شمەکێن عەمبارکری وکالاێ یێن تمام دروستکری ونیف دروستکری بۆ بکارئینانا وان دئامادەکرنا خشتەیێن ژمێریاریا داراییدا.

٥_ژمێریاریا تێچوونێ دهێتە جوداکرن ژ ژمێریاریا دارایی ژلایەنێ گرنگییا دەمی کو ژمێریاریا دارایی گرنگییێ ددەتە رویدانێن بووری کو هاتینە جێگیرکرن دتۆمارا دا ل دویف مێژوویێن وان بەلێ ژمێریاریا تێچوونێ گرنگییێ ددەتە پارشەرۆژێ ب شێوەکی کو بنەمایەکی پەیدا ددکەت بۆ دانانا پلانا چالاکیێن پاشەرۆژێ زێدەباری چاڤدێریکرنا جێبەجێکرنێ. ل ژێر رووناهیا ئەوا مەل سەری دیارکری سەبارەت بەراوردکرنێ د ناڤبەرا ژمێریاریا دارایی وژمێریاریا تێچوونێدا دیار دبیت کو پەیوەندیا هەی ئەوە کو ژمێریارا دارایی روونکرن وزانیاریان ددەتە ژمێریاریا تێچوونێ وئەڤ نە خشەیێ بهێت ڤێ چەندێ دیار وروون دکەت.

نەخشەیێ (١_١) رێکا تێچوونا دیار وروون دکەت

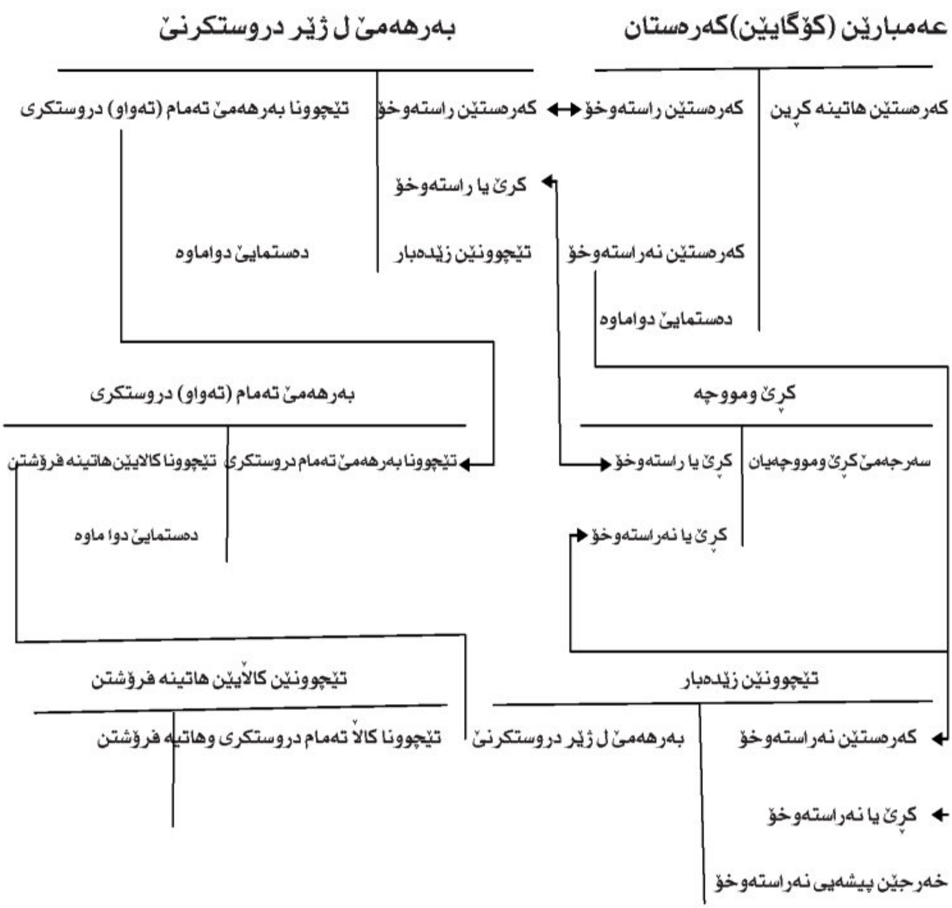

ژئەڤاهاتیە پێشکێش کرن دێ بینین کو حسابا عەمبارێن کەرەستان وبەرهەمێ ل ژێر دروستکرنێ وبەرهەمێ تەمام دروستکری کو پێك دهێت ژدەستمایێ دوا ماوە ئەوێ پێشتر مە شرۆڤەکری کو ئەو دەستمایە دهێنە بکارئینان بۆ دیارکرنا روونکرنێن بارێ دارایی کو ژمێریاریا تێچوونێ د دەتە ژمێریاریا دارایی.

پرسیارێن پشكا ئێكێ

پ١/ ژمێریاریا تێچوونێ پێناسە بكە؟

پ٢/ئارمانجێن ژمێریاریا تێچوونێ ب درێژی بەحس بكە؟

پ٣/لایەنێن پەیوەندیێ دناڤبەرا ژمێریاریا دارایی وژمێریاریا تێچوونێ چنە؟
ب درێژی دیاربكە؟

پ٤/ ب كورتی چەوانیا ڤەگەراندنا زانیاریێن دارایی ژتۆمارێن دارایی بۆ تۆمارێن
ژمێریاری تێچوون دیار بكە؟

پشكا دووێ

خانه بەندكرنا تۆخمێن تێچوونێ

((تبويب عناصر التكاليف))

(خانه بەندكرنا تۆخمێن تێچوونێ)

٢_١ دەسپێك

٢_٢ پێناسا تۆخمێن تێچوونێ ((تعريف عناصر التكاليف))

٢_٣ مەبەستا خانه بەندكرنا تۆخمێن تێچوونێ ((اغراض التبويب لعناصر التكاليف))

٢_٤ جۆرێن خانه بەندكرنا تۆخمێن تێچوونێ ((انواع التبويب لعناصر التكاليف))

٢_٤_١ خانەبەندكرنا سروشتى بۆ تۆخمێن تێچوونێ ((التبويب الطبيعي لعناصر التكاليف))

٢_٤_٢خانەبەندكرنا ئەركى بۆ تۆخمێن تێچوونێ ((التبويب الوظيفي لعناصر التكاليف))

٢_٤_٣ خانەبەندكرن ل سەر بنەمایێ پەیوەندیا تۆخمێ تێچوونێ ب یەكەیا هاتیە بەرهەم ئینان ((التبويب على اساس علاقة العنصر بالوحدة المنتجة))

٢_٤_٤ خانەبەندكرن ل سەر بنەمایێ پەیوەندیا تۆخمێ تێچوونێ ب قەبارێ بەرهەم ئینانێ ((التبويب على اساس علاقة عنصر التكلفة بحجم الانتاج))

پشکا دووێ
خانەبەندکرنا تۆخمێن (ماکێن) تێچوونێ

٢_١ دەستپێك

خانەبەندکرنا تێچوونا ب ئێك ژبنەمایێن سەرەکی بۆ سیستەمێ تێچوونێ دهێتە دانان ئەڤ چەندە ژی دهێتە نواندن ب رابەرێ تۆخمێن تێچوونێ کۆ ئێکە ژشەنگستێن سەرەکی یێن سیستەمێ تێچوونێ، بەلێ گرنگییا بابەتی وپەیوەندییا وی یا راستەوخۆ ب هەمی ئەوا پەیوەندی هەی ب تۆخمێن تێچوونێ وشێوازێن شرۆڤەکرن وچاڤدێریکرنا وان وەکریە کو بهێتە جوداکرن ب شێوەکێ کو یێ سەربەخۆبیت ژسیستەمێ تێچوونێ ب ئارمانجا نیاسینا پێشوەخت کا تێچوون چنە بەری دەست ب کاری بهێتە کرن وەك پێنگاڤێن تۆمارکرن وشرۆڤەکرنا ڤان توخمان.

٢_٢پێناسا تۆخمێن تێچوونێ: تۆخمێن تێچوونێ ئەو گوژمە نەیێن هاتینەدان یان پێشبینی دهێتەکرن کۆ بهێنەدان وەك بەها بۆ شمەك یان خزمەتگوزارییێن ئەم بدەستخوڤە دئینن ودهێنە بکارئینان بۆ بەرهەم ئینانا شمەك وخزمەتگوزارییێن دوماهیێ. ژبەر ڤێ چەندێ تۆخمێن تێچوونێ بەهایێ هۆکارێن بەرهەم ئینانێ دنوێنیت کو ل دویف سروشتێ خۆ دیار دبن ب شێوەیێ کەرەستە یان کار یان خزمەتگوزارییێن دی کو هاریکاریا ئێکدوو دکەن بۆ دروستکرنا شمەك یان خزمەتگوزاریا ودڤێت ئەڤ مەرجێن خوارێ دئەڤان تۆخماندا هەبن.

أ_بکارئینانا کردەیی بۆ تۆخمێ تێچوونێ دبەرهەم ئینانێدا دا کو ببیتە بەشەك ژتێچوونێ.

ب_سنوور داریەتیا بکارئینانێ ورامانا ڤێ چەندێ ئەوە کو مەرج نینە هەمی ئەوا دهێتە بکارئینان ژتۆخمێن تێچوونێ بهێتە تۆمارکرن وەك تێچوون بەلکی پێدڤییە ئەوا سروشتی نەبیت بهێتە لادان وتێچوونا بەرهەمی تنێ ئەوبیت یا پێشوەخت هاتیە دیارکرن.

ئەڤە ومەبەست ژخانەبەندکرنا تۆخمێن تێچوونێ دابەشکرنا وان بۆ کۆمێن وەك ئێك (هەڤ ڕەگەز) ل دویف وێ مەبەستا دیارکری کو ب ڕێکا وێ تەماشەی خانەبەندکرنا تۆخمێن تێچوونێ دکەین.

٢_٣ مەرەمێن خانەبەندکرنا تۆخمێن تێچوونێ چەند مەرەم هەنە وەك:

١_دیارکرنا تێچوونێن تشتێ هاتیە بەرهەم ئینان جودا جودا وهەرەسا دیارکرنا قازانجێن دەزگەهی کو پەیوەندی ب هەر هێلەکا بەرهەمی هەیە.

٢_بدەستڤەئینانا هۆکارێ چاڤدێریکرنا تێچوونا وکێمکرنا وان بۆ نزمترین ئاست دا کو لێهاتوویا جێبەجێکرنێ بهێتە بەرزکرن.

٣_هاریکارە بۆ خانەبەندکرنا وان زانیاریێن کارگێریێ پێدڤی پی هەی بۆ دانانا پلانا بۆ چالاکیێن دەزگەهی و وەرگرتنا بریارێن دروست.

٤_کردارێن بجهـ ئینانا بیردۆزێن ب سەر ڤەگرێدانا تێچوونا ب سانەهی دکەت.

٢_٤ جۆرێن خانەبەندکرنا تۆخمێن تێچوونێ:

٢_٤_١ خانەبەندکرنا سروشتی بۆ توخمێن تێچوونێ

خانەبەندکرنا سروشتی ئەو بنەمایە کو پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن بۆ خانەبەندکرنێن لقی کو کاردکەت بۆ بدەستڤەئینانا مەبەستێن چاڤدێریا کارگێری وخانەبەندکرنا توخمێن تێچوونێ ل دویف سروشتێ وان دهێنە دەستنیشانکرن ب کەرەستەیان وکارکرن وخەرجییان.

أ_كەرەستە: ئەڤ توخمە مادەیێ پێدڤییە بۆ پێکئینانا شمەکێن هاتینە بەرهەم ئینان، ودبیت کەرەستەیا دەستپێکی بیت یان شمەکا نیڤ دروستکری بیت کۆ کارگەهـ دێ کریت ودێ دروستکرنا وێ تەمام کەت داکو تەمام ببیت.
ب_کارکرن (کرێ): ئەوژی تێچوونا ئەرکێ(رەنج) هاتیە ب کارئینان بۆ گوهۆرینا کەرەستێن دەسپێکێ بۆ شمەکێن تەمام دروستکری یە ودهێتە پیڤان ودیارکرن یان ب دەمێ خەرجکری یان ب پارچەیێن دروستکری.
ج_خەرجی: پێکهاتیە ژتێچوونێن زێدەبار کو تێچوونا بەرهەمی بخوڤە دگریت ژبلی کەرەستە وکارکرنێ وئەڤ خەرجییێ گەلەك جۆرن وهەروەسا دجیاوازن ژدەزگەهەکی بۆ ئێکێ دی وەك کرێیا کارگەهێ، سو وانا مەکینا، کارەبا وئا ڤ وتەلەفۆن، بیمەکرن....هتد.

نەخشەیێ (٢_١)

خانەبەندکرنا سروشتی بۆ تۆخمێن تێچوونێ

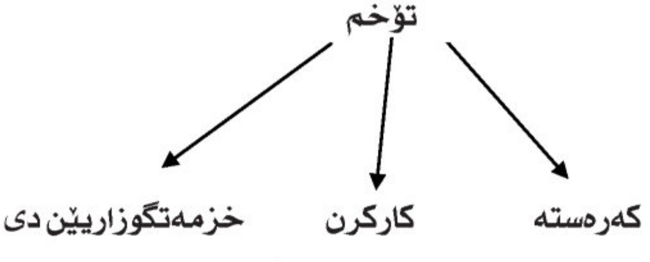

نموونە (١) کارگەها (بێخال) بۆ بەرهەم ئینانا کراسا وزەیا بەرهەم ئینانا وێ دگەهیتە ٥٠٠٠٠٠ کراسا سالانە وتێچوونا بەرهەم ئینانا ڤێ چەندێ بۆ سالا ١٩٩٢ ب ڤی شێوەیێ خوارێ بوو ب (دیناری)١٨٧٥٠٠٠کەرەستە ، ٦٢٥٠٠٠ کرێ، ٥٠٠٠٠٠خەرجییێن دی. داخوازی/خانە بەندکرنا تێچوونا ب لیستەکێ ل سەر بنەمایێ سروشتی ودەرخستنا تێچوونا ئێك کراسی.

شيكار:ليستا تێچوونا تايبەت ب بەرهەمئينانا كراسا ل پەى خانەبەندكرنا سروشتى

تۆخمێن تێچوونێ	سەرجەمێ تێچوونێ (دينار)	تێچوونا يەك كراسى (دينار)
كەرەستە	١٨٧٥٠٠٠	٣,٧٥٠
كاركرن (كرێ)	٦٢٥٠٠٠	١,٢٥٠
خەرجيێن دى	٥٠٠٠٠٠	١,٠٠٠
سەرجەمێ تێچوونێ	٣٠٠٠٠٠٠	٦,٠٠٠

تێبينى:

١_رێز بەندكرنا تۆخمان رێزبەندكرنەكا سروشتى بوو.

٢_سەرجەمێ تێچوونێ بو هەر توخمەكى هاتە دانان ل خانەيا سەرجەمێ تێچوونێ وهاتە دابەشكرن ل سەر يەكيێن هاتينە بەرهەم ئينان (٥٠٠٠٠٠) كراس، وەسا تێكرايێ تێچوونا تۆخمى بۆ ئێك كراسى دياربوو. وپشتى مە هەر دوو خانەيێن سەرجەمێ تێچوونێ وتێچوونا يەك كراس كۆمكرين سەرجەمێ تێچوونێ بۆ كراسا هەروەسا تێچوونا يەك كراس بوومە ديار بوو.

٢_٤_٢ خانەبەندكرنا ئەركى بۆ تۆخمێن تێچوونێ:

لپەى ڤێ خانە بەندكرنێ توخمێن تێچوونێ دهێنە دابەشكرن ل سەر بنەمايێ ئەركێن سەرەكى يێن دەزگەهى كو ئەو ژى (دروستكرن وبازاركارى وكارگێرى)نە وبكارئينانا خانەبەندكرنا سروشتى مە تۆخمێن تێچوونێ ل دويف ڤى نەخشەيێ ل خوارێ شرۆڤەكرينە

خانەبەندکرنا سروشتی

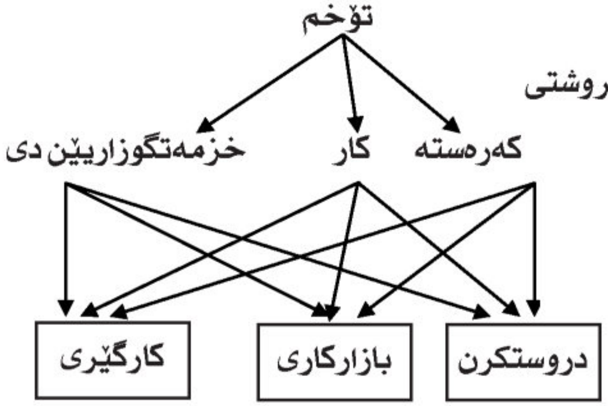

خانە بەندکرنا ئەرکی

نموونە (٢) ئەڤان زانیارییێن ل خوارێ خانەبەند بکە کۆ تایبەتن ب کارگەها کراسێن (بێخال) یائاماژە پێ هاتیەکرن دنموونیا (١)دا ل سەر بنەمایێ دابەشکرنا ئەرکی بۆ تۆخمێن تێچوونێ وهەروەسان دیارکرنا تێچوونا ئێك کراسی وسەرجەمێ تێچوونێ بۆ بەرهەمی.

کەرەستێن دەسپێکێ	١٦٠٠٠٠٠	کەرەستێن پێچانێ	٢٥٠٠٠٠
پەراو وچاپەمەنی	٢٥٠٠٠	کرێێن بەرهەم ئینانێ	٥٠٠٠٠٠
مووچەیێ فەرمانبەرێن بازارکاری	٧٥٠٠٠	مووچەیێن کارگێریا گشتی	٥٠٠٠٠
سووانا هەبوویێن کارگەهێ	٧٥٠٠٠	سووانا هەبوویێن بازارکاری	٢٥٠٠٠
خەرجیێن دی یێن کارگەهێ	١٥٠٠٠٠	کرێیا پێشانگەهێن فروشتنێ	٥٠٠٠٠
کرێیا ئاڤاهیێ کارگێری	٥٠٠٠٠	ڤەگوهاستنا کالایێن هاتینە فروشتن(فرۆشراوان)	٣٠٠٠٠
خەرجیێن دی یێن بازارکاری	٤٥٠٠٠	سووانێ کەرەستێن نڤێسینگەهێ	١٠٠٠٠

شیکار: دەرخستەیێ دابەشکرنا تێچوونێ ل سەر بنەمایێ خانەبەندکرنا ئەرکی

تۆخمێن تێچوونێ	سەرجەم بەشەك	سەرجەم سەرجەم ب دینار	تێچوونا ئێك كراس (دینار)
دروستکرن			
کەرەستێن دەسپێکێ	١٦٠٠٠٠٠		
کرێیا بەرهەم ئینانێ	٥٠٠٠٠٠		
سووانێ هەبوویێن کارگەهێ	٧٥٠٠٠		
خەرجییێن دی یێن بەرهەم ئینانێ	١٥٠٠٠٠		
سەرجەمێ تێچوونا دروستکرنێ		٢٣٢٥٠٠٠	٤,٦٥٠
بازارکاری	٢٥٠٠٠٠		
کەرەستێن داگرتن وپێچانێ	٧٥٠٠٠		
مووچەیێ فەرمانبەرێن	٢٥٠٠٠		
بازارکاری	٣٠٠٠٠		
سووانێ هەبوویێن بازارکاری			
خەرجییێن ڤەگوهاستنا کالاییێن	٥٠٠٠٠		
هاتینە فروشتن(فروشراوان)	٤٥٠٠٠		
کرێیا پێشانگەها			
خەرجییێن دی یێن بازارکاری			
سەرجەمێ تێچوونا بازرکاری		٤٧٥٠٠٠	٠,٩٥٠
کارگێری	٢٥٠٠٠		
پەراو وچاپەمەنی	٥٠٠٠٠		
مووچەیێن کارگێریا گشتی	١٠٠٠٠		
سووانێ کەرەستێن نڤێسینگەهێ	٥٠٠٠٠		
کرێیا ئاڤاهیێ کارگێریێ	٦٥٠٠٠		
خەرجییێن کارگێری ومایە داری			
		٢٠٠٠٠٠	٠,٤٠٠
		٣٠٠٠٠٠٠	٦,٠٠٠

تێبینی ل سەر شیکاریێ:

١_بکارئینانا خانەبەندکرنا سروشتی (کەرەستە، کار، خەرجی) بۆ هەرسێ ئەرکا ژئەرکێن دەزگەهی (دروستکرن، بازارکاری، کارگێری).

٢_کۆمکرنا تێچوونا هەر ئەرکەکی ودابەشکرن ل سەر یەکەیێن بەرهەمی بۆ ب دەستڤەئینانا تێچوونا یەکەیا هاتیە بەرهەم ئینان (کراس) بۆ ڤان هەرسێ ئەرکا (دروستکرن، بازارکاری، کارگێری).

٣_کۆمکرنا سەرجەمێ تێچوونێ بۆ ئەرکان بۆ ب دەستڤەئینانا سەرجەمێ هەمی تێچوونا وهەروەسان تێچوونا ئێك کراس.

٢_٤_٣ خانەبەندکرن ل سەر بنەمایێ پەیوەندییا تۆخمێن تێچوونێ ب یەکەیا بەرهەمی:

بیروکا ڤێ خانەبەندکرنێ وێ چەندێ دخوازیت کو تۆخمێن تێچوونێ گرێدانەکا راستەوخۆ هەبیت ب بەرهەم ئینانێ (یەکەیێن بەرهەمی) وهندەك ژتۆخمان گرێدانەکا راستەوخۆ نینە بەلکو هاریکاریا ئەنجامدانا کردارێن دروستکرنێ دکەت وژبەر نەبوونا پەیوەندی وگرێدانا راستەوخۆ دناڤبەرا وان ویەکەیێن بەرهەم ئینانێ گەلەك جاران ناچنە دناڤ دروستکرنا یەکەیاندا.

نەخشەیێ (٢_٣) بنەمایێن پەیوەندییا تۆخمێن تێچوونێ ب یەکەیێن بەرهەمی روون دکەت:

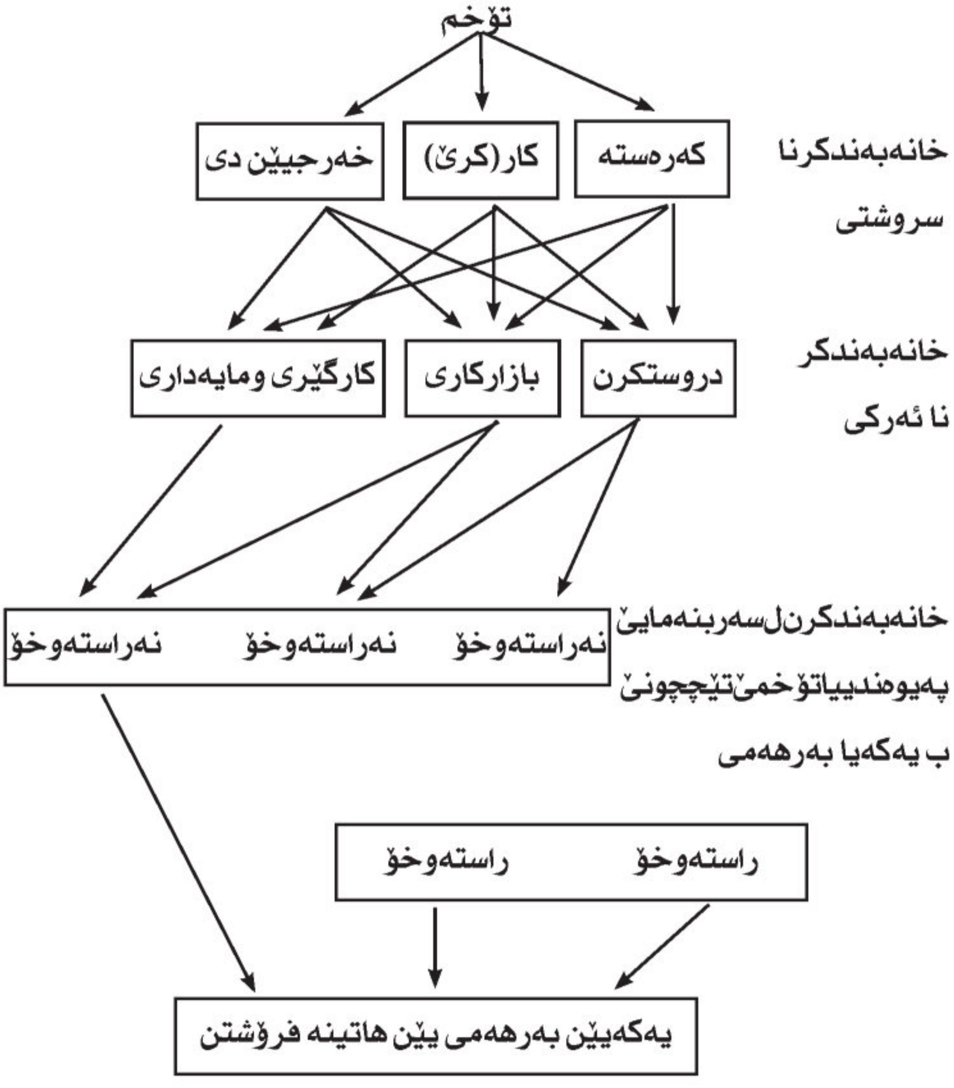

دڤی نەخشەیێ ل سەری دێ بینین کو یەکەیێن هاتینە بەرهەم ئیان وهەروەسا یێن هاتینە فرۆشتن هندەك تۆخم هەنە کو گرێدانەکا راستەوخۆ دگەلدا هەیە وئەڤ تۆخمە پیشەسازی وبازارکارینە ودچنە دناڤ پێك ئینانا شمەکێن هاتینە بەرهەم ئینان وهاتینە فرۆشتن وپەیوەندییا وان راستەوخۆیە. بەلێ ئەو تۆخمێن ناچنە دناڤ پێك ئینانا شمەکان ئەڤە نەراستەوخۆنە ودهێنە دانان (حسابکرن) ل سەر تێچوونا بەرهەمێ فرۆشتی بەلێ نەگرێدای کردارا بەرهەم ئێنانێنە بەلکو هاریکارن دجێبەجێکرنا بەرهەم ئینانێ وفروشتنێ.

نموونە (٣):ژوان روونکرنێن خوارێ کو تایبەتن ب کارگەها (بێخال) بۆ کراسا سەرجەمێ تێچوونێ وتێچوونا ئێك کراس دیاربکە ئەگەر تەزانی کۆ چەندایەتیا بەرهەم ئینانێ دماوێ سالەکێ دا (٥٠٠٠٠٠)کراس.

كەرەستێن دەسپێکێ	١٦٠٠٠٠٠	کرێ یێن بەرهەم ئینانێ یێن راستەوخۆ	٥٠٠٠٠٠
كەرەستێن پێچان وگرێدانێ	٢٥٠٠٠	سووانێ هەبوویێن بەرهەم ئینانێ	٧٥٠٠٠
خەرجیێن دی یێن بەرهەم ئینانێ	١٥٠٠٠٠	خەرجیێن دی یێن بازارکاری	٢٥٠٠٠
خەرجیێن کارگێری ومایەداری	٢٠٠٠٠٠		

شیکار:

تۆخمێن تێچوونێ	بەشەکی	سەرجەم	بەشەکی	سەرجەم
تێچوونێن راستەوخۆ				
کەرەستێن دەستپێکی	١٦٠٠٠٠٠			
کرێ یێن راستەوخۆ	٥٠٠٠٠٠			
_تیچوونا دروستکرنێ یاراستەوخۆ		٢١٠٠٠٠٠	٤,٢٠٠	
کەرەستێن داگرتن وپێچانێ	٢٥٠٠٠٠			
_تێچوونا بازارکاری یا راستەوخۆ		٢٥٠٠٠٠	٠,٥٠٠	
❖سەرجەمێ تێچوونا راستەوخۆ (تێچوونا فرۆشتیان) (فرۆشراوان)		٢٣٥٠٠٠٠		٤,٧٠٠
تێچوونێن نەراستەوخۆ				
سووانێ هەبوویێن جێگر یێن بەرهەم ئێنانێ	٧٥٠٠٠			
خەرجییێن دی یێن بەرهەم ئینانێ	١٥٠٠٠٠			
_تێچوونا بەرهەم ئینانێ یانەراستەوخۆ		٢٢٥٠٠٠	٠,٤٥٠	
_تێچوونا بازارکاری یانەراستەوخۆ		٢٢٥٠٠٠	٠,٤٥٠	
_تیچوونا کارگێری		٢٠٠٠٠٠	٠,٤٠٠	
❖سەرجەمێ تێچوونا نەراستەوخۆ		٦٥٠٠٠٠		١,٣٠٠
❖❖سەرجەمێ گشتی یێ تیچوونێ		٣٠٠٠٠٠٠		٦,٠٠٠

٢_٤_٤ خانه بەندكرن ل سەر بنەمایێ پەیوەندییا تۆخمێ تێچوونێ ب قەبارێ بەرهەم ئینانێ:

تێچوون دهێنه خانەبەندكرن ل سەر بنەمایێ پەیوەندییا وان ب قەبارێ بەرهەم ئینانێڤه بۆ:

ئێك: تێچوونا گۆڕاو :ئەڤ تێچوونه دهێته گوهۆڕین ب گوهۆڕینا قەبارێ بەرهەم ئینانێ وكالاێن هاتینه فرۆشتن(فروشراوان) ب شێوەكی كو گونجاندنەكا راسته وانه دگەل گۆڕانكاریان دقەبارێ بەرهەمئینانێدا بگونجیت وئەڤ شێوەیێ ل خوارێ ڤێ چەندێ روون دكەت.

دوو :تێچوونا جهگیر :ئەڤ تێچوونه جهگیر دمینیت هەر چەنده قەبارێ بەرهەم ئینانێ بهێته گوهۆڕین دسنوورێ وزەیەیا بەرهەم ئینانێدا.

نەخشەیێ ژماره (٢_٤) را دێ پەیوەندییا دناڤبەرا هەر چار خانەبەندكرنا سروشتی، ئەركی، پەیوەندییا تۆخمی ب یەكەیا بەرهەمی، وپەیوەندییا تۆخمی ب قەبارێ چالاكییان دیار دكەت.

نەخشەيێ ژمارە (٢_٤) پەيوەنديێن دناڤبەرا خانەبەندكرنا جۆرا وجۆر بۆ تێچوونا روون دكەت

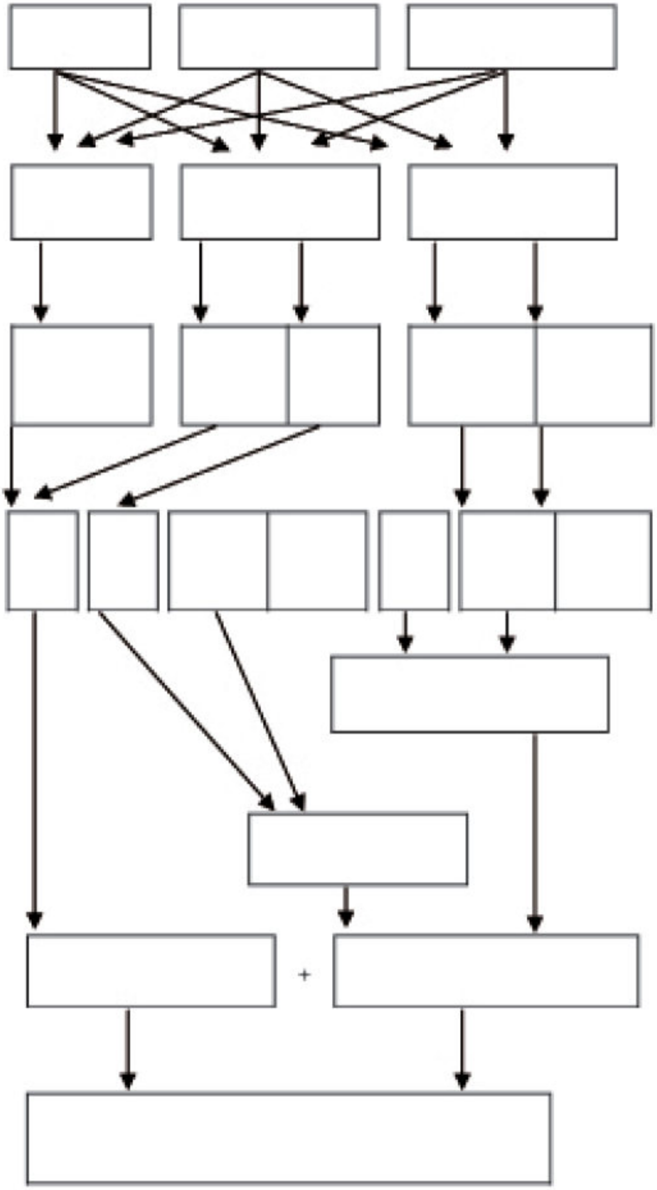

خانەبەندكرنا سروشتى

خانەبەندكرنا ئەركى

خانە بەندكرنا ل دويف پەيوەنديا توخمێ تێچوونێ ب يەكەيا بەرهەم ئينانێ

خانەبەندكرنا ل دويف پەيوەندياتۆخمێ تێچوونێ ب قەبارێ چالاكييان

نموونه(٤) هەکە مەگرتی تێچوونا گۆڕاو بۆ ئێك کراس وسەرجەمێ تێچوونا جهگیر بۆ کارگەهێ وەکێ ئەوا ل خوارێ هاتیە تۆمارکرن بیت ئەڤجا داخوازکری دیارکرنا تێچوونا ئێك کراسی وسەرجەمێ تێچوونا کارگەهێ بۆ ئاستێن بەرهەم ئینانێ هەکە کارگەهـ رابوو ب بەرهەم ئینانا (٢٥٠٠٠٠) یان (٤٠٠٠٠٠) یان (٥٠٠٠٠٠) کراسان.

	فلس	دینار
_تێچوونا گۆڕاو بۆ کراسی:		
کەرەستەیێن دەسپێکێ (کوتاڵ) ودوگمە)	٢٠٠	٢
کرێیا کرێکارێن بەرهەم ئینانێ (بەرگ دروو)	___	٢
تێچوونا بازارکاری یاگۆڕاو (پێچان وگرێدان ویێن دی)		٥٦٠
❖سەرجەمێ تێچوونا گۆڕاو بۆ ئێك کراس	٧٦٠	٤
_تێچوونا جهگیر بۆ کارگەهێ		
تێچوونا بەرهەم ئینانێ	___	٢٢٥٠٠٠
تێچوونا بازارکاری	___	١٩٥٠٠٠
تێچوونا کارگێری	___	٢٠٠٠٠٠
❖سەرجەمێ تێچوونا جهگیر بۆ کارگەهێ	___	٦٢٠٠٠٠

شیكار: لیستا تێچوونا بەرهەمێ كارگەهێ بۆ ئاستێن جودا جودا یێن بەرهەم

توخمێن تێچوونێ	ئاستێن بەرهەم ئینانێ /یەكە					
	٢٥٠٠٠٠		٤٠٠٠٠٠		٥٠٠٠٠٠	
	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەكەیەكێ	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەكەیەكێ	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەكەیەكێ
تێچوونا گۆڕاو	١١٩٠٠٠٠	٤،٧٦٠	١٩٠٤٠٠٠	٤،٧٦٠	٢٣٨٠٠٠٠	٤،٧٦٠
تێچوونا جهگیر	٦٢٠٠٠٠	٢،٤٨٠	٦٢٠٠٠٠	١،٥٥٠	٦٢٠٠٠٠	١،٢٤٠
سەرجەمێ تێچوونێ	١٨١٠٠٠٠	٧،٢٤٠	٢٥٢٤٠٠٠	٦،٣١٠	٣٠٠٠٠٠٠	٦،٠٠٠

_ چەند تێبینی ل سەر شیكارێ:

أ_ چونكی تێچوونا گۆڕاو بۆ ئێك كراس جهگیرە بۆ هەر كراسەكی وناهێتە گوهۆڕین هەرچەندە بەرهەم زێدە ببیت یان كێم ببیت چنكو ئەوا دهێتە دان بۆ هەر یەكەیەكا بەرهەمی ژكەرەستە وكار وخەرجی ناهێتە گۆهۆڕین ب زێدەكرنا یەكەیەكا بەرهەمی یان ب كێمكرنا وی (چنكو گوهۆڕینا وان رامانا گوهۆڕینا سیفەتێن كراسی ددەت) چنكو هەر ئاستەكێ تەمەنی بۆ كراسی قەبارەكێ دیاركری هەیە، ژبەرڤێ چەندێ تێچوونا گۆڕاو بۆ هەر كراسەكی یاهاتیە لێكدان ب ژمارا یەكەیان بۆ هەر ئاستەكێ بەرهەم ئینانێ ئانكو (٤،٧٦٠ × ٢٥٠٠٠٠ یان ٤٠٠٠٠٠ یان ٥٠٠٠٠٠) داكو سەرجەمێ تێچوونا گۆڕاو بۆ هەر ئاستەكێ ب دەستخوڤە بینین.

ب_ سەبارەت تێچوونێن جهگیر چنكو ئەڤ تێچوونە جهگیرە بو كارگەهێ وبۆ هەمی ئاستێن جودا جودا یێن بەرهەم ئینانێ ئەو ژی (٦٢٠٠٠٠) هەر وەكی ل دەرخستەیدا هاتیە دیاركرن وئەڤ تێچوونێن جهگیر یێن كارگەهێ هاتینە دابەشكرن ل سەر ژمارا یەكەیان بۆ هەر ئاستەكێ ئەوژی ژمارەكا جهگیرە (٦٢٠٠٠٠)ودهێتە دابەشكرن ل سەر ژمارەیێن جودا جودا (ئاستێن بەرهەم ئینانێ) وئەنجامێ دابەشكرنێ دێ زێدەبیت هەكە ئاستێ بەرهەم ئینانێ بچویك بیت (٢،٤٨٠) دینار بۆ ئاستێ (٢٥٠٠٠٠) یەكە وكێم دبیت بەرامبەر ژمارا یەكەیێن ئاستێ بلند (١،٢٤٠)دینار بۆ ئاستێ (٥٠٠٠٠٠) وهوسا ب كردار ئەم دێ بینین كۆ هەر چەند كارگەهـ شیانێن خۆ یێن بەرهەم ئینانێ بلند بكەت بۆ بەرزترین ئاستێ شیانا(وزەیا) بەرهەم ئینانێ ئەڤ زێدەهییە دێ ئەنجامێ وێ كێمبوونا تێچوونێن جهگیر بیت بۆ یەكەیەكێ وهەروەسا تێچوونێن سەرجەمی وئەڤە دێ بیتە ئەگەر كو ڤازانجەكێ بلند ب دەستخوڤە بینین، دەمێ نرخێ فروشتنێ یێ جهگیر بیت كو ڤازانج = نرخێ فروشتنێ _ تێچوونا یەكەیەكێ. وهەروەسا رێكێ ددەت كو كارگەهـ نرخێ فروشتنێ كێم بكەت وهەڤركیێ ل ناڤ بازاری بكەت چنكو تێچوون دكێمن وهەروەسا(وەسوودهێنان)مفا وەرگرتن ژوەزێ ئەگەر هێشتا وزە مابیت وكارێ نەهاتبیتە كرن ژبەر هەر ئەگەرەكی وب ڤی شێوەی ئەم دبینین كو بیروكا (تێچوونا جهگیر وگۆڕاو) و (تێچوونا رادەیی) خزمەتا كارگێری دكەت.

شیکار: لیستا تێچوونا بەرهەمێ کارگەهێ بۆ ئاستێن جودا جودا یێن بەرهەم ئینانێ (٢٥٠٠٠٠، ٤٠٠٠٠٠، ٥٠٠٠٠٠)کراس

توخمێن تێچوونێ	ئاستێن بەرهەم ئینانێ /یەکە					
	٢٥٠٠٠٠		٤٠٠٠٠٠		٥٠٠٠٠٠	
	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەکەیەکێ	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەکەیەکێ	سەرجەمێ تێچوونێ	تێچوونا یەکەیەکێ
	١١٩٠٠٠٠	٤,٧٦٠	١٩٠٤٠٠٠	٤,٧٦٠	٢٣٨٠٠٠٠	٤,٧٦٠
	٦٢٠٠٠٠	٢,٤٨٠	٦٢٠٠٠٠	١,٥٥٠	٦٢٠٠٠٠	١,٢٤٠
	١٨١٠٠٠٠	٧,٢٤٠	٢٥٢٤٠٠٠	٦,٣١٠	٣٠٠٠٠٠٠	٦,٠٠٠

_چەند تێبینی ل سەر شیکارێ:

أ_چونکی تێچوونا گۆڕاو بۆ ئێك کراس جهگیرە بۆ هەر کراسەکی وناهێتە گوهۆڕین هەرچەندە بەرهەم زێدە ببیت یان کێم ببیت چنکو ئەوا دهێتە دان بۆ هەر یەکەیەکا بەرهەمی ژکەرەستە وکار وخەرجی ناهێتە گۆهۆڕین ب زێدەکرنا یەکەیەکا بەرهەمی یان ب کێمکرنا وی (چنکو گوهۆڕینا وان رامانا گوهۆڕینا سیفەتێن کراسی ددەت) چنکو هەر ئاستەکێ تەمەنی بۆ کراسی قەبارەکێ دیارکری هەیە، ژبەرڤێ چەندێ تێچوونا گۆڕاو بۆ هەر کراسەکی یاهاتیە لێکدان ب ژمارا یەکەیان بۆ هەر ئاستەکێ بەرهەم ئینانێ ئانکو (٤,٧٦٠ × ٢٥٠٠٠٠ یان ٤٠٠٠٠٠ یان ٥٠٠٠٠٠) داکو سەرجەمێ تێچوونا گۆڕاو بۆ هەر ئاستەکێ ب دەستخوڤە بینین.

ب_سەبارەت تێچوونێن جهگیر چنکو ئەڤ تێچوونە جهگیرە بو کارگەهێ وبۆ هەمی ئاستێن جودا جودا یێن بەرهەم ئینانێ ئەو ژی (٦٢٠٠٠٠) هەر وەکی ل دەرخستەیدا هاتیە دیارکرن وئەڤ تێچوونێن جهگیر یێن کارگەهێ هاتینە دابەشکرن ل سەر ژمارا یەکەیان بۆ هەر ئاستەکێ ئەوژی ژمارەکا جهگیرە

(٦٢٠٠٠٠)ودهێته دابەشكرن ل سەر ژمارەیێن جودا جودا (ئاستێن بەرهەم ئینانێ)وئەنجامێ دابەشكرنێ دێ زێدەبیت هەكە ئاستێ بەرهەم ئینانێ بچویك بیت (٢،٤٨٠) دینار بۆ ئاستێ (٢٥٠٠٠٠) یەكە وكێم دبیت بەرامبەر ژمارا یەكەیێن ئاستێ بلند (١،٢٤٠)دینار بۆ ئاستێ (٥٠٠٠٠٠) وهوسا ب كردار ئەم دێ بینین كۆ هەر چەند كارگەهـ شیانێن خۆ یێن بەرهەم ئینانێ بلند بكەت بۆ بەرزترین ئاستێ شیانا(وزەیا) بەرهەم ئینانێ ئەڤ زێدەهییە دێ ئەنجامێ وێ كێمبوونا تێچوونێن جهگیر بیت بۆ یەكەیەكێ وهەروەسا تێچوونێن سەرجەمی وئەڤە دێ بیتە ئەگەر كو قازانجەكێ بلند ب دەستخوڤە بینین، دەمێ نرخێ فروشتنێ یێ جهگیر بیت كو قازانج = نرخێ فروشتنێ _ تێچوونا یەكەیەكێ. وهەروەسا رێكێ ددەت كو كارگەهـ نرخێ فروشتنێ كێم بكەت وهەڤركیێ ل ناڤ بازاری بكەت چنكو تێچوون دكێمن وهەروەسا(وەسوودهێنان)مفا وەرگرتن ژوەزێ ئەگەر هێشتا وزە مابیت وكارپێ نەهاتبیتە كرن ژبەر هەر ئەگەرەكی وب ڤی شێوەی ئەم دبینین كو بیروكا (تێچوونا جهگیر وگۆراو) و (تێچوونا رادەیی) خزمەتا كارگێری دكەت.

وهەر ل ڤێرە تێگەهێ بەرهەم ئینانا بەرفرەهـ دیار دبیت كو رێكێ ددەت بەرهەم ئینانانەكا زۆر هەبیت وب تێچوونەكا ئابووری.

لبەر رۆناهیا ئەوا مەپێشكێشكری دماوێ خواندنا مە بۆ هەر چار دابەشكرنا بۆ تۆخمێن تێچوونێ تێبینی دهێتەكرن كو گرێدانەك هەیە دناڤبەرا واندا وتۆخمێن تێچوونێ یێن بنەرەت ئەو تۆخمن یێن هاتینە دابەشكرن ب شێوەكێ سروشتی (كەرەستە، كاركرن، تێچوونێن دی) وئەڤ تێچوونە هەنە دهەمی چالاكیێن بەرهەم ئینان وبازاركاری وكارگێرییێدا وكرێكار هەنە ل ڤان هەمی بەشان وئەڤ هەمی بەشە كەرەستان بكاردئینن كۆ بەشێن بەرهەم ئینانێ كەرەستێن دەسپێكێ بكاردئینن وبازاركاری كەرەستێن پێچانێ وگرێدانێ بكار دئینن (تویرك وسەندوقێن كارتونی) وكارگێری پەراو بكاردئینیت وهەروەسا تێچوونێن دی وەك ئاڤ وكارەبا وهندەكێن دی. وئەڤ تۆخمێن تێچوونێ چێدبیت گۆراوبن بەلێ ب شێوەكێ جهگیر بهێت وتێچوونێن بەشێن كارگێری كو دبیت ب شێوەیێ كەرەستە یان كاركرن یان تێچوونێن دی هەمی تێچوونێن جهگیرن ل دەمێ كو پتریا تێچوونێن بەشێن بەرهەم ئینانێ تێچوونێن گۆراون ونەخشیێ ژمارە (٢_٤) ئەڤێ چەندێ روون دكەت.

پرسیارێن پشکا دووێ

پ١/رامانا خانەبەندکرنا تێچوونا چییە وئارمانجێن وێ چنە؟

پ٢/خانەبەندکرنێن سەرەکی بۆ دابەشکرن وپۆلین کرنا تۆخمێن تێچوونێ بژمێرە. دگەل شرۆڤەکرنا هەر ئێك ژوان ب کورتی؟

پ٣/رامانا خانەبەندکرنا سروشتی بۆ تێچوونا چییە و ب درێژی بەحسێ ڤێ خانەبەندکرنێ بکە؟

پ٤/رامانا خانەبەندکرنا ئەرکی بۆ تێچوونا چییە وپەیوەندییا وێ ب ئەرکێن سەرەکی یێن دەزگەهی چی یە؟

پ٥/مەبەستێن خانەبەندکرنا ئەرکی بۆ تێچوونا چییە؟

پ٦/رامانا خانەبەندکرنا راستەوخۆ وناراستەوخۆ بۆ تۆخمێن تێچوونێ چییە وئەو بنەما چنە پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن بۆ دابەشکرنا تۆخمێن تێچوونێ؟

پ٧/ئەو بنەما چنە کو پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن بۆ دابەشکرنا تێچوونا بۆ تۆخمێن گۆڕاو جهگیر؟

پ٨/ئەو مفا چنە کو کارگێری جێ بەجێ دکەت دکردارا دابەشکرنا تێچوونا بۆ تۆخمێن جهگیر ویێن گۆڕاو.

پ٩/ژئەڤان پێزانینێن ل خوارێ روونکری تێچوونا بەرهەم ئینانا ئێك (پانکە) وسەرجەمێ تێچوونێ بینەدەر بۆ کارگەها (سەفین) پشتی خانەبەندکرنا تێچوونا خانەبەندکرنەکا ئەرکی هەکە تە زانی (١٠٠٠٠٠) پانکە هاتینە بەرهەم ئینان.

پشكا سێیێ

بنەمایێن سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ

((مقومات نظام محاسبة التكاليف))

٣_١ دەستپێك

٣_٢ كارگێریا پشكا حسابێن تێچوونێ

((ادارة قسم حسابات التكاليف))

٣_٣ رابەرێ ژمێریاری بۆ سیستەمی

((الدليل المحاسبي للنظام))

٣_٤ تۆمار و پشتەوانێن سیستەمی((پێزانینێن پێدڤی ل پروژەی و شێوازێن بدەستڤەئینانا وان))

((سجلات و مستندات النظام)) ((البينات المطلوبة في المشروع واساليب توفيرها))

٣_٥ یەكە و رێكێن تێچوونێ

((وحدات و طرق التكاليف))

پرسیارێن پشكا سێیێ

پشکا سێیێ

٣_ بنەمایێن سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ

٣_١ دەستپێك :

هەر ڤەکۆلینەك بۆ دانانا سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ پێدڤی ب چەند ڤەکولینێن پەیوەندیدار پروژەیڤە هەیە وەك:.

١. ڤەکولینا پەیکەرێ رێکخستنێ بۆ پرۆژەی.

٢. ڤەکولینا شێواز ورێکێن دورستکرنێ وسیستەمێ ناڤخۆ بۆ کارگێریا کارگەهێ.

٣. گرنگیا وان زانیاریێن کو کارگێریا کارگەهێ پێدڤی پێ هەی بۆ ئامادەکرنا پێرابوونێن ژمێریاریا تێچوونێ بۆ بدەستڤەئینانا وان.

٤. پەیوەندیا ژمێریاریا تێچوونێ ب کارگێریێن دی.

و ل ڤی دەمی پێدڤیە ئەم بیربکەینەڤە، کو چ سیستەمێن جهگیر ودەستنیشانکری نینن بۆ ژمێریاریا تێچوونێ کۆ ئەم بشێین جێبەجێ بکەین ل هەمی کارگەهان و کارگێریێن بازرگانی وگشتوکالی.....هتد، بەلکۆ بۆ هەر پروژەکی چ پیشەسازی یان بازرگانی یان گشتوکالی بیت بارودوخێ خۆ یێ تایبەت هەیە وپێدڤیە ئەو سیستەمێ بۆ هاتیە ئامادەکرن دخزمەتا پێدڤیێن وی دا بیت.ئەڤجا ئەگەر بو نموونە مە کارگەهـ وەرگرتن، دێ بینین کو گرنگیا ئامادەکرنا سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ بۆ هندێ یە کو بشێت پێدڤیێن کارگێریا دەزگەهی ژ زانیاری و دەرخستا بەر دەستبکەت بۆ خزمەتکرنا کارگێریا بلند دبوارێ نەخشەکێشان وچاڤدێریێ و وەرگرتنا بریاراندا.و ل ڤێرە ئەم دگەهینە وی ئەنجامی کو ژمێریاریا تێچوونێ پێنگاڤ وپێرابوونێن خو دگونجینیت کو خزمەتا کارگێریێ بکەن نەك کارگێریێ بگونجینیت ل سەر بنەمایێ ئەوا ژمێریاریا تێچوونێ بدەستخوڤە دئینیت ژپێرابوون و زانیاریا. چونکی پەیکەرێ رێکخستنێ یێ کارگێریا کارگەهێ یێ تەمامە و بەرنامێ وێ یێ هاتیە ئامادەکرن وشێوازێن دورستکرنێ روون و ئاشکەرانە و یا بەرهەڤە بۆ دانانا سیستەمەکی کاربکەت ل سەر کومەکا بنەمایان بۆ بدەستڤەئینانا زانیاری و پێزانینا بۆ کارگێریێ.

٣_١_١ خواندنا پەیکەرێ رێکخستنێ بۆ پروژەی:

ب مەبەستا بدەستڤەئینانا کارگێریەکا ژێهاتی بۆ بەرهەم ئینان و بازارکاری کرنا بەرهەمی، پێدڤیە هەمی چالاکیێن جودا جودا یێن پروژەی بهێنە کومکرن دیەکەییێن رێکخستنێدا کو دبێژنێ کارگێرییێن بەشان دپروژەیدا، وکەسەك سەرپەرشتیا هەر ئێك ژوان دکەت و دەستهەلات پێ دهێنە دان دا شیان هەبن ب وان ئەرکێن کو پەیوەندی ب پشکا وی ڤە هەبن ئەنجام بدەت و هەروەسا شیانا ددەتێ بۆ کارلێکرنێ دگەل بەشێن دی یێن کارگێریێ.

٣_١_٢ خواندنا شێوازو رێکێن دروستکرنێ(بەرهەم ئینانێ) وسیستەمێ ناڤخۆ بۆ کارگێریا کارگەهێ.

هندەك کارگەهـ ژ هندەکێن دی جیاوازن، هندەك دمەزن و ئالوزن وهندەك سادەنە وهندەك بەرهەمێ وەکهەڤ بەرهەم دئینن وهندەك خەسلەتێن بەرهەمی ژ سەوداکاران وەردگرن داکو ل کارگەهێن خو جێبەجێ بکەن، هندەك بەرهەمێ خو دئێخنە ناڤ بازاری ب رێکێن دابەشکرنێ یێن ئامادەکری وهندەك نەبەر پرسن ژ شێوازێ دابەشکرنێ بەلکو سەوداکار بەرپرسە ژ ڤێ چەندێ.

ژ ڤێ دان و ستاندنێ ئەڤێن خوارێ بوومە دیاردبن:

أ-ئەو دەزگەهێن کو بەرهەمێ وان وەکهەڤە و خەسلەتێن وی کارگێری دیاردکەت ئەڤە سیستەمێ ڤوناغێن بەرهەم ئینانێ جێبەجێ دکەن بو حساب کرنا تێچوونا.

ب-ئەو دەزگەهێن خەسلەتان ژ سەوداکاران وەردگرن بۆ جێبەجێکرنا ئەوا گرێبەند ل سەر دهێتەکرن ئەو سیستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ جێبەجێ دکەن ب حساب کرنا تێچوونا.

ئانکو هەر بارەکی بارودوخێ خۆ و پێدڤیێن خو هەنە و چونکی جیاوازی هەیە دناڤبەرا دەزگەهەکی ویێ دی دشێوازێ دروستکرن و بەرهەم ئینانێدا و ژبەر ڤێ چەندێ دێ جیاوازی هەبیت بۆ پێرابوونێن حسابکرنا تێچوونێن کارگەهێ و چونکی جیاوازی هەیە دپێرابوونا دا، دڤێت جیاوازی د سیستەمێ ژمێریاریێدا هەبیت.

٣_١_٣ گرنگیا وان زانیاریێن کو کارگێریا کارگەهێ پێدڤی پێ هەی بۆ ئامادەکرنا پێرابوونێن ژمێریاریا تێچوونێ بۆ بدەستڤەئینانا وان:

داکو سیستەم یێ کارا بیت دڤێت پێدڤیێن کارابوونا وی بهێنە دەستەبەرکرن پێدڤیێن کارابوونێ گرێدای وی سیستەمێ زانیاریانە کو کارگێریێ پێدڤی پێ هەیە و ژبەر ڤێ چەندێ دڤێت پێرابوونێن سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ بهێنە ئامادەکرن پێخەمەت خزمەتکرنا مەبەستێن کارگێریێ، و پێرابوونێن ژمێریاریا تێچوونێ دەستەبەرکرنا ڤان زانیاری و روونکرنا مسوگەر دکەت.

٣_١_٤ پەیوەندیا ژمێریاریا تێچوونێ ب کارگێریێن دی:

پێدڤیە ژێدەرێن زانیاریا روون و ئاشکەرابن و ئارمانجێن بکارئینانا ڤان زانیاریان دیاربن بۆ وێ چەندێ داکو کارگێری مفای ژ ئێکودوو وەربگرن بۆ ب دەستڤەئینانا ئارمانجێن دەزگەهی یێن بلند و سەرەکی. ئەڤجا پەیوەندییا ژمێریاریا تێچوونێ ب ژمێریاریا دارایی ئەوە کو یا ئێکێ پشت بەستنێ دکەتە سەر وان زانیاریێن ژمێریاریا دارایی دەستەبەر دکەت. و هەروەسا ژمێریاریا تێچوونێ پێدڤی ب وان زانیاریا هەیە کۆ تایبەتن ب تاکەکەسان بۆ زانینا برگەیێن گرێبەستێن کارکرنا کرێکاران بۆ مەبەستا حساب کرنا کرێێن وان و هەروەسا پێدڤی هەیە ب زانینا رەفتارا بەرهەم ئینانێ و رێڤەبرنا وی داکو شیان هەبن بۆ شروڤەکرنا کرێ و خەرجیان، ئەڤجاب ڤی شێوەی ژمێریاریا تێچوونێ پێدڤی ب هندەك ئامرازان هەیە بۆ بکارئینانا وان نەخشەسازی کرنا پێرابوونان دا بگەهیتە ب دەستڤەئینانا ئارمانجان.

٣_٢ کارگێریا پشکا حسابێن تێچوونێ:

پشتی دیارکرنا ئارمانجێن سەرەکی بۆ پشکا ژمێریاریا (حسابێن) تێچوونێ وزانینا پەیوندیێن وێ ب کارگێریێن دی ڤە. پشکا ژمێریاریا تێچوونێ دێ رابیت ب کومکرن و پولین کرن و شروڤەکرنا تێچوونێن پەیوەندی هەی ب چالاکیێن جودا جودا یێن پروژەی و هەروەسا خەملاندن و چاڤدێریکرنا وان.

و راڤەکرنا وان ب مەبەستا هاریکریکرنا کارگێریێ بۆ وەرگرتنا بریارێن گونجای و ل دەمێ گونجای. و ژ خواندنا پەیکەرێ رێکخستنێ بۆ دەزگەهی کار دهێتەکرن بۆ دابەشکرنا پروژەی بۆ کومەکا چالاکیێن تایبەتمەند کو بەرپرسایەتیا بەرهەم ئینان و بازارکاری و کارگێری دیاردکەت. لپەی ڤێ چەندێ مەلبەندێن تێچوونێ یێن سەرەکی دهێنە دامەزراندن و دهێنە دابەشکرن بۆ مەلبەندێن تێچوونێ یێن نەسەرەکی کۆ ئەرکێ وان بەرچاڤ وەرگرتنا بسپورێن هویرکار بۆ وان کارێن دەزگەهـ جێبەجێ دکەت و ئەو ژی ب رولێ کومکرنا توخمێن تێچوونێ رادبیت بۆ ب دەستڤەئینانا ئارمانجێ ئەو ژی حسابکرنا تێچوونێ بۆ یەکەیەکێ.

٣_٣ رابەرێ ژمێریاری بۆ سیستەمی :

رابەرێ ژمێریاری شەنگەستەیێ سەرەکی و بنەرەت دهێنە دانان بۆ نەخشەسازیا سیستەمی چنکو کاردکەت بۆ ساناهی کرنا ڤەگەراندنا زانیاریان و ب دەستڤەئینانا ئارمانجێن بەرهەم ئینانێ. ئەڤجا سیستەمێ ژمێریاریا ئێکگرتی رابەر بۆ سێ پشکێن سەرەکی دابەشکریە کو ئەڤەنە:

حسابێن بوودجێ هەبوویان وداواکراوان (داخوازکریان).

حسابێن ئەنجامی(بەکارهێنراوان (خەرجیان) و داهات).

حسابێن چاڤدێریێ(چاڤدێریکرنا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ و خزمەتگوزاریێن بەرهەم ئینانێ،خزمەتگوزاریێن بازارکاری، خزمەتگوزاریێن کارگێری و مایەداری، کردارێن سەرمایەداری.

هەردوو پشکێن ئێك و دوو تایبەتن ب ژمێریاریا دارایی و دەستەبەرکرنا پێدڤیێن پێرابونێن وێ پشکا سێیێ بۆ دەستەبەرکرنا پێدڤیێن ژمێریاریا تێچوونێ و دەرخستەیێ ل خواری حسابێن سەرجەمی روون دکەت بۆ بنەمایێ رابەرێ ژمێریاری:

ژمارا حسابا سەرجەمی	ناڤێ حسابا سەرجەمی
١.	هەبوويان حسابێن بودجێ
٢.	داواکراوان (داخوازکريان) حسابێن بودجێ
٣.	بەکارهێنراوان (خەرجيان) حسابێن ئەنجامی
٤.	داهات حسابێن ئەنجامی
٥.	چاڤدێريکرنا مەلبەندێن بەرهەم ئينانێ
٦.	چاڤدێريکرنا مەلبەندێن خزمەتگوزاريێن بەرهەم ئينانێ
٧.	چاڤدێريکرنا مەلبەندێن خزمەتگوزاريێن بازارکاری
٨.	چاڤدێريکرنا مەلبەندێن خزمەتگوزاريێن کارگێری
٩.	چاڤدێريکرنا مەلبەندێن کردارێن سەرمايەداری

رابەری گرنگی دايە دانانا بنەمايەکی کۆ بهێتە بکارئينان بۆ مەبەستێن ژمێرياريا تێچوونێ چنکو ژمێرياريا دارايی ژێدەرێ وان زانياريانە کو دهێنە بکارئينان بۆ ژمێرياريا تێچوونێ و ب شێوەکی کو بەکارهێنراوان (خەرجييان) نواندنا ژێدەرێ سەرەکی دکەت بۆ وان زانياريێن هاتينە بکارئينان ل ژمێرياريا تێچوونێ چنکو نواندنا مەزاختنێن دەزگەهی دکەت دا کو چالاکێن خويێن سروشتی ئەنجام بدەت و ژبەر ڤێ چەندێ پێکهاتنێن رابەری دێ ب ڤی شێوەیێ خوارێ بن بۆ شروڤەکرنا زانياريان و بۆ مەبەستێن ژمێرياريا تێچوونێ. ئەوێن دهێنە بکارئينان ژ توخمێن راستەوخو بۆ ئەنجامدانا چالاکييا بەرهەم ئينانێ رابەری ژمارە (٥) دايێ.

ل بەندێ بەکارهێنراوان رابەری ژمارە (٣) دايێ

وشروڤەکرنا بەکارهێنراوان بۆ نموونە مووچەو کرێ ژمارە (٣١)

بۆ بکارئينانا ڤان بەکارهێنراوان (خەرجييان) د رابەرێ سيستەمی دا بۆ مەبەستێن تێچوونێ رابەری ژمارە (٥) دايێ بۆ بکارئينانێ ل چالاکييا بەرهەم ئينانا راستەوخو ب ڤی شێوەیێ خوارێ:

بەكارهێنراوان (خەرجییان)	٥٣ مەلبەندێن تێچوونێ
مووچەیان	٥٣١ مووچەو كرێ یێن خەرجكری ژ لایێ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ.
مووچەیان	٦٣١ مووچەو كرێ یێن خەرجكری ژلایێ مەلبەندێن خزمەتگوزارییێن بەرهەم ئینانێ.
مووچەیان	٧٣١ مووچەو كرێ یێن خەرجكری ژلایێ مەلبەندێن خزمەتگوزارییێن بازاركاری.
مووچەیان	٨٣١ مووچەو كرێ یێن خەرجكری ژلایێ مەلبەندێن خزمەتگوزارییێن كارگێری.

ب ڤێ چەندێ سیستەمێ ژمێریاری ئێكگرتی دەرفەت دایە بۆ بكارئینانا ژمێریاریا تێچوونێ بۆ رابەرێ هاتیە ئامادەكرن بۆ مەبەستێن دارایی ل بەندێ بەكارهێنراوان.

٣_٤ تومار و پشتەوانێن سیستەمی(زانیارییێن داخوازكری ل پروژەی و شێوازێن دەستەبەركرنا وان) سیستەمێ تێچوونێ پشكەكە ژ سیستەمێ ژمێریاریا گشتی بۆ دەزگەهی و ژبەر ڤێ چەندێ هەر وەكی دسیستەمێ ژمێریاری دارابیدا پشت بەستن دهێتەكرن ب كومەكا پشتەوانەو تومارێن كۆ دهێنە دانان وەك بنەمایەك بۆ ب دەستڤەئینانا زانیاری و روونكرییێن پێدڤی بۆ كارگێریێ و دهێنە بكارئینان بۆ ب دەستڤەئینانا ئارمانجێن داخازكری ژ سیستەمی. و ل ڤێرە دێ گرنگیێ دەینە دوو كومێن بنەرەت و سەرەكی بۆ ب دەستڤەئینانا زانیاریا و پاشی دەرخستنا روونكرییێن داخوازكری ئەو ژی ئەڤەنە:

ئێك: كوما پشتەوانێن سیستەمی :

كۆما پشتەوانێن سیستەمێ تێچوونێ كۆمەك ژ ئاگەهداری و پشتەوانە و نموونا بخوڤە دگریت كۆ دهێنە دابەشكرن ل پشكێن دەزگەهی یێن جودا جودا و دهێنە بكارئینان ژلایێ كەسانێن كاردكەن ل مەلبەندێن تێچوونێ لدویف رێكێن كردارێن بەرهەم ئینانێ و ئارمانجا ڤان پشتەوانان كۆمكرنا زانیارییێن تایبەتە ب

بەرهەم ئینان و تێچوونێڤە ب مەبەستا پۆلین کرن و تۆمارکرنا وان دپلێت و تۆمارێن تایبەت دا وەك، فورما کونترولکرنا دەمی ئەوا کو ل ژێر رووناهیا وێ کرێ دهێنە حسابکرن و فورما دەمێ کردەیێ خەرجکری بۆ کردارا بەرهەم ئینانێ بۆ دیارکرنا تێچوونا هەر کارەکێ تایبەت ب ڤێ کردارێڤە و فۆرما دەمێ ب هەروەچووی و هەروەسا فۆرما داخوازکرنا کەرەستان بۆ بەرهەم ئینانێ ب مەبەستا ئامادەکرنا وان و دانانا نرخا بۆ کەرەستێن هاتینە خەرجکرن لپەی ڤێ فورمێ(وەك د هێتە دیتن ل پشکا پێنجێ دا) وهەروەسا ژ پشتەوانا پێبەندێن روژانە یێن تایبەت ب خەرجیێن پروژەی یان دەزگەهی وەك کرییێن ئاڤاهییان یان سوان یان خەرجیێن کارەبێ و هندەکێن دی ژ خەرجیێن گشتی کو هوبا تێچوونێ رادبیت ب شروڤەکرنا ڤان خەرجییان و وەرگرتنا هەر مەلبەندەکێ تێچوونێ ب پشکەك ژ ڤان خەرجییان ب ئارمانجا دەرخستنا تێچوونا مەڵبەندی ب مەبەستا کو پشتی هینگێ بگەهینە تێچوونا بەرهەم ئینانێ.

و داکو سیستەمێ تێچوونێ بارگرانیەك و تێچوونەکا سەربار نەبیت ل سەر دەزگەهی پێدڤی یە هویربین و ئابووری د ژمارا ڤان پشتەوانا دا هەبیت تا رادێ پێدڤی و هەروەسا ئەڤ پشتەوانە د روون و سادە بن دەمێ دهێنە دروستکرن دا کو ئارمانج ژ دانان و نەخشەسازیکرنا وان جێبەجێ ببیت.

دوو : . کۆما دەفتەری :

هەر وەك ئاساییە د ژمێریاریا داراییدا ژمێریاریا تێچوونێ پشت بەستنێ دکەتە سەر کومەکا دەفتەرا وتۆمارا کۆ روونکرن وزانیاریا تێدا دپارێزیت ئەڤ کۆما دەفتەرا پلێتێن تێچوونێ بخوڤە دگریت کۆ تایبەتن ب کردارێن بەرهەم ئینانێ یان قوناغێن بەرهەم ئینانێ یان فەرمانێن کارێ بەرهەم ئینانێ سەرەرای وان تومارێن کو شروڤەکرنا توخمێن تێچوونێ بخوڤە دگریت ل سەر

مەلبەندێن کار لێ هاتیە ئەنجامدان و مفا ژێ وەرگرتی و ل ڤێرە تۆمارا سەر دەفتەرا تێچوونێ هەیە کۆ ل بەرامبەر وێ سەر دەفتەرا گشتی هەیە ل ژمێریاریا دارای.

ل دەمێ نەخشەسازیکرنا تۆمارا و کارپێکرنێ پێدڤیە ئەڤێن خوارێ ب بەرچاڤ بهێتەوەرگرتن:

أ- تۆمارکرنا زانیاری و بەلگەیێن روژانە ب شێوەکێ سیستەمی و لدویف رێکێن ژمێریاری داکو ببیتە تۆمارەکا مێژوویی بۆ کردارێن دەزگەهی.

ب- پێدڤیە ئەڤ تۆمارە ب شێوەکێ بهێنە نەخشەسازکرن (دروستکرن) کۆ رێکێ بدەت کردارێن شروڤەکرن ودیارکرنا دەرئەنجاما ب شێوەکێ ساناهی وبلەز بیت مەبەستا کێمکرنا رەنج و مایە (پارە) و هەروەسا بۆ مفا ژێ وەرگرتن بۆ مەبەستێن نەخشەکێشانێ بۆ پاشەرۆژێ و دیفچوونێ. ئانکو ئەڤ تۆمارە ب رێکا وان روونکرێن تێدا رێخوشکەربن بۆ کردارێن شرۆڤەکرنێ کو دێ ئامادەکرنا راپۆرت و دەرخستەیان ساناهی دکەت.

کۆما دەفتەرێن تێچوونێ ب شێوەکێ سەرەکی ئەڤێن خوارێ بخوڤە دگریت:

أ-دەفتەرا سەر دەفتەرا کۆگەهان بۆ چەسپاندنا لڤینێن کەرەستان یێن دەرکەفتی و وەرگرتی و پاشی دەرخستنا دەستمایێ دەفتەری بۆ هەر جۆرەکێ کەرەستان

ب- دەفتەرا کرێیان زانیارییێن تایبەت ب کرێێن نەختینەو شمەکی تێدا دهێنە چەسپاندن و هەروەسا بەرکەفتێ دەزگەهی ژ خانەنشینی و مسوگەرکرنا کۆمەلایەتی بۆ کرێکاران ل مەلبەندێن تێچوونێ و کردارێن جودا جودا یێن دەزگەهی کو ب تێچوونا کارکرنێ دهێنە دانان کو دەزگەهـ ب ستویێ خوڤە دگریت ژ ئەنجامێ بکارئینانا وێ بۆ ڤان کرێکاران.

ج_دەفتەرا شرۆڤەکرنا خەرجییان کۆ تێدا هەمی تێچوونێن دی (خەرجییان) یێن هاتینە جێبەجێکرن بخوڤە دگریت و لڤێرە خەرجی دهێنە شرۆڤەکرن

ل دویڤ جورێن وان ئەڤجا چ کەرەستێن ناراستەوخۆ یان کرییێن ناراستەوخۆ یان خەرجییێن دی ب هەمی جۆرێن خۆییێن جودا جودا.

د_ دەفتەرا شرۆڤەکرنا ئەرکی بۆ تێچوونا:. کو توخمێن تێچوونێ لدویڤ مەڵبەند و پشکێن مفاژێ هاتیە وەرگرتن دهێنە چەسپاندن و ئەڤ تۆمارە ژی دانانا تێچونێن راستەوخۆ ل سەر مەڵبەندێن تێچوونێ یێن جودا جودا بخوڤە دگریت و ب ڤێ چەندێ ئەڤ تۆمارە ل دوماهیێ پشکداریێ دکەت ل زانینا سەرجەمێ تێچوونێ بۆ هەر مەڵبەندەکێ تێچوونێ پشتی شرۆڤەکرنا خەرجییێن هەڤپشك و یێن گشتی ل سەر مەلبەندێن مفادار.

هـ_تۆمارا تێچوونا کرداران یان فەرمانێن بەرهەم ئینانێ (لدویف سروشتێ رێکا تێچوونێ یا پەیرەوکری)، و دڤێ تۆمارێدا ئەو تێچوون دهێنە دیارکرن یێن فەرمانێن بەکارخستنێ یان بەرهەم ئینانێ یان قۆناغێن بەرهەم ئینانێ یان کردارا بەرهەم ئینانێ بخوڤە دگرن و هەر ئێك بتنێ ئەڤجا چ سەربارکرنا ڤان تێچوونا یاراستەوخۆ بیت ب رێکا پشتەوانان یان ب شێوەکێ نەراستەوخۆ بیت ب رێکا دەفتەرا شرۆڤەکرنا خەرجییان بیت کو خەرجییێن هەڤپشك تێدا دهێنە شرۆڤەکرن و پاشی دهێنە سەربارکرن بۆ بەرهەم ئینانێ دابشییێن ل دوماهی دا وەك مە ئاماژە پێ کری ب رێکا ڤێ تۆمارێ بۆ ب دەستڤەئینانا تێچوونا قۆناغێ یان فەرمانی یان کردارێ و پاشی تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینای. کۆما دەفتەرێن تێچوونێ ب بەشەکێ سەرەکی دهێنە دانان دچارچۆڤی گشتی یێ سیستەمێ ژمێریاریا دەزگەهی و ژبەر ڤێ چەندێ ئەم دشێین بێژین هەمی تۆمار یان دەفتەرێن تێچوونێ بەرامبەری وان تۆمار هەنە ل حسابێن دارایی و ب ڤی شێوەی.

دەفتەرا سەر دەفتەرا کۆگەهان	بەرامبەری وێ	حسابا چاڤدێریکرنا کەرەستێن کۆگەهێ
دەفتەرا کرێیان	بەرامبەری وێ	حسابا چاڤدێریکرنا مووچەو و کرێیان
دەفتەراشرۆڤەکرنا خەرجییان	بەرامبەری وێ	حسابا توخمێن دی (تێچوونیان خەرجییێن دی)

بەلێ دەفتەرا شرۆڤەکرنا ئەرکی بۆ تێچوونان و تۆمارا تێچوونێ بۆ کرداران و قۆناغێن بەرهەم ئینانێ هەردوو تایبەتن ب حسابا بەکارخستنێ و بازرگانیەتی و حسابا قازانج و زیانا و هەروەسا هەبوێن جهگیر و رەسەنێن دی یێن سەرمایەداری ب شێوەکی کو ئەڤ هەردوو دەفتەرە و ئەو هەردوو حسابێن دوماهیێ، ئەنجامێ دوماهیێ یێ تێچوونێن دەزگەهی و چالاکیێن وی یێن جودا جودا روون دکەن.

ئەڤە و زێدەباری ڤان دەفتەران چێدبیت سروشتێ کارێ دەزگەهی پێدڤی ب هندەك تۆمارێن شرۆڤەکرنێ یان ئامارێ هەبیت کو مفا ژێ بهێتە وەرگرتن بو ب دەستڤەئینانا زانیاریێن پێدڤی بو کارگێریێ وەك تۆمارا چەندایەتییا بەرهەم ئینانێ.

٣_٥ یەکە و رێکێن تێچوونێ:.

ئێك:. دەزگەهـ ب جۆرێن خۆ یێن جودا جودا هەولێ ددەن بۆ بەرهەم ئینانا شمەکان یان پێشکەش کرنا خزمەتگوزاریان ب شێوەکی کو ئەرکێ سەرەکێ یێ چالاکیێن ئابووری بو ب دەستڤەئینانا شمەك و خزمەتگوزاریان ب رێکا مفا وەرگرتن ژ داهاتێن رۆخسای. ئانکو ئەنجامێ چالاکییا ئابووری ژ شمەك و خزمەتگوزارییان ب یەکەیێن دووماهیێ دهێنە نواندن کو ب یەکەیێن تێچوونێ دهێنە ناڤکرن و ئەم دێ بەحسێ هەمی جۆرا کەین ب ڤێ شێوەی:

أ- (یەکەیێن تێچوونێ):. دشیان دا نینە تێچوون بهێنەدەستنیشانکرن هەکە تشتەك نەبیت توخمێن تێچوونێ بو ڤەگەرییێنە ڤە کول سەر دهێتە دیارکرن و ئەڤ تشتەژی یەکەیا تێچوونێ یە کو ب بنەمایەکی دهێتە دانان کو تێچوونا بو ڤەگەرییێنەڤە و ئاراستەی وێ بکەین ل دوماهیێ و ل سەر ڤێ چەندێ ئەم دشێن یەکەیا تێچوونێ پێناسە بکەین ب وێ کو

((یەکە یان چەندایەتی یا بەرهەم ئینانێ یان خزمەتگوزاری یان دەم (یان هەردوو پێکڤە) کۆ دشیاندایە تۆخمێن تێچوونێ ل سەر بهێنە تەرخانکرن))، هەر وەکی سیستەمێ ژمێریاریا ئێکگرتی پێناسەکری کو ئەو ((یەکەیا پیڤانێە ب چەندایەتیا بەرهەمی یان خزمەتگوزاری یان دەمێ ئەنجامدانێ دهێتە نواندن ب شێوەکی کو ب ساناهی مەزاختن بۆ بهێنە تەرخانکرن و مەرج نینە یەکەیا تێچوونێ هەڤ جووتێ یەکەیا بەرهەمی بیت.

ژوان پێناسەیێن سەری بۆمە دیاردبیت کو یەکەیا تێچوونێ یا جیاوازە ب جیاوازییا سروشتێ چالاکییێن دەزگەهی یان یەکەیا ئابووری و ل سەر ڤێ چەندێ هەر دەزگەهەك یەکەیێن تێچوونێ یێن تایبەت بخۆ دهەلبژێریت وەك ئێك ژ ئەڤێن خوارێ:

١. درێژی وەك پێ یان مەتر (هەروەك پیشەسازییێن چنینێ).

٢. رویبەر وەك مەترا دووجارکی(هەروەك پیشەسازییێن مەحفیران).

٣. قەبارە وەك مەتر یان پێ سێ جارکی(هەروەك پیشەسازییێن بەرهەم ئینانا گازێ).

٤. ژمارە هەروەك ل پیشەسازییێن جگارە و سابوون و بۆتلێن ڤەخوارنا.

٥. کێش وەك کیلوگرام یان تەن(هەروەك پیشەسازییێن تشتێن خوارنێ).

٦. دووری تێچوونا کێلومەترەکێ(هەروەك خزمەتگوزاریا ڤەگوهاستن و ڤەگوهاستنا رێڤینگان).

٧. دەم تێچوونا ئێك دەمژمێر (وەك کرێیا کرێکاران).

ئەڤە و ل دەمێ هەڵبژاردنا یەکەیێن تێچوونێ پێدڤیە ئەو ل بەرچاڤ بهێتە وەرگرتن کو یەکەیا گونجای بیت و کردارێن حسابی یێن ئاڵوز یا گەلەك مەزن نەخوازیت.

ب- یەکەیا بەرهەم ئینانێ: ئەو یەکەیە کو ب رێکا وێ دەربرین ژبەرهەم ئینانێ دکەت و سیستەمێ ژمێریاریا ئێکگرتی پێناسەکریە ب ((یەکەیا پیڤانێ کو دهێتە بکارئینان بۆ دەربرین ژ بەرهەمێ دوماهیێ و وەسفکرنا وی ئەڤجا چ شمەك یان خزمەتگوزاری بیت بۆ هەر قوناغەکێ ژ قوناغێن بەرهەم ئینانێ))و یەکەیێن بەرهەم ئینانێ هەر وەك یەکەیێن تێچوونێ جیاوازن ب جیاوازیا سروشتێ کارێ دەزگەهی

بۆ نموونە بلوك یەكەیا بەرهەم ئینانێیە ل پیشەسازیا بلوكان و مەتر یەكەیا بەرهەم ئینانێیە ل پیشەسازیا پەروكا و بەرمیلێ گازێ یەكەیا بەرهەم ئینانێ یە ل پیشەسازیا دەرێخستنا گازێ و هۆسا ب ڤی شێوەی.
دیاركرنا یەكەیێن بەرهەم ئینانێ مفا ژێ دهێتە وەرگرتن بۆ دیاركرنا نرخێ یەكەیێ پشتێ كۆ تێچوونا دووماهیێ دهێتە زانین.

دوو: . رێكێن تێچوونێ:

هەر چالاكیەكا ئابووری دوولایەنا بخۆڤە دگریت یا ئێكێ دەستەبەركرنا هۆكارێن بەرهەم ئینانێ ژ كەرەستەییێن دەستپێكێ و كرێكار و مەكینە و یا دووێ ئەو هۆكار دكەڤنە ژێر بارێ كۆمەكا كردارێن بەرهەم ئینانێ لدویڤ پلانەكا تەكنیكا پیشەسازی كۆ كار ب دەركرنا بەرهەمی ب دوماهیی دهێت و ل سەر ڤی بنەمای دشاندایە نەخشەسازیێ رێكێن تێچوونێ بهێنە دابەشكرن بۆ:
أ-لدویڤ سروشتێ چالاكییا بەرهەم ئینانێ و لڤێرە دهێنە دابەشكرن بۆ :
١. سیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ.
٢. سیستەمێ تێچوونا قوناغێن بەرهەم ئینانێ.
ئەڤە و هەر دوو پشكێن(نەهـ و دەهـ) دێ بەحسێ ژمێریاریا ڤان رێكا كەن.
ب-لدویڤ سروشتێ تێچوونێ و لڤێرە دهێنە دابەشكرن بۆ:
١. سیستەمێ تێچوونا كردەیی یان مێژوویی:
ئەڤ سیستەمە ئەوە كو ب رێكا وی ئەم دشێین بگەهینە تێچوونا بەرهەم ئینانێ پشتی كو بەرهەم ئینان ب دوماهی دهێت و یێ ئامادەبیت بۆ بەكاربردنێ یان بكارئینانێ ل قۆناغێن دی یێن پیشەسازی.
٢. سیستەمێ تێچوونێن خەملاندی ل دەستپێكی:.
ئەو سیستەمە كو ب رێكا وی ئەم دشێن بگەهینە خەملاندنا تێچوونا بەرهەمی بەری دەستپێكرنێ و ئەڤ سیستەمە دهێتە بكارئینان بۆ مەبەستێن نەخشە كێشان ب ئارمانجا ئامادەكرنا پێدڤیێن مادی و مرۆڤی یێن پێدڤی بۆ

چالاكييا هەروەسا دهێتە بكارئينان ل سيستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئينانێ ل دەمێ پێشكێش كرن بۆ وەرگرتنا تەندەرەكێ ديارگری يان چوونە دناڤ سەر كێمكرنەكێدا.

و ئەڤ سيستەمە دهێتە دابەشكرن بۆ:.

أ-سيستەمێ تێچوونێن خەملاندی.

ب-سيستەمێ تێچوونێن پيڤای.

پرسیارێن پشکا سێیێ

پ١/ ژبو دانانا سیستەمەکی بۆ ژمێریاریا تێچوونێ دڤێت ب چەند ڤەکولینا رابین، ئەو پێنگاڤێن بهێنە پەیرەویکرن چنە؟ بژمێرە و ب کورتی بەحس بکە.

پ٢/ مفا ژ ڤەکولینا پەیکەرێ رێکخستنا دەزگەهی ئەوێ مە دڤێت سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ بۆ ئامادەبکەین چییە؟ دانووستاندنێ ل سەر بکە.

پ٣/ رابەرێ ژمێریاری بۆ هەر سیستەمەکی گرنگە. دیتنا سیستەمێ ژمێریاریا ئێکگرتی بۆ رابەری دیاربکە و چەوا گرێدان دهێتەکرن دناڤبەرا ژمێریاریا دارای و ژمێریاریا تێچوونێ درابەریدا؟ باس بکە ئینجا گوتنا خۆ پالپشت بکە ب نموونەکێ ژ رابەری.

پ٤/توخمێن رابەرێ ژمێریاری بۆ سیستەمی چنە و ب درێژی بەحس بکە.؟

پ٥/ژێدەرێن زانیاریان ل سیستەمێ ژمێریاریا تێچوونێ چنە؟

پ٦/ رامانا کۆما دەفتەرێن سیستەمی چییە؟ بژمێرە و بەحس بکە؟

پ٧/یەکەیێن تێچوونێ و یەکەیێن بەرهەم ئینانێ پێناسە بکە. دگەل ئینانا نموونا بۆ هەرئێك ژ وان.

پ٨/ رێکێن تێچوونێ چەوا دهێنە دابەشکرن؟ بژمێرە دگەل دا بەشێن لقی.

((دەروازێ دووێ))

ڤەكولینەك بۆ تۆخمێن تێچوونێ ب درێژی

((دراسة تفصيلية لعناصر التكاليف))

دەروازێ دووێ

ڤەكولینەك بۆ تۆخمێن تێچوونێ ب درێژی

دەروازێ دووێ ڤەكولینا سێ تۆخمێن بنەرەت بخۆڤەدگریت ل تێچوونا بەرهەمی ئەو ژی (كەرەستە، كاركرن، خەرجی) كۆ گرنگیا هەر ئێك ژوان ژ یادی كێمتر نینە بەلكو پیتەپێدان بۆ تۆخمەكی ژ ئێكێ دی پتر لێدهێت لدویف سروشتێ وێ پیشەسازیێ بۆ نموونە ل پیشەسازیا جگاران كەرەستێن دەسپێكێ ٨٠٪ ژ تێچوونا بەرهەمهێنەری دنوێنیت بەلێ هەكە ئەم بەرەڤ هندەك پیشەسازیێن پیشەكاری بچین دێ بینین كۆ تێچوونا كاركرنێ پترە ژ تێچوونا كەرەستێن دەستپێكێ چونكی پێدڤی ب دەم و رەنجەكا راستەوخۆ هەیە ژ لایێ كرێكاریڤە و ب ئاستەكێ بلند وەك نموونە ل پیشەسازیێن چنینێ یێن دەستی و كارێن هونەرمەندان یێن پەیكەرسازی و وێنەكێشانێ....هتد. بەلێ خەرجی گرنگیا وان پشت بەستنە ب قەبارێ وان ل ناڤ پێكهاتێ تێچوونێ كۆ بلند دبیت ل پیشەسازیێن پشت بەستنێ ل سەر ئامیران دكەت و كێم دبیت ل پیشەسازیێن پشت بەستنێ ل سەر كارێ مرۆڤی دكەت ژ وێ ئەوا مەپێشتر گوتی بۆ مەدیاردبیت كۆ چ بیرورایێن وەسا نینن كۆ ل سەر هەمی پیشەسازیا بهێنە جێبەجێكرن دەربارەی گرنگیا تۆخمەكێ ل سەر تۆخمەكێ دی، بەلكو بیرورا پشت بەستنێ ل سەر جۆری پیشەسازیێ و پلەیا پشكداری كرنا توخمێ تێچوونێ ل پێكهاتێن تێچوونا بەرهەمهێنەرێ دووماهیێ دكەت. و هەرسێ توخمێن تێچوونێ دێ هێنە دیاركرن ل هەرچار پشكێن دەروازێ دووێ و ب ڤی شێوەی.

پشكا چارێ و پێنجێ دێ بۆ خواندنا توخمێ كەرەستان بیت و زێدەتر ژ پشكەكی بۆ هاتیە تەرخانكرن ژبەر گرنگی و بەربەلاڤبوونا هزرێن پێڤەهاتینە گرێدان و هەروەسا ب مەبەستا وێ چەندێ كۆ ڤوتابی ب شێوەكێ روون ئاشكەرا وەربگریت، و پشكا شەشێ تۆخمێ كاركرن دیاردكەت و پشكا حەفتێ توخمێن تێچوونێ یێن نەراستەوخۆ بخوڤە دگریت.

پشكا چارێ

٤_ چاڤدێری و ژمێریاری ل سەر تۆخمێ كەرەستان

(الرقابة والمحاسبة علي عنصر المواد)

٤_١ دروستبوونا داخوازیێ ل سەر توخمێ كەرەستان

(نشوء الطلب على عنصر المواد)

٤_٢ شێوازێن ئینانا كەرەستان(هاوردەكرن)

(اساليب توريد المواد)

٤_٣ پشتەوانێن پشت پێ بەستنێ و ژمێریاریا تێچوونێن تایبەتێن وان

(الاعتمادات المستندية والمحاسبة على التكاليف الخاصة بها)

٤_٤ وەرگرتنا كەرەستان و حسابكرنا تێچوونێن وان.

(تسلم المواد و احتساب كلفها)

٤_٥ پشتەوانە و تۆمارێن كۆگەهێ

(المستندات و السجلات المخزنية)

_پرسيار و راهێنانێن پشكا چارێ

(أسئلة وتمارين الفصل الرابع)

پشکا چارێ

٤_ چاڤدێری و ژمێریاری ل سەر توخمێ کەرەستان.

هەروەك دهێتە زانین گرنگیا کونترولکرن و چاڤدێری ل سەر توخمێ کەرەستێن دەستپێکێ ل دەزگەهێ پیشەسازی ب پێنگاڤا ئێکێ یابنەرەت دهێتە دانان بۆ دانانا هەر سیستەمەکێ راست و دروست بۆ ژمێریاریا تێچوونێ و ئەڤ چەندە ڤەدگەریت بۆ هندێ کۆ کەرەستە نێزیکی ٥٠٪ ژ سەرجەمێ تێچوونێ بخوڤەدگریت. و چێدبیت ژ ڤێ رێژێ زێدەتر لێ بهێت ل هندەك پیشەسازیان دگەهیتە ٧٠٪ یان ٨٠٪ وەکی پیشەسازیا کەڤلان و جگاران و پیشەسازیێن کۆمکرنێ. زێدەباری ڤێ چەندێ سەرکەفتنا پرۆژەیان دکێمکرنا تێچوونێن سەرجەمیدا ل سەر وێ چەندێ دراوەستیت کا دەزگەهی چەند شیان هەنە بۆ بکارئینانەکا ژێهاتی بۆ کەرەستێن دەستپێکێ و دانانا سیستەمەکێ هویر ورێك و پێك بۆ کرینا کەرەستان و پشکنینا وان و وەرگرتنا وان و پاشی عەمبارکرنا وان پاشی بهێنە خەرجکرن بۆ بەرهەم ئینانێ.

ئەڤە و دا کارێ چاڤدێری و ژمێریاری بساناهی بیت ل سەر تۆخمێ کەرەستان دڤێت ژ قوناغێن دەستەبەرکرنا کەرەستان دەربازبیت و حسابکرنا تێچوونێن وان و ئێخستنا وان د ناڤ کوگەهان و لڤێرە دڤێت بابەت بهێتە دابەشکرن ل سەر پێنج پشکا ئەو ژی ئەڤەنە:

دروست بوونا داخوازیێ. و شێوازێ ئینانا (هاوردەکرنا) کەرەستان. و پشتەوانێن پشت پێ بەستراو و ژمێریاریا وان و ئینجا وەرگرتنا کەرەستان و حسابکرنا تێچوونا تێخستنا وان بۆ ناڤ عەمبارێ و ل دوماهیێ پشتەوانە و تۆمارێن عەمبارکرنێ یێن پشت بەستن پێ دهێتەکرن.

٤_١ دروست بوونا داخوازیێ ل سەر توخمێ کەرەستان :

داخوازی دروست دبیت ژ چەند لایەنان ل ناڤ دەزگەهێ پیشەسازی و لدویف سروشتێ کەرەستان.

ئێك: كەرەستە دهێنە دابەشكرن لدیف سروشتێ وان بۆ :

١. كەرەستێن راستەوخۆ:. ئەو كەرەستەیا دەستپێكێیە كۆ دچیتە دناڤ پێكئینانا شمەكا بەرهەم ئینای و ئەم دشێن ب دەست بگرین دناڤ پێكهاتێن بەرهەمێ دوماهیێ و دشیاندایە ب ساناهی بهێتە حسابكرن.

٢. كەرەستێن نەراستەوخۆ:. پتریا وان ئەون كو نەچنە دناڤ پێكئینانا شمەكیدا بەلكو پشكداریێ ل كردارا ئەنجامدانا دروستكرنا بەرهەمی دكەت.

كردارا دەستنیشانكرنا سروشتێ كەرەستەی ئەڤجا راستەوخۆ یە یان نەراستەوخۆ بیت ڤەدگەریت بۆ لایەنێن تەكنیكی و سیستەمێ ژمێریاری یێ پشت بەستن ل سەر دهێتەكرن. و لڤێرە لایەنێ تەكنیكی دێ جۆر و چەوانیا بكار ئینانا كەرەستەی دیار دكەت، و سیستەمێ ژمێریاری پشكداریێ د پلەیا دیفچوونا كەرەستەی دكەت هەتا دگەهیتە یەكەیا بەرهەم ئینانی هەكە ب كردەیی چووبیتە دناڤ پێكئینانا شمەكا بەرهەمئینای. بەلێ هەكە هاریكاری كربیت و نەچیتە دناڤ پێكئینانا شمەكێ لڤیرە بابەت هەر بنەرەتدا ب دوماهیك هاتیە و دبیتە نەراستەوخۆ و پێناسا توخمێ نەراستەوخۆ ل سەر جێبەجێ دبیت، و ب ڤێ چەندێ دچیتە ناڤ رێزێن خەرجییاندا.

* لایەنێن بەرپرس ژ دروستبوونا داخوازیێ:

١. **لایەنێن تەكنیكی**: دهێتە نواندن ب (نەخشەسازێ بەرهەمی ئەوە وەسفكرنا كارگەهی بو دروستكرنێ ددەت)، و مفا ژێ دهێتە وەرگرتن ژ لایێ پشكا بەرهەم ئینانێ یێ بەرپرسی ژ ئەنجامدانا بەرنامەی، و ئەوەیێ چەنداتیا كەرەستان و روونكرییێن وان دیار دكەت هەكە شمەك بەری نوكە نەهاتبیتە دروستكرن و یا سەر دەما نەبیت.

٢. **ئەمینداریێ كۆگەهێ**: دهێتەدانان وەك بەرپرسێ راستەوخۆ ژ لایێ كارگێریا كۆگەهان ل سەر كردارا دیفچوونێ بۆ دەستەبەركرنا كەرەستان ل كۆگەهان و ئامادەكرنا وان ل دەمێ دهێنە داخوازیكرن ژ لایێ بەشێ بەرهەم ئینانێ. و لدەمێ بەرنامەكێ كاتی بۆ دهێتە دەستنیشانكرن بۆ لڤینێن كەرەستان ژ كوگەهان و بۆ كۆگەهان.

ئەمینداریّ کۆگەهیّ کاردکەت بۆ دیفچوونا بەرپرسایەتیا خۆ سەبارەت ئاستیّ عەمبارکرنیّ ژ کەرەستان بۆ ئاستەکیّ دیارکری د پلێتا عەمبارکرنێدا.

ئەڤجا چ داخوازیا کرینیّ ژ لاییّ تەکنیکی بیت یان ژ لاییّ ئەمینداریّ کۆگەهیّ یان ژ لاییّ لیژنەکا تایبەت بیت کو بەرپرسە ژ کونترولکرنا تشتێن عەمبارکری و دیفچوونا بجهـ ئینانا بەرنامیّ دەستەبەرکرنا وان ل دەمی داخوازکری پێدڤیە فورما داخوازکرنا کەرەستێن عەمبارکری بهێتە بکارئینان هەروەك هاتیە روونکرن دنموونەیا (٤_١) دا

نموونەیا (٤_١)

ژمارە میژوویا داخازکری بۆ گەهشتنا کەرەستان

میژوو

چەنداتی

سیفەتێن کەرەستە

ژمارا کەرەستەی یا هێمایی

ژمارا فەرمانا کرینیّ ناڤیّ دابینکەری

پشکا عەمبارکرنیّ پشکا کونترولکرنا تشتێن عەمبارکری ژمێریاری

* بۆ نڤیسینا داخوازیا کرِینا کەرەستێن عەمبارکرنێ دڤێت خالێن ل خوارێ ب بەرچاڤ بهێنە وەرگرتن:

١. دڤێت بلندترین ئاست بۆ قەبارێ عەمبارکرنێ بهێتە دەستنیشانکرن، داکو هەلاوسان چێ نەبیت دقەبارێ کەرەستێن عەمبارکری چونکی ل وی دەمی دێ مە پێدڤی ب کۆگەهان هەبیت و هەروەسا مفا ژ پارەکێ مەزن ناهێتە وەرگرتن.

٢. ئاستێ چەنداتیا دووبارە داخازکرنێ دێ هێتە دەستنیشانکرن، و ئەڤ چەندە د بنەرەتدا پشت بەستنێ ل سەر چەوانیا ئینانا کەرەستان و ماوێ پێدڤی بۆ گەهەشتنا داخازیێ دکەت.

٣. نزمترین ئاستێ عەمبارکرنێ، و ئەڤە پشت بەستنێ ل سەر ئاستێ دلنیابوونێ، و پلەیا باوەریێ ب ژڤانێن ئینانا کەرەستان و پاراستنا وان دکەت. هەر چەند پلەیا باوەریێ ب ژڤانێن گەهشتنا داخوازیێ یا بلند بیت دێ نزمترین ئاستێ عەمبارکرنێ کێمتر بیت و بەروڤاژی ڤێ چەندێ دروستە.

* ئاستێ دلنیابوونێ:

ئەو ئاستێ عەمبارکرنێیە کو دڤێت ل بارودۆخێن سروشتی نەهێتە بکارئینان بەلکو بهێتە پاراستن بۆ بەرهنگاربوونا بارۆدوخێن ژ نیشکێڤە و پاراستنا بەرهەم ئینانێ ژ بارێ نەمانا کەرەستێن عەمبارکری دا کو دەزگەهێ پیشەسازی تووشی زیانێن راوەستانا کاری نەبیت ژ ئەگەرێ نەبوونا کەرەستان.

و ب راستی چ ژمارێن دیارکری نینن بەلکی دیارکرنا چەنداتیا ئاستێ دلنیابوونێ پشت بەستنێ ب ڤوکۆلینێن نەبنەجهیا داخوازیێ ل سەر کەرەستێن عەمبارکری دکەت و چەنداتیا وان یا کو پێدڤی ب هندەك بەرناما کو ئامارێن دیارکری تێدا بهێنە بکارئینان ل سەر کردارێن جێبەجێکرنێ یێن پێشتر، و بکارئینانا شێوازێن بیرکاریێ دێ گەهینە وێ ژمارا چەنداتیا کەرەستێن عەمبارکری دەستنیشان دکەت ل پلێتا عەمبارکرنێ (Bin card)

٤_٢ شێوازیێن ئینانا کەرەستان(هاوردەکرن).

کردارێن ئینانا کەرەستان نواندنا یەکەمین بنەمایێن چاڤدێری و کونترولکرنێ ل سەر کەرەستان دکەت و ئەڤ چەندە دهێتەکرن ب رێکا کردارێن کارگێریا کرینا کالاَ و چاڤدێریکرنا وان و ئەوا مە دڤێت بگەهینێ ل ڤێ پشکێ تنێ ئەوە یا دگونجیت دگەل ڤوناغا ئامادەکرنا داخوازیێ بۆ ب دەستڤەئینانا دەستپێکا شێوازیێن ئینانا کەرەستان, و کردارێن ئینانا کەرەستان دێ هێتە دابەشکرن بۆ ژێدەرێن ئینانێ ئەو ژی ئەڤەنە:

١. ژێدەرێن نافخویی:. ئەو ژی بازارێ نافخویی یە, هەکە کەرەستە ل ناڤ بازارێ نافخوییدا یێ لێك گوهارتی(ئالۆگوربیت) بیت یان بەرهەمێ نافخویی بیت.

٢. ژێدەرێن دەرەکی:. هەکە ژێدەرێن ئینانێ یێن پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن دەرەکی بن دێ ئینان(هاوردەکرن) ژ ژێدەرێن بیانی بیت

پێرابوون:

دێ پسۆلا داخوازیا کرینا کەرەستان هێتە ئامادەکرن و هێتە هنارتن بۆ کارگێریا کرینا کالاَ دێ ب رێکا لیژنا کرینێ یا تایبەتمەندا پێکهاتی ژلایێ وێ ڤە ڤەکۆلینێ کەت بو ئینانا کەرەستان, هەکە کەرەستە ل بازارێن نافخو هەبیت, دێ لدویف ڤان کەرەستان گەریێت لپەی خەسلەتێن دیارکری دپسولا داخوازیا کرینا کەرەستان و ب ڤان مەرجێن خوارێ:

١. هەڤ جووت بوونا خەسلەتان.

٢. کێمترین نرخ ب رێکا ڤەکۆلین و خواندنا تەندەرێن بۆ هاتینە پێشکێش کرن و دڤێت ژ سێ یا کێمتر نەبن.

٣. خەمخوریا دابینکاری و دروستیا ژڤانێن دابینکرنێ.

٤. دووری و نێزیکیا دابینکاری ژ کارگەهێ.

لێ هەکە کەرەستە یا بەردەستەنەبوو ل بازارێن نافخو، ل ڤێرە پێدڤیە ل سەر کارگێریا کرینێ پشکا ئینانێ(هاوردەکرنێ)، هەکە هەبیت، دانووستاندنێ دگەل دابینکارێن دەرەکی بکەت کو ئەڤ مەرجێن خوارێ هەنە:.

١. هەڤ جووت بوونا خەسلەتان.

٢. نێزیکترین وەلاتێ دابینکەر ژ وەلاتێ دئینیت.(هاوردەکار)

٣. باشترین نرخ.

٤. بەراوردی دهێتەکرن دناڤبەرا دابینکاران سەبارەت برگا (٣) پەیوەندێن بازرگانی و ناڤ و دەنگێن دابینکاری و دروستی د هەڤ جووت بوونا خەسلەتان دا ژلایەکی ڤە دگەل نرخی ژلایەکێ دیڤە و دبیت هۆکارەکێ دی کارتێکرنێ بکەت ئەو ژی پەیوەندیێن سیاسی یێن وەلاتی دگەل وەلاتێ دئینیت(هاوردەکار) ژلایێ هەبوونا بساناهیکرنێن پێدڤی.

و ل دەمێ رازەمەندی ل سەر تەندەری دهێتەکرن چ نافخوی بیت یان دەرەکی پێدڤیە ئاگەهداریا دابینکەری بهێتەکرن ب نڤیسین و ب پەسەندکرنا داخوازیێ کۆ دێ بیتە رێکەفتنەکا گرێدای دناڤبەرا هەردوو لایەناندا.

وێنەیەك ژ فەرمانێ دابینکرنێ یا نافبری دهێتە هنارتن بۆ رێڤەبەریا دارایی بۆ دەستەبەرکرنا گوژمێن پێڤی دا پشت بەستن ل سەر بهێتەکرن وەك ئێك ژ پشتەوانێن چەسپاندنا خەرجکرنێ. وێنەکا دی بۆ رێڤەبەریا کۆگەهان بۆ دەستەبەرکرنا جهێ پێدڤی بۆ عەمبارکرنا کەرەستان.

وێنەك دهێتە هەلگرتن ل رێڤەبەریا کرینی، وهەکە لیژنەیەك هەبوو بۆ مەبەستێن پشکنین و وەرگرتنا کەرەستان وێنەیەك دێ بوو هێتە دەستەبەرکرن و ب ڤێ چەندێ ژمارا وێنەیان دێ بنە پێنج وێنە.

ئامادەکرنا فۆرما داخوازیا دابینکرنا کەرەستان (فەرمانا دابینکرنێ) نموونە (٤_٢)

داخوازیا دابینکرنا کەرەستان نموونە (٤_٢)

کومپانیا.........................

بەغداد_ عیراق

بۆ بەرێزان /

هیڤیە ئەو کەرەستێن ل خوارێ دیارکری بۆ مە دابین بکەن و ب وان نرخێن جهگیر کری دنڤیسارا هەوە ژمارە .... ل مێژوویا ....

ژمارا کەرەستان	خەسلەتێن کەرەستان	چەندایەتی	نرخ		گوژمە	
			ف	د	ف	د

جهێ وەرگرتنێ مەرجێن پێدانێ

دەمێ وەرگرتنێ گرێبەست کار پێ دهێتەکرن تا کو ....

ئیمزا رێڤەبەرێ کرینێ ....

٤_٣ پشتەوانەیێن پشت پێ بەستراو و ژمێریاری ل سەر تێچوونێن وان یێن تایبەت

سەبارەت کەرەستێن دهێنە دابینکرن ژ دەرڤەی وەلاتی پەیوەندی ب نێزیکترین بانك دهێتەکرن و پتریا جاران ئەو بانکا مامەلە دگەلدا دهێتەکرن و پێرابوون ب ڤێ شێوەی دهێنە ئەنجامدان:. پشتی وەرگرتنا داخوازیا کرینێ و رابوونا رێڤەبەریا کرینێ/ پشکا ئینانێ هەکە هەبیت ب پەیوەندیکرن دگەل دابینکەران و هەلبژارتنا ئێك ژوان دێ بروسکەك هێتە هنارتن یان دێ ئاگەهداریا دابینکەری هێتەکرن ب نامەکێ ب شێوەیی داخوازیا دابینکرنا کەرەستان وەك رازیبوون و پەسەندکرنا تەندەری وێنەیەك ژڤێ نامەیێ دهێتە هەڤپێچ کرن ب داخازکرنا ڤەکرنا پشتەوانە پشت پێبەستراوەکێ بۆ کرینا کەرەستان و دهێتە هنارتن بۆ بانکێ. و ب رێکاوێ بارمەتەیێن ڤەکرنا پشت پێبەستراوێ دهێنەدان و هەروەسا خەرجیێن پشت پێبەستراوێ

هەتا وی دەمیٚ کەرەستە دهێنە وەرگرتن و دێ نموونەیا پێبەندێ ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ بیت.

ژ حـ/ پشتەوانە پشت پێبەستراوێن کرینا کەرەستان ژمارە (......)

بۆ حـ/ بانك یان سەندوق

پێدانا خەرجیێن ڤەکرنا پشتەوانە پشت پێبەستراو و بارمتەیان

و ئەڤ پێبەندە دووبارە دبیت بۆ هەر کردارەکا دانا کوژمەکی ل سەر حسابا پشتەوانە پشت پێبەستراوا ژمارە (   ).

ژمێریارا بەردەوامی یا هەی ل سەر ڤەکرنا پشت پێبەستراوا و پێدانا خەرجیێن ڤەکرنێ و گوژمەیێن پشت پێبەستراوان و لدویف مەرجێن دناڤبەرا دابینکاری و ئەوێ دابینکرن بۆ دهێتەکرن و بانك نێوەکاریێ دکەت و ئەڤ حسابە وەك نێوەکارەکی یە تا وەرگرتنا فەرمانێ بارکرنێ ژلایێ دابینکاری. و لدویف مەرجان پشت پێبەستراو هەمی گوژمێن گرێدای وی بخوڤە دگریت. و دەمێ گەهشتنا کەرەستان بۆ بەندەران یان کۆگایێن ئینانێ(هاوردەکاری) دێ پشت پێبەستراو هێتە داخستن ل حسابا کالاٚ ب رێکا بارکرنێ و ئەوێ ژی هندەك خەرجیێن سەربار هەنە تا کو لیژنا وەرگرتنا کەرەستان رازەمەندیێ ل سەر وەرگرتنێ دکەت و پشتی دەربازبوون ب پێرابوونێن وەرگرتنێ یێن رێك و پێك. حسابا دووماهیێ دێ هێتە داخستن ل حسابا کۆگاکان و ب ڤی شێوەی:.

ژ حـ/ کالاٚ ب رێکا بارکرنێ

بۆ حـ/ پشتەوانە پشت پێبەستراوێن کرینا کەرەستان ژمارە (١٣٨)

داخستنا حسابا پشت پێبەستراوان ژبەر گەهشتنا لیستێن بارکرنێ

ژ حـ/ کەرەستێن دەستپێکێ یێن عەمبارکری

بۆ حـ/ کالاٚ ب رێکا بارکرنێ

تێخستنا کەرەستان بۆ ناڤ کۆگایێن تایبەت

پێبەندا دوماهیێ دهێتە ئامادەکرن پشتی بدوماهیك هاتنا کردارا پشکنین و وەرگرتنا کەرەستان و تێخستنا کەرەستێن دروست و هەڤ جووت دگەل خەسلەتان بۆ ناڤ کۆگاییێن کەسێ کەرەستە ئینایین پشتی کردارا دانانا نرخی بۆ کەرەستێن چوونە ناڤ کوگاییێ. بەلێ سیستەمێ ژمێریاریا ئێکگرتی ئەڤ کارە کورت کریە ب رێکا داخستنا پشتەوانە پشت پێبەستراوان بۆ کرینا کەرەستان راستەوخۆ ب عەمباران ڤە بێ تێپەربیت ل بازنەکێ بناڤێ کالاٚ ب رێکا بارکرنێ و ب ڤێ شێوەی:

ژ حـ/ کەرەستێن دەستپێکێ یێن عەمبارکری ۱۳۱

بۆ حـ/ پشتەوانە پشت پێبەستراوان بۆ کرینا کەرەستان ۱۳۸

ژمارە(.........)

گەهشتنا کالاییێن ئینای و پشکنین و وەرگرتنا وان و تێخستنا ناڤ کوگاییێ.

*** دیارکرنا تێچوونا کڕینا کەرەستێن ئینای(هاوردەکری):**

تێچوونا کڕینا کەرەستێن ئینای دهێتە دەستنیشانکرن لدویف بڕگێن پێکهاتنا وان:

١. بەهایێ کڕینێ یێ رەسەن بۆ کەرەستەی(دهێتە دان برێکا بانکێ بۆ هناردەرێ بیانی).

٢. خەرجییێن مولەتا ئینانێ (بەهایێ فۆرم و پوولاٚ).

٣. میرانەیا پالپشتا هناردنێ دهێنە نواندن ب رێژەکا سەدی ژ بەهایێ مۆلەتا ئینانێ و دهێتە ڤەگوهاستن بۆ سەندوقا پالپشتیا هناردەکرنێ.

٤. دەستخوشانێن بریکارێن کڕینێ (دەمێ نڤێسینگەهێن ئینانێ(هاوردەکرنێ) و هناردەکرنێ هاتبنە بکارئینان).

٥. دەستخوشانە و خەرجییێن بانکێ (بۆ هنارتنا گوژمەیا بۆ فروشیارێ بیانی).

٦. کرییێن بیمەکردنێ(لدویف مەرجێن گرێبەستێ).

٧. خەرجییێن ڤەگوهاستن و بارهەلگرییێ.

٨. میرانەییێن گومرکێ و کرییێن دەرکرنا گومرکی.

٩. هەر خەرجییەکا دی کۆ پەیوەندی هەبیت ب کردارا ئینانێ(هاوردەکرنێ).

و بۆ روونکرا پێرابوونێن ژمێریاری یێن تایبەت ب پشتەوانە پشت پێبەستراوان دێ ڤێ نموونەیا ل خوارێ وەرگرین:.

کومپانیا هەڵەبچە یا پیشەسازی کەرەستە (س) ژ ئیتالیا ئینا(هاوردەکر) ب شێوەکی کۆ یەکسان بوو ب (٢٠٠) تەن و ئەڤێن خوارێ ئەو خەرجییێن هاتینە مەزاختن (گوژمە ب دیناری).

٨٠٠٠٠ بەهایێ پشتەوانێن پشت پێبەستراو ژمارە (١/ س)

٥٠٠ دەستخوشانێن بانکێ و خەرجییێن وێ

٤٠٠ خەرجییێن مۆلەتا ئینانێ(هاوردەکرنێ) و گوژمێ پالپشتیا هناردنێ.

٢٥٠ خەرجییێن دەرکرنا گومرکی

١٥٠٠ گوژمێ بیمەکرنێ ل سەر کەرەستان

١٦٠٠ کرییێن بارکرنێ

٤٧٥٠ میرانەییێن گومرکی

١٠٠٠ کرییێن بارکرن و ڤەگەهاستن و دانان ل ناڤ عیراقێ.

داخوازی/ حساب کرنا تێچوونا ئێك کیلوگرام ژ کەرەستا (س)

و پێرابوونێن کردارێن ژمێریاری یێن تایبەت ل تۆماران.

شیكار:

٨٠٠٠٠ بەهایێ پشتەوانە پشت پێبەستراو

٥٠٠ دەستخوشانێن بانكێ و خەرجیێن وێ

٤٠٠ خەرجیێن مولەتا ئینانێ(هاوردەكرنێ) و گوژمێ پالپشتا هناردنێ

١٥٠٠ گوژمێ بیمەكرنێ ل سەر كەرەستان

١٦٠٠ كرییێن باركرنا دەریایی

٤٧٥٠ میرانەییێن گومركی

٢٥٠ خەرجیێن دەركرنا گومركی

١٠٠٠ كرییێن باركرن و ڤەگەهاستن و دانان ل ناڤ عیراقێ

٩٠٠٠٠ سەرجەمێ تێچوونا كەرەستێن ئینای (هاوردەكری) و ئەڤ پێبەندە بۆ دهێتە رێكخستن.

٩٠٠٠٠ ژ حـ/ حسابا پشتەوانە پشت پێبەستراوان

٩٠٠٠٠ بۆ حـ/ بانك

ئێك تەن= ١٠٠٠ كگم

تێچوونا ئێك كیلوگرام $\frac{١٠٠٠}{٢٠٠ \times ١٠٠٠}$ ٤٥٠,٠ د/ كگم

ئەڤە و پشتی وەرگرتنا كەرەستان و سپاردنا وان لناڤ عەمبارێن تایبەت دێ ئاگەهداریا بەشێ ژمێریاری هێتەكرن بۆ جێگیركرنا (تومارکرنا) ڤێ پێبەندا ژمێریاری:

٩٠٠٠٠ ژ حـ/ كەرەستێن دەستپێكی یێن عەمباركری ١٣١ (كەرەستەی ١/س)

٩٠٠٠٠ بۆ حـ/ پشتەوانە پشت پێبەستراوان كرینا كەرەستان (١/س)

داخستنا تێچوونا پشتەوانە پشت پێبەستراوان بۆ كڕینا كەرەستان (١/س) ل عەمباران.

ئەڤ پێبەندە نواندنا داخستنا حسابا پشتەوانە پشت پێبەستراوان بۆ كڕینا كەرەستان دكەت كۆمایە ڤەكری ب درێژیا وێ پێرابوونێن ئینانا كەرەستان ژ دەرڤە ب رێكا بانكێ.

٤_٤ وەرگرتنا كەرەستان و حسابكرنا تێچوونێن وان:

ئێك: سەبارەت كەرەستێن هاتینەكرین ژ بازارێن نافخۆیی:

بەشێ پشكنین و وەرگرتن_ یان لیژنا وەرگرتن و پشكنینا كەرەستان دێ رابیت ب وەرگرتنا كەرەستێن داخوازكری لپەی پسۆلا داخوازیا كرینا كەرەستان نموونەیێ (٤_١) كە ب رێكا فەرمانا كرینا كەرەستان نموونە (٤_٢) هاتیە ئەنجام دان و دێ بەراورد بوونا وان هێتەكرن دگەل خەسلەتێن ل ڤان هەردوو نموونا هاتین و ل بارێ وەكهەڤبوونێ دێ هێنە هژمارتن و دێ راپۆرتا وەرگرتنا كەرەستان هێتە ئامادەكرن وەك (نموونە ٤_٣)

بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

نموونە (٤_٣)

راپۆرتا وەرگرتنا كەرەستان
ژمارا فەرمانێ دابینكرنێ ____________ ناڤێ دابینكاری و ناڤ و نیشانێن وی ____________
ژمارا داخوازیا كرینا كەرەستان ____________ لایەنێ داخوازكەر ____________

چەندایەتیا ئینانێ (هاوردەكرنێ)	ژمارا كەرەستەی یا هێمایی	خەسلەتێن كەرەستەی	تێبینێن لیژنا وەرگرتنێ
ئەندام لایەنێ داخوازكەر	ئەندام خەزنەدار	ئەندام بریكارێ كۆمپانیا بیمەكردنێ (هەكە هەبیت)	سەروكێ لیژنێ ل/ بەشێ بەرهەم ئینانێ

لیژنا وەرگرتنێ ئەوا پاراستنا هەڤ پێچان دكەت و ئەو ژی داخوازیا كڕینا كەرەستان و فەرمانا دابینكرنێ یە.❖

و لدویف راپۆرتا وەرگرتنێ كارگێریا عەمباران دێ رابیت ب ئامادەكرنا پشتەوانەیا تێخستنا ناڤ عەمبارێ نموونە ژمارە(٤_٤) و لپەی وێ ئەو چەندایەتی دێ هێتە تۆماركرن ل پلێتا پۆلینكرنا كەرەستەیا وەرگرتی و هەروەسا تۆمارا سەردەفتەرا كۆگەهان (عەمباران).

بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

نموونە (٤_٤)

<table>
<tr><td colspan="9">كۆمپانیا ....
پشتەوانا تێخستنا(وەرگرتنا) كۆگەهێ
كۆگەها ژمارە ....
ژمارا لیستا كرینێ .... مێژوویا وێ   ژمارا داخوازیا كرینێ ....
ژمارا پشتەوانە پشت پێبەستراو .... مێژوویا وێ   ژمارە و مێژوویا راپۆرتا وەرگرتنێ ....</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ژ</td><td rowspan="3">ناڤەرووك</td><td rowspan="3">یەكەیا پیڤانێ</td><td rowspan="3">ژمارە كەرەستەی یا هێمایی</td><td rowspan="3">چەندایەتی</td><td colspan="4">بۆ مەبەستێن ژمێریاری</td></tr>
<tr><td colspan="2">نرخ</td><td colspan="2">گوژمە</td></tr>
<tr><td>ف</td><td>د</td><td>ف</td><td>د</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">ئەمینداری كوگەهێ</td><td colspan="3" rowspan="2">ژمێریاریا كۆگایێ</td><td colspan="2">سەرجەم</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4">سەروكێ لیژنا وەرگرتنێ</td></tr>
</table>

دوو:. سەبارەت كەرەستێن هاتینە ئینان ژ دەرڤەی وەلاتی(هاوردەكرن)

پێرابوونێن كەرەستێن عەمباركری سەبارەت كەرەستێن هاتینە كرین ل بازارێ ناڤخۆ جیاوازی نینە دگەل پێرابوونێن وەرگرتنا كەرەستێن عەمباركری یێن هاتینە ئینان(هاوردەكرن) تنێ ئەو نەبیت كو یا دووێ دبیت ئەندامەكێ چاڤدێریكرنێ بهێتە زێدەكرن ژلایێ دابینكەرێ بیانی ل دەرخستەیا كەرەستان

سىٰ: حسابكرنا تێچوونێن تێخستنا كەرەستێن عەمباركرى:

دنموونەيێدا گەلەك جۆرێن خەرجييان هاتن كو دهێنە خەرجكرن بۆ كەرەستێن ئيناى(هاوردەكرى) و ب ڤىٰ چەندىٰ نموونە دىٰ ئەگەرىٰ حسابكرنا تێچوونا تێخستنا كەرەستێن عەمباركرى بيت سەبارەت يەكەيێن هاتينە وەرگرتن (هاوردەكرن) (يان ئەوێن هاتينە كرين نافخويى)ئەڤجا حسابكرنا تێچوونا دىٰ هێتە دانان ل سەر ليستا كرينا رەسەن و دىٰ لىٰ هێتە زێدەكرن بيمەكرن ل سەر كەرەستان هەكە هەبيت ودەسخوشانێن كرينىٰ، باركرن، دانانا كەرەستان و ياسا حسابكرنا تێچوونا كرينىٰ ژ بازارىٰ نافخو دىٰ هێتە جێبەجێكرن نموونەيا (٤_٣) ژبلى خەرجييێن ئينانىٰ(هاوردەكرنىٰ) و گومركانە.

نموونەكا شيكاركرى:

كۆمپانيا (هەرێم) يا پيشەسازى (٥) تەن يێن كەرەستێن دەستپێكىٰ هاتنە كرين ب نرخى (١٠٠٠) دينار بۆ ئێك تەن ب نەختينە ژ بازارىٰ نافخويى و ئەڤ گوژمێن ل خوارىٰ ب نەختينە هاتنە خەرجكرن (٥٠٠) دينار ڤەگوهاستن، (٣٠٠) دينار بيمەكرن، (٢٠٠) دينار دەستخوشانا بريكارێن كرينىٰ.

داخوازى/ حسابكرنا تێچوونا ئێك كيلوگرام.

❖ وێنەيىٰ ژمێرياريا كۆگەهان/ ب مەبەستا تومارکرن ل پلێتا سەر دەفتەرا كۆگاكان/ بۆ كەرەستێن دىٰ هێنە روونكرن ل بەشىٰ پێنجىٰ.

_ وێنەيەك بۆ پشكا دارايى/ ب مەبەستا خەرجكرنا گوژمێن گرێداى چەندايەتيا وەرگرتيز.

_ وێنەيەك بۆ پشكا كۆگەهان/ بۆ دياركرنا بەرپرسايەتيا وەرگرتنا كەرەستان و تۆماركرنا وان ل پلێتێن پولين كرنێز.

_ وێنەيەك بۆ پشكا كرينىٰ (كراوان)/ بۆ زانين ب ئەنجامدانا ئەركىٰ كرينىٰ.

ـ شیكار:

٥ تەن × ١٠٠٠= ٥٠٠٠ بەهایێ كڕینێ

دینار	روونكرن
٥٠٠٠	بەهایێ كەرەستێن هاتینە كڕین
٥٠٠	كرێیا ڤەگوهاستنێ
٣٠٠	كرێیا بیمەكرنێ
٢٠٠	دەستخوشانێن بریكارێن كڕینێ
٦٠٠٠	سەرجەمێ تێچوونا كڕینا كەرەستان

٥ × ١٠٠٠= ٥٠٠٠ كیلۆ

تێچوونا ئێك كیلۆ = $\frac{٦٠٠٠}{٥٠٠٠}$ = ٢٠٠،١ دینار تێچوونا ئێك كیلۆ.

٦٠٠٠ ژ حـ/ كەرەستێن دەستپێكی یێن عەمباركری ١٣١

٦٠٠٠ بۆ حـ/ نەختینە ل سەندوق ١٨١

٤ـ٥ پشتەوانە و تۆمارێن كۆگەهان (عەمباران):

لڤێرە تەنها دێ راڤەكرنا پشتەوانێن بنەرەت و تۆمارێن كۆگەهان كەین و دێ پشكا ئێكێ گرنگییێ دەتە راڤەكرنا پشتەوانان.

ئێك: پشتەوانەیێن كۆگەهێ:

أ- پشتەوانا تێخستنا (وەرگرتنا) كۆگەهێ ئەڤ پشتەوانە ژلایێ ئەمینداریێ كۆگەهێ دهێتە رێكخستن ل دەمێ وەرگرتنا كەرەستان ژ دابینكەری پشتی پشكنینێ و دەركرنا راپورتا وەرگرتنێ و ئەڤ پشتەوانە دهێتە ئیمزاكرن ژلایێ ئەمینداری كۆگەهێ و ب چەند وێنەیان.

و ئەڤ پشتەوانە ژ پشتەوانێن گرنگە وەك بنەما دهێتە دانان بۆ خەرجكرنا بەهایی كەرەستان یان بۆ داخستنا حـ/ پشتەوانە پشت پێبەستراوان بۆ كڕینا كەرەستان هەر وەك یا دیار د نموونەیا (٤ـ٤) دا.

ب- پشتەوانا دەرئێخستنا (دەرکرنا) کۆگەهێ:

دڤێ نموونەیێدا دێ ب درێژی بەحسێ کەرەستێن دەرئێخستی ژ کۆگەهان کەین لدویف داخوازێن دهێنە پێشکێشکرن ژ بەشێن جودا جودا و پێدڤییە ل سەر ئەمینداریێ کۆگەهێ هیچ کەرەستەکی خەرج نەکەت تنێ هەکە لدویف رێنمایان پسۆلەکا داخازکرنا کەرەستان بۆ وی هاتبینە بلندکرن و یا هاوپێچکری بیت دگەل پشتەوانا خەرجکرنا کەرەستان کۆ ئەمینداری کۆگەهێ ژلایێ خوڤە ب رێکخستنا ڤێ پشتەوانێ رابیت و دێ وێنەکی دەتە رێڤەبەریا ژمێریاری (ژمێریاریا کۆگەهان) و وێنەکێ دی بۆ لایەنێ داخوازکەرێ کەرەستان و دێ وێنەکی لدەف خۆ هەلگریت هەر وەك د نموونەیا (٤_٥) دا.

هێلكاریا نموونەیا پشتەوانەیا (دەرئێخستنا) دەركرنا كەرەستان بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

ژمارا كەرەستەی	خەسلەتێن كەرەستەی	چەنداتی	نرخ		گۆژمە		تێبینی
			ف	د	ف	د	
دەستهەلاتدارێ راكێشانێ هاتە وەرگرتن ژلایێ							ئەمیندارێ كۆگەهێ

ج_ پشتەوانا ڤەگوهاستن یان راگواستنا كەرەستان:.

ئەڤ پشتەوانە دهێتە بكارئینان ل دەمێ هنارتنا كەرەستێن كۆگەها سەرەكی بۆ كۆگەها لقەكێ یان بەرەڤاژی هەر وەك هاتیە روونكرن ل نموونەیا (٤_٦) دا

هێلکاریاریا روونکرنا پشتەوانا ڤەگوهاستن یان راگواستنا کەرەستان بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

پلێتا عەمبارکرنێ   نموونێ (٤_٨)

ناڤێ کەرەستەی   ژمارا کۆگەهێ   بلندترین رادە __________

ژمارا کەرەستەی   نزمترین رادە __________

ژمارا پشتەوانە پشت پێبەستراو   ئاستێ دووبارەکرنا داخوازیێ ________

مێژوو	وەرگرتی	دەرکەفتی	دەستمایە	تێبینی

د_ پشتەوانا ڤەگەراندنا كەرەستان بۆ كۆگەهان:.

ئەڤ پشتەوانە دهێتە بكارئینان بۆ ڤەگەراندنا كەرەستێن زێدە ژ پێدڤیێن لایەنێ كەرەستە وەرگرتی یان نەیا وەكهەڤە دگەل نموونەیا داخوازكری ژلایەنێن بەرهەمئینانێ یێن كەرەستە داخوازكری (خەلەتی ل دابینكرنێدا) ئەڤ پشتەوانە دهێتە رێكخستن و دهێتە ئیمزاكرن ژلاییێ كەسێن دەستهەلاتێ هەی بۆ ڤەگەراندنا كەرەستان بۆ كۆگەهان وەك هاتیە روونكرن د نموونەیا (٤_٧) دا.

پشتەوانا ڤەگەراندنا كەرەستان بۆ كۆگەهان بو چاڤ لێ خشاندن

پشتەوانا ڤەگەراندنا كەرەستان بۆ كۆگەهان

ژمارا پشتەوانێ __________ پشكا كەرەستەی ژێ هاتیە ڤەگەراندن __________

مێژوو __________ ژمارا كۆگەهێ (عەمبارێ) __________

ژمارا كەرەستەی	خەسلەتێن كەرەستەی	چەنداتی	نرخ		گوژمە		تێبینی
			ف	د	ف	د	

ئەمینداریێ كۆگەهێ   دەستهەلاتداریێ ڤەگەراندنا كەرەستان

دوو:. تۆمارێن کۆگەهان:. ئەڤێن ل خوارێ بخۆڤە دگریت:.

أ-پلێتا عەمبارکرنێ (Bin card)

ئەڤ پلێتە دهێتە بکارئینان تنێ ژلایێ کۆگەهان و دهێتە هەلگرتن ل نێزیك کەرەستەی و کۆمەکا زانیاریان بخوڤە دگریت و دابەشکرییە بۆ دوو پشکان، پشکا سەری بۆ زانیاریان و پشکا خوارێ بۆ لڤینێن کەرەستان وەك هاتیە روونکرن د نموونەیەیا (٤_٨) دا.

ناڤێ کەرەستەی	ژمارا کۆگەهێ	پلێتا عەمبارکرنێ	بلندترین رادە ______	نموونێ (٤_٨)
ژمارا کەرەستەی			نزمترین رادە ______	
ژمارا پشتەوانە پشت پێبەستراو			ئاستێ دووبارەکرنا داخوازیێ ______	
مێژوو	وەرگرتی	دەرکەفتی	دەستمایە	تێبینی

ب-پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان storrs ledger

ئەڤ پلێتە دهێتە بکارئینان ژلایێ ژمێریاریا کۆگەهان و ل پشکا سەری هندەك زانیاری تێدانە وەك ژمارە و ناڤێ کەرەستەی و ژمارا پشتەوانە پشت پێبەستراوێ و کۆگەهێ و هەروەسا بلندترین رادە و ئاستێ دووبارەکرنا داخوازیێ و هندەك زانیاری ل سەر خەسلەتێن کەرەستەی. بەلێ پشکا خوارێ پێکدهێت ژ مێژوو، ژمارا پشتەوانەیا وەرگرتی(چەندایەتی ونرخ وگوژمە) وهەروەسا دەرکەفتی ودەستمایە ودشیاندایە کۆ خانەکا زێدەبار بهێتە تەرخانکرن بۆ تێبینیان هەروەك هاتیە روونکرن دنموونەیا (٤_٩)دا.

هێلکاریێ روونکرنا پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان

بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

سەر دەفتەرا کۆگەهان — نموونە(٤_٩)

ناڤێ کەرەستەی — ناڤێ کۆگەهێ (عەمبارێ) ________

ژمارا کەرەستەی — بلندترین رادە ________

یەکەیا پیڤانێ — نزمترین رادە ________

ژمارا پشتەوانە پشت پێبەستراو — ئاستێ دووبارەکرنا داخوازیێ ________

مێژو	ژمارا پشتەوانە	وەرگرتی			دەرکەفتی			دەستمایە		
		چەنداتی	نرخ	گوژمە	چەنداتی	نرخ	گوژمە	چەنداتی	نرخ	گوژمە

پرسیارێن پشکا چارێ

پ١/ ب کورتی ژێدەرێن دروستبوونا داخوازیێ ل سەر کەرەستەیان دیاربکە.

پ٢/ دابەشکردنێن سروشتی بۆ کەرەستەیان چنە؟ دیاربکە و تێگەهێن وان پێناسە بکە.

پ٣/ هێلکارێ فۆرما داخوازیا کرینا کەرەستان روون بکە.

پ٤/ ئاستێ دلنیابوون چییە؟ ب کورتێ بەحس بکە.

پ٥/ مەبەست ژ بلندترین و نزمترین رادەیێ کەرەستێن عەمبارکری چییە؟

پ٦/ ئەو مەرج چنە کو پێدڤینە ل دەمێ بریارا کرینێ؟

پ٧/ هێلکاری داخوازیا دابینکرنا کەرەستەیان (فەرمانێ دابینکرنێ) دیار بکە و کی ژێ مفادارە؟

پ٨/ ئەو چ خەرجینە ژ ئەگەرێ کردارا ئینانا(هاوردەکرنا) کەرەستەیان پەیدادبن؟

پ٩/ نەخشەیێ راپۆرتا وەرگرتنا کەرەستێن عەمبارکری روون بکە.

پ١٠/ ئەو پشتەوانێن جهگیرکرنێ چنە ئەوێن پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن بۆ نڤیسینا پشتەوانەیا تێخستنا کەرەستان و چەوانیا تومارکرنا وان ل تۆمارەکان و ئەرێ پلێتا عەمبارکرنێ پێدڤی ب وێ چەندێ هەیە کۆ بەهایێ کەرەستێن وەرگرتی و دەرکەفتی دیار بکەت.

پ١١/ پشتەوانێن کۆگەهان بژمێرە و ژمارا وێنەیێن وان دیاربکە یێن پێدڤی بهێنە دەستەبەرکرن وەك نزمترین رادە ژلایێ لایەنێن مفادار بۆ هەر پشتەوانەکێ؟

پ١٢/تومارێن کۆگەهان چنە؟ بژمێرە وب هێلکارەکی روون بکە.

پ١٣/کۆمپانیا پیشەسازی یا پایسکلا پشتەوانە پشت پێیە ستراوەك ڤەکر ل بانکا رافیدەین بۆ ئینانا(هاوردەکرنا) (١٠٠٠)بەستەیێن بوریا ئەوێن دهێنە بکارئینان ل پیشەسازیا پایسکلا هەر بەستەکێ (٢٥)بوری تێدانە وب نرخێ(٥٠٠)باون بۆ ئێك بەستە وگوژمێ پشتەوانەیێ هاتە داشکاندن ژحسابا رەوان یا کۆمپانیێ وخەرجیێن ڤەکرنێ گەهشتنە (١٠٠٠)دینار وکرێ یا بیمەکرنێ(٩٠٠٠)دینار وخەرجیێن بارکرن وڤەگوهاستن(١٠٠٠٠)دینار.

و هەروەسا میرانەیا گومرکی گەهشتنە ١٠٪ ژ گوژمێ پشتەوانێ بەلێ کرێیا ڤەگوهاستنێ ژ بەندەری بۆ کۆگەهێن کۆمپانییێ گەهشتنە(١٥٠٠٠) دینار و ل دەمێ کەرەستە گەهشتین وەکهەڤبوون دگەل چەنداتییێ و خەسلەتان.

داخوازی/ دەرێخستنا تێچوونا ئێك بەستە و ئێك بوری هەکە هاتە زانین کۆ هەر دینارەك یەکسانە بۆ (٢) باون.

پ١٤/ کۆمپانیا پیشەسازی یا رستن و چنین گرێبەستەك ئەنجامدا دگەل ئێك ژ بەرهەم هێنەرێن نافخویی بۆ کرینا (١٠٠) تەن ژ پەمبی ب نرخێ (٤٠٠٠) دینار بۆ ئێك تەن و خەرجییێن بیمەکرنێ (١٦٠٠٠) دینار و کرێ یا ڤەگوهاستنێ (٢٤٠٠٠) دینار و ل دەمێ گەهشتنا کەرەستان دیار بوو کەرەستە هەڤ جووتن دگەل خەسلەتان بەلێ چەنداتیا گەهشتی (٩٠) تەن بوون.

داخوازی/ دیارکرنا تێچوونا ئێك تەن.

بەشێ پێنجێ

٥_دانانا نرخی بۆ کەرەستێن عەمبارکری وچەرتکرنا وان ((تسعیر المواد المخزنیة وجردها))

٥_١ رێکێن دانانا نرخێ کەرەستنان ((طرق تسعیر المواد))

٥_١_١رێکا ئەوا جارا ئێکێ هاتی جار ائێکێ دهێته خەرجکرن ((الطریقة مایرد اولا یصرف اولا))

٥_١_٢رێکا ئەوا دووماهیك جار هاتی جار ائێکێ دهێتە خەرجکرن ((الطریقة مایرد اخیرا یصرف اولا))

٥_١_٣رێکا تێکراییێ نرخێ هەڤسەنگ کری ((طریقة متوسط السعر الوزون))

٥_٢چەرتکرنا عەمبارکراوی وچارەسەرکرنا ژمێریاری ((الجرد الخزین والمعالجة المحاسبة))

٥_٢_١ شێوازێن چەرتکرنا عەمبارکراوی ورێکێن راستڤەکرنێ ((اسالیب جرد والخزین وطرق تسویته))

٥_٢_٢ رێکێن چەرتکرنێ ((طرق الجرد))

٥_٢_٣راستڤەکرنێن چەرتکرنێ وچارەسەرکرنا جوداهیان (جیاوازیان) ((التسویات الجردیة ومعالجة الفروقات))

بەشێ پێنجێ

٥_ رێكیێن دانانا نرخێ كەرەستێن عەمباكری وچەرتكرنا وان: هەروەكی مەل پشكا چارێ بەحسكری دبیت كەرەستە هاتبنە دابینكرن ژبازارێ نافخو یان بەرهەم ئینانا وان نافخویی بیت وب ڤێ چەندێ دێ هندەك خەرجی هێنە زێدەكرن ل سەر لیستا كرینێ وئەڤ خەرجییە وەك دەستخوشیانێن بریكارێن كرینێ یە هەكە هەبن وهەروەسا باركرن وڤەگوهاستنا كەرەستان، ودانانا وان، ئانكو هەمی ئەوا دهێتە خەرجكرن تاكۆ كەرەستە بگەهیتە كۆگەهان (عەمباران).

نموونە (١)

دریژی	دینار	فلس
لیستا كرینا كەرەستان (٧٥٠) یەكە	٢٤٣٧	٥٠٠
كرێ یا ڤەگوهاستنێ	١٠٠	٠٠٠
خەرجیێن بیمەكردنێ	٢	٥٠٠
كرێیا باركرن ودانانێ	٢٥	٠٠٠
سەرجەمێ تێچوونا كەرەستان	٢٥٦٥	٠٠٠

نرخێ یەكە دێ بیتە= $\frac{٢٥٦٥}{٧٥٠}$ ٣,٤٢٠ د. /یەكە

_ پێبەندا تێخستنا كەرەستان بۆ عەمباران دێ هێتە تۆماركرن

٢٥٦٥ ژ حـ/كەرەستێن عەمباركری

٢٥٦٥ بۆ حـ/ سەندوق یان بانك

جێگركرنا بەهایێ كەرەستێن هاتینە كرین ب دیناری

ژمارا کەرەستەی پلێتا عەمبارکرنێ _ تنێ چەنداتی				ناڤێ کۆگەهێ
مێژوو	وەرگرتی	دەرکەفتی	دەستمایە	تێبینی
١٩٩٣/١/٢	٧٥٠	_	٧٥٠	

ژمارا کەرەستەی ناڤێ کۆگەهێ

پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان

مێژوو	ژمارا پشتەوانا وەرگرتنێ	وەرگرتی			دەرکەفتی			دەستمایە		
		چەندایەتی	نرخ	کوژمە	چەندایەتی	نرخ	کوژمە	چەندایەتی	نرخ	کوژمە
١٩٩٣/١/٢	١	٧٥٠	٣,٤٢٠	٢٥٦٥				٧٥٠	٣,٤٢٠	٢٥٦٥

وب ڤی شێوەی هەر چەند کەرەستەك بهێنە ناڤ کۆگەهێ دێ هێتە پۆلین کرن ل دویف ژمارا وێ ودێ هێتە تۆمارکرن ل پلێتا عەمبارکرنێ ئەوا کۆگەهێ هەی تنێ ب چەندایەتیێ ول دویف رێزبەندا پلێتێ (دەمی). وهەروەسا دێ هێتە تۆمارکرن ب شێوەکێ جودا ل پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان وب درێژی ودڤێت ب چەندایەتیێ ونرخ وگوژمەی بیت وئەڤ زانیاری یە ژپشتەوانا تێخستنا (وەرگرتنا) کەرەستێن کۆگەهێ وژدەرخستەیێ حسابکرنا تێچوونایەکێ.

وەرگرتی کارتێکرن لێ نابیت ب رێکێن دانانا نرخی یێن جۆرە وجۆر چونکی زانیارێن وی دهێنە دیارکرن ژتێچوونا کەرەستێن هاتینەکرین هەر وەك هاتیە روونکرن د نموونەیا ژمارە (١).

٥_١ رێکیێن دانانا نرخێ کەرەستێن دەرکەفتی ژ کۆگەهێ.

ژئەنجامێ گوهۆرینا بارۆدوخی وکارتێکرنا وان ل سەر نرخێن کەرەستێن وەرگرتی دێ تێچوونا یەکەیا وەرگرتی ل کۆگەهێ جیاوازی هەبیت ژگەرەکێ بۆ ئێکادی، وئەڤ چەندە دێ بیتە ئەگەر کو دانانا نرخی بۆ کەرەستێن دەرکەفتی ژکۆگەهێ ب زەحمەت بیت وژبەر ڤێ چەندێ ژمێریار نەچاربوون رێکەکێ ببینن بۆ دانانا نرخی بۆ کەرەستێن دەرکەفتی، وژبەر کو بارودۆخ یێ جیاوازبوو هزور وبیرێن ژمێریاران جیاواز بوون، هندەك ژ وان پشت بەستن کر ل سەرئەوا جارا ئێکێ هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن FIFO، وهندەکێن دی هزار وان ئەو بوو ئەوا دووماهیك جار هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن LIFO، وهندەکان پشت بەستن کر ل سەر تێکرایێ نرخێ هەڤسەنگکری WAP، زێدەباری ڤێ هەمیێ هنەدەکێن دی پشت بەستن کر ل سەر نرخێ هەی ل بازاری، وچونکی گەلەك هزرو بووچون هەنە رێکێن دانانا نرخی زۆر بوون وژبەر ڤێ چەندێ دێ یێن ژهەمیان گرنگتر وبەربەلاڤەتر وەرگرین.

_رێکێن دانانا نرخی

٥_١_١ ئەوا جارا ئێکێ هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن FIFO :

ئەڤ رێکە پشت بەستنێ کەتە سەر وێ چەندێ کو خەرجکرنا کەرەستان ل دویف رێزبەندی دهێت ئانکو کەرەستە دێ هێتە خەرجکرن پشتی کەرەستەیا بەری وێ هاتیە وەرگرتن ب دووماهیێ دهێت، وب ڤێ چەندێ ئەو دەستمایێ دمینیت ل کۆگەهێ دووماهیا ماوەی یێ نێزیکی نرخێ بازارییە، وهەروەسا ئەو کەرەستا هاتیە کرین ب مەبەستا دروستکرنێ هاتیە خەرجکرن ل دویف رێزەبەندیا یا دەمی وەرگرتنێ وب ڤێ چەندێ ئەم شیاین ئەو کالا دمینیت ژب سەرڤەچوون وتێکچوونێ بپارێزین.

نموونە (٢)

كوژمە	نرخ	چەندايەتی	مێژوو	وەگرتی
٥٠٠	٠,٥٠٠	١٠٠٠	١/٢	يەكەم ماوە
٧٧٠	٠,٥٥٠	١٤٠٠	١/٥	كرين
١٣٠٠	٠,٦٥٠	٢٠٠٠	١/١٥	كرين
١٠٠٠	٠,٦٢٥	١٦٠٠	١/٢٥	كرين

_دەركەفتی

١/١٩	١٤٠٠
١/٢٩	١٧٠٠
١/٣١	١١٠٠

داخوازی: ١_ وێنەكێشانا پلێتا عەمباركرنێ.

٢_ وێنەكێشانا پلێتا سەر دەفتەرا كۆگەهان/ ب رێكا ئەوا جارا ئێكێ هاتی جارا ئێكێ دهێتە خەرجكرن.

شيكار:

پلێتا عەمباركرنێ

مێژوو	ژمارا پشتەوانە	وەرگرتی	دەركەفتی	دەستمايە
١/٢				١٠٠٠
١/٥	١	١٤٠٠		٢٤٠٠
١/١٥	٢	٢٠٠٠		٤٤٠٠
١/١٩			١٤٠٠	٣٠٠٠
١/٢٥	٣	١٦٠٠		٤٦٠٠
١/٢٩			١٧٠٠	٢٩٠٠
١/٣١			١١٠٠	١٨٠٠

پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەها

مێژوو	ژمارا پشتەوانی	وەرگرتی			دەرکەفتی			دەستمایە		
		چەندایەتی	نرخ	گوژمە	چەندایەتی	نرخ	گوژمە	چەندایەتی	نرخ	گوژمە
١/٢								١٠٠٠	٠,٥٠٠	٥٠٠
١/٥	١	١٤٠٠	٠,٥٥٠	٧٧٠				٢٤٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠	١٢٧٠
١/١٥	٢٠٠٠	٠,٦٥٠	١٣٠٠					٤٤٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠ ٠,٦٥٠×٢٠٠٠	٢٥٧٠
١/١٩					١٤٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×٤٠٠	٥٠٠ ٢٢٠	٣٠٠٠	٠,٥٥٠×١٠٠٠ ٠,٦٥٠×٢٠٠٠	١٨٥٠
١/٢٥	٣	١٦٠٠	٠,٦٢٥	١٠٠٠				٤٦٠٠	٠,٥٥٠×١٠٠٠ ٠,٦٥٠×٢٠٠٠ ٠,٦٢٥×١٦٠٠	٢٨٥٠
١/٢٩					١٧٠٠	٠,٥٥٠×١٠٠٠ ٠,٦٥٠×٧٠٠	٥٥٠ ٤٥٥	٢٩٠٠	٠,٦٥٠×١٣٠٠ ٠,٦٢٥×١٦٠٠	١٨٤٥
١/٣١					١١٠٠	٠,٦٥٠	٧١٥	١٨٠٠		١١٣٠

_بۆ زانینا چەوانیا ب دەستڤەئینانا گوژمێ ١١٣٠ دینار

چونکی نرخێ چارێ ل ١/٢٥ نەهاتیە خەرجکرن ٠,٦٢٥×١٦٠٠ = ١٠٠٠ دینار

وگوژمێ بەرمایە ژگەرا پێشتر ل ١/١٥ (٢٠٠ یەکەیە)

ئانکو ٢٠٠×٠,٦٥٠ = ١٣٠ دینار

وب ڤێ چەندێ دێ بیتە = ١٠٠٠ + ١٣٠= ١١٣٠ دینار

٥_١_٢ ئەوا دووماهیك جارهاتی جارا ئێکێ دهێتە خەجکرن LIFO ئەڤ رێکە ل دویف وێ هزرێیە کو دڤێت کەرەستێن بهێنە خەرجکرن بۆ بەرهە مئینانێ نێزیکی نرخێ بازاری بن وداکو دشیان دابیت دگەل گورانکارییێن نرخا بیت ژلایەکی وهەروەسا پشت بەستن ل سەر بنەمایەکێ پارێزگارییێ کو دەزگەهـ دێ تێچوونا بەرهەم ئینانێ بلندکەت ژئەگەرێ بلندبوونا نرخێن کەرەستێن دهێنە ب کارئینان بۆ بەرهەم ئینانێ_ل بازاری_ وهەروەسا دێ لایەنگربیت بۆ بەر ژەوەندیا دەزگەهێ بەرهەمهێنەر بۆ کێمکرنا قازانجا دا هاریکاربیت بۆ خودانە پاش ژدانا باجێن دارایی ژئەگەری کێمبوونا قازانجی.

نموونە (٣) ب کارئینانا هەمان نموونەیا (٢) بەلێ ب رێکەکا دی.

❖شیکار: ب رێکا ئەوا دووماهیك جار هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن.

پلێتا عەمبارکرنێ

میژوو	ژمارا پشتەوانە	وەرگرتی	دەرکەفتی	دەستمایە
١/٢				١٠٠٠
١/٥	١	١٤٠٠		٢٤٠٠
١/١٥	٢	٢٠٠٠		٤٤٠٠
١/١٩			١٤٠٠	٣٠٠٠
١/٢٥	٣	١٦٠٠		٤٦٠٠
١/٢٩			١٧٠٠	٢٩٠٠
١/٣١			١١٠٠	١٨٠٠

پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەها

مێژوو	ژمارا پشتەوانی	وەرگرتی			دەرکەفتی			دەستمایە		
		چەندیەتی	نرخ	گوژمە	چەندیەتی	نرخ	گوژمە	چەندیەتی	نرخ	گوژمە
١/٢								١٠٠٠	٠,٥٠٠	٥٠٠
١/٥	١	١٤٠٠	٠,٥٥٠	٧٧٠				٢٤٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠	١٢٧٠
١/١٥	٢	٢٠٠٠	٠,٦٥٠	١٣٠٠				٤٤٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠ ٠,٦٥٠×٢٠٠٠	٢٥٧٠
١/١٩					١٤٠٠	٠,٦٥٠×١٤٠٠	٩١٠	٣٠٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠ ٠,٦٥٠×٦٠٠	١٦٦٠
١/٢٥	٣	١٦٠٠	٠,٦٢٥	١٠٠٠				٤٦٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠ ٠,٦٥٠×٦٠٠ ٠,٦٢٥×١٦٠٠	٢٦٦٠
١/٢٩					١٧٠٠	٠,٦٢٥×١٦٠٠ ٠,٦٥٠×١٠٠	١٠٠٠ ٦٥	٢٩٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×١٤٠٠ ٠,٦٥٠×٥٠٠	١٥٩٥
١/٣١					١١٠٠	٠,٦٥٠×٥٠٠ ٠,٥٥٠×٦٠٠	٣٢٥ ٣٣٠	١٨٠٠	٠,٥٠٠×١٠٠٠ ٠,٥٥٠×٨٠٠	٩٤٠

چنکو بەرمایە کەڤنترین نرخە ئەم دشێین ب ڤی شێوەی حساب بکەین:

١٠٠٠×٠,٥٠٠=٥٠٠ دینار (ئەڤ نرخە نەهاتیە بکارئینان دڤی ماوی دا) ٨٠٠×٠,٥٥٠= ٤٤٠ / ٩٤٠

دینار (ژ نرخێ دووێ تەنها ٦٠٠ یەکە هاتینە بکارئینان و بەرمایە ٨٠٠ یەکە) ٥٠٠+٤٤٠=٩٤٠

٥_١_٣ رێکا تێکرایێ نرخێ هەڤسەنگکری (تێکرایێ تێچوونا گوازراوە): ئەڤێ رێکێ جیاوازی هەیە دگەل رێکێن پێشتر چنکو وەرگرتی ئەوە کارتێکرنێ دکەتە سەر تێکرایێ دەستمایەی هەر جارەکا جیاوازی پەیدابوو دگەل یێ پێشتر ودڤێت کۆگەهان ئێك نرخ هەبیت نەك کۆمەکا نرخان بۆ ئێك کەرەستە، بەلێ بلندبوون ونزم بوونا نرخێن کەرەستەێن وەرگرتی دهێتە دابەشکرن ب یەکسانی چ ب کێمی یان زێدەیی ل سەر چەنداتیا هەی ل کۆگەهێ ب مەبەستا یەکبوونا نرخ.

نموونە (٣) هەمان نموونە (١)٠ ل دیف رێکا تێکرایێ نرخێ هەڤسەنگکری

مێژوو	ژمارا پشتەوانە	وەرگرتی	دەرکەفتی	دەستمایە
١/٢				١٠٠٠
١/٥	١	١٤٠٠		٢٤٠٠
١/١٥	٢	٢٠٠٠		٤٤٠٠
١/١٩			١٤٠٠	٣٠٠٠
١/٢٥	٣	١٦٠٠		٤٦٠٠
١/٢٩			١٧٠٠	٢٩٠٠
١/٣١			١١٠٠	١٨٠٠

مێژوو	ژمارا پشتەوانی	وەرگرتی			دەرکەفتی			دەستمایە		
		چەندیەتی	نرخ	گوژمە	چەندیەتی	نرخ	گوژمە	چەندیەتی	نرخ	گوژمە
١/٢								١٠٠٠	٠,٥٠٠	٥٠٠
١/٥	١	١٤٠٠	٠,٥٥٠	٧٧٠				٢٤٠٠	٠,٥٢٩	١٢٧٠
١/١٥	٢	٢٠٠٠	٠,٦٥٠	١٣٠٠				٤٤٠٠	٠,٥٨٤	
١/١٩					١٤٠٠	٠,٥٨٤	٨١٨	٣٠٠٠	٠,٥٨٤	١٧٥٢
١/٢٥	٣	١٦٠٠	٠,٦٢٥	١٠٠٠				٤٦٠٠	٠,٥٩٨	
١/٢٩					١٧٠٠	٠,٥٩٨	١٠١٧	٢٩٠٠	٠,٥٩٨	١٧٣٥
١/٣١					١١٠٠	٠,٥٩٨	٦٥٨	١٨٠٠	٠,٥٩٨	١٠٧٧

چەندایەتی = ١٠٠٠+١٤٠٠ = ٢٤٠٠

$$\text{نرخێ هەڤسەنگکری} = \frac{\text{سەرجەمێ بهای}}{\text{سەرجەمێ چەنداتی}} = ٠٫٥٢٩$$

ب هەمان رێك = $\frac{٢٥٧٠}{٢٤٠٠}$ = ٠٫٥٨٤ د./یەکە نرخێ نوی

ب هەمان رێك = $\frac{٢٧٥٢}{٤٦٠٠}$ = ٠٫٥٩٨ د./یەکە نرخێ نوی

_دانووستاندن ل سەر شیکارێ:

١_تێبینی دهێتەکرن پلێتا عەمبارکرنێ ناکەڤیتە ژێر کارتێکرنا رێکێن دانانا نرخێ وئەڤ ژوێ چەندێ هاتیە کۆ نرخ وبەهایێن کەرەستان ناهێتە تومارکرن ل پلێتێ وئەڤ چەندە سروشتی یە چونکی هیچ گورانکاری نینن بۆ پلێتێ کەواتە هیچ گهورێن نینن ل دەرئەنجامێ شێوازێ جێبەجێکرنا پلێتێ.

٢_هەروەسان دهێتە تێبینی کرن کو ل هەرسێ رێکان خانەیا وەرگرتی(وەرگرتە) ل پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان وەکهەڤە وئەگەر ئەو ە کو نرخ هاتیە ژدەرڤەی دامەزراوێ وئێك ل دویف ئێك هاتینە دگەل کەرەستێن وەرگرتی.

٣_نرخێن دەرکەفتی (دەرکردە) کارتێکرن لێ دهێتەکرن ل دویف رێکیێن دانانا نرخی ژئەگەرێ گهۆرینا نرخێن یەك کەرەستە ئەوا ا کۆگەهێ وچونکی گوژمەی کارتێکرن لێ دهێتە ب رێکا نرخی جا دەر ئەنجام کارتێکرنێ دکەتە سەر بەهایێ کەرەستە ل داوا ماوە ب هەرسێ رێکان.

٥_٢ شێوازێن چەرتکرنا عەمبارکری وریێکێن راستڤەکرنێ:

ل ڤێ پشکێ دێ خاندنەکێ کەین بۆ رێکێن چەرتکرنا کەرەستەیێن ماینە ل کۆگەهێ ل دووماهیا سالا دارایی.

پێناسا چەرتکرنێ: پێکهاتیە ژکردارا هژمارتن یان پیڤان یان کێشان بۆ هەبوویێن کۆگەهێ ژکەرەستە وکالاێیێن ئامادەکری یان ئامیرە وئامراز....هتد.

ل بارێ نەبوونا تۆمارێن کۆگەهێ رژدی دهێتە کرن ل سەر گرنگیا چەرتێ بۆ زانینا کەرەستەیێن هەین ل کۆگەهان وهەلسەنگاندنا وان وپشت بەستن ل سەر بهێتە کرن وەك دەستمایە بۆ کەرەستان ل دووماهیا سالێ وئەڤ پێبەندا ژمێریاری دهێتە ڤەکرن.

×× ژحـ/ کالا دووماهیك ماوە

×× بۆحـ/ بازرگانیەتێ

وئەڤ چەندە ناهێتە بکارئینان ل بارێ هەبوونا تۆماران چنکو ناڤەرۆکا تومارا ن لڤینێن کەرەستێن تێخستی ودەرخستی ژکۆگەهان بخۆ ڤەدگریت وب ڤێ چەندێ دەستمایە دێ پێ دیاربیت هەر وەك ل نموونەیا ژمارە (١) ل پشکا پێشتر مە دیارکری.

وچنکو دەزگەهـ گرنگیێ ددەتە تۆخمێ تێچوونا کەرەستان ئەوێ کارتێکرنێ دکەتە سەر تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینای وژبەرڤێ چەندێ گرنگی دایە کردارا کونترول کرنا لڤینێن کەرەستان ونەهێلانا دەست تێوەردانێ وبەرزە بوونا کەرەستێن کۆگەهێ ورەنگەدانا ڤێ چەندێ ل سەر تێچوونا دروستکرنێ بۆ یەکەیا دووماهیێ وژبەرڤێ چەندێ کارکریە بۆ ڤەکرنا تۆمارێن هاتینە دیارکرن ل پشکێن پێشتر مەبەحس کری. ول ڤێرە جیاوازی چێبوویە وریێکیێن چاڤدێریکرنا کەرەستان وکونترولکرنا عەمبارکری وئەو دەزگەهێن تۆمار هەبن مفای وەردگریت ژکردارێن چەرتکرنا بەردەوام. وئەو دەزگەهێن تۆمار نەبن مفای وەردگرن ژکردارێن چەرتکرنا زڤرۆك.

(خوولی) و ئەڤە وێ رامانێ نادەت کو دەزگەهێ پشت بەستنێ دکەتە سەر چەرتکرنا بەردەوام چەرتکرنا زڤرۆك(خوولی) ئەنجام نادەت بەلکو رێکێێن تۆمارکرنا لڤینین کەرەستان دبنەرەتدا یا جیاوازە ل دویف رێکا پشت بەستن ل سەر دهێتەکرن وەك بنەما بۆ کونترۆل کرن ل سەر عەمبارکری. وبەرڤێ چەندێ ئەو دەزگەهێ پشت بەستنێ دکەتە سەر چەرتکرنا زڤرۆك(خوولی) وتۆمارێن کۆگەهان نەبن بەهایێ کالا ٬ دووماهیك ماوە تۆمار دکەت وەك وێ پێبەندا مە ل سەری دیارکری.

٥_٢_١ رێکێن چەرتکرنێ:

١_چەرتکرنا زڤرۆك(خوولی) (الجرد الدوری)

٢_چەرتکرنا بەردەوام (الجرد المستمر)

٣چەرتکرنا ژنیشکەکێڤە (الجرد المفاجی)

١_چەرتکرنا زڤرۆك(خوولی):

چەرتکرنەکا بەر وەختە سالێ جارەکێ یان دوو جاران دهێتە ئەنجام دان وئەڤ چەندە وەدکەت خەلەتی بمینن ڤەشارتی تاکۆ ژڤانێ چەرتکرنێ وژبەر ڤێ چەندێ ئەگەر هەنە دەست تێوەردان بهێتەکرن ل سەر کەرەستان ژئەگەرێ نەبوونا تۆمارێن کۆگەهێ بۆ کونترول کرن ل سەر لڤینێن عەمبارکری وزانینا دەستمایەی ماوە بۆ ماوە. ول دویف ڤێ رێکێ لیژنەکا چەرتکرنێ دهێتە پێکئینان ودێ لڤینێن کۆگەهێ ژوەرگرتن ودەرکەفتن هێنە راوەستاندن تاکۆ کردارا چەرتکرنێ ب دووماهیك دهێت وئامارکرنا چەنداتیا کەرەستێن عەمبارکری ل وێ مێژوویێ وهنارتنا دەرخستەیان بۆ رێڤەبەریا ژمێریاری بۆ دانانا نرخان وجێبەجێکرنا راستڤەکرنا ب جوداهیا کۆگەهان.

٢_ چەرتكرنا بەردەوام: شێوازێ چەرتكرنا بەردەوام دهێتە بكارئینان ل وان دەزگەهان یێن تۆمارێن كۆگەهان هەین وب رێكا وان دشێت چەنداتی وبەهایێ كەرەستێن عەمباركری بزانیت. وداكۆ بشێت چاڤدێریەكا كردەیی بكەت بۆ كونترۆل كرنێ ل سەر هەبوویا وان یا كردەیی وهەڤ جووت كرنا وان دگەل دەستماییێن دەفتەری، وهەر ماوە بۆ ماوە رادبیت ب چەرتكرنا ڤان كەرەستان وهەڤ جووت كرنا وان دگەل دەستمایێ دەفتەری.

٣_ چەرتكرنا ژنیشكە كێڤە: بێ گومان دناڤبەرا ماوەیەكی وماوەیەكێ دی رێڤەبەریا كۆگەهان رادبیت ب كردارا چەرتكرنێ داكۆ چاڤدێریێ وكونترۆل كرنا عەمباركری كارابكەت وداكو ئەمیندارێن كۆگەهان پشت راست نەبن ل دەمێ دەست تێوەردانێ ب كەرەستێن عەمباركری وبۆ نەهێلانا مەرەمێن خراب بۆ رەفتاركرن دگەل كەرەستێن عەمباركری.

٥_٢_ ٢راستڤەكرنێن چەرتێ وچارەسەركرنا جووداهیان: ژئەنجامێ كردارێن چەرتكرنا ناڤبری ل پێشتر، چێدبیت روی ب روی هندەك نەوەكهەڤی و نەهەڤ جووت بوونێ ببین ل دەستماییێن كردەیی یێن عەمباركراوی ودەستماییێن دەفتەری ول ڤێرە دێ نەچاربین پەنایێ ببین بۆ ڤەكرنا حسابەكێ ب ناڤێ (راستەڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ). ئەڤجا بۆ نموونە هەكە دەزگەهەك پتریا جاران تۆمارێن كۆگەهێ هەبوون ل ڤێرە رێكا چەرتكرنێ یا بنەرەت وپشت بەستن ل سەر بهێتە كرن رێكا چەرتكرنا بەردەوام. وبۆڤێ چەندێ لیژنەیا چەرتكردنێ دێ كاركەت بۆ وەرگرتنا دەرخستەكی ب ژمارە وخەسلەتێن كەرەستێن كۆگەهێ وپشتراستبوون ژهەبوونا وان ل كۆگەهێ وتۆماركرنا هەبوویێ كردەیی وڤەگەراندنا وان بۆ رێڤەبەریا ژمێریاری/ پشكا ژمێریاریا (حسابێن) كوگەهێ_ ب مەبەستا چەسپاندنا هەبوویی دەفتەری، ئەڤجا هەكە جیاوازیەك هەبوو دناڤبەرا دەستماییێن كردەیی ودەفتەری دێ زێدەیی یان كێمی هێتە دانان

ل خانەیا زێدەیی یان کێمیێ ودێ نرخێن وان هێنە دیارکرن وپاشی دێ بەهایێ جیاوازیان هێتە حسابکرن ودێ پێبەندکا ژمێریاری بۆ هێتە ئامادەکردن ب نێوکار کرنا حسابا راستڤەکرنا جیاوازییێن کۆگەهێ. جا ئەگەر هات ودەستماییێن کردەیی کێمتر بوون ژدەستماییێن دەفتەری ئەڤ پێبەندە دێ هێتە جێبەجێکرن.

×× ژ حـ/ راستڤەکرنا جیاوازییێن کۆگەهێ

×× بۆحـ/ عەمبارکریێ کەرەستێن دەسپێکێ

کێمی ل کەرەستێن کۆگەهێ

بەلێ هەکە دەستماییێن کردەیی زێدەتر بوو ژدەستماییێن دەفتەری دێ پێبەند ب ڤێ شێوەی بیت:

×× ژحـ/ عەمبارکریێ کەرەستێن دەسپێکێ

×× بۆح/ راستڤەکرنا جیاوازییێن کۆگەهێ

زێدەیی ل هەبوویی کردەیی

ودەمێ ڤەکۆلینێ ل دور ئەگەرێن جیاوازییان ئەڤ چارەسەرییێن ل خوارێ دهێتە ئەنجامدان.

ـل بارێ هەبوونا زێدەهیا سروستی: راستڤەکرنا جیاوازییێن چەرتکرنێ (کۆگەهێ) دهێتە داخستن ل حـ/ کالاێ ژێر دروستکرنێ. هەکە کەرەستە راستەوخوو بن یان حـ/تێچوونێن پیشەسازی یێن نەراستەوخۆ، هەکە کەرەستە هاریکاربن ودێ پێبەند ب ڤی شێوەی بیت:

×× ژحـ/ راستڤەکرنا جیاوازییێن کۆگەهێ

بۆحـ/ کالاێ ژێر دروستکرن

بۆحـ/ تێچوونێن پیشەسازی یێن نەراستەوخۆ.

_ل بارێ هەبوونا كێميا سروشتی:

×× ژ حـ/ كالا' ژێر دروستكرن

×× ژحـ/ تێچوونێن پیشەسازی یێن نەراستەوخۆ

بۆحـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

داخستنا كەمی ل حسابا دروستكرنێ

نموونە (١): ل دەمێ چەرتكرنا كەرەستەیا (س) دەستمایێ دەفتەری (١٢٠٠)یەكە بوو نرخێ یەكە (٢٠)دینار بەلێ هەبوویێ كردەیی(١١٠٠)یەكە بوو.

داخوازی چارسەركرنا جیاوازییان.

١٠٠×٢٠=٢٠٠٠ دینار گوژمی كێمیێ

٢٠٠٠ ژ حـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

٢٠٠٠ بۆحـ/ عەمباركرییێ كەرەستان

٢٠٠٠ژحـ/ كالا' ژێر دروستكرنی

٢٠٠٠ بۆحـ / راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

نموونە (٢): ل دەمێ چەرتكرنا كەرەستە (ڵ) كۆ كەرەستەكێ نەراستەوخۆیە هەبوویێ كردەیی دیار بوو (٣٠٠)یەكە. ونرخێ یەكەیەك (٧٠) دینار بەلێ دەستمایێ دەفتەری (٣٥٠)یەكە بوو.

٣٥٠٠=٧٠×٥٠

٣٥٠٠ ژ حـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

٣٥٠٠ بۆحـ/ عەمباركرییێ كەرەستان

٣٥٠٠ ژ ح/ تێچوونێن پیشەسازی یێن نەراستەوخۆ

٣٥٠٠ بۆحـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

ودشیانەدایە جیاوازییێن كۆگەهێ ب ڤی شێوازی خارێ بهێتە چارەسەركرن:

_هەكە دەستمایێ دەفتەری مەزنتر (زێدەتر) بوو ژدەستمایێ كردەیی ل كۆگەهان هەروەك ل نموونەیا (١)هاتی دهێنە چارسەركرن:

۲۰۰۰ ژحـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

۲۰۰۰ بوحـ/عەمباركرییێ كەرەستەیان

وپشتی لێكولینێ ودیار دبیت كۆ چ خەمساری نینن وكێمی نەیا سروشتی یە دێ پێبەند ب ڤی شێوەی هێتە داخستن:

۲۰۰۰ ژحـ/قازانج وزیان

۲۰۰بۆحـ/راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

هەروەسا سەربارەت نموونا (۲):

۳۵۰۰ ژحـ/ راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

۳۵۰۰ بۆحـ/ عەمباركرییێ كەرەستەیان

۳۵۰۰ ژحـ/ قازانج وزیان

۳۵۰۰ بۆحـ/راستڤەكرنا جیاوازییێن كۆگەهێ

پرسیارێن پشکا پێنجێ

پ١/کۆمپانیا گشتی یا رۆنێ رووەکی ١٥٠ تەن ژتۆڤێ پەمبی کرین ب نرخێ (٢٤٠٠) دینار بۆ هەر ئێك تەن وخەرجیێن ڤەگوهاستنێ گەهشتنە (٨٠٠٠)دینار وکرێیا بیمەکرنێ (١٢٠٠)دینار وخەرجیێن دیکە (٢٠٠٠)دینار وب نەختینە هاتنە دان.

داخوازی/ تۆمارکرنا پێبەندێن رواژنەیێن پێدڤی ودیارکرنا تێچوونا ئێك تەن.

پ٢/کۆمپانیا گشتی یا رستن وچنین (١٠٠)تەنێن پەمبی کرین نرخێ ئێك تەن (٤٥٠٠)دینار وخەرجیێن ڤەگوهاستنێ بۆ ئێك تەن گەهشتنە (١٠٠)دینار وکرێیا بیمەکرنێ ١٠٪ ژبەهایێ کەرەستەیان وخەرجیێن دی (٥٠٠)دینار ول دەمێ گەهشتنا کەرەستەیان دیار بوو کۆ چەند تیا گەهەشت (٩٥)تەن بوون.

داخوازی/حسابکرنا تێچوونا ئێك تەن وتۆمارکرنا پێبەندێن روژانەیێن پێدڤی.

پ٣/ئەڤ خشتەیێ ل خارێ لڤینێن ئێك ژکەرەستێن کۆگەهێن کۆمپانیا گشتی یاماکینە وترۆمبێلان ل ماوێ هەیڤا ئاداری.

مێژوو	چەنداتیا وەرگرتی	چەنداتیا دەرکەفتی	نرخێ یەکە
٣/٢	٥٠٠		٢٠
٣/٧	١٠٠٠		٢٥
٣/١٠		٩٠٠٠	
٣/١٥	٢٠٠٠		٣٠
٣/٢٠	١٥٠٠		٣٥
٣/٢٥		٢٥٠٠	
٣/٣٠		٥٠٠	

داخوازی/

١_وێنە کێشانا پلێتا عەمبارکرنێ.

٢_وێنە کێشانا پلێتا سەر دەفتەرا کۆگەهان ب رێکا.

أ/ئەوا جارا ئێکێ هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن.

ب/ئەوا دووماهیك جار هاتی جارا ئێکێ دهێتە خەرجکرن.

ج/تێکرایێ نرخێ هەڤسەنگ کری.

پ٤/ئەڤا دهێت لڤینێن ئێك ژكەرەستەیانە ل ماوێ هەیڤا نیسانێ هەكە هاتە زانین كۆ دەستمایە (٦٠٠) یەكە ب نرخێ (١٠)دینار

ل ٥/٤ هات بۆ كۆگەهان	٩٠٠یەكە ب تێچوونا ١٢٦٠٠ دینار
ل ٩/٤ هات بۆ كۆگەهان	١٠٠٠یەكە ب نرخێ ١٢ دینار
ل١٥/٤هاتە خەرجكرن	٧٠٠یەكە
ل١٨/٤ هاتە خەرجكرن	٩٠٠یەكە
ل٢٥/٤ هات بۆ كۆگەهان	١٥٠٠یەكە ب تێچوونا ٣٠٠٠٠دینار
ل٢٨/٤هاتە خەرجكرن	٨٠٠یەكە
ل٣٠/٤هاتە خەرجكرن	١١٠٠یەكە

داخوازی/وێنەكێشانا پلێتا عەمباركرنێ وپلێتا سەر دەفتەرا كۆگەهان ب رێكا ئەوا جارا ئێكێ هاتی جارا ئێكێ دهێتە خەرجكرن ورێكا ئەوا دووماهیك جار هاتی جارا ئێكێ دهێتە خەرجكرن وب رێكا تێكرایێ نرخێ هەڤسەنگ كری.

پ٥/مەبەست ب چەرتكرنێ چییە ورێكێن وێ وجۆرێن وێ چنە؟

پ٦/چەوا دێ چارەسەریا كێمكرنا سروشتی هێتەكرن ئەڤێ چەندێ روون بكە؟

پ٧/ل دەمێ چەرتكرنا كەرەستەكێ دیاربو كۆ دەستمایێ دەفتەری (٣٠٠)یەكەیە ب نرخێ (٥٠)دینار بۆ یەكەیەكێ بەلێ هەبوویێ كردەیی (٢٥٠)یەكە بوو. ودیار بوو كۆ ئەگەرێن كێمبوونێ سروشتی نە.

داخوازی/ چارەسەركرنا ڤێ چەندێ.

پ٨/ل دەمێ چەرتكرنا كەرەستە (س) كۆ كەرەستەیەكا راستەوخۆیە ل كردارا بەرهەم ئینانێ دیاربوو هەبوویێ كردەیی(٦٠٠)یەكەیە ب نرخێ (٢٠)دینار بەلێ دەستمایێ دەفتەری (٥٥٠)یەكە بوو.

داخوازی/چارەسەركرنا ڤێ چەندێ بكە.

پشکا شەشێ

٦ـ چاڤدێریکرن وژمێریاری ل سەر رەگەزێ کرێیان.

(الرقابة والمحاسبة على عنصر الأجور)

٦ـ ١ رێکێن حساب کرنا کرێ ودابەشکرنێت وێ.

(طرق احتساب الأجر وتقسيماتها)

٦ـ ٢ دابەشکرنێت کرێ.

(تقسيمات الأجر)

٦ـ ٣ پێنگاڤێت ژمێریاریا کرێیان

(خطوات المحاسبة على الأجور)

٦ـ ٤ شیکارکرنا کرێ وچارەسەرکرنا دەمێ ب هەروە چووی

(تحليل الأجر ومعالجة الوقت الضائع)

٦ـ ٥ ژمێریاری دتێچوونا کاری

(المحاسبة في تكاليف العمل)

پشكا شەشێ

٥_ چاڤدێریكرن وژمێریاریا توخمێن كرێیان

توخمێ كاركرنێ ژتوخمێن سەرەكی دهێتە دانان ژبۆ دپەیداكرنا چالاٚ كدا ئەڤجا چ چالاٚكێ تاكێ(ێكانە) كشتوكالی بت یان ژی پیشەسازی یان بازرگانی بیت ئارمانج ژێ ب دەستڤەئینانا قازانجێیە، ژیێ كۆمەلاٚیەتی ڤە ئارمانج ب دەستڤەئینانا خزمەتگۆزاریا كۆمەلاٚیەتیە یان رەوشەنبیری یان تەندروستی ییە.

وە دبیاڤێ پیشەسازییێدا دێ بینین توخمێ كاركرنێ پێك دهێت ژتێچوونا كارێ كەسان كو ئەون هاریكاریێ دكەن ژبۆ پالدانا (رێرەوێ)بەرهەمئینانێ درێكا ئاراستەكرنێ وجیبەجێكرنێ، ئەگەر ئەو كەسێن ب چالاٚكیان رادبن بەرامبەر كرێ یان مووچە یان پاداشت(مكافئات) كو هەمی دكەڤنە ژێر بیاڤێ رەگەزێ كاركرنێ.

دڤێت ئاماژێ پێ بدەین كە توخمێ كاركرنێ بتنێ كرێ یان مووچە یان پاداشتێت دەنە كرێكاران وكارمەندان بخۆڤە ناگرت بەرامبەر كاركرنێ، بەلكی دەربازدبت ژهندێ كو دەزگەهـ مەزاختنا ل خزمەتگۆزاریا دكەت ئەگەر كۆمەلاٚیەتی یان رەوشەنبیری یان تەندروستی یان وەرزشی بیت ژبۆ پێشڤەبرن ونوی كرنا شیانێن كرێكاری دكارمەندان دكاركرنێدا بۆ ب دەستڤە ئینانا بەرهەمێ مەزنتر وباشتر. وتوخمێ كاركرنێ گرنگیاوێ كێمترنینە ژكەرستان، بەلكی ئەو گرنگە زێدەتر دبیت دهەندەك پیشەسازیا هەلبەت كاركرن كاریگەریا راستەوخۆ هەیە دتێچوونا ئێك ئێكا بەرهەم ئینای ژشمەكا یان خزمەتگۆزاریا ب رەنگەكی كە توخمێ كاركرنێ بڤان (خەسلەتێن)ل خوارێ جودا دكەن.

١_ هیچ چالاٚكێ پیشەسازی یان كشتوكالی یان خزموتگۆزاری بێ بەهرنینە ژتوخمێ كاركرنێ.

٢_ پتر جار توخمێ كاركرنێ(پشت پێ دهێتە بەستن) كە پیڤەرێ وزا بەرهەم ئینانێیە.

٣_گەلەك جاران بكاردهێت وەك بنەمایەك بۆ بخۆڤەگرتنا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەخۆ.

٤_زێدە یان كێمیا دەمژمێرێن كاركرنێ دبیتە ئەگەرێ زێدە یان كێمیا گەلەك ژتۆخمان ئەوێن گرێدای ب دەمیڤە، رۆناهی گرێدایە ب وی دەمی كو كارگەهـ كاری تێدا دكەت وهەروەسا هێزا(ڤینەر)یان سەرپەرشتیاری وە هەندەكێن دی.

٥_هەبوونا توخمێ كاركرنێ دهەمی ئەركێن پیشەسازی وبازركاری وكارگێری. ژڤێ ئەم دگەهین كو گرنگیا توخمێ كاركرنێ چێدبیت زێدەتربیت ژهندەك پیشەساریا ژگرنگا كەرەستان، كاركرنێ كاریگەریەكا راستەوخۆ هەیە ژپێكئینانا بەرهەم ئینانی چەندایەتی وجۆری.

وئەڤە دخوازت پلانەكا گشتی بهێتە دانان بۆ هەمی ئەركێت جۆراوجۆر، دگەل دیاركرنا پسپۆریا وجۆرێ كرێ یان مووچە بۆ هەمی كرێكاران ژبۆ مەبەستا حساب كرنا تێچوونا كاركرن تێبینیا شێوازێ پێدانێ دهێتەكرن ویان بشت بەستن ب بناغێ دەمژمێر یان رۆژ یان ل سەر بنەمایێ پارچە، ودیتنا بهێت چەوانیا حساب كرنا كرێ رۆن دكەت.

٦_١ رێكێت حساب كرنا كرێ ودابەشكرنێت وێ:

دڤێرێدا چەندین رێك هەنە بۆ حساب كرنا كرێیێن كو كرێكار هەژی یە بەرامبەر ئەوا پێشكێش كری ژكاركرنێ بۆ دەزگەهی. وب كارئینانا ڤان رێكا دراوەستێت ل سەر جۆرێ كاركرنێ د دەزگەهیدا وسروشتێ وێ وژمارا كرێكاران وشیان وجۆرێن وان ورێكێت پەیرەوكری ژسیستەمێ ژمێریاریا دەزگەهی وئەو رێك ئەڤەنە:

١_ل سەر بناغێ دەمی Time work.

٢_ل سەر بناغێ پارچا بەرهەم ئینای Piece work.

٣_كۆمكرن دناڤبەرا هەردوو رێكا دەم وپارچەكێش باشترە بۆ كرێكاری.

٦_١_١ كرێیا دەمی Pay time

لدوف ئەڤێ رێكێ كرێیا هەر جۆرەكێ ژكرێكاران دهێتە حساب كرن ل سەر بنەمایێ دەمژمێر یان رۆژ یان هەیف. ئانكو كرێ دهێتە پیڤان لدویف یەكەیێن دەمی.

شایستە= تێكرایێ كرێ X ژمارا یەكێن دەمێ پشت پێ بەستراو. ئەڤ رێكە دخوازت ژكارگێریێ دووپات بكەت كوكرێكار دەمێ حساب كری بۆراندی. ول دوماهیێ ئەڤ رێكە سیستەمەكێ چاڤدێریا چالاك دخوازت لدویف ئەڤێن ل خوارێ:

١_دیاركرنا دەمێ پیڤای بۆ كریارێت پیشەسازی دا بشێت سیستیێ دەربێخیت وهەولا راهێنانا كرێكاری بكەت یان ڤەگوهێزت بۆ كارەكی دی بشێت بكەت.

٢_بجهـ ئینانا سیستەمێ دەم دانانێ بۆ(دەرهاڤێژتنا)فەرمانێت بەرهەم ئینانێ ل سەر كرێكاری هەتا بشێت تەماميا دەمێ خۆ بێختە كاركرنێ.

ئەڤ شێوازە دحساب كرنا كرێدا بێ بەهرنینە ژكێماسیان هەرچەندە ب ساناهیە دحساب كرنێدا:

١_نەشێن ب ساناهی كرێكارێ زیرەك ژكرێكاری نەزیرەك جودا بكەین.

٢_وندابوونا ئەگەرێ هاندانێ كو كرێكاری پالدەت بۆ زێدەكرنا بەرهەم ئینانێ.

٣_دیاربوونا دەمێ ب هەروەچووی ب شێوەكێ بەردەوام ژبەر پاشكەفتنا كرێكاری دجێبەجێكرنا كارێ خۆ نەخاسمە ئەگەر چاڤدێریكرنا راستەخۆیا بێ هێزبوو.

٤_دێبتە ئەگەرێ بلندبوونا تێچوونا چاڤدێریكرنا راستەوخۆ.

٦_١_٢ كریا ب پارچە Piece work:

لدویف ڤێ رێكێ جۆرێن كرێ دیاردكەن درێكا دانانا پیڤەرێ كرێ ل سەر بنەمایێ پارچە، وكرێ ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ دهێتە حساب كرن.

شایسته = ژمارەیا پارچێن بەرهەم ئینای X تێکرایێ کرێ ب پارچە لپەی ڤێ رێکێ بابەتێ دەمێ ب هەروەچووی وندا دبیت یان ڤەشارتی دبیت هەتا رادەیەکی چنکو کرێ یا حساب کری ل سەر بنەمایێ بەرهەم ئینانا کردەیی. هەروەسا بابەتێ چاڤدێریا راستەوخۆ هەتا رادەکی کێم دبیت ژبەر پێدڤی نەبوون ب دیڤچوونا بەردەوام وهاندانا کرێکاران بۆ وەبەرهێنان دەستەبەرکرنا دەمی.

بەلێ ئەڤە رامانا هندێ نینە کو بێ بەهرە ژکێماسیان و ژخرابیێن وێ:

١_ئەوکرێکارێ خودان بەرهەم ئینانا نزم دبنە ئەگەرێ بلندبوونا تێکرایێ ب خۆڤەگرتنا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ. ئەو کرێکارێ کێم تر بەرهەم دئینت پێدڤی ب دەمەکی گەلکترهەیە یا یەکسان بیت دگەل کرێکارێ کە گەلەك بەرهەمی دئینت. وە ئەڤە رامانا زێدەیا تێچوونا سووانێ ورۆناهی وگەرم وسارکرنێ وخزمەتگۆزاریێت گرێدای ب دەمیڤە.

٢_دبیت ئەگەرێ نزم بوونا بەرهەمێ کرێکاری ب ئەگەرێ ژکارکەفتنا ئامێرابیت یان پەککەفتنێ ژبەرهەم ئینانێ .

هەتا بشێین کۆنترۆلا کێماسیێن هەردوو شێوازا بکەین دڤێت سیستەمێ پالدانێ یان پاداشتێن هاندەر بهێنە بکارئینان ورێکا سێیێ لێدانەکە ژلێدانێت سیستەمێ پاڵ پێڤەنان.

٦_١_٣ کرێ ل سەر بنەمایێ پارچە یان دەم کیشك زێدەترە:

لدویف ڤێ رێکێ دشێین هەردوو رێکا کۆم بکەین ڤەگەریان بۆ یا باشتر دهەمان دەم دا. ئەڤجا دەرفەت دێ بدەستڤە هێت بۆ کرێکارێ بەرهەمهێنەرێ کێم بەرف ب دەستڤەئینانا کێمترین رادێ داهاتی ول دوماهیێ رژدیا کارگێریێ ل سەر راهێنانا کرێکارێن دەستپێکی دابشێن ئاستێ خۆ بلند بکەن بۆ ئاستێ داخازکری وە دبارێ دەربازکرنا کرێکاری ژوی پیڤەرێ بۆ هاتیە دیارکرن و حساب کرنا کرێ بۆ وی باشترە ل سەر بنەمایێ پارچەی بیت. ب ڤێ کرێکار دێ مفادار بیت ژباشیا حساب کرنا کرێ ل سەر بنەمایێ دەمی دوی بیاڤیدا گەشەپێدان وبلندبوونا

بەرهەمێ وی دێ كرێیا خو ل سەر بنەمایێ پارچە دێ وەرگریت.

نموونە(١)

كرێكارەك رۆژانە(٨) دەمژمێرا كاردكەت وبۆ دەمێ شەش رۆژێن كاركرنێ دحەفتییێدا. ب شێوەیەك كە پیڤەرێ بەرهەم ئینانێ (١٦٠)یەكە/ دەمژمێرەك وتێكرایێ كرێ(٤٠٠, ٠ د/دەمژمێرەك)وتێكرایێ كرێ ب پارچە(٢٠ , ٠ د/پارچە) بەرهەم ئینانا كرێكاری بۆ رۆژانێت حەفتییێ ژدەستپێكا شەمبی ب ڤی شێوەی بوو:

١٧٠ , ١٥٠ , ١٤٠ , ١٨٠ , ٢٠٠ , ١٣٠

ب مەبەستا روونكرنا بیرو بوچوونێ دڤێت ئەڤ خشتەیی خوارێ بهێتە دانان:

	ژمارە دەمژمێریت كاركرنا رۆژانە	ژمارە پارچەیێن بەرهەم ئیناى	كرێیا شایستە ل سەر بنەمایێ دەمی٤٠٠, ٠د/ دەمژمێر	كرێیا شایستە ل سەر بنەمایێ پارچە ٢٠, ٠د/ پارچە	جیاوازیا ناڤەرۆك	شایستە فلس-دینار
شەمبی	٨	١٧٠	٣,٢٠٠	٣,٤٠٠	—	٣,٤٠٠
ئێك شەمب	٨	١٥٠	٣,٢٠٠	٣,٠٠٠	٠,٢٠٠	٣,٢٠٠
دووشەمب	٨	١٤٠	٣,٢٠٠	٢,٨٠٠	٠,٤٠٠	٣,٢٠٠
سێ شەمب	٨	١٨٠	٣,٢٠٠	٣,٦٠٠	—	٣,٦٠٠
چوارشەمب	٨	٢٠٠	٣,٢٠٠	٤,٠٠٠	—	٤,٠٠٠
پێنج شەمب	٨	١٣٠	٣,٢٠٠	٢,٦٠٠	٠,٦٠٠	٣,٢٠٠
			١٩,٢٠٠	١٩,٤٠٠	١,٢٠٠	٢٠,٦٠٠

• كرێیا دەمی = ژمارە دەمژمێران X كریا دەمژمێرەكی

= ٨ دەمژمێر/ رۆژانە X ٤٠٠, ٠د/ دەمژمێرەك = ٣,٢٠٠ د/ رۆژانە

• كرێ ل سەر بنەمایێ پارچە= ژمارا پارچەێن بەرهەم ئیناى X تێكرایێ كرێ پارچە = ١٧٠ پارچە / رۆژانە X ٢٠, ٠د/ پارچە = ٣,٤٠٠ د/ رۆژانە

❖جیاوازیا ناڤەرۆکی = کرێیا دەمی _ کرێیا پارچە = زێدەیا خەرجکری ل سەر بنەمایێ پارچە

= ٣،٢٠٠ ٣،٠٠٠ = ٢٠٠، ٠ دینار / رۆژانە

ب شێوەیەك بیرو بوچوون وەسا دیاردکەت ئەو جیاوازییە (جیاوازیا ناڤەرۆك) کرێیا هەژی کێمترنینە ل سەر بنەمایێ دەمی وبنەمایێ پارچە کێمترە ئەڤجا خەرجی زێدەترە ژوێ کە پێدڤییە ئێك پارچە ب خۆڤە بگرت ول دوماهیکێ دا رۆژا کارکرنێ دبیرو بوچوون ژوێ هاتیە کو ئەڤ جیاوازییە هەڤسەنگی دەمێ ب هەروەچووی لێخۆ شبوونە وژبەر ئەوێ کو دەمێ ب هەروەچووی لێخو شبووی بەرهەم ئینانێ ب خۆڤە دگریت دئخینە سەر حسابا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ. وپێیبەندا ژمێریاری یەکە ب ڤی شێوەی دبیت:

١٩،٤٠٠ ژ حـ/بەرهەمێ ژێر کارخستنێ

١،٢٠٠ ژ حـ/ تێچوونا پیشەسازیا نە راستەوخۆ

٢٠،٦٠٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا کرێ وموچەیان

بەلێ سەرجەمێ شایستە قەرزدەر دبیت چونکو ل دوماهیکێ ب تەمامی د دەنە کرێکاری، ب شێوەیەکی دڤێت ئەو کوژمەیە دلیستا کرێیان تۆماربکەن.

ژمێریارێ دارایی رادبیت بەرۆڤاژی ب ڤەکرناحسابا کرێیان ل دەمێ دانێ.

٢٠،٦٠٠ ژ حـ/ چاڤدێریا کرێ وموچەیان

٢٠،٦٠٠ بۆ حـ/ سەندوق یان بانك

٦_٢ دابەشکرنێت کرێ:

پشتی وان رێکێت حسابکرنا کرێ

یێن مەزانی دڤێت دابەشکرنێت کرێ وموچەیان بزانین ل ڤێرێ دێ مە پێدڤی ب زانینا کریا راستەوخۆ وکریا نە راستەوخۆوجیاوازی دناڤبرا واندا هەبیت:

٦_٢_١ پێنا سا کرێیا راستەوخۆ:

ئەو توخمەیە کو دشێین تەرخان بکەین بۆ یەکەکا بەرهەمهێنەر یان دانەکێ بەرهەمێ بەرهەم ئینای کو دچتە ناڤ پێکئینانا شمەکێ بەرهەم ئینای وە دشێین رێژەیا وێ بساناهی بهێتە وەرگرتن بۆ هەریەکەیەکێ. وە ڤێ پێبەندێ جێبەجێ دکەن:

XX ژ حـ/ بەرهەمێ ژێر بەکار خستنێ

XX بۆ حـ/ کرێ وموچەیان

٦_٢_٢ کرێیا نە ڕاستەوخۆ:

ساناهی وەربگرین بۆ هەریەکەیەکێ ئەوکرێیە کو نەشێن ب ئەڤە زۆر جار ڕاستەوخۆ ناچتە ناڤ پێکئینانا یەکەیا بەرهەم ئینای وە ئەڤان بخۆڤەدگرت:

أ_کرێیا کرێکارێن خزمەتگۆزاریا پیشەسازی.

ب_مووچێ فەرمانبەرێت کارگێریا پیشەسازی.

جـ_سەر مووچێ زێدەباری دەمژمێرێت کارکرنا زێدەبار. ئەگەر کارکرنا زێدەبار راستەوخۆ بیت.

د_خزمەتگۆزارییێت ڤەگوهاستنێ ئەگەر هاتوو گشتی بیت تایبەت نەبیت ب کۆمەڵەکا کرێکارائێت پیشەسازی ێت دیارکری.

هـ_هەر خزمەتگۆزایەکا پێشکێشی کرێکاران بیت وەکی خزمەتگۆزاریا تەندروستی، کۆمەڵایەتی، وەرزشی، گەشەپێدانا شیانێ.

پێبەندا ژمێریاری بۆ کارکرنا نەراستەوخۆ ب ڤی شێوەی دبیت:

XX ژ حـ/تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ.

XX بۆ حـ/ کرێ ومووچەیان.

٦_٣ پێنگاڤێت ژمێریاری ل سەر کرێیا :

بۆ زانینا ئەوا تایبەت ب حسابا کرێ مووچەیان، سەرەرایی هەمە جۆریا تاکەیان وژمارێن وان دڤێت هندەك پێرابوون بهێنە دانان ژبۆ هندێ بشێین تێچوونا کارکرنێ دیاربکەین بۆ مە مەبەستێت پێدانێ وچرکرنا وان بۆ ڤەگوهاستنێ بۆ پێرابوونێت تایبەت ب حسابێت تێچوونێ بۆ شرۆڤەکرنێ وب خۆڤەگرتنێ لدویف پشکان وجۆرێت وێ کو ئەڤێن ل خوارێ بخوڤە دگریت:

ئێك:تۆمارکرنا دەمێ خەرجکری بۆ کارکرنێ ل سەر بنەمایێ فەرمانێت کارکرن یان کریاری یان پشك یان چەندییا یەکەیێن بەرهەم ئینانا کرێکاری.

دوو:شرۆڤەکرن دەمێ خەرجکری ژلایێ کرێکارانڤە بۆ روون کرنا چەوانیا ب خۆڤەگرتنا ل سەر بەرهەم ئینانێ.

سێ:تەرخانکرنا کارکرنا پیشەسازی بۆ فەرمان یان قۆناغ یان پشك یان تێچوونا نە ڕاستەخۆ.

چار:ئامادەکرنا لیستێت پێدانا کرێیان تێدا کرێیا شایستە، وبرین وپوختێ ئەرکێ پێدانێ روونکری بیت.

ئێك :تۆمارکرنا دەمی: کرێکار دهێنە دامەزراندن وفەرمانا دامەزراندنا وی دەرکەڤیت ومووچە یان کرێ کو ل سەر رێککەفتین دهێتە دیارکرن یان لدویف یاسایا ئاستێ کرێ یان مووچەیێ هەژی دیاردکەن. فەرمانا دەست بکاربوونێ هەمی مافێت وی بۆ جیبەجی دکەن کو دەق ل سەر هاتیە لدویف یاسایێ. ژبۆ هندێ بشێن کۆنترۆل وزانینا وی دەمێ کرێکار دبۆرینت پێدڤییە پلێتەك بو بهێتە ڤەکرن ب شێوەکی کو ئەو دەمێ بۆ تەرخانکری ژبۆ کارکرنێ ئەوێ ل دەزگەهی دبۆرینیت.

ئەڤە وب رێکا وێ پلێتێ دشێن دەمی خەرجکری تۆماربکەین ل دەزگەهی ب شێوەکی گشتی سەرجەمی. هەروەسا دشێن وی دەمی ل پشکا

بەرهەم ئینانێ دهێتە خەرجکرن دێ زانین ب وێ رێکێ دێ شێن دەمێ خەرجکری شرۆڤەبکەین وە ژبۆ دیارکرنا دەمێ سەرجەم یێ خەرجکری ل دەزگەهی دێ پلێتا تۆمارکرنێ یا دەمی ب کارئینن وهەرهەروەسا دەمژمێرێت چەسپاندنا دەمی کو ل خوارێ هاتیە روونکرن:

دەمژمێر وپلێتا تۆمارکرنا دەمی:

دەمژمێرێ جهگیرکرنا دەمی گرنگیەکا مەزن هەیە ل تۆمارکرنا دەمێ هاتیە ناڤ وچوونە دەرڤەیا کارمەندێن دەزگەهێ ئابووری ل دەمێ هەبوونا پلێتا جهگیرکرنا دەمی وبێ هەردووکان دێ نەچاربین بۆ جهگیرکرنا دەمێ هاتنا ژۆر وچوونە دەرڤە ژلایێ فەرمانبەرێ تایبەتمەندبیت. وب شێوەیەك بوونا ڤی فەرمانبەری نزمبوونا توانایێت کۆنترۆل کرنێ ل سەر هاتنە ناڤ وچوونە دەرڤە یا کرێکاری درێکا(من خلال)شیانا دەست تێوەردانێ.

لێ پلێت دهێتە رێکخستن لدویڤ پێچێبونێت ب کارئینانا ئامێرا لێ ل ڤێرێ زانیاری هەنە کو پلێت کارپێ ناکەت بەلکی تایبەتن ب هندەك جۆرێن دی ژبازنەیێن کارگێریی.

ئەڤە وشێوەیێ پلێتێ دێ ئەڤێ روون کەت:

رۆژ	هاتنه ژوور	دەرکەفتن	هاتنه ژوور	دەرکەفتن	سەرجەمێ دەمژمێرا	ب کارئینانا حسابێت کرێ فلس	دینار
شەمبی							
دووشەمب							
سێ شەمب							
چارشەمب							
پێنج شەمب							
دەمێ ئاسای	تێکرایێ کرێ ب دەمژمێر د/دەمژمێر				ژمارا دەمژمێرا	فلس	دینار
دەمێ سەربار	د/ دەمژمێر				ئاسایی سەربار	کۆم	

نموونە(٦_١) پلێتا تۆمارکرنا دەمێ کەسایەتیEmployee Card دشێن حەفتیانە پشتێ ب پلێتێ ببەستن وب ڤێ دێ دەستەبەریا رۆژنکریا کەین بۆ ئەوا بۆحەفتیەکێ. بەلێ ئەگەر پلێت پشت پێ هاتە بەستن پتر ژحەفتیەکێ دڤێت ل جهێ رۆژا خانەیەکێ تەرخان بکەن بۆ جهگیرنا رۆژێ ل جهێ وێ وپلێت دێ دۆمدارتربیت ژلایێ قەبارەیڤە ودشێن زانیاریا ب ئێخینە ناڤ پشکا وی دەمی کو تەرخانکریە بۆ پلێتێ.

بەلێ رۆنکرنێن دی ئەوێن دناڤ پلێتێدا زانیارێت سەرەکینە چێدبیت ب ڤی شێوەیێ نموونەیا خوارێ بیت:

ناڤێ کارمەندی.................ئەڤ بیاڤە دهێتە تەرخانکرن بۆ ناڤێ سیانی یێ کرێکاری.

ژمارە مسۆگەریا کۆمەلاْیەتی..........ئەڤ بیاڤە دهێتە تەرخانکرن بۆ جهگیرکرنا ژمارا مسۆگەریا کۆمەلاْیەتیا کرێکاری ئەگەر هاتوو یاسایا مسۆگەریا کۆمەلاْیەتی ژێ بگریت لدویف ژمارا پشکداری وبرینێت مسوگەریا کۆمەلاْیەتی. بەلێ ئەگەر هاتوو هەمی فەرمانبەربوون دێ ل جهێ وێ ژمارا خانە نشینێ بۆ هێتە تەرخانکرن وهەر ئەو پێرابوون دێ هێنە بجهـ ئینان.

ژمارا دەمژمێرا...........ژمارا پشکێ..............هەروەسا بیاڤەك دهێتە تەرخان کرن بۆ جهگیرکرنا وان زانیارییێت دهێنە روون کرن ل هەر پشکەکێ ژپشکێن کرێکار کارتێدا دکەت یان هەر کارەکێ کو مووچە بۆ دهێتە حسابکرن. ئەڤە ب ساناهی دکەت ژئەرکێ شرۆڤەکرنا کرێکارا ل سەر بنەمایێ وێ پشکا کارتێدا دکەن. ل دەزگەهێن مەزن ئەوێن ژگەلەك پشکان پێك دهێن یان ژی گەلەك کارگەهـ وژێك دویر ودروست نینە نەچرکرنا هاتنا ژۆرا کرێکارا دئێك دەرگەهی را ژبەر گەلەکیا ژمارا وان وژبۆ ساناهی کرنا جێبە جێکرنا دەمی ژبۆ کۆنترۆل کرنا ئنیەت پاڤژیێ ژلاییێ کرێکارێت جودا جودا، وژبۆ قەدەغەکرنا سەرپێچیا، ئەڤە باشترە ژڤەکرنا گەلەك دەرگەهان بۆ کرێکاران دناڤ ئێك دەزگەهیدا وب گونجێت دگەل جهێ کارگەها کرێکار کاری تێدا دکەت ونێزیك بیت ژدەرگەهی. پێدڤییە کرێکاران دابەش بکەن ل سەر دەرگەهان ودویریا وان بگونجیت دگەل جهێ کارکرنا کرێکاران. ڤێجا دبیت ژمارا جودا بۆ دەرگەها بهێتە دانان. وە ئەڤ ژمارە ل سەر ئامێران یان دەمژمێرێن جهگیرکرنا دەمی بهێتە کێشان.

ئەڤجا ئەڤ پێرا بوونا رێکخستی ئامادەکرنا لیستا وشرۆڤەکرن کۆمە لێت کرێکاران ل سەر کارگەهێن دناڤ دەزگەهیدا ساناهی دکەت. ئەڤە وئەگەر کرێکار گیروبوو ژکارگەهێ ئەڤجا دەمێ دەرکەفتنا وی دێ هێتە جهگیرکرن ژدەرکەفتنا دەمێ داهاتی هۆسا دشێن دەمێ دناڤ کارگەهێ چربکەین و ئەوا زێدەتر ژدەمژمێرێت تەرخانکری دێ بتە دەمژمێرێت زێدەبار (اجافی) هەروەسا خانەك یا هەی کو سەرجەم دەمژمێر تێدا دهێنە جهگیرکرن ودهێتە بکارئینان بۆ زانینا جوداهیا دناڤبەرا دەمێ هاتنە دناڤ ودەرکەفتنێ بۆ حسابکرنا چەندیا دەمژمێرێت ل وێ رۆژێ تێدا بووی ودشێن شرۆڤەبکەین ل سەر بناغێ ئاسایی وزێدەبار بۆ هەمی رۆژان.

مفا دهێتە وەرگرتن ژپلێتا جهگیرکرنا دەمی مفا وەرگرتنا دووانەیی یا ئێکێ بۆ مەبەستێت حسابێت دارایی بۆ جهگیرکرنا هەژیێت کرێ ومووژچێ کارمەندان پشتی ڤالاکرنا ناڤەرۆکا دەرخستان. وپاشی کورتکرنا جهگیرکری دلیستێت کرێ وموووچەیان ب مەبەستا دانا شایستێ دوماهیێ وئامادەکرنا پێبەندا رۆژانە ژبۆ جهگیرکرنا شایستێ کرێ وموووچەیان ودانا وان ژلایێ خەزنەداریڤە کو نموونەیا وێ هاتیە چەسپاندن ل خوارێ (نموونەیا ٦_٢).

لیستا دانا کرێ ومووچەیان نموونە(٦_٢)

ناڤێ سیپانیێ کارمەندی		ڕێکار سەلیم عەلی
شایستە	کرێیا بنەرەت	١
	دەرمالێت مەترسیێ	٢
	دەرمالێت کارمەندان	٣
	کارێ زێدەبار	٤
سەرجەمێ شایستە		٥
برین	خانەشین ومسۆگەی	٦
	سەندیکا	٧
	بێما تەندروسی	٨
	ئاڤاهی	٩
سەرجەمێ برینان		١٠
پوختە		١١
ئیمزا		١٢
		١ ٢

نموونه(٢)

رێگار سەلیم عەلی کاردکەت ب کرێیا بنەرەت (١٢٠)دینار هەیڤانە زێدەباری دەرمالێت مەترسیێ ١٠٪ وکارمەندا ٢٠٪ ول سەر برین ٥٪ مسۆگەریا کۆمەلایەتی و ١٪ سەندیکا و ٠،١٪ بیمەیا تەندروستی وئاڤاهی ٢٥ دینار هەیڤانە. ودەزگەهـ پشکداریێ دکەت دمسۆگەریا کۆمەلاتی ب رێژا ١٢٪ وە بۆ روونکرنا لیستێ:

١_کریا بنەرەت.

٢_دەرمالێت مەترسیێ: رێژا دەرمالە ژرەسەنێ کرێیا بنەرەت وەردگرن.

٣_دەرمالێت کارمەندی:رێژا دەرمالێ ژرەسەنیا کرێیا بنەرەت وەردگرن.

٤_کارێن زێدەبار:تێکرایێ کرێیا دەمژمێرا ئاسایی دەردێخن ودێ ڤەگەریت بۆ دەمێ جێبەجێکرنا کاری ئەڤجا ئەگەر ب رۆژابوو ولدیف یاسایا کارکرنێ تێکرایێ کرێیا دەمژمێرێ اسایی دێ لێکدانی X ٢٠٠٪ .

٥_خانەیا ڤەکری بێ ناڤ ونیشان هەندەك ژشایستێن نوی کری دئێخنە تێدا.

٦_خانەیا سەرجەمێ شایستا کۆم دکەن ١, ٢, ٣, ٤, ٠٠٠= ٠٦

٧_خانەك دهێتە تەرخان کرن بۆ برینێن رێژا مسۆگەریێ یان خانەنشین ئەگەر هات فەرمانبەر بیت دێ رێژەی ژرەسەنیا کرێیا بنەرەت وەرگریت.

٨_ئەگەر هات برین هەبوو دبەرژەوەندیا سەندیکا کرێکاران یان هندەکێن دی ئەڤجا رێژا ژسەرجەمێ شایستەیان دێ هێتە وەرگرتن.

٩_خانەك دهێتە تەرخان کرن ئەگەر هاتوو بیمەکرنا تەندروستی هەبوو ولدیف یاسایێ(٠،١٪)دێ برن ژسەرجەمێ شایستەیان. ئەڤجا ل جهێ وێ دهێتە تەرخانکرن ژمارا خانەشینێ وەکرێ ل سەر دهێتە جێبە جێکرن.

١٠_خانەك دهێتە تەرخانکرن ئەگەر هاتوو ئاڤاهی یان بارمتە هەبوون، یان پێشینەیان بانکا هەرێمێ یان یێن دی وئەڤ خانە زێدە دبن هەرچەندنا ڤێ برینان زیدەتربوون.

١١_خانەك بۆ سەرجەمێ ٧، ٨، ٢٩، ١٠، ٠٠٠ هتد =(١١).

١٢_خانەك كوژمێ وێ دهێتە حساب كرن ب ژێ دەرخستنا(سەرجەمێ شايستە:سەرجەمێ برینان)= پوختەیێ كوژمێ پێدانێ.

١٣_ئەڤ خانە دهێتە تەرخانكرن بۆ ئیمزا مسۆگەركرنا وەرگرتنا گوژما ژلایێ كرێكارى یان فەرمانبەرى.

ژبۆ شیكاركرنا راهێنانا دووێ لدویف ڤان روونكرییێت سەرێ:

پشكداريا دەزگەهى ١٢٠ X١٢٪=١٤،٤٠٠ دينار

دەرمالێت مەترسيێ ١٢٠ X١٠٪=٢٤ دينار

سەرجەمێ شايستە ١٢٠ +١٢ + ٢٤ = ١٥٦ دينار

برين:مسۆگەريا كۆمەلايەتى ١٢٠ X5٪=٦ دينار+١٢،٤٠٠ = ٢٠،٤٠٠ دينار

سەنديكا كرێكاران ١٥٦ X ١٪= ١،١٥٦ دينار

بيمەكرنا تەندروستى ١٥٦ X ٠،١٪ = ٠،١٥٦ دينار

راهاتین ل سەر ناڤ نە ئینانا پشكداريێ دەزگەهى دمسۆگەريا كۆمەلايەتى دليستێدا بەلكى حساب دكەن وبەحسى ژێ دكەن دپێبەندا ژمێرياريا ناڤەندا كرێ وموچەيان وئەگەر هات دليستا كرێيان بەحس هاتنەكرن دخانا برينان دهێتەدانان وە ل سەر هەمان بابەت وە ژبەر ئاستەنگا روون كرنا ئەڤێ بۆ كرێكارى یان فەرمانبەرێ نەژمێريار ل وى دەمى كو ليستا كرێيا وى دێ هێتە خواندن راهاتین ل سەر بەحس نەكرنا ڤى بابەتى دليستێدا وئەڤە بوويە رەفتارەكا ژمێريارى وناڤ هەژياندا حساب دكەن ١٢٠ X١٢٪ = ١٤،٤٠٠ دينار دپشكداريا دەزگەهى دمسۆگەريا كۆمەلايەتى زێدە دكەت گوژمێ ١٤،٤٠٠ دينارا بۆ گوژمێ برينن مسۆگەريا كۆمەلايەتى (٦) دينار دستۆيێ قەرزدەرى دهێتە

تۆمار كرن ژبۆ بەرژەوەندیا كۆمەلایەتی پێبەندا ژمێریاری:

١٧٠,٤٠٠ ژ حـ/چاڤدێریا كرێ ومووچەیان

١٢٠ كرێیا بنەڕەت	ڤەگوهاستن بۆ تۆمارا لقی
١٢ دەرمالێت مەترسی	
٢٤ دەرمالێت كارمەندان	
١٤,٤٠٠ پشكداری دمسۆگەریێ	

٢٠,٤٠٠ بۆ حـ/دەزگەهێ مسۆگەریا كۆمەلایەتی یان خانە نشین .

(١٤,٤٠٠ + ٦ برین)

١,١٥٦ بۆ حـ/سەندیكا كرێكاران

٠,١٥٦بۆ حـ/بیمەكرنا تەندروستی

٢٥ بۆ حـ/بانكا ئاڤاهیا

١٢٣,٢٨٤ بۆ حـ/سەندوقێ

روونكرن: لیستا كرێ ومووچەیان ناڤێ ئێك كەسی تێدایە ژبۆ ب ساناهی كرنا بابەتی. ئەڤە رامانا هندێ نادەت دراهێنانا كریاریدا كو بۆهەر كەسەكی لیستەكێ بهێتە تەرخانكرن. بەلكی لیستەیا هەی ٥ هەتا ١٠ یان زێدەتر پێك دهێت ژكارمەندان، وچێدبت سەرجەمێ وان. بچتە لیستێت داهاتی ب شێوەیەكی كو ژمارا تەرخانكرێیا كارگەهێ كۆمەلا كارگەهان بخۆ ڤەبگرت دێ پێبەندا هەیڤانە هێتە وئامادەكرن ئەوا ل سەرهاتیە روونكرن وە ژراستیا سەرجەمێ لیستێت دوماهێكێ. بەلێ پشكداری دخانەنشینێ یان مسۆگەریا كۆمەلایەتیا كرێكاران دبیاڤێ كەفتنە ژێر بارێ یاسایا كارێ كۆمەلایەتیا كرێكاران دهێتە حساب كرن دناڤ

رێژەیا تەرخانکری بۆ ئاستان سەبارەت فەرمانبەران ب رێژا (١٢٪)رەها سەبارەت کرێکاران و دوی دەمیدا پشکداریا تێچوونە ل سەر دەزگەهی ئەڤجا دڤی باریدا ب خەرجی دهێتە دانان سەبارەت حسابێت دارایی ول لایێ قەرزداری دهێتە دانان دپێبەندا هەژیا کرێ ومووچە. بەلێ سەبارەت ژمێریاریا تێچوونێ، تێچوونا کرێ ومووچەیان دێ هێتە شرۆڤەکرن کو دیار دبیت ب شێوەیێ دەستمایێ سەرجەمێ قەرزدارن دتۆمارێت دارایی دا بۆ کارێت مفا ژ وەگرتنێ.

وئەڤە دپێبەندا هەمبەری دتۆمارێت تایبەت ب ژمێژیاریا تێچوونێ:

XX ژ/حـ بەرهەم ئینانا ژێر ب کارخستن

XX ژحـ/ تێچوونا پیشەسەزیا نە راستە خۆ

XX ژحـ/ تێچوونا بازرگاری

XX ژحـ/ تێچوونا کاگێری

XX بۆ حـ/کرێ ومووچەیان

ئەڤجا حسابا تایبەت ب بەرهەم ئینانا ژێرب کارخستن دتێچوونا پیشەسازیا راستەخۆ پێك دهێت.وە هەرگاف توخمێن تێچوونا راستەخۆ ل سەر دهێنە تەرخانکرن. بەلێ حسابا دووێ ب ناڤێ تێچوونا پیشەسازیا نەراستەخۆ. هەروەسا توخمێن پیشەسازیین نەراستەوخۆ ب خۆڤەدگرن وب هەمان شێواز ئەوێ ل پێش هاتیە بەحس ژێ کرن وتوخمێن کەرستێن ناراستەخۆ وکرێیا نەراستەخۆ وخەرجیێن نەراست خۆێن هەین وئەڤێ پێبەندێ بەرکەفت هەیە دحسابا تایبەت ب کرێ ومووچەیان دیار دبیت ولایێ قەرزدەری وئەڤ حسابە ژتوخمێن خوارێ پێك دهێت.

کریا کرێکارییێن خزمەتگۆزاری یێن پیشەسازی مووچەیێن فەرمانبەرێن کارگێریا بەرهەم ئینانێ پاداشتێت پیشەسازی.

چالاكیێن كۆمەلاّیەتی، رۆشەنبیری، خوارنگەهـ، وەرزشی (ئەوێن تایبەت ب چالاكێ پیشەسازی).

سەر مووچەیێ كارێن زێدەبار

دەمێ ب هەروەچوویێ بوار پێدای بەلێ حسابا سێیێ (تێچوونا بازاركاری)كو یاسایا وێ ژناڤێ وێ هاتیە ب شێوەیەك گەهاندنا هەمی كارێن تایبەت ب هەمی ئەركێن بازارركاری. ئەڤجا ئەگەر مەڤیا شرۆڤەكەین بۆ تێچوونا راستەخۆ ونەراستەخۆ ئەڤ حساب دێ شرۆڤەبیتن بۆ دوو حسابا ل ژێر ناڤێ تێچوونا بازاركاریا راستەخۆ وتێچوونا بازاركاریا نەراستەخۆ لێ هەكە مفا هەیە ل وی دەمێ پێدڤی پێ هەیە بۆ ئامادەكرنا لیستا تێچوونا گۆراو(سنوردار). ئەگەر هات لیستا تێچوونا سەرجەمی، پێدڤی ناكەت ب شرۆڤەكرنا ڤێ حسابێ بەلكی ل ژێر ناڤێ تێچوونا بازاركاری دهێتە دانان.

وە دچتە ژێر حسابا تێچوونا بازاركاری دپێبەندا كرێ ومووچەیێن كرێكاران ب ڤی شێوەی:

مووچەیێن زەلاّمێن عەمباركرنێ بۆ كالاّیا ئامادەكری

مووچە وكرێین ڤەگوهاستنێ

مووچە وكرێین ئاگەهداری

مووچە وكرێین فرۆتنێ

مووچە وكرێین باوەری وب دەستڤەئینان

بەلێ دوماهیك حساب ئەركی كارگێرییێە، دهێتە خانەبەندكرن ل حسابا تێچوونا كارگێریا هەمی پەیوەنداران هەردوو كارگێرییێن ڤەكولینێ وكارگێریا گشتی، كەسان، ژمێریاری.

ئانكو ئەو ئەركێن نەدگرێدای ب هەمی ئەركێن پیشەسازیێ وبازاركاریێ.

٦_٤ شرۆڤەكرنا كرێ وچارەسەركرنا دەمێ ب هەروەچووى:

ژبۆ هندێ دا كرێ ومووچەيان شرۆڤە بكەين دێ خانەبەندكەين لدويف ئەركێن ناڤبرى دراڤەكرنا پێبەندا هاتى د ديتنا پێشتر

(پێبەندا شرۆڤەكرنا كرێ ومووچەيان بۆ مەبەستێن ژمێرياريا تێچوونێ. پێدڤييە مفا بهێتە وەرگرتن ب كارئينانا پێرا بوونێت ژمێرياريا تێچوونێ. ودبياڤێ كاركرنا ژمێرياريا تێچوونێ دەستەبەر كريە دێ بۆ مەپلێتا شرۆڤەكرنا كارێ رۆژانە روون كەت ئەڤ نموونەيا هاتى:

بۆ چاڤ لێ خشاندنێ

ناڤ......................
بەش.................. ژمارا دەم ژمێرێ

ژمارا فەرمانێت كاركرنێ	دەمێ دەستپێك	دەمێ دوماهيك ئينان	دەمژمێرێت خەرجكرى بتنێ بكارهاتێن حسابان: ئاساى	دەمژمێرێت خەرجكرى بتنێ بكارهاتێن حسابان: زێدەبارى	تێكرايێ كرێ: ئاساى	تێكرايێ كرێ: زێدەبار	گوژمێ پێدڤييە بدەن
٤٠٢	٨,٠٠	١١,٠٠	٣		٠,٥٨٠		١,٧٤٠
٤٢٧	١١,٠٠	٤,٠٠	٤		٠,٥٨٠		٢,٣٢٠
چاككرن وپاراستن	٤,٠٠	٥,٠٠	١		٠,٥٨٠		٠,٥٨٠
رۆژ					ئيمزا كرێكارى ئيمزا سەرپەرشتيارى		

نموونە(٦_٣)

پلێتا شرۆڤەكرنا كارێ رۆژانە(Daily)Time ficket پشتى تۆماركرنا دەمى ژلايێ كرێكارى لدويف پلێتا ئێكێ(نموونە ٦_١)ئەوا ل بەرى نوكە هاتيە روونكرن هاتيە دانان بۆ بكارئينانا نێت كارگێريا كرێ ومووچەيان وحسابێت وێ. كرێكار رۆژانە دهێتە ڤەگوهاستن بۆ گۆرەپانێ درێژيێ ب كارێ خۆ ددەت وە رادبيت ب ئەنجام دانا زێدەتر ژكارەكى رۆژانە. وە ژبەر ئاستەنگا

دویڤچوون وزانینا ب خۆڤەگرتنا کرێیان ل سەر ئەرکێن مفا ژێ وەرگرتی. ژمێریاریا تێچوونێ هاتیە دناڤ پێرابوونێت هەمە جۆرێن پیتەدانێ ب شرۆڤەکرنا دەمێ خەرجکری ژلایێ کرێکاری ل گۆرەپانێ ب ئەگەرا پلێتا سەری.

_شرۆڤەکرنا پلێتان:

پشکا سەری پلێتا(٦_٣)تەرخانکریە بۆ روونکرنا ناڤێ کرێکاری.....ژمارا دەمژمێرا......پشك.......دابشێن ڤەگەرینە پلێتا کرێکاری دناڤ وێ کۆمەلا کو دکەڤیتە لبن ژمارا دەمژمێرێت بەحس کری بێ کو ل ناڤێ کرێکاری بگەرێن دناڤ هزاران کرێکارێن رۆژانە، ئەڤە گرنگیێ ددەتە لایێ دیڤچوونا شیانا جێبەجیکرن وە زانیاریا پشکا دووێ ژبۆ هندێ دا بشێین دەمێ شرۆڤەکرنێ خانەبەند بکەین دناڤ حسابێت پەیوەندار ئەڤە ودناڤ روونکرێن تایبەت ب شرۆڤەکرنا دانانا خانەکا تەرخانکری ژبۆ دەست نیشان کرنا حسابا مفاداریێ.

چێدبیت فەرمانا کارەکی دیارکری بیت وژتە فەرمانەك هەیە ژبۆ وێ ژمارا دیاردکەت دەمێ دەستپێکرن ودوماهیك ئینانا کرێکاری دکارێ خۆدا وتێکراییێ کرێیا وی وئەرێ دەمژمێرێت خەرجکری ئاسایی نە یان زێدەیارن. ئەڤ زانیاریە دهێتە جهگیرکرن ژلایێ کرێکاری ب خۆڤە یان کەسێ سەر پەرشتیار ژهێلا بەرهەم ئینانێ یان پشکا بەرهەم ئینانێ یا پەیوەندار. پشتی تۆمارکرنا دەمی ژلایێ کرێکاری(کارمەند)وە هیربینی کرن ژلایێ سەرپەرشتیاری وئیمزاکرنا رۆژانە ل دوماهییا دەوامێ یان ل دەستپێکا رۆژا ل دویڤدا کۆم دکەن ژلایێ کەسێ بەرپرس ژکۆم کرنێ ئەڤ پلێتە دێ هێتە هنارتن بۆ فەرمانگەها پەیوەندار ژبۆ تەمام کرنا زانیارێت ژمێریاری تایبەت پێڤە. و دووبارە هیربینی لێ دهێتەکرن ژلایێ کارگێریا تێچوونێ ئەڤجا دهێتە ڤالاکرن دلیستادە دەرخستاندا کوب کەرستەکێ بنەرەت دهێتە دانان بۆ ئامادەکرنا پێبەندا ب خۆڤەگرتنا تێچوونێ.

هەروەسا دشێن پشت بەستنێ ب هەمان شێواز بکەین بەلێ ب رێکەکێ کوهندەك تشتێن جیاواز دچەوانیا گەهاندنا زانیاریان بۆ شرۆڤەکرنا دەمی هەروەکی دنموونەیا(٦_٤).

نموونەیا (٦_٤)

ژمارا پشکێ	ژمارا دەمژمێران		نافێ کرێکاری................	
	روونکرن دەرباری کریارێ................			
دەست پێکرن	٨،٠٠ ئاسای	دەمژمێر	بکارئینانا حسابێت کرێ بتنێ	
			گوژمە ٠،٥٨٠	سەرجەم ١،٧٤٠
دوماهیك	١١،٠٠ سەربار			
بەروار ئیمزا کارمەندی................ ئیمزا سەرپەرشتیاری......................				

پلێتا کارکرن ل سەر بنەمایێ یەکەیێ یان فەرمانا کارکرنێ / ژبۆ چاڤ خشاندنێ ل هەندەك سیستەمێن ژمێریاری پشت بەستنێ ب شێوازێ شرۆڤەکرنا دەمی دکەن کو نموونەیا ناڤبری ددەتە هەر فەرمانەکا کارکرنێ یان ب کارخستنێ ل جهێ پشت بەستن ژپلێتێ ژبۆ زێدەتر ژفەرمانەکی یان ب کارخستنەکی وەکی تەرخانکرنا ژمارا کار ٤٠٢ پلێت وژمارا ٤٣٧ پلێتەکا دی.

٦_٥ ژمێریاری دتێچوونا كاركرنێدا :

پێشتر مه روونكربوو كرێیا پیشەسازی ئالێن پەیوەندیدار ب بەرهەم ئینانێڤه دهێته دابەشكرن بۆ كریا راستەخۆ وكریا نەراستەخۆ وه دراستیدا جودا كرنا ڤان دوو تۆخمان ژئالیێ زانستیڤه پشت بەستنێ ب ساناهیكرن وئابووری دكەت ئەڤجا ئەگەر توخمێ كاركرنا راستەخۆ ژلایێ تیۆریڤه كێم بیت بۆ پلەیەكێ كو نەشێن ب هویری تەرخان بكەین ب سەر بەرهەم ئینانێ یان فەرمانێت بەرهەم ئینانێ یان ئەگەر مەزاختنا حسابێن پەیوەندارپێ مەزن بوو وەزێدەتربوو ژبەهایێ كاركرنا راستەخۆ ب خۆ، باشترە چارەسەری بهێتەكرن ژبۆ هندێ كو كاركرنەكا نەراستەخۆیە. بەلێ پیڤەرێ كریاری ئەوە ئەگەر بشێین تەرخان بكەین ب سەر فەرمانێت جودا جودا ب رێكا ئابووری دێ ڤەگەرێن بۆ شێوازێ تۆماركرنا كرێ ئەگەر پێشتر دیاركری بوو هەردوو جۆرێت پلێتا، پلێتێن جهگیركرنا دەمی بۆ كرێكاری، پلێتێن شرۆڤەكرنا دەمێ كاركرنێ. ئەڤجا پلێتا ئێكێ(٦_١) پیتە پێدانا ژمێریاریا داراییە دئامادەكرنا پێبەندا شایستە یاكرێ وموچەیان پلێتا دووێ(٦_٣)دچنە ناڤ پیتە پێدانا ژمێریاریا تێچوونێ روونكرنێت شرۆڤەكرنا دەمێ خەرجكری بخۆڤەدگرت ب كریار دكاركرنێدا بێ ل بەرچاڤگرتن، ئەگەر كاركرن راستەخۆبیت یان نەراستەخۆ بیت. ژبەر ئەرێ روون دكەت یان باشتر وەرگریت دناڤبەرا هەردوو جۆرا ئەڤجا جیاوازی دناڤبەرا هەردوو پلێتا د دەربارێ چەندیا دەمێ ب هەروەچووی وب ڤەكولینا ڤەبارێ دەمێ ب هەروەچووی لێبورینێیە كو دێ شێن دەمێ ب هەروەچووی ژیێ نەبورینا بهێتە دیاركرن.

نموونەیا (٣) بۆ مەشقکرنێ:

کرێکار(رێباز جەمال)١٨٠ دەمژمێر/هەیڤانە تۆمارکر لدویڤ پلێتا ئامادەبوونێ(٦_١)و تێکرایێ کرێ ب دەمژمێرا (٠,٥٠٠ د/دەمژمێر)پشکداریا کۆمپانیایێ دمسۆگەریا کۆمەلایەتی ١٢٪ بوو وبرین دکرێیا ویدا ٥٪ مسۆگەریا کۆمەلایەتی ٠٠١٪ بیمەکرنا تەندروستی ب شێوەیەکێ پلێتا شرۆڤەکرنا دەمێ کارکرنێ (٦_٣)ل پشکا بەرهەم ئینانێ ٨٠ دەمژمێر/ فەرمانێ بەرهەم ئینانێ (٤,٢)٣٥ دەمژمێر/پاراستن وچاککرنا ئامێران تۆمارکر ورێژا دەمێ ب هەروەچوویێ لێ بوری ١٠٪ نموونە دپشکا ئێکێدا ئاماژە ب وان زانیاریان دکەت کو مفا هەیە بۆ ژمێریاریا دارایی. کوماف ل سەر دەزگەهی لێ کەفتیە ژبۆ بەرژەوەندیا کرێکار (رێباز)ی دڤێ هەیڤێدا هەروەسا مافێ جودا ژدەزگەهی بۆ بەرژەوەندیا لایەنێن دەرەکی، وحساب، دێ ب ڤی شێوەی بیت:

پێن شایستە:

١٨٠ دەمژمێر/ هەیڤەك X٠,٥٠٠ د/ دەمژمێر=٩٠ دینار هەژی X١٢٪٩٠ = ١٠,٨٠٠ دینار پشکداری دمسۆگەریا کۆمەلایەتیا کرێکاران برین:

٩٠ X٠٠١٪ = ٠,٠٩٠ دینار بیمەکرنا تەندروستی ٩٠ X ٥٪ = ٤,٥٠٠ دینار ئابونێت مسۆگەریا کۆمەلایەتی(بەرکەفتیێ کرێکاری).

پێبەندا ژمێریاریا دارایی:

١٠٠,٨٠٠ ژ حـ/ چاڤدێریا کرێ وموچەیان

٩٠ کرێیا کرێکاران

١٠,٨٠٠ پشکداری دمسۆگەریا کۆمەلایەتی(بەرکەفتیێ دەزگەهی)

١٥,٣٠٠ بۆ حـ/ دەزگەهی گشتی مسۆگەریا کۆمەلایەتی(١٠,٨٠٠ + ٤,٥٠٠)

٠,٠٩٠ بۆ حـ/ بیمەکرنا تەندروستی

٨٥,٤١٠ بۆ حـ/ رێباز جەمال

لایێ قەرزدار دپێبەندێدا دوو تۆمار دیارکرینە ئێك/ سەر دەفتەرا گشتی ئەگەر حسابا چاڤدێریا کرێ گرت وگەهشتە ١٠٠،٨٠٠ دینار سەرجەمێ حسابا کرێ وموچەیان دنوینیت وئەڤ حسابە شرۆڤەکریە بۆ دوو جۆر ئەوژی شایستەیا رەسەن دلیستا کرێ دیار دبیت وگەهشتە ٩٠ دینار و١٠،٨٠٠ دیتار رادێ ئێکێ ڤەدگوهێزن بۆ حـ/کرێیا کرێکاران ودووێ ڤەدگوهێزن بۆ حـ/پشکداری دمسۆگەریا کۆمەلایەتی وهەردوو حساب خەرجینە وب تێچوونا کارکرنێ دانن وەرادەڤەدگوهێزن بۆ تۆمارا سەردەفتەرا لقی ولایێ قەرزدەر سێ حساب دیاردبن وە ب ستوییێ خۆڤە دگریت وئەوژی دەزگەهێ گشتی مسۆگەریا کۆمەلایەتی کرێکاران و١٧٪ دنوینیت دپشکداریا مسۆگەریا بەردەست پێك دهێت ژلاییێ دەزگەهی ژبۆ بەرژەوەندیا کرێکاری ب ١٢٪ ژ مووچەیان کرێیا رەسەن رێژا ٥٪ دئێخنە سەر ئەو ژی برینن ژشایستەیا کرێکاری ولدویڤ یاسایا مسۆگەریا کۆمەلایەتی.

١٢٪ = ١٠،٨٠٠ دینار

٥٪ = ٤،٥٠٠ دینار

١٥،٣٠٠ دینار دهێزن بۆ دەزگەهێ گشتی مسۆگەری بۆ بەرژەوەندیا (رێباز)ێ کرێکار وژبەرهندێ تەماميا گوژمەی ئێخستیە ستۆی بۆ بەرژەوەندیا دەزگەهێ ناڤبری هەروەسا ئەوێ تایبەت ب بیمەکرنا تەندروستی گەهشتیە ٠،٠٩٠ دینار وئەڤ گوژمە دهێتە حسابکرن ژسەرجەمێ لایێ قەرزدار بتنێ پشکدارییێن لێدای ب رێژا (٠٠١٪)وقەرزدەر دکەن بۆ بەرژەوندیا دەزگەهێ دابینکرنا تەندروستی وئەگەر کرێکاری برین ل سەر هەبوون دێ ژمووچێ ئابوونا سەندیکا کرێکاران هێتە برین وە رێژا(١٪)دنوینیت ئەڤجا ب شێوازێ بیمەکرنا تەندروستی دهێتە حسابکرن.

حساب کرن:

(سەرجەمێ لایێ قەرزدار _پشكداری دمسۆگر)X $\frac{١}{١٠٠}$ = بیمەکرنا تەندروستی ١٠٠،٨٠٠ _ ١٠،٨٠٠) X $\frac{١}{١٠٠}$ = ٠،٠٩٠ دینار وبۆ زانینا دەرئەنجامێ جیاوازی دناڤبەرا سەرجەمێ لایێ قەرزدار وحسابێت دیارکری ل لایێ قەرزدەر ئەوە کو پوختەیا شایستەیا ئەرکێ پێدانێ دنوینیت.

١٠٠،٨٠٠(٠،٠٩٠ + ١٥،٣٠٠) = ٨٥،٤١٠ دینار

پێبەندا شرۆڤەکرنا کرێ ومووچەیان(پێبەندا ژمێریاریا تێچوونێ)

تێبینی:دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری دهێتە حساب کرن وەك رێژەیەك ل سەر دەمێ خەرجکربێ کریار ل سەر بەرهەم ئینان_

_تنێ دەمێ کارکرنا راستەخۆ_بەلێ ئەوێ تایبەت ب کارکرنا نەراستەخۆ ب تەمامی ل سەر حسابا تێچوونا نەراستەخۆ یاب دەست ڤەهاتی وئەڤە حسابا تێچوونا پیشەسازیا ناراستەخۆ ب خۆڤەدگرت.

١_دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری ژتێچوونا کارکرنا راستەخۆ.

٢_دەمێ کارکرنا نەراستەخۆ.

٣_پاداشتێت بەرهەم ئینانێ.

٤_پشکا زێدەکری بۆ دەمێ کارکرنەراستەخۆیێ زێدەبار.

دێ ڤەگەرێین بۆ رەسەنیا نموونەیا (٣)

پلێتا بەرهەم ئینان ٨٠ + ٣٥ = ١١٥ دەمژمێر / کارکرنا راستەخۆ

$\frac{٤٠}{١٥٥}$ دەمژمێر / کارکرنا نەراستەخۆ

١٨٠   ١٥٥ = ٢٥ دەمژمێر / کارکرنا راستەخۆ

١٨٠ - ٤٠ = ١٤٠ دەمژمێر / کارکرنا راستەخۆ - دەمێ ئامادەبوون

١٤٠ X ١٠٪ = ١٤ دەمژمێر / کارکرنا راستەخۆ - دەمژمێر ب هەروەچوویێ لێبوری

٢٥   ١٤ = ١١ دەمژمێر /کارکرنا راستەخۆ - دەمێ ب هەروەچوویێ لێ نەبوری

$$\frac{١٠٠/٨٠٠}{١٨٠} = \frac{\text{تێچوونا کارکرنێ}}{\text{دەمێ ژمێریارێن کارکرنێ}} = ٠,٥٦٠ \text{ د / دەمژمێر}$$

٠,٥٦٠ ١١٥X   = ٦٤,٤٠٠ د / کریا کارکرنا راستەخۆ

٠,٥٦٠ X ٤٠   = ٢٢,٤٠٠ د / کریا کارکرنا نەراستەخۆ

٠,٥٦٠ X ١٤   =٧,٨٤٠ د / کریاکارکرنێ(دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری)

٠,٥٦٠ X ١١   = د / کرێیا کارکرنێ(دەمێ ب هەروەچوویێ لێ نەبوری)

پێبەند:

٦٤,٤٠٠ ژ حـ / بەرهەم ئینانا لبن کارخستێ

٣٠,٢٤٠ ژ حـ / تێچوونا پیشەسازیا نەراستەخۆ

٢٢,٤٠٠ کرێیا کارکرنا نەراستەخۆ

٧,٨٤٠ کرێیا دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری

٦,١٦٠ ژ حـ / قازانـج و زیانا

١٠٠,٨٠٠ بۆحـ / چاڤدێریا کرێ ومووچەیان

پرسیارێن بەشێ شەشێ

١پ/ توخمێ کارکرنێ ب توخمێ سەرەکی دهێتە دانان دپەیداکرنا چالاکێ وگرنگیا وێ کێمترنینە ژتوخمێن دی یێ راستەخۆ کو دەرباز دبیت ژتوخمێ کەرستان ل هندەك پیشەسازیان، ئەو خەسلەت چنە کوییێ دهێتە جوداکرن؟

٢پ/ چەند رێکێن حساب کرنا کرێ هەنە؟ کو دهێنە بجهـ ئینان دپرۆژەکێ مفا نەبیت ب چاڤ هندەك پرۆژێن دی. چێدبیت هندەك ژدەزگەهان پتر ژرێکەکێ ب کاردئینن دحساب کرنا کرێ ئەڤجا ئەو رێك چنە؟ بژمێرە پاشی خرابیێن هەرئێکێ بێژە؟

٣پ/ پتریا دەزگەهان پێدڤی ب سیستەمێ پالدانێ هەیە دا بشێن رێرەوا بەرهەم ئینانێ بەرەڤ پێش ببەن. کوپشت بەستنێ دکەن ب سیستەمێ کۆمکرنێ دناڤبەرا بنەمایێ دەمی وبنەمایێ پارچە(بەرهەم ئیناى)ب کورتی بەحسێ گرنگیا ڤان رێکا بکە ب لێنێرینا کرێکاری؟

٤پ/ کرێ چەند دابەشکرنێت بنەمای هەیە کو ژمێریاریا تێچوونێ پێدڤی پێ هەیە بۆ شرۆڤەکرنێ بسەرڤەگریدانێ ل سەر یەکەیێن بەرهەم ئیناى ئەڤجا ئەڤ دابەشکرنە چنە. ب کورتی راڤە بکە؟

٥پ/ ب مەبەستا چرکرنا کرێ وپێدانێ وژمێریاریا تێدا. مە پێدڤی ب کۆمەکا پێرا بوونان هەیە. چنە بەحس بکە؟

٦پ/ گرنگیا پلێتا تۆمارکرنا دەمی(ئامادەبوون)وبیاڤێ بکارئینانێ رۆن بکە؟

٧پ/ ژمێریاریا تێچوونێ پلێتا شرۆڤەکرنا دەمێ زێدەبار ئێخستیە دناڤ پلێتا تۆمارکرنێ، گرنگیا وێ دیاربکە وشێوازێ بکارئینانێ وئەنجامێن ژێ پەیدادبن ژئەنجامێ بکارئینانێ؟

٨پ/ دەمێ ب هەروەچووی بارەکێ مسۆگەرە، دڤێت ل بەرچاڤ بهێتە وەرگرتن. دابەشکرنێت وێ چنە؟ چەوانیا حساب کرنا وێ دیاربکە وە ئەگەرێ هۆکارێن وێ چنە؟

٩پ/ ل ئێك دەزگەهێن پیشەسازی کۆمەلەکا کرێکاران کاردکەن وئێك ژکرێکاران راستەخۆ هاتە هەلبژارتن وەك نموونە بۆ بجهـ ئینانا بنەمایێ کۆمکرنێ دناڤبەرا بنەمایێ دەمی وبنەمایێ پارچە ب شێوەیەکی کو دەمژمێرێت کارکرنێ دحەفتیا ئێکێ یێن ڤی کرێکاری گەهشتنە (٤٨)دەمژمێر/ کارکرنا راستەخۆ دابەشکریە ل سەر رۆژێن کارکرنا حەفتیێ ب یەکسانی وبەرهەم ئینانا کریاری ١٢٠، ١٣٠، ١٤٠، ١٢٥، ١١٥، ٩٥، . یەکە/ رۆژ لدویف رۆژێ بوو ل دەمێ حساب کرنا تێکراییێ کرێیا کرێکاری رۆژانە دیار بوو   ٦،٤٠٠ د/ رۆژانە وتێکراییێ کرێ ب پارچە ٠،٤٥٠ د/ یەکە.

داخواز: ١_ وێنەکرنا دەرخستەیەکی کو شایستەیا رۆژانە تێدا روون کرببیت.

٢_وێنەکرنا پێبەندکرنا سەرڤەگرێدانا تێچوونا کارکرنێ.

١٠پ/

ب درێژی	مووچە وکرێیان فەرمانبەر وکرێکار	پشکداریا کۆمپانیا دمسۆگەرییێ وخانەنشینێ	دەرمالێت پیشەیی	دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری	دەمێ ب هەروەچوویێ لێ نەبوری
کرێکارێن راستەخۆ/ دینار	٣٥٠٠	٤٢٠	_	٪٥	٪١٠
کرێکارێن خزمەتگۆزاری پیشەسازی	٢٥٠٠	٣٠٠	٢٥٠		
فەرمانبەرێن کارگێریا بەرهەم ئینانێ	٢٤٠٠	٣٣٦	٤٠٠		

بۆزانین دەزگەهـ ودەرمالێت مەترسیێ ب رێژا ١٠٪ ددەت ژمووچەیێ فەرمانبەرێن کارگێریا بەرهەم ئینانێ.

وپاداشتێن بەرهەم ئینانێ ٦٠٠ دینار (ژێ ٣٥٠ دینار بۆ کرێکاران دابەشکرینە ل سەر ب رێژا ٣:٤ ئێك لدویف ئێك)

داخواز: وێنەکرنا پێبەندا شرۆڤەکرنا سەرجەمێ تێچوونا مووچە وکرێ یا گەهشتیە ١٠٩٤٦ دینار.

١١پ/ كرێيا كرێكارێن كاردكەن ل كۆمپانيا(ژين)بۆ هەيڤا شواتێ/ ١٩٩١ گەهشتە:

شايستەكان:

٧٥٠٠ دينار كرێيا كرێكارێن راستەخۆ

٣٥٠٠ دينار كرێيا كرێكارێن خزمەتگوزاريا پيشەسازى

٨٦٠ دينار پاداشتێن بەرهەم ئينانێ بۆ كرێكاران

دەرمالێن مەترسيێ بۆ كرێكارێن راستەخۆ ١٠٪ ژكرێيا بنەرەتا، پشكداريا كۆمپانيێ دمسۆگەريا كۆمەلايەتى بۆ كرێكاران ١٢٪ برين (الاستقگاعات) ٥٪ مسۆگەريا كۆمەلايەتى، ٠،١٪ بيمەكرنا تەندروستى، ١٪ سەنديكا كرێكاران.

داخاز:

١_وێنەكرنا ليستا دانا كريا كرێكاران.

٢_وێنەكرنا پێبەندا رۆژانە بۆ كريا شايستە وخەرجكرنێ.

٣_شرۆڤەكرنا كرێ ئەگەر بزانى كو رێژا دەمێ ب هەروەچووى ١٥٪ (٥٪ لێ بۆرييە) وێنە كێشانا پێبەندا تايبەت ب وێ.

١٢پ/ مووچەيێ فەرمانبەران بۆ هەيڤا ئادارێ/ ١٩٩١ كاركەرێن ژئێك ژپشكێن دەزگەهێ ئاشتى:

شايستەكان:

٤٥٠٠ دينار مووچەيێ فەرمانبەرێن بەرهەم ئيناى، ١٨٥٠ دينار مووچەيێ فەرمانبەرێن بازاركارى، ٢٨٥٠ دينار مووچەيێ فەرمانبەرێن كارگێريا گشتى ب شێوەيەك كۆمپانيا پشكداريێ دكەت دسندۆقا خانەنشينێ ب رێژا ١٤٪ ودەرمالێ (٢٥٪ ژمووچەيێن بەرهەم ئينانێ ددەت، ٢٠٪ ژمووچەيێ، بازاركارى ١٥٪ ژمووچەيێن كارگێرى گشتى)و دەستخۆشانێت رێڤەبەريا بازاركارى گەهشتە ٧٥٠ دينارا ددەت.

بڕین:

٧٪ سەندوقا خانەنشینیێ, ٠٠١ ٪ بیمەكرنا تەندروستی, ٤٥٠ دینار بانكا ئاڤاهیان.

داخاز:

١_وێنەكرنا پێبەندنا شایستە مووچەییێ هەیڤا ئاداریێ/ ١٩٩١ وخەرجكرنێ.

٢_شرۆڤەكرنا تێچوونا مووچەییێ دابەشكرنێ ل سەر ئەركێن مفادار لدویف پێبەندا تایبەت ب ژمێریا تێچوونێ.

١٣پ/ ئەڤ روونكرنێن ل خواریێ دەرئێخستینەژتۆمارێن كۆمپانیا (سۆران) یا سنووردار تایبەتن ب كریێ ومووچەییێ هەیڤا ئابێ/١٩٩١ كریا ئاسای بۆ كرێكارێن پیشەسازی ٣٤٠٠دینار (٢٥٪ ژێ نەراستەخۆیە)مووچەییێن رێڤەبەری بەرهەم ئینان ٧٥٠, مووچەییێن كارگێریا بازاركاری ٨٥٠ دینار, مووچەییێن كارگێریا گشتی ١٢٠٠ دینار, دەرماڵە ١٠٠٠ دینار, پاداشت ٧٥٠(دەرمالێن مەترسییێ ٣٠٠ دینار تایبەتن ب كرێكارێن راستەخۆ). ب شێوەیەك روونكری شرۆڤەكریە لدویف ڤان ئەركێن ل خواریێ:

	پیشەسازی	بازاركاری	كارگێری
دەرماڵە	٤	٣	٣
پاداشت	٧	١	٢

دەزگەهیدا ١٠ كرێكارێن راستەوخۆ كاردكەن وبۆ ٨ دەمژمێر رۆژانە وەبۆ دەمێ ٢٥ رۆژ/ كاركرنا كریاری.

پشكداری دمسۆگەریا كۆمەڵایەتی كرێكاران ١٢٪ وبڕین ٥٪ پشكداری دسندوقا خانەشینیێ ١٠٪ وبڕین ٤٪ بیمەكرنا تەندروستی ٠١٪ وئابونێت سەندیكا كرێكاران ١٪ رێژا دەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری ٥٪ .

داخاز:

١_وێنەكرنا پێبەندا شایستەیا كرێ ومووچەیان وخەرجكرنێ.

٢_شرۆڤەكرنبۆمەبەستێنژمێریاریاتێچوونێوجێبەجێكرناپێبەنداپێدڤیپێ.

١٤پ/ كرێیا كرێكارێن راستەوخۆ ٦٠٠٠ دینار، كرێیا كرێكارێن خزمەتگۆزاریا پیشەسازی ١/٣ سێیەكا تێچوونا كرێكارێن راستەوخۆیە، مووچەیێ فەرمانبەرێن بەرهەم ئینانێ ١٠٠٠ دینار، مووچەیێن كارگێریا بازاركاری ١٢٠٠ دینار، مووچەیێن كارگێریا گشتی ١٥٠٠ دینار پاداشتێن بەهەرم ئینا نێ ٨٠٠ دینار، دەرماڵە ٧٥٠ دینار د دابەشكرینە ل سەر ئەركێن كارگێری وبازاركاری وپیشەسازی ب یەكسانی.

پشكداری دمسوگەریا كۆمەلایەتی بۆكرێكاران ١٢٪ ژكرێ.

پشكداری دسەندوقا خانەنشینا فەرمانبەران ١٤٪ ژمووچەیان.

برین:

مسوگەریا كۆمەلایەتی ژكرێكاران ٥٪ وسەندوقا خانەنشینا فەرمانبەران ٧٪ ومسۆگەریا تەندروستی ٠١ ٪ ئەگەر بزانی ٦٠ كرێكارێن راستەوخۆ كاردكەن دكارگەهێدا ب تێكرایێ ٨ دەمژمێر رۆژانە وبۆ رۆژێن كاركرنا كریاری ٢٥ رۆژ/ دهەیڤێدا ودەمێ ب هەروەچوویێ لێبوری ١٠٪ ژسەرجەمێ دەمژمێرێن ئامادەبوونێ، وپلێتا شرۆڤەكرنا دەمێ كریاری بۆ بەرهەم ئینانێ تۆماركریە ٨٥٠٠ دەمژمێر_كاركرنا راستەوخۆ.

داخاز:

١_ئامادەكرنا پێبەندا شایستەیا كرێ ومووچەیان وخەرجكرنێ.

٢_شرۆڤەكرنا كرێ ومووچەیان بۆ مەبەستێن ژمێریاریا تێچوونێ و وێنەكێشانا پێبەندا پێدڤی پێ.

پشكا حەفتێ

٧_ژمێریاری ل سەر تێچوونا نەراستەوخۆ.

(المحاسبة على التكاليف غير المباشرة)

٧_١ گرنگیا توخمێن تێچوونا نەراستەخۆ.

(اهمية عناصر التكاليف غير المباشرة)

٧_٢ پێنگاڤێن ب سەرڤەگرێدانا تێچوونا نەراستەخۆ.

(خطوات تحميل التكاليف غير المباشرة)

پشکا حەفتێ

٧_ ژمێریاری ل سەر تێچوونا نەراستەوخۆ Indirect Costs

٧_١ گرنگیا توخمێن تێچوونا نەراستەوخۆ:

خەرجی توخمێ سێێ ودوماهیکێ ژتوخمێن تێچوونێ دەنوێنت پشتی کەرستە وکرێیان. ب تێچوونا خزمەتگوزارییان دهێتە نیاسین دپرۆژاندا سەرەرای تێچوونا دەستپێکی. ودراستیدا رێکەکا ئێگرتی نینە ژبۆ دەربرینێ بۆ ناڤ لێکرنا تاکێن خەرجیان هندەك جاران ناڤی لێ دکەن ب رێژەیی بو جۆرێ پێدانێ وەکی کرێدان ودەسخۆشانا. دهندەك جاران دەبرینێ ژناڤێ خەرجیان دکەن ب رێژەیی بۆ خزمەتگۆزاری وەکی دابینکرن یان ڤەگوهاستن وتەلەفون وهندەك جاران یا هەی دەربرینێ ب خەرجێن پاش ئێخستی (بۆ دەما)وەکی داهێنان وکرێیا ئەندازیارێ دیکۆری.......خەرجی وەکی تێچوونا کەرەستان وکارکرنێ نە ب وی شێوەێ ئەگەر تێچوونا راستەوخۆ بیت یان نەراستەوخۆ بت ژبۆ مەلبەندێ تێچوونێ یان یەکەیا تێچوونا دیارکری.

خەرجێن راستەوخۆ ئەو خەرجینە کو دشێن ل سەر فەرمانا بەرهەم ئینانێ یان مەلبەندێ تێچوونێ یان یەکەیان تێچوونێ باربکەن. خەرجێن نەراستەوخۆ ژوانانە ئاستەنگە ژبەرکەفتیێ فەرمانا بەرهەم ئینانێ یان فەرمانا مەلبەندێ تێچوونێ یان یەکەیا تێچوونێ ودابەشکرن ل سەر فەرمانان یان مەلبەندان ب شێوەیەکی خەملاندی بزانن. ئانکو زیرەکیا سەرکەفتنێ دبیت د دابەشکرنێدا. ب ڤێ پلەیا هویربینیێ پشتێ دبەستێت ب زانینا تایبەتمەند وهویربینی ژدیارکرنا بنەمایێ بارکرنێ بووی.

ئەڤە رامانا وێ چەندێ نییە کە نەشێن خەرجێن نەراستەوخۆ تەرخان بکەین وپشتێ پێ ببەستین وەکی خەرجین راستەوخۆ وە دشێن پشتێ ب هندەکان ببەستێن دبارەکی دیارکری ونەراستەوخۆ بۆ بارێ خۆ ئەگەر ئەو گوشەیە هاتە گوهۆرین دشێن بەرێ خۆ بدەینە سروشتێ خەرجیان.

نموونه(۱):ئەگەر هاتو کارگەهـ پچووك بوو، وئێك هێلا بەرهەم ئینانێ هەبوو وئێك بەرهەمێ هەڤ رەگەز بەرهەم دئینت خەرجێن پیشەسازی ب ساناهی دهێنە تەرخان کرن بو سەرڤان بەرهەمان دابەشکرنا سەرجەمێ وی ل سەر ژمارا یەکەێن بەرهەم ئینای ددەمەکی دیارکری ژبۆ ب دەستڤە ئینانا بەرکەفتیێ یەکەیەکێ. ئەڤجا دڤی باریدا پشتێ دبەستن ب شێوازێ تەرخانکرن بۆ خەرجیان ل سەر بەرهەمێ راستەخۆ خەرجێن وێ بۆ کارگەهێ ب خۆ، بەلێ ب ژمارەکا هێلێن بەرهە ئینانێ تێدا وژمارەیەك ژبەرهەمێن دیارکری یان بەشێن بەرهەم ئینانا یەکەییێن جۆراجۆر ب شێوەیەکی رێژەیا مفا ژێ وەرگرتنێ یا هاوبەشە دناڤبەرا پشکێن بەرهەم ئینانێ دڤی باریدا نەشێن راستەوخۆ دابنێن ژبەر ئاستەنگیا تەرخانکرنا بەرکەفتیێ یەکەیا بەرهەم ئینای. ژبەرهندێ ب خەرجێن نە راسەوخۆ دهێنە دانان.

ئەڤجا ژبەرهندێ خەرجێن نەراستەوخۆ درەسەندا ب شێوەکی سەرجەم خەرج دکەن ل سەر حسابا چەند مەلبەندەکێ بەرهەم ئینانێ یان خزمەتگۆزاری وە ب پێکهاتیێ شمەکا بەرهەم ئینای دهێتە دانان ب شێوەکی کو نەشێن بەرهەم ئینانێ تەمام بکەێن بێی وێ تێچوونا نەراستەوخۆ سێ توخمێن سەرەکی بخۆڤە دگریت ئەڤەنە:

١_کەرستێن نەراستەوخۆ:

هەمی ئەو توخمە مادەیە نەراستەوخۆنە یێ ب کارهاتی ژبۆ خزمەتگۆزاریا بەرهەم ئینانی هەروەکی پاقژکەران، روون، چەڤری، سووتەمەنی، ئامرازێن یەدەك، پەڕاو، جل وبەرگ، پۆشاك، وکەرستی داگرتن وپێچانێ.

٢_ کرێیانەراستەوخۆ:

ئەو کرێیا پێدایە کرێکارێ خزمەتگۆزاری هەروەکی کرێیا بەردەستان، بارهەلگران، کرێکارێن ئەسەنسێرا، تێبینکاران، یان کرێ ومووچەیێن فەرمانبەرێن کارگێری وخۆیەتی وتەکنیکی هەروەسا سەر مووچەیێ زێدەبار پێدای ژبرێ کارێ زێدە Over time permiume.

٢_ خەرجێن نەراستەوخۆ:

وان توخما بخۆڤە دگرت کو بەحس ژێ نەهاتیەکرن ل سەری وەکی کرێدان، بیمەکرن، میرانەیێن پیشەسازی ئەگەرهەبن، سووان، گەرمکرن، سارکرن، رۆناهی، وزە، پروپاکندە وئاگەهداری، میڤانداری، وخەرجێندیتر ژبلی ئەوێن ل سەری بەحسکری.

تێچوونا نەراستەوخۆ (خەرجێن نەراستەوخۆ) گرنگیەکا مەزن ل دەزگەهێن کاروباران هەیە وە پشکداریێ دکەت پشکداریەکا ب کریار ل سەرکەفتنێ یان نەسەرکەفتنێ کارێ پرۆژەی. ژبۆ روونکرنا (دەرهاڤێژا) دناڤ دەزگەهی هەتا دگەهتە یەکەیێ.

تێبینیا ڤێ نموونا هاتی دکەین:

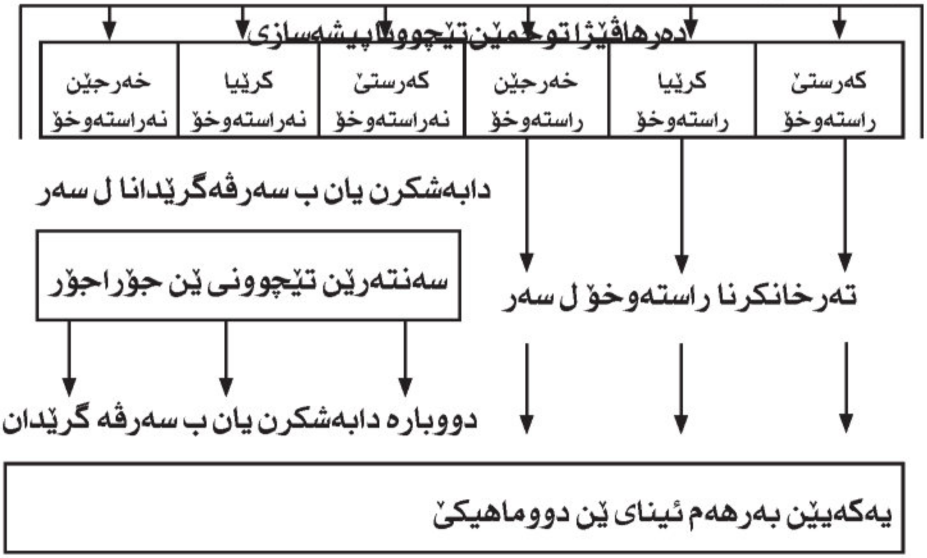

دیتنا دووێ:

٧_٢ پێنگاڤێت ب سەرڤەگرێدانا تێچوونا نەراستەوخۆ

ژبۆ روونکرنا چەوانیا دەرهاڤێژا توخمێن تێچوونا نەراستەوخۆ ئەڤ پێرابوونێت ل خوارێ پەیرەو دکەین:

٧_٢_١ پێنگاڤا ئێکێ:

دابەشکرنا پرۆژا بۆ مەلبەندێن تێچوونێ Cost Centers

هەر پرۆژەك هەریێ چەوابیت جۆرێ چالاکیا وی دڤێت بهێتە ئاڤاکرن لدویف پەیکەرێ رێکخەر کو بازنەیا پێکهاتنا وێ روونکرن دکەت وە ئەڤ بازنە دەربرینێ ژمەلبەندێن تێچوونێ دکەن وئەڤ مەلبەندە بەرهەم ئینانی وخزمەتگوزاری بن. ئەڤجا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ئەون پەیوەندیا راستەوخۆ یا هەی ب یەکەیا بەرهەم ئینای ومەلبەندێن خزمەتگوزاری ئەون کار دکەن بۆ دەستەبەرکرنا پێدڤین خزمەتکۆزاریان ژبۆ مەلبەنێن بەرهەم ئینانێ ژبۆ هندێ دا بشێن رابن ب چالاکییان ب شێوەکێ سروشتی وئەڤ نەخشێ هاتی دابەشکرنا مەلبەندێن تێچوونێ روون دکەت ل کومپانیا رستن وچنینێ:

مەلبەندێن خزمەتگۆزاری				مەلبەندێن بەرهەمینانێ		
پاراستن	کەسان	کۆگەهـ	هێزا ڤینەر	پشکا دابینکرنێ	پشکا بۆیاغ کرنێ	پشکا رستنێ

مەلبەندێن پەیوەندی یا راستەوخۆ یا هەی ب شمەکێ بەرهەم ئینانێ خزمەتگۆزاریا بەرهەم ئینانی یەکەیا پیڤانێ یەکەیا بەرهەم ئینای یا دوماهیکێ یە.

مەلبەندێن هەول دەن ژبۆ پیشکێن کرنا خزمەتگۆزارییێ بۆ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ وە پی‌یوەندی نینە ب یەکەیا تێچوونێ و تێچوونا وێ چارەسەردکەن ل سەر بنەمایێن پەیدابوونا پەیوەندییێن مەلبەندێن ژێ مفادار.

٧_٢_٢ پێنگاڤا دووێ:

چرکرنا توخمێن تێچوونا نەراستەوخۆ

ژتێبینی کرنا خەرجێن رەوان دێ بینین هندەك ژحسابان تایبەتن ب کرێ ومووچەیان دتۆمارێت داراییدا دیار دبیت ئەڤ تاکانە رەفتارەکا دیار هەیە بزەحمەت پەیوەندیێ پەیداکەین دگەل یەکەیێن بەرهەم ئینای وە بەرف دابەشکرنێ ل سەر مەلبەندێن مفادار دچیت ژ خزمەتگۆزاریێن کارمەندان.

ولدویڤ بنەمایێ یەکسان، ئەڤ شێوازە دهێتە راکێشان ل سەر کەرستێن نەراستەوخۆ وخەرجێن جودا جوداێن دیتر.

ئەڤجا ئەڤ پێنگاڤە پشت بەستنێ دکەت ب چرکرنا تێچوونا نەراستەوخۆ ژراستیا پشتەوانێت خەرجکرنێ یان پێبەندا جێبەجێکری دهێتە جهگیرکرن ودتۆمارێت داراییدا ب شێوەکی سەرجەمی وب شێوەکی کو کاردکەین بۆ ب سەرڤەگرێدان ودابەشکرن یان تەرخانکرن ل سەر مەلبەندێن تێچوونێ ئەوێن مفا ژێ وەردگرت.

نموونە(٢) تۆمارێن ئێك ژدەزگەهێت پیشەسازی دیارکر کوژسێ مەلبەندێن بەرهەمئینانێ پێك دهێت ئەوژی رستن، چنین، دابینکرن، هێزا ڤینەر، کاروبارێن کارکەران، وئەڤ روونکرێن خوارێ تایبەتن ب هەیڤا کانوونا ئێکێ ١٩٩٠:

کەرستێن نەراستەوخۆ ٤٥٠ دینار ژێ(١٥٠ دینار ژبۆ مەکینێ ودەستەندەکان و ٣٠٠ دینار بۆ ئاڤاهیا)

کرێیا کرێکارێن خزمەتگۆزاریا پیشەسازی ١٤٥٠

دینار مووچە وکرێیا سەرپەرشتیاران وتێبینکاران ٩٨٦ دینار

ژدەزگەها پیشەسازی

_کرێیا ئاڤاهیا پیشەسازی ۲۲۵۰ دینار

_گەرم کرن وسارکرن ۳۷۵ دینار

_سووانا مەکینا ۷٦٥ دینار

وئامارا تایبەت یا دەستە بەرکری بۆ مەلبەندێن تێچوونێ ئەڤەنە.

ژمارا کرێکاران	مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ			مەلبەندێن خزمەتگۆزاری		
				پاراستنا ئامێران	هێزا لڤینەر	کاروبارێن کارکەران
	رستن أ	چنین ب	دابینکرن چاپ وپێچان جـ	س	ڵ	ع
ژمارا کرێکاران	١٥	٢٥	١٠	٦	١	١
دمژمێرێن زڤراندنا ئامێران	٦٠٠٠	٧٥٠٠	١٥٠٠	٠	٠	٠
رووبەرێ مەلبەندی(م) ٢	١٩٨	٢٢٠	١٦٠	٢٤	١٦	٢٢
بەهایێ مەکینا(دینار)	٢٥٠٠٠	٣٥٠٠٠	١٥٠٠٠	١٠٠٠	٩٠٠٠	٠
ژمارا یەکان(گن)	٤٠٠	٦٥٠	٢٥٠	٠	٠	٠
کرێیا راستەوخۆ(دینار)	٦٠٠٠	٨٥٠٠	٧٥٠٠	٠	٠	٠

ژ روونکرنێن ئامارێ ئەوێن هاتینە دان دنموونەیا مەدا دێ بینین پێنگاڤا ئێکێ بەرجەستەکریە دناڤەرۆکێ روونکریاندا ئەڤەژی دابەشکرنا کارگەهێ یە بۆ کۆمەلا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ وخزمەتگۆزای و ژزانینا گوژمێ خەرجکری بۆ تێچوونا نەراستەوخۆ، دشێن بگەهینە ناڤەرۆکێ پێنگاڤا دووێ ئەوژی چرکرنا توخمێن تێچوونێ. ژدەرئەنجامێ ئەڤێ ئەوە پێنگاڤا ئێکێ ودووێ پێدڤی ناکەت خوێندکار رەنجێ بۆ بکێشت ولدویف بگەریێت بەلکی ئامادەکرینە بەهراپتر دراهێنانێت فێرکرنێدا ژبۆ ڤی بابەتی، کو زیانا کریاری دسەپینیت ل سەر سیستەمی کو پێرابوونا ئامادەبکەت ژبۆ گەهشتن ب پێنگاڤا داهاتی.

٧_٢_٣ پێنگاڤا سێیێ:
دابەشکرن یان تەرخانکرنا توخمێن نەراستەوخۆ

دڤێ پێنگاڤێدا دێ هەوڵ دەین پەیوەندیێ پەیدابکەین دناڤبەرا تێچوونی وپێنگاڤا دووێ یا چرکری ژبۆ دابەشکرنێ یان تەرخانکرنێ ل سەر مەلبەندێن مفادار. فێجا ئەگەر تایبەت بوو ب مەلبەندەکێ دیارکری رەنگڤەدەتە سەر وی مەلبەندی وئەگەر هات هاوبەشی بوو دناڤبەرا زێدەتر ژمەلبەندەکی دهێتە دابەشکرن ل سەر مەلبەندێن مفادار لدویف بنەمایێ دیارکری وب رێژەیا مفا ژێ وەرگرتی. ئەڤە وئەو رونکرییێت ئاماری ئەوێن هاتینەدان دنموونەیا بەری نوکە ئەون ئامرازێن کارکرنێ بۆ جێبە جێکرنا ڤێ پێنگاڤێ وپێنگاڤا داهاتی.

روونکرن:

توخمێن ئێکێ ژکەرستێن نەراستەوخۆ تایبەتە ب مەکینە ودەستەندوەکان دێ وەرگرین ١٥٠ دینارن دێ ل بنەمایەکی گەرین ژبۆ دیتنا پەیوەندیێ دناڤبەرا مەلبەندێن مفادار درێکا رۆنکرییێن ئاماری یێن دخشتەیدا هاتین. ئەڤجا گەنگەشە دێ ئەو بیت ئەرێ ئەو پەیوەندی یان گرێدایە ب ژمارا کرێکاران ڤە. ئەڤجا ئەگەر بەرسڤ نەخێربوو دێ ڤەگوهێزینە بۆ دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران پاشی رووبەر، پاشی بەهایێ مەکینا، پاشی ژمارا یەکەیان پاشی کرێیا راستەوخۆ. ول دوماهیێ لدویف رەوایا دروست دێ هەلبژێرین دێ بینن گرێدانا پاقژکرنا مەکینا ب دەمژمێرێن زڤراندنێ باشترە وب هێزترە ژزانیارییێن دیتر ئەڤجا بەرسڤ بۆ توخمێ ئێکێ: دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران دێ بیت. وەب ڤی شێوەی سەبارەت کەرستێن پاقژکرنا ئاڤاهیا ئەڤجا باشترین زانیارێ ئاماری رووبەرە بۆ مەلبەندێ مفادار وکرێیا کرێکاران

خزمەتگۆزاریا پیشەسازی_ژمارا کرێکاران _مووچەیێ سەرپەرشتیاران وتێبینکاران_ژمارا کرێکاران _کرێدانا ئاڤاهیێ پیشەسازی _رووبەری م٢، گەرمکرن وسارکرن_ رووبەرێ م٢. سووانا مەکینا _ بەهایێ مەکینایە_ ژبەر ئەوێ دبنەمادا سەربنەمایێ بەهایێ مەکینە لێدایە X رێژەیا سووان.

• کورتکرنەك ژبەر مەزنیا ژمارا وژبەر گەلەکیا ژمارا سفرا دابەشکرنا ژماران ل سەر (١٠٠)ژبۆ گەهشتنا ٦٠، ٧٥، ١٥.

ئانکو $\frac{٦٠٠٠}{١٠٠}$ =٦٠، $\frac{٧٥٠٠}{١٠٠}$ =٧٥، $\frac{١٥٠٠}{١٠٠}$ =١٥

ژبەر ئەوێ ژمارا هاوبەش هەیە دشێن دابەش کەین ل سەر، درێکا شیکارکرنا راهێنانێ ئەم شیاین پێنگاڤا سێێ روون بکەین هەتا بشێن ڤەگوهێزین بۆ پێنگاڤا لدویف داتر. وب ئەگەرێ روونکرنا چەوانیا دابەشکرنا تێچوونا سەرجەم بۆ توخمی سەر مەلبەندێن مفادار.

$$X \frac{١٥٠}{١٥ + ٧٥ + ٦٠}$$ ٦٠=٦٠ بۆ مەلبەندێ أ

$$X \frac{١٥٠}{١٥ + ٧٥ + ٦٠}$$ ٧٥ = ٧٥ بۆ مەلبەندێ ب

٧_٢_٤ پێنگاڤا چارێ:

مژین ودابەشکرنا مەلبەندێن خزمەتگۆزاری

ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ Cost All location and Asorption

پشتی ب دەستڤە ئینانا کۆمێن تێچوونا مەلبەندان. دێ کارکەین بۆ بدوماهیك ئینانا مەلبەندێن خزمەتگۆزاری ب مژینا تێچوونا ودابەشکرن ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ولدویف پەیوەندیا یەکەیێ ب مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ دوی دەمیدا پشتی پەیوەندییێ ب مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ل وی دەمی یا دوماهیێ پەیوەندیەکا راستەوخۆ هەیە ب شمەکا بەرهەمئینای یان (خزمەتگوزاریا پێش کێش کری)ونەبوونا پەیوەندییێ دناڤبەرا مەلبەندێن

خزمەتگۆزاریێ ب شمەك یان خزمەتگۆزاریا بەرهەم ئینای کو ژئەنجامێ ئاستەنگا بەرکەفتیێ یەکەیا تێچوونێ دیاربکەت بەلێ ئەڤ پێنگاڤە ب گەلەك رێکا دهێنەدانان ولدویڤ پلەیا هویربینا داخازکری ژبۆ دابەشکرنێ وئەو رێك ژی ئەڤەنە:

١_ رێکا دابەشکرنا سەرجەمی.

٢_ رێکا دابەشکرنا تاکەیی.

٣_ رێکا دابەشکرنا دابەزینێ.

ل ڤێرە رێکەکا پێشکەفتیتر هەیە دهویر بینێدا دێ هێلێن بۆ قۆناغا خوندنا بهێت، ب شێوەکی کو ئاستێ هویربینێ جودایە دناڤبەرا رێکا ئێکێ ودووێ وسێیێ یا بەحس کری ئەڤجا بۆ هەر ئێك ژئەڤان خرابی ومفا هەنە.

١_ رێکا دابەشکرنا سەرجەمی Total Apsorbtion ئەڤ رێکە دهێتە جوداکرن ب لەزاتیا جێبە جێکرنێ ب دەستڤە ئینانا تێچوونا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ بەلێ خرابیێن وێ ئەوە کو پشت بەستنێ ناکەت ب بنەمایێ یەکسان ددابەشکرنا تێچوونا مەلبەندێ خزمەتگۆزاریا ب شێوەکی زانستی بەلکی پشت بەستنێ ب لایێ نێزیك کرنێ ب دەستڤە ئینانا تێچوونا دوماهیێ یا نێزیکری بۆ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ دکەت. ئەگەر ژی ژبەر وێیە تێکەلیێ دروست دکەت دناڤبەرا مەلبەندێ جوداجودا د دیارکرنا بنەمایێ دابەشکرنێ. وژبەر وێ هەر مەلبەندەکێ بەرهەم ئینانێ سروشتی خۆ هەیە وشێوازێ کارکرنا وێ جودایە ژیادی هەروەسا بنەمایێ کارکرنێ نەشێت ئێکبوونێ پەیداکەت. ئەڤجا ئێکبوون ئەوە کو هویربوون بۆ گەهشتن ب نێزیککری. ئەگەر ئەوە کێمکرنا کارێ نڤیسینا ژمێرەری ودەمێ پێدڤی ژبۆ ئەنجام دانێ وژبۆ روونکرنا شێوازی کارکرنێ، نموونەیا پێشتر دێ ب کارئینن پشتی تێبینی کرنا خشتەێ ئامارکری یێ پێدای ژرەسەنیا پرسیارێ دشێن بکاربینین وەك بنەمایەك بۆ هەمی پێنگاڤان ولدویڤ پێدڤیا.

ومەلبەندێ خزمەتگۆزاریان پەیوەندی ب یەکەیا تێچوونێ نینە(شمەك یان خزمەتگۆزاری)ئانکو نەشێن ب گەهینە یەکەیا راستەوخۆ ب ڤێ دێ پەنایێ بەینە ب ڤەدیتنا پەیوەندیا ب مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ل سەر (رێرەوێ) بەرهەم ئینان ل وی دەمی کو زڤرینێ پێدڤی ب خزمەتگۆزاریێ هەیە. وئەڤ خزمەتگوزاریە ژێدەرێن وا مەلبەندێن خزمەتگۆزارینە کو دڤێ نموونە پێدایە:

پاراستنا ئامێران، هێزا لڤینەر، کاروبارێن کارکەران، وەژبەر ئەوێ رێکا هەلبژارتی رێکا دابەشکرنا سەرجەمی یە پێدڤی یە تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگوزاریان کۆمبکەین ودانینە دئێك مەلبەندێ خزمەتگۆزارییێدا، وخزمەتگۆزاری دێ پێشکێش کەن ب مەلبەندێن بەرهەم ئینان وب کۆمکرنا تایبەتمەندی وندا دکەت ژدیتنا پەیوەندی دناڤبەرا وێ ودناڤبەرا مەلبەندێن خزمەتگۆزاریاندا وزڤراندن بۆ پەیوەندییێن سەرجەمی ب مەلبەندێن خزمەتگوزاریان دبت وپەیوەندی سەرجەم خاسیەت نینە ژبلی خزمەتگوزاریێ، ئەڤجا خزمەتگوزاری پێکهاتیە ژدابەشکرن ل سەر بنەمایێ چالاکیان ئەڤجا زانیاریان ئامارێ دێ پشکنین ژئاماژە پێکریا چالاکێ ژمارا کرێکاران یان دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران، ب ڤی شێوەی هەتا دوماهیك زانیاری، ئەڤجا پێە پێدانا سەرنجا مەراکێشت ژهەلبژارتنا دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێرا. چنکو نوینەرێ ئێکێیە ژبۆ چالاکیا بەرهەم ئینانێ ئەڤجا دێ ب دوماهیك ئینین ب ئەوێ کو رخستێ پێدڤی ب خزمەتگۆزاریێ هەیە ویەکەیا یائێکێ راوەستا دێ خەرجکرن رادوەستیت ل سەر یا دووماهیکێ، ئەگەر ب شێوەکی نێزیککری وفێرکاری بیت دنموونەیێدا ئەڤجا شیکار دێ ب ڤی شێوەی بیت.

روونکری	بنەمایێ دابەشکرنێ	م.بەرهەمئینان			م.خزمەتگۆزاری		
		رستن أ	چنین ب	دابینکرن جـ	پاراستن س	هێزا لڤینەر ڵ	کاروبارێن کارکەران ع
تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ دابەشکرنا مەلبەندێن خزمەتگۆزاری	دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران ١٥: ٧٥: ٦٠	٢٦٨٧	٢٦٨٨	١٧٩٤	٢٥٥	١٨٥	١٦٣
کۆما تێچوونا مەلبەندێن بەرهەمئینانێ					(٢٥٥)	(١٨٥)	(١٦٣)
			٢٩٧٠	٣٠٤١	١٢٦٥	-	-

ژبەر ئەگەرێن ل سەری هاتین رێکا دابەشکرنا سەرجەم هویرو بابەتی نینە، رێکا دابەشکرنا تاك دەرکەفت.

٢_ رێکا دابەشکرنا تاك:

ئەڤ رێکە دهێتە جوداکرن ب پشت بەستن ب پەیوەندیا تایبەت یا هەر مەلبەندەکێ خزکەتگۆزاریێ ب مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ب شێوەکی جودا ژمەلبەندێ خزمەتگۆزاریێ ب مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ب شێوەکی جودا ژمەلبەندێ خزمەتگۆزاری ژبۆ ب دەستڤەئینانا بابەتی بۆ دابەشکرنێ. وب ڤێ دابەشکرن تنێ بۆ مەلبەندێ خزمەتگوزاریێ دیارکری ب سەر ناڤەندێن بەرهەم ئینانێ دێ مفادار بیت ئەڤجا بێ ل بەرچاڤگرتنا مەلبەندێن خزمەتگۆزاری یێ پێدڤی هەیە ب خزمەتگۆزاریێن مەلبەندێ خزمەتگوزاری.

دان وستاندن:بۆ پشت بەستنا هەماننموونە وهەمان روونکری:

مەلبەندێ خزمەتگۆزاری(پاراستنا ئامێران)دێ وەرگرین وپەیوەندیا وی ب مەلبەندێن بەرهەم ئینان دێ دان وستاندنێ کەین لدویف زانیارێن ل بەردەست. ئەرێ پاراستن پێتڤی هەیە ب هەبوونا کرێکاران یان ب دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران، یان رووبەری کۆما ڤێ هەلبژارتنێ دزڤریتن بۆ هەلبژارتنا دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران و دێ گەرین لدویف پەیوەندیا هێزا لڤینەر ل سەر هەمان بنەما ئەڤجا بەرسڤ دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران ژێدەرەو دێ هێنە ڤەگوهاستن بۆ کاروبارێن.

کارکەران کوژمارا کرێکاران ئەو داخوازکریە، ل وی دەمی دێ کارکەین بۆ شیکارکرنا نموونەیێ ب ڤان پێنگاڤێن ل خوارێ.

روونکری	بنەمایێ دابەشکرنێ	م.بەرهەمئینان			م.خزمەتگۆزاری	هێزا کارکەران لڤینەر	کاروبارێن کارکەران
		رستن	چنین	دابینکرن	پاراستن	ڵ	ع
		أ	ب	جـ	س		
تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ		١٦٨٧	٢٦٨٨	١٧٩٤	٣٥٥	١٨٥	١٦٧
							(١٦٧)
دابەشکرنا مەلبەندێ س	دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران ٥,٧٥,٦٠	١٤٣	١٧٨	٣٥	(٣٥٥)		
دابەشکرنا مەلبەندێ ڵ	١٥,٧٥,٦٠	٧٤	٩٣	١٨		(١٨٥)	
دابەشکرنا مەلبەندێ ع	ژمارا کرێکاران ١٠,٢٥,١٥	٥٠	٨٤	٣٣			(١٦٧)
کۆما تێچوونا مەلبەندێن بەرهەمئینانێ		١٩٥٣	٣٠٤٣	١٧٨٠	-	-	-

٣_رێکا دابەشکرانا دابەزینی:

ئەڤ رێکە دهێتە جوداکرن ژئەوێن بەری نوکە ژرێکێن سەرجەم وتاك کو کێما سی چارە سەرکر کو تێکەلبوون هەر ئێك ژ رێکا دابەشکرنا سەرجەمی وتاکی ، ب شێوەکی کو رێکا دابەشکرنا سەرجەم پەیوەندیا تایبەتی دناڤبەرا مەلبەبەندێن خزمەتگۆزاری ومەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ل بەرچاڤ وەرگرتبوو بەلکی پشت بەستبوو ب پەیوەندیا سەرجەم ئەوژی خزمەتگۆزاریە بێ ل بەر چاڤ وەرگرتی رۆنکریێ راژەی وەکی مفادارە ژڤی راژەی ول دوماهیکێ کەفتیە خەلەتیێ ئەوژی ب سەرڤەگرێدانا مەلبەندێ بەرهەم ئینانێ بارگرانیا مەلبەندێ خزمەتگۆزاری تنێ ئەگەر مفا ژێ نەوەرگرت بیت. بەلێ رێکا دابەشکرنا تاك هات ژبۆ راستکرنا هەلویستێ وپێدڤیا مەلبەندێ بەرهەم ئینانێ ژخزمەتگۆزارێن مەلبەندێن خزمەتگۆزاری هەرئێك ب تنێ چارەسەرکر. وئەو مەلبەندێ خزمەتگۆزاری کو خزمەتگۆزاییێ پێشکێش ناکەت بۆ مەلبەندەکێ بەرهەم ئینانێ یێ دیارکری، مانا وێ نەئێك ب خۆڤە بگریت بەشەك ژ

تێچوونێ ل سەر وی مەلبەندی. وژبەر وێ کو مەلبەندێ خزمەتگۆزاری ب راستی خزمەتگوزاریێ پێشکێش دکەت بۆ مەلبەندەکی خزمەتگوزاریێ یێ دی. سەرەرای مەلبەندێ بەرهەم ئینانێ. ئەڤجا دڤی بیاڤیدا دکەڤیتە خەلەتیان ئەوژی پشت گوهـ هاڤێشا بنەمایێ مفا وەرگرتن ومفا ژوێیە مەلبەندێ مفادار پێدڤییە پشکەکێ ژڤێ تێچوونێ بخۆڤە بگرت ب برێ بەرکەفتێ وی ژسەرجەمێ خزمەتگۆزاریا پێشکێش کری ژلایێ مەلبەندێ خزمەتگۆزاریا دیارکری. ژڤێ هزر هاتەدانان، پێدڤیە تێچوونا خزمەتگۆزاریان ب هێتە دابەشکرن ل سەر مەلبەندێن مفادار بتنێ، ئەگەر ژی یێ دوماهیێ خزمەتگۆزاری بیت. ئەڤە وئەو کێماسیە چارەسەرکر کو رێکا دابەشکرنا چارەسەر نەکربوو، بەلێ ئەو رامان نینە کو رێکا دابەشکرنا دابەزیینی درەفتارێدا کێماسی تێدانینن، هەر چەندە چارەسەرکرنان رێژەیەکا مەزن بخۆڤە گرتیە ژچارەسەرکرنا خەلەتێن رێکێن پێشیێ هاتینە بەحسکرن. بەلکی ئەڤە ژی کەفتیە دخەلەتیاندا، ئەوژی مەلبەندێ خزمەتگۆزاری، خزمەتگۆزاریێ پێشکێش دکەت بۆ مەلبەندێن مفادار، بەلێ ئەوا بجهـ دئینیت ئەگەر چ مفادار ژی ژمەلبەندێ خزمەتگۆزاریا ئەوا هاتی بیت بارگرانی بخۆڤە ناگریت وە ئەگەرێ وێ ژی ژبەر هندێ بیت کو هاتبتە دائێخستن. وژئەوا دهێنە داخستن ناگریت بو بخوڤە گرتنا مەلبەندێ مفادار ژێ.

روونکرن:

ژبۆ رۆنکرنا هزرا دابەشکرنا دابەزاندی پشت ب ڤان پێنگاڤێن ل خوارێ دهێتە بەستن:

١_مەلبەندێن مفادار ژمەلبەندێن خزمەتگۆزاری دیاردکەن.

٢_دابەشکرنا مەلبەندێ خزمەتگۆزاری کو بنەمایێ گشتگێری بخۆڤە دگریت بەری ئەوا لدویڤ دهێت. ول وی دەمی ژمارا مەلبەندێن.

مفادار ژمەلبەندێ(١)زێدەترە ژ(٢)مەلبەند(١)بەری مەلبەندی(٢)دی هێت.

٣_ئەگەر دوو مەلبەندێن خزمەتگۆزاری یەکسان بوون یان زێدەتر ب ژمارا مەلبەندێن مفادار ناڤەندێ خزمەتگۆزاری دێ پێش یا دی کەڤیت ب بلندبوونا تێچوونا وی ئەڤجا ئەوا تێچوونا وی زێدەتربیت ژیێ دی ئەو دێ پێش یا دی دکەڤیت ئەگەر زێدەهی(ئێك دینار ژی بیت).

٤_ل دمێ دابەشکرنا مەلبەندێ خزمەتگۆزاریێ ئێکێ دێ لێبۆریت ژتێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزارییێن لدویڤدا دهێن تنێ ئەگەر مفادار ژێ بیت ب ڤێ بنەمایێ داخستنا حسابێن مەلبەندێن خزمەتگۆزاریان ب دەستڤە دهێن ب دابەزاندن ئەڤەژی ناڤەرۆکا هزرێیە لپەی وێ رێکا دابەشکرنا دابەزینێ هاتیە دانان.

٥_دابەشکرنا تێچوونا مەلبەندێ خزمەتگۆزاری ل سەر مەلبەندێن مفادار ژێ تنێ ئەو بخو نەبیت.

گەنگەشە : ب پشت بەستن ب هەمان نموونە و روونکریان. مەلبەندێ خزمەتگۆزاری پاراستنا ئامێران وەردگرین وپەیوەندیا وان ب ناڤەندێن مفاداران دێ دان وستاندنێ ل سەر کەین دێ بینین کو خزمەتگۆزاریێ پێش کێش دکەت ل سەر بنەمایێ دەمژمێرێن زڤراندنێ وهەروەسا سەبارەت مەلبەندێ هێزا لڤینەر هەمان بنەما دبینین وئەوێ دوماهیێ دێبینن گرێدایە ب ژمارا کرێکاران دێ بێژین.

پاراستنا ئامێران	مفا ژێ دهێتە وەرگرتن	٣ مەلبەندێن بەرهەم ئینان
هێزا لڤینەر	مفا ژێ دهێتە وەرگرتن	٣ مەلبەندێن بەرهەم ئینان
کاروبارێ کارکەران	مفا ژێ دهێتە وەرگرتن	٥ مەلبەندێن بەرهەم ئینان

ب ڤێ دێ گەهینە بیرورایەکێ، ئەوژی ئەوە مەلبەندێ خزمەتگۆزاری (کاروبارێن کارکەران)بنەمایێ گشتگیرێ ب دەستڤە ئینانا ئانکو خزمەتگۆزاری بۆ هەمی مەلبەندان پێشکێش دکەت وب ڤێ چەندێ هەر ژیێ رێزا ئێکێ یە.

بەلێ مەلبەندێن خزمەتگۆزاریێن دی ژوان کو مفادارن ژ ژمارا مەلبەندێن مفادار ژێ ئانکو ل ڤێرە باشتر نینە ژبۆ مەلبەندەکی ژیێ دی ب ژمارا مەلبەندێن مفادار. ل وی دەمی لدویف بنەمایەکی دی دێ گەرین ئەوژی تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزارییە بابەتێ جیاوازیێ وب ڤێ چەندێ دێ کەڤینە بەرامبەر بیرو بوچوونا ژبەر ئەوێ تێچوونا مەلبەندێ س (٣٥٤،٦٠٠)دینار وتێچوونا مەلبەندێ ڵ (١٨٥،٤٠٠)دینارا، ل وی دەمی مەلبەندێ(س)ل پێش (ڵ)دکەڤیت وزنجیرا کارکرنا مەلبەندێ(ع)یا ئێکێیە یە ومەلبەندێ(س)دێ لدویف هێت وپاشی مەلبەندێ(ڵ).

روونکری	بنەمایێ دابەشکرنێ	م.بەرهەمئینان			م.خزمەتگۆزاری		
		رستن	چنین	دابینکرن	پاراستن	هێزا لڤینەر	کاروبارێن کارکەران
		ا	ب	جـ	س	ڵ	ع
تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ		١٦٨٧	٣٦٨٨	١١٩٤	٣٥٥	١٨٥	٢٦٧
دابەشکرنا مەلبەندێ ع	ژمارا کرێکاران ١٥: ٢٥: ١٠	٤٤	٧٣	٢٩	١٨	٣	(٢٦٧)
دابەشکرنا مەلبەندێ س	دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران ٦٠: ٧٥: ١٥	١٤٩	١٨٧	٣٧	(٣٧٣)		
دابەشکرنا مەلبەندێ ڵ	دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران ٦٠: ٧٥: ١٥	٧٥	٩٤	١٩		(١٨٨)	
		١٩٥٥	٣٠٤٢	١٢٧٩	-	-	-

٧_٢_٥ پێنگاڤا پێنچێ:

دەرئێخستنا تێکرایی یان رێژەیا سەدی ژبۆب سەرڤەگرێدانا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ:

ب پشت بەستن ب ئێك ژدەرئەنجامێ ب دەستڤە هاتی ژپێنگاڤا بوری دێ ڤەگوهێزینە ڤێ پێنگاڤێ ب کارئینانا تێکرایان یان رێژەیا سەدی ولدویڤ زانیارێت ئامارێن بەردەست ژراهێنانێ و دەرئێخستنا تێکرایێ ب کورتی دێ دڤی وێنەیێ ل خوارێ بیت:

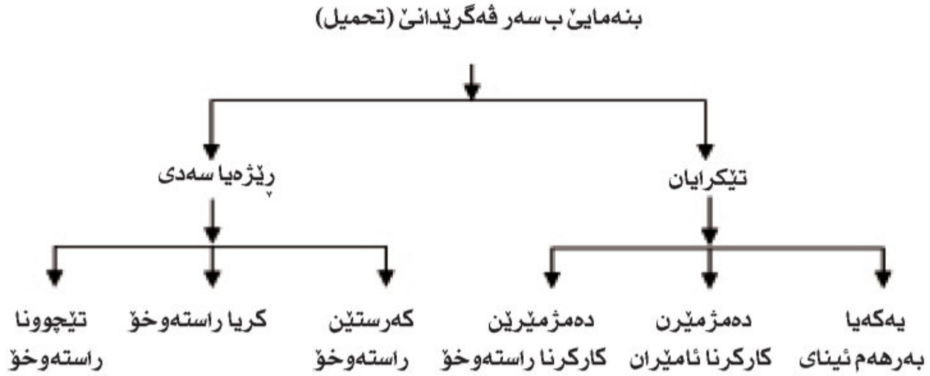

ب شێوەیەکێ پشتی ئەڤێ دێ تێکرایان دارێژین یان رێژەیا سەدی دێ دیار کەت وب ڤی شێوەیێ ل خوارێ رۆنکرییە

١_تێکرایێ ب سەرڤە گرێدانێ = تێچوونا ئیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی / ژمارا یەکەیێن بەرهەم ئینانا مەلبەندی

٢_تێکرایێ ب سەرڤە گرێدانا کا رکرنا ئامێران = تێچوونا ئیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی / ژمارا دەمژمێرێن کارکرنا ئامێران ل مەلبەندی

٣_تێکرایێ ب سەرڤەگرێدانا دەمژمێرێن کارکرنا نەراستەوخۆ = تێچوونا ئیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی / ژمارا دەمژمێرێن ب کارکرنا راستەوخۆیا مەلبەندی

٤_ رێژەیا ب سەرڤەگرێدانا ژکەرستێن

راستەوخۆ = (تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی ÷ کەرستێن راستەوخۆیێن خەرجکری دمەلبەندی) X۱۰۰

٥_ رێژا ب سەرڤەگرێدانا ژکریا راستەوخۆ = (تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی ÷ کرێیا راستەوخۆیا وی مەلبەندی) X۱۰۰

٦_ رێژاب سەرڤەگرێدانا ژتێچوونا راستەوخۆ = (تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیا مەلبەندی ÷ تێچوونا راستەوخۆیا مەلبەندی) X۱۰۰

وب هەلبژارتنا ئێك ژئەوێن ل سەری هاتیە بەحسدرن ژبۆ هەرمەلبەندەکی ژمەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ئانکو مە دیارکر تێچوونا تایبەت ب هەمی یەکیەك ئێك تێچوون ژهەرمەلبەندەکی ژمەلبەندێن بەرهەم ئینانێ وبۆ روونکرنا ئەڤێ دێ زڤرین بۆ پرسیارا بەرێ. ب هەلبژارتنا دەرئەنجامێن دابەشکرنا سەرجەم ژبۆ نموونە بۆ تەمامکرنا ب دەستڤە ئینانا دەرئەنجامێن بارکرنا پێدڤی نە ژبۆهندێ بزانین کو مەلبەندێ أ(رستن)پێدڤی ب دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێرە هەیە ئەڤجا ئەگەر زانیارییێن روونکری گرێدان پێڤە هەیە ب ڤی شێوەی دێ چینە گەنگەشەکرنێ ل سەر مەلبەندێ دویڤدا ئەوژی(ب)(چنین)ئەڤجا ئەگەر کرێیا راستەوخۆ دێ چینە مەلبەندێ سێیێ وئەگەریەکەیێن بەرهەم ئینانێ، ل دووماهیکێدا دێ دروونکرنەکێدا ل هەمی بارو دۆخێن دەور وبەرێن کارگەهێ ژبۆ ب بارکرنا تێچوونا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ دیەکەیێن بەرهەم ئینای وب ئەڤێ دێ مە پێدڤی ب زانیارێن زێدەتر هەبیت ژسەر رەسەنێ راهێنانی ئەوژی:

بکارئینانا مەلبەندی أ رستن	دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران
بکارئینانا مەلبەندی ب چنین	کریا راستەوخۆ
بکارئینانا مەلبەندی ج دابینکرن	یەکەیێن بەرهەم ئینای

ب شێوەك کو بەرهەم ئینانا ئێك تەن دمەلبەندێ _أ_(١٥٠) دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێرا ڤەدکێشیت وژبۆ تەمامکرنا ئێك تەن دمەلبەندێ _ب_پێدڤی ب(١٠٠) دینار هەیە کرێیا راستەوخۆ ویەکەیا بەرهەم ئینای دهەرسێ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێدا دبورت هەتا ئامادە دبیت بۆ فرۆشتنێ.

شیکار:

١_تێکرایێ ب سەرڤەگرێدانا مەلبەندێ أ = $\frac{١٩٧٠}{٦٠٠٠\ \text{دەمژمێر کارکرناڤامێرا}}$

= ٠,٣٢٨ د/دەمژمێر

٢_رێژەیا ب سەرڤەگرێدانا مەلبەندێ ب = $\frac{٣٠٤١}{٨٥٠٠\ \text{دینار کرێیا راستەوخۆ}}$

X ١٠٠ = ٣,٧٧٦٪ کرێیا راستەوخۆ

٣_تێکرایێ ب سەرڤەگرێدانا مەلبەندێ ج = $\frac{١٢٦٥}{٣٥٠\ \text{تەن}}$ = ٣,٦١٤ د/ ئێك تەن

دهێتە خەرجکرن ل ئێك تەن:

ل مەلبەندێ أ = ٠,٣٢٨ X ١٥٠= ٤٩,٢٠٠ د/تەن

ب = X١٠٠ ٣٥,٧٧٦٪ = د/تەن

ج= ٣,٦١٤ د/تەن

سەرجەمێ تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ ٨٨,٥٩٠ د/ تەن

و مەگرتی ئێك تەن ژپەرۆکان پێدڤی هەیە ب کەرستێن سەرەتایی ١٥٠ دینار دکرێیا راستەوخۆ ٣٠٠ دینار وئێك تەن ٥٠٠٠ مەتر درێژی ددەت ئەڤجا تێچوونا ئێك مەتر درێژی:

١٥٠,٠٠٠ کرستێن راستەوخۆ

٣٠٠,٠٠٠ کرێیا راستەوخۆ

٨٨,٥٩٠ تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ

٥٣٨,٥٩٠ دینار/ تەن

تێکرایێ تێچوونا ئێك مەتر درێژی = $\frac{٥٣٨,٥٩٠}{٥٠٠٠}$ = ١٠٧,٧٪ د/مەتر درێژی

پرسیارێن پشکا حەفتێ

١پ/وەسا باشترە کو خەرجی ژتوخمێن تێچوونا نەراستەوخۆ بهێنەدانان، ئەگەرێ ئەڤێ دیاربکە ئەرێ دێ شێن تەرخان بکەین وببتە راستەوخۆ؟ ئەگەر ئەڤە بیت ئەرێ ئەڤ پێرابوونە دژی ئارەزوویا ژمێریارێ تێچوونێیە؟

٢پ/ تێچوونا نەراستەوخۆ دابەشکرنەکا گونجای هەیە دگەل تێچوونا راستەوخۆ بژمێرە وبەحسی بکە وروییێ وەکهەڤی وجیاوازیان دیاربکە؟

٣پ/ توخمێن تێچوونا نەراستەوخۆ ملکەچە بۆ کۆمەڵەکا پێرابوونان بژمێرە وب کورتی بەحس بکە؟

٤پ/ هندەك ژتوخمان جیاوازن ژسەرڤەگرێدانا مەلبەندێن مفادار وەسا دخوازیت زاراڤێن جودا جودا بدەنێ ژبۆ دیارکرنا پێرابوونێت گەهشتن ب مەلبەندێ مفادراوان زاراڤان دیار بکە؟ وتایبەتمەندیا هەرئێك ژوان پاشی ب کورتی بەحسی سروشتی مامەلەکرنێ دگەل خەرجیان بکە؟

٥پ/ئەرێ پێنگاڤا چارێ (مژین ودابەشکرنا) تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزاریان ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ پێرابوونەکە ل جهێ پێنگاڤا کارکرنێ؟ ئەڤجا ئەگەر وەسا بیت، ئەرێ جیاوازێن رێکێن دابەشکرن هەلبژاردنە دێ مفای ژێ وەرگرین دبارەکێ دیارکریدا د دیارکرن یان ملکەچین دەربازبین ل سەر هەمییان؟ ئەگەر بەرسڤ نەخێربوو گەنگەشە بکە وتایبەتمەندی مامەلەکرن ب ڤێ پێنگاڤێ شیانێن ڤەگوهاستنێ بۆ ڤۆناغا دوماهیێ ژپێرابوونا روون بکە؟

٦پ/ پێنگاڤا دوماهیێ (دەرئێخستنا تێکرایان یان رێژەێن سەدی)گفتوگۆییێ بکە وتایبەتمەندیا ڤێ پێنگاڤێ وچەوانیا هەلبژارتنا پێرستێن کارکرنێ روون بکە؟

٧پ/تۆمارێن کۆمپانیا ئاشتی یا پیشەسازیا پلاستیکی ئەڤ دەستماییێن ل خوارێ دەرخست بۆ هەیڤا گولانێ ١٩٩١ مووچەیێ سەرپەرشتیاران وتێبنکارێن

دەزگەهی	٧٠٠٠ دینار
رووناهی	٨٠٠ دینار
کرێیا کرێکارێن ڤەگوهاستنێ	١٤٠٣ دینار
خەرجێن گەرمکرنێ وهین کرنێ	٣٠٠٠ دینار
هێزا لڤینەر	٤٦٢٤ دینار
کرێیا کارگەهێ	٨٠٠٠ دینار
سووانا ئامێران	٢٥٠٠ دینار

کو کارگوهـ ژپێنج مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ودوو مەلبەندێن خزمەتگۆزاری پێك دهێت ئەوژی مەلبەندێ پاراستنا ئامێران ومەلبەندێ کاروبارێن کارکەران.
ومەلبەندێ أ_ تێکرایێ ب سەرڤەگرێدانێ ل سەر بنەمایێ کەرەستێن راستەوخۆ ب رێژەیا ٢٠٠٪ ب کاردئینیت.
ومەلبەندێ_ب_کرێیا راستەوخۆ وب رێژەیا ١٠٠٪ ب کاردئینیت ومەلبەندێ _ج_ خەرجیان ب رێژەیا ٣٠٪ ب کاردئینیت ومەلبەندێ _و_ دەمژمێرێن کارکرنا راستەوخۆ ب رێژەیا ٤٠٠٪ د/ دەمژمێرێن کارکرنا راستەوخۆ ب کاردئینیت.
ومەلبەندێ_هـ_ دەمژمێرێن کارکرنا ئامێران وەك بنەمایەك وب تێکرایێ ٢٠٠٪ د/ دەمژمێرێن کارکرنا ئامێری ب کاردئینیت.
ول وی دەمێ کو یەکەیێن بەرهەمهێنەرێ دوماهیێ ب هەر پێنج مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ دەربازدبیت ب شێوەکی کو کەرستێ دەستپێکی دمەلبەندێ (أ) ٥،٠٠٠ دینارن بۆ ئێك یەکەیەکێ ول مەلبەندێ (ب) تێچوونا کرێیا راستەوخۆ

٤،٠٠٠ د/بۆ یەکەیەکێ ول مەلبەندێ (ج) تێچوونا خەرجێن راستەوخۆ ٣،٠٠٠ د/ بۆ یەکەیەکێ ەل مەلبەندێ (و) ٢٠ دەمژمێرێن کارکرنا راستەوخۆ ڤەدکێشیت ژبۆ بەرهەم ئینانا یەکەکێ ول مەلبەندێ (هـ) ١٥ دەمژمێرێن کارکرنا ئامێرا ڤەدکێشیت بۆ بەرهەم ئینانا یەکەیەکێ وبۆ تە رۆنکرییێن ئامارێن کو مفا هەیە بۆ ژمێریارێ تێچوونێ دێ بەرچاڤ کەین:

روونکری	مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ					مەلبەندێن خزمەتگۆزاری	
	أ	ب	جـ	و	هـ	هێزا لڤینەر	کاروبارێن کارکەران
رووبەر م٢	٢٠٠	٣٠٠	٤٠٠	٢٠٠	٤٠٠	٨٠٠	٢٠٠
کەرستێن ب کارئیناى ب(دینار)	٢٠٠٠	٣٠٠٠	٤٠٠٠	٦٠٠٠	٥٠٠٠	٢٠٠٠	١٠٠٠
هێزا ئامێران(کیلو وات)	٤٠٠	٣٠٠	٤٠٠	٩٠٠	٥٠٠	-	-
ژمارا کرێکاران	٨٠	٢٠	٤٠	٥٠	٣٠	١٥	٥
دەمژمێرێن کارکرنا ئامێران	٤٠٠٠	٢٠٠٠	٣٠٠٠	٤٠٠٠	٢٠٠٠		

داخوازکری:

١_دابەشکرن یان تەرخانکرنا تێچوونا هاوبەش ل سەر مەلبەندێن مفادار.

٢_مژین ودابەشکرنا تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزاری ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ.

جارەکێ ب کارئینانا رێکا دابەشکرنا سەرجەمی وئەوێن دیتر بکارئینانا دابەشکرنا تاك وە یێ دیتر ب کارئینانا دابەشکرنا دابەزینی.

٣_حساب کرنا تێکرایێ بەرکەفتیێ یەکەیا بەرهەم ئیناى ل هەر مەلبەندەکی ژمەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ژتێچوونا وی مەلبەندی وپاشی تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئیناى ژتێچوونا پیشەسازیا نەراستەخۆ.

٨پ/ تێچوونا مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ وخزمەتگۆزاریێ یێن کارگەها سەر چنار گەهشتە:

مەلبەندێن بەرهەم ئینانی	تێچوون	مەلبەندێن خزمەتگۆزاری	تێچوون
برین(پارچەکرن)	١٧٧٥٠	کۆگەهـ	٤٢٠
پێك لێکدان	١٢٢٥٠	وزا کارەبێ	١٧٧٥
بۆیاغ	١٢٢٥٠	خوارنا کرێکاران	١٥٠

ئەگەر بزانی مەلبەندێ کۆگەهێن خزمەتگۆزاریێ بتنێ پێشکێشی مەلبەندێن برینێ وبۆیاغێ دکەت ب رێژەیا ٤:٦ ومەلبەندێ خوارنگەها کرێکاران بۆ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ب رێژەیا ٥: ٣: ٢ ئێك لدویف ئێکێ ومەلبەندێ وزا کارەبا خزمەتگۆزاریێ پێشکێش دکەت ژبۆ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ٤: ٢: ١
داخوازکری:دابەشکرنا تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزاریێ ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ لدویف رێکا دابەشکرنا تاك؟

٩پ/ ئەڤ زانیاریێن ل خوارێ هاتینە دەرخستن ژدەفتەرێن کۆمپانیا سەفین بۆ خوارنێ:

روونکری	مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ			مەلبەندێن خزمەتگۆزاری		
	أ	ب	جـ	س	ص	ع
ت پ ن ر	١٠٠٠٠	٦٠٠٠	٩٠٠٠	١٠٠٠	١٥٠٠	٢٥٠٠
دابەشکرنا مەلبەندێ س	٪٣٠	٪٣٠	٪٣٠	-	٪١٠	٪١٠
دابەشکرنا مەلبەندێ ڵ	٪٣٠	٪٣٠	٪٣٠	٪١٠	-	٪١٠
دابەشکرنا مەلبەندێ ع	٪٣٠	٪٣٠	٪٣٠	٪١٠		
دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران	١٠٠٠	٦٠٠	٩٠٠	-	-	-

داخوازی:

دابەشکرنا تێچوونا مەلبەندێن خزمەتگۆزاریان ل سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ب کارئینانا:

١_رێکا دابەشکرنا سەرجەمی

٢_رێکا:ا دابەشکرنا تاکی

٣_رێکا دابەشکرنا دابەزینی

١٠پ/ ئەڤێن ل خوارێ تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیە ژسێ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ وسێ مەلبەندێن خزمەتگۆزاری پێك دهێت:

روونکری	مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ			مەلبەندێن خزمەتگۆزاری		
	أ	ب	جـ	س	ص	ع
ت پ ن ر	٢٥٠٠	٣٤٠٠	٢٦٠٠	١٨٠٠	١٠٠٠	٧٠٠
دابەشکرنا مەلبەندێ س	١٠٠٠	١٢٠٠٠	٨٠٠٠			
دابەشکرنا مەلبەندێ ڵ						
دابەشکرنا مەلبەندێ ع	١٥٠٠٠	١٨٠٠٠	٧٠٠٠			
دەمژمێرێن زڤراندنا ئامێران	١٠٠٠	٧٠٠	٩٠٠			

دەمێ کۆمپانیا پشت بەستنێ دکەت ب دابەشکرنا تاکی د دابەشکرنا تێچوونا خزمەتگۆزارییێ ب سەر مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ ویەکەیا بەرهەم ئینای دهەرسێ مەلبەندێن بەرهەم ئینانێ دەربازدبیت بۆ هندێ دا ب تەمامی بهێتە دروستکرن، ول مەلبەندێن (أ) ٣٠ دەمژمێر/ کارکرنا ئامێری ول مەلبەندێ(ب) ٢٥ دەمژمێر/ کارکرنا راستەوخۆ ڤەدکێشیت، وتێچوونا یەکەیا راستەوخۆ ١٥ دینار کەرەستێ راستەوخۆ، ١٢ دینار کرێیا راستەوخۆ.

داخوازی:

١_حسابکرنا تێچوونا یەکەیەکا بەرهەم ئینای.

٢_مەگرتی دابەشکرن ب رێکا سەرجەمیە ئەڤجا تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینای چەندە؟

دەروازێ سێیێ

سیستەم ولیستێن تێچوونێ

(نظم وقوائم التكاليف)

پشکا هەشتێ

لیستێن تێچوونێ

(نظم وقوائم التكاليف)

٨_١ لیستێن تێچوونێ:

لیستا تێچوونێ ب شێوازێ جوداجودا دهێتە ئامادەکرن لدویف بیردۆزا بکارهاتی ئەڤجا ئەگەر بیردۆز سەرجەمی بوو دێ لیستا تێچچونێ ژی سەرجەمی بیت وئەگەر بیردۆز سنووردار بیت دێ لیستا تێچوونی بتنێ توخمێن هاتینە گوهۆرین بخۆڤە دگرت ودبێژنێ لیستا تێچوونا گوهۆر.

٨_١ لیستا تێچوونا سەرجەم Total Costing Statement

ژبۆ ئامادەکرنا لیستا تێچوونا سەرجەم پێدڤییە پشت بەستن بهێتەکرن ب بنەمایێ ژمێریاری گرنگ ئەوژی دەستپێکا داپوشینا تەماما توخمێن تێچوونێیە ومەبەست ژێ ئەوە پێدڤیە نرخ هەمی برگێن تێچوونا یەکەێ وبرگێن تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینای وفرۆشتی ول هەمی توخمێن راستەوخۆ ونەراستەوخۆ دا پوشیت ئەڤجا چ پیشەسازی یان بازارکاری یان کارگێری بیت. وە ئەو ژمار بشێن ب دەستڤە بینن ژوێ ب کاردئینن بۆ پیڤانا تێچوونا بەرهەم ئینانی ودانانا نرخێ عمبارکری دووماهیك دەم ژبەرهەم ئینانێ تەمام دروست کری ولبن دروستکرنێ هەروەسا بۆ بکارئینانا دانانا نرخێ درامەتێ بەرهەم ئینای. توخمێن تێچوونێ بو پشت بەستنێ دکەن ب بارکرنا بەرهەم ئینانی لدویف بیردۆزا تێچوونا سەرجەمی تێچوونا راستەوخۆیە(کەرستێ دەستپێکر وکرێیا راستەوخۆ وخەرجێن راستەوخۆ) وتێچوونا نەراستەوخۆ (کەرەستێ نەراستەوخۆ وکرێیا ناراستەوخۆ وخەرجێن دیتر).

ليستا تێچوونا (سەرجەمی) یا روونکری

تێچوونا پیشەسازی بەشەکی بەشەکی

سەرجەمی

تێچوونا دەستپێکی

کەرەستێ راستەوخۆ X

کرێیا راستەوخۆ X

خەرجێن پیشەسازی X

راستەوخۆ ___ XXX

تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ

کەرەستێن نەراستەوخۆ X

کرێیا پیشەسازیا نەراستەوخۆ X

کرێیا کارگەهێ X

سووانا ئاڤاهیێ کارڤەهێ X

خەرجیێن پیشەسازیا نەراستەوخۆ X

XXX

تێچوونا دروستکرنا زێدەبار ددەمی دا XX

دئێخنە سەر: بەرهەمێ لبن دروسکرنا یەکەم ماوە XX

ژێ دهێتە دابەزین: بەرهەمێ لبن دروستکرنێ دوا ماوە (XX) ___

تێچوونا کالایا تەمام XXX

دئێخنە سەرکالایا تەمام یەکەم ماوە + XX

XXX

ژێ دهێته دابەزین کالایا تەمام دواماوە _(X X)

تێچوونا پیشەسازیا کالایا فرۆشتی

X X X

تێچوونا بازارکاری

کەرەستێن بازارکاری راستەوخۆ X

کریا بازارکاری راستەوخۆ X

X X

خەرجێن بازارکاری نەراستەوخۆ X X

تێچوونا فرۆشراوان

تێچوونا کارگێری

کەرەستێن کارگێری X

کرێیا کارگێری X

خەرجێن کارگێری X

جۆراوجۆرێن کارگێری X

تێچوونا سەرجەم

ل خوارێ نموونەیەكا روونكری ل سەر لیستا تێچوونا سەرجەمی دێ بەرچاڤ كەین:

كۆمپانیا پیشەسازی............

لیستا تێچوونا سەرجەمی

دروستكرن

تێچوونا دەستپێك

كەرەستێن راستەوخۆ	٣٤٠٠
كرێیا راستەوخۆ	٢٨٥٠
خەرجییێن راستەوخۆ	٨٧٠
————	٧١٢٠

تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ

كەرەستێن نەراستەوخۆ	٣٢٠
كرێیا خزمەتگۆزاریا پیشەسازی	١٥٠٠
كرێدان	١٤٠٠
سووانا ئاڤاهیا پیشەسازی	٧٥٠
سووانا مەكینە وئامێران	٦٥٠
خەرجێن دێ یێن پیشەسازی	
تێچوونا دروستكرنێ	١٢٤٤٠
دئێخنە سەر بەرهەمێ ل ژێر	١٤٥٠ +
دروستكرنێ یەكەم ماوە	
ژێ دهێتە دەركرن: بەرهەمێ ل ژێردروستكرنێ	(١٢٥٠)—
دواماوە	

تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی	١٢٦٤٠	
بۆ کۆگەهێن بازرگانی		
دئێخنە سەر:بەرهەمێ	+ ٢٤٥٠	
تەمام دروستکری یەکەم ماوە	____	
تێچوونا یەکەییێن ئامادەکری	١٥٠٩٠	
بۆ فرۆشتنێ		
ژێ دهێتە دەرکرن:بەرهەمێ تەمام	–(٣٦٠٠)	
دروستکری دواماوە	________	
تێچوونا یەکەییێن فرۆشتنی	١١٤٩٠	
تێچوونا بازارکاری		
تێچوونا بازارکاری راستەوخۆ	١٢٥٠	
تێچوونا بازارکاری نەراستەوخۆ	٣٤٠٠	
	____	
تێچوونا فرۆشتیان		
تێچوونا کارگێری		
مووچە وکرێیا کارگێری	٢٣٥٠	
(پەڕاو)=بکارئیناى	٦٠٠	
کرێیا ئاڤاهیێ کارگێرێ	١٢٠٠	
سوونا ناڤماليا کارگێریی	٣٠٠ ____	٤٤٥٠
تێچوونا سەرجەمێ گشتی	٢٠٥٩٠	

و دان وستاندنا ناڤەرۆكا لیستا تێچوونێ (سەرجەمێ گشتی) تێبینیا هندێ دكەین هەمی توخمێن راستەوخۆ یێن خەرجكری ژكەرەستە وكرێ وخەرجیان دئێخنە سەر لیستا سەرجەم. هەروەسا توخمێن نەراستەوخۆ ژی ب برگەیێن جیاواز دئێخنە سەر. وتێچوونا دروستكرنێ پێك هاتیە ژكۆما دووكەرتێن تێچوونێ، راستەوخۆ ونەراستەوخۆ ب شیوەكی دووماهیك تێچوونا بەرهەمی ئەڤی دەمی ناگریت ئەگەر هێلین بەرهەم ئینانا بەرهەمێ تەمام دروست نەكری ل دەمێ ئێكێ پشتی دەمی بخۆڤەبگریت بەلكی تێچوونا پیشەسازی دێ بیتە دووماهیك، پشتی ئێخستنە سەر وژێ دەرخستنا دەمێ ئێكێ ودوماهیكێ لدویڤ ئێك ژبۆ ب دەستڤە ئینانا تێچوونا دروستكرنا بەرهەمێ تەمامێ ڤەگوهاستی بۆ كۆگەهێن بازرگانی.

بەلێ ئەگەرهاتوو هێلێن بەرهەم ئینانا بەرهەمی ل ژێر دروستكرنێ سەرجەمێ هەردوو تێچوونا توخمێن راستەوخۆ ونەراستەوخۆ ئەوژی هەمان تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستیە بۆ كۆگوهێن بازرگانی. وكۆگەها بازرگانی چێدبیت دەستماییێ بەرهەمێ تەمام ئامادەكری بۆ فرۆشتنێ كو ڤەگوهاستیە ژدەمێ بەرێ بگریت، ب ئەڤێ ل سەرجەمێ وی دگەل بەرهەمێ دناڤ كۆگەهێ دناڤبەرا دەمی ئەوە تێچوونا دروستكرنا بەرهەمێ بەرچاڤكری بۆ فرۆشتینە ول دەمێ پوختەییێ تێچوونا بەرهەمێ فرۆشتی ب دەستڤە دئینین.

بەلێ تێچونا بازاركاری

ئەوێ دهێتە زێدەكرن ب هەردوو كەرتان راستەوخۆ ونەراستەوخۆ ژبۆ تێچوونا بەرهەمێ فرۆشتی چنكو تێچوون یا نویسیایە ب بەرهەمێ فرۆشتی نە وەكی بەرهەمێ هەی دكۆگەهاندا. وئەو تشت دهێتە گۆتن سەبارەت تێچوونا كارگێرییێ وهەروەسا ب وی شێوەی دشێین تێچوونا سەرجەمی ب دەستڤە بینین، وب هەمبەركرنا تێچوونا سەرجەمی دگەل داهاتێن ب دەستڤە ئینای ژبەر بەرهەمێ فرۆشتی درێكا دەمێ، پوختەییێ قازانجێ ب كارخستی ب دەستڤە دێ ئینین.

٨_٢ ليستا تێچوونا راستەوخۆ

تێچوونا راستەوخۆ وتێچوونا دەستپێكێ گرێدانیە ب بەرهەمی ڤە ب شێوەكی كو دهێتە دویرئێخستن ژ لیستا تێچوونا راستەوخۆ هەمی توخمێن نەراستەوخۆیێن پیشەسازی وبازاركاری وسەرجەمێ تێچوونا كارگێری. ب ئەڤێ لیستا تێچوونێ دهێتە كورت كرن ل سەر توخمێن راستەوخۆ، وتوخمێن نەراستەوخۆ ب بارگرانیەكا زڤرۆك دهێتە دانان ودكەڤیتە سەر(ح/قازانج وزیانا) ب دانانا وێ تێچوونەكا ئاستەنگە بۆ زانینا بەركەفتیێ بەرهەمی ب هویری.

ليستا تێچوونا راستەوخۆ يا روونكری

تێچوونا پیشەسازی

تێچوونا راستەوخۆ

كەرەستێ راستەوخۆ	X
كرێیا راستەوخۆ	X
خەرجێن پیشەسازی	X
راستەوخۆ	XXX ____

دئێخنە سەربەرهەمێ

ل ژێر دروستكرن دواماوە

ژێ دهێتە دەركرن:بەرهەمێ لبن(لژێر)دروستكرن (XX)–

دواماوە ____

تێچوونا كالایا تەمام	/XX

تێچوونا بازاركاری

كەرەستێ بازاركاری راستەوخۆ	X

______

تێچوونا فرۆشتێن راستەوخۆ

ئەڤێن ل خوارێ نموونەکا روونکریە ژلیستا تێچوونا راستەوخۆ لیستا تێچوونا راستەوخۆ

دروستکرن

کەرەستێن راستەوخۆ	٣٤٠٠
کرێیا راستەوخۆ	٢٨٥٠
خەرجێن راستەوخۆ	٨٧٠
تێچوونا دروستکرنێ	٧١٢٠
دائێخنە سەر:بەرهەمێ	٨٥٠
ل ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە	
ژێ دهێنە دەرکرن:بەرهەمێ ژێر	(٤٠٠)
دروستکرن دواماوە	
تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی بۆ	٧٥٧٠
کۆگەهێن بازرگانی	
دئێخنە سەر:بەرهەمێ تەمام	
دروستکری یەکەم ماوە	٧٥٠
تێچوونا بەرهەمێ ئامادەکری	
بۆ فرۆشتنێ	
ژێ دەردئێخن:بەرهەمێ	—(٣٠٠)
تەمام دروستکری دواماوە	
تێچوونا یەکێن فرۆشتی	٨٠٢٠
بازارکاری	
تێچوونا بازارکاری راستەوخۆ	١٢٥٠
تێچوونا فرۆشراوان	٩٢٧٠

٨_٣ ليستا تێچوونا گوهۆڕ (سنووردار)

بیردۆزا تێچوونا گوهۆڕ پشت بەستنێ ب رەفتارا تێچوونێ وگوهارتنا وێ ب گوهۆڕینا قەبارێ بەرهەمان دکەت. ئەڤجا ئەگەر قەبارێ هاتە گوهۆڕین ب گوهۆڕینا بەرهەمی، رامانا وێ ئەوە ئەڤ توخمە یان توخمان هەڤبەندن ب بەرهەمی. وئەگەر ب نەگوهۆڕینا ماو نەهاتە گوهۆڕین ب گوهۆڕینا قەبارێ بەرهەمی رامان ئەوە ئەڤ تێچوونە گرێدایە ب وی وەختی چێبووی نە ب بەرهەمی ڤە. ئانکو توخمێن بەرهەمی یێن جهگیر چ گرێدان ب بەرهەمی ڤە نینە ئەڤجا پێدڤیە بهێنە دویرئێخستن وبارگرانیەك بهێتە دانان ل سەر ئەنجامێن کارێن دەزگەهی (حسابا قازانج وزیانا).

وب ڤی شێوەی لیستا تێچوونێ لدویف ڤێ بیردۆزێ هاتیە گوهۆڕین وهەمی توخمێن راستەوخۆ بخۆڤە دگرت وەسا دهێتە دانان ئەڤ توخمە دگرێداینە ب بوونا بەرهەمی ئانکو پێدڤیە پێشڤەچوونا قەبارێ بەرهەمی ئەوژی تێچوونا گوهارتیە وهەروەسا توخمێن نەراستەوخۆ رەفتارا وان گرێدایە ب پێشڤەچوونا قەبارێ بەرهەمی یان توخمێن دی یێن گرێدای ب دەمێ وەختی ئانکو ئەو توخمێن کو رویدەن ئەڤجا ئەگەر بەرهەم هەبیت یان نەبیت. توخمێن جهگیر یا پێدڤیە بهێنە دویرئێخستن ژبەرهەمی وبتنێ بئێخنە سەر توخمێن گۆهۆڕ وەسا دهێنە دانان کو کێمترین رادێ تێچوونا پێدڤی پێ دگریت قازانج لدویف ئەڤێ بیردۆزێ دهێتە دیارکرن ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ:

فرۆشتی = تێچوونا گوهۆڕ + تێچوونا جهگیر + قازانج چنکو بیردۆزا تێچوونا سنووردار تنێ تێچوونا گوهۆڕ بخوڤە دگریت فرۆشتی_ تێچوونا گوهۆڕ = تێچوونا جهگیر + قازانج

ب شێوەکی دێ ناڤ لێ دانین(تێچوونا جهگیر + قازانج)ب قازانجا پشکداری یان سنووردار د دانان هزرا تێچوونا گۆهۆڕ_کێمترین رادێ تێچوونی_ئەو ل بەرچاڤ دهێتە وەرگرتن بۆ مەبەستێن دیارکرنا نرخێ فرۆشتنێ د دەمەکێ کورتدا وئەوە دووپاتکرنا گرنگیا تێچوونا گۆهۆڕە.

ئەڤا ل خوارێ نموومەیەکا رۆنکرییا لیستا تێچوونا گۆهۆرە:

لیستا تێچوونا گوهۆڕ (سنووردار) روونکری

تێچوونا پیشەسازی

تێچوونا دەستپێکێ

کەرەستێ راستەوخۆ X

کرێیا راستەوخۆ X

خەرجین پیشەسازی X

راستەوخۆ ____ XXX

تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ

کەرەستێ نەراستەوخۆ/گۆهۆڕ X

کرێیا نەراستەوخۆ/گۆهۆڕ X

خەرجین نەراستەوخۆ/گۆهۆڕ X

تێچوونا دروستکرنێ یێ گۆهۆڕ XXX

دئێخنە سەر: بەرهەمێ ژێر دروستکرنی یەکەم ماوە (XXX)—

تێچوونا دروستکرنا کالایا تەمام XXX

دئێخنە سەر: کالایا تەمام یەکەم ماوە XX

ژێ دهێتە دەرکرن: کالایا تەمام دواماوە (XX)

تێچوونا کالایا تەمام یا فرۆشتی	X X X
تێچوونا بازارکاری	X X X
کەرەستێ بازارکاریا گوهۆڕ	X
کرێیا بازارکاریا گوهۆڕ	X
خەرجێن بازارکاریا گوهۆڕ	X
	X X
تێچوونا فرۆشتنێن گوهۆڕ	X X X
لیستا تێچوونا گوهۆڕ	
دروستکرن	
تێچوونا دەستپێکێ	
کەرستێ دەستپێکێ	٣٤٠٠
کرێیا راستەوخۆ	٢٨٥٠
خەرجێن راستەوخۆ	
تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ یا گوڕاو	
کەرەستێ ناراستەوخۆ یێ گوهۆڕ	٣٥٠
کرێیا ناراستەوخۆ یێ گوهۆڕ	٤٠٠
خەرجێن پیشەسازی ناراستەوخۆ یێ گوهۆڕ	٦٥٠

١٤٠٠

تێچوونا دروستکرنێ ٨٥٢٠

دەئێخنە سەر:بەرهەمێ ژێر دروستکرنی یەکەم ماوە	١٤٥٠
ژێ دهێنە دەرکرن:بەرهەمێ ژێر دروستکرنێ دواماوە	(١٢٥٠)
تێچووناگوهارتی یا بەرهەمێ ڤەگوهاستی بۆ کۆگەهان	٨٧٢٠
دئێخنە سەر:بەرهەمێ تەمام دروستکری یەکەم ماوە	٢٤٥٠
ژێ دهێنە دەرکرن:بەرهەمێ تەمام دروستکری دواماوە	(٣٦٠٠)
تێچوونا گوهۆڕ یا بەرهەمێ فرۆشتی	٧٥٧٠
تێچوونا بازارکاری	
تێچوونا بازارکاری راستەوخۆ	١٢٥٠
تێچوونا بازارکاری نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	١٤٥٠
تێچوونا فرۆشتییێن گوهۆڕ	١٠٢٧٠

٨_٢ لیستا تێچوونا وە سوود ئێنای (قائمة التكاليف المستغلة)

بیردۆزا تێچوونا وەسوود ئینای پشت بەستنێ ب خانەبەندکرنا توخمێن تێچوونێ دکەت سەر بنەڕەتێ تێچوونا گوهۆڕ وتێچوونا جهگیر(بەلێ ب ڕێژەیا وە سوودئینانێ بۆ بارکرنا تێچوونا جهگیر ئەوە پەیوەندی ب وزەیڤەیە ئانکو توخمێن جهگیر ئەون تێچوونا ئامادەکرنا وزا بەرهەم ئینانێ وپەیوەندیا وێ ب وزەی رامانا وێ گرێدانا وێ ب دەمی.

وزا بەرهەم ئینانا کارگەهێ ب رێکا ئەوی دەمی دبیتە هندە ژبەر وێ وەسوودئینانا وزێ رامانا وێ بکاربرنا توخمێن تێچوونا جهگیرە دبەرژەوندیا بەرهەمی

وكێم كرنا وەسوودئینانا وزێ رامانا ب هەروەدانا دەلیڤا بەرهەمی یە. ول دوماهیكێ ب هەروەچوونا توخمێن تێچوونا جهگیرە ومفا ژێ نەوەرگرتنە ژبەر ئەوێ لۆجیك ئاراستەیە وشرۆڤەكرنا توخمان دێ ب ڤی شێوەێ ل خوارێ بیت:

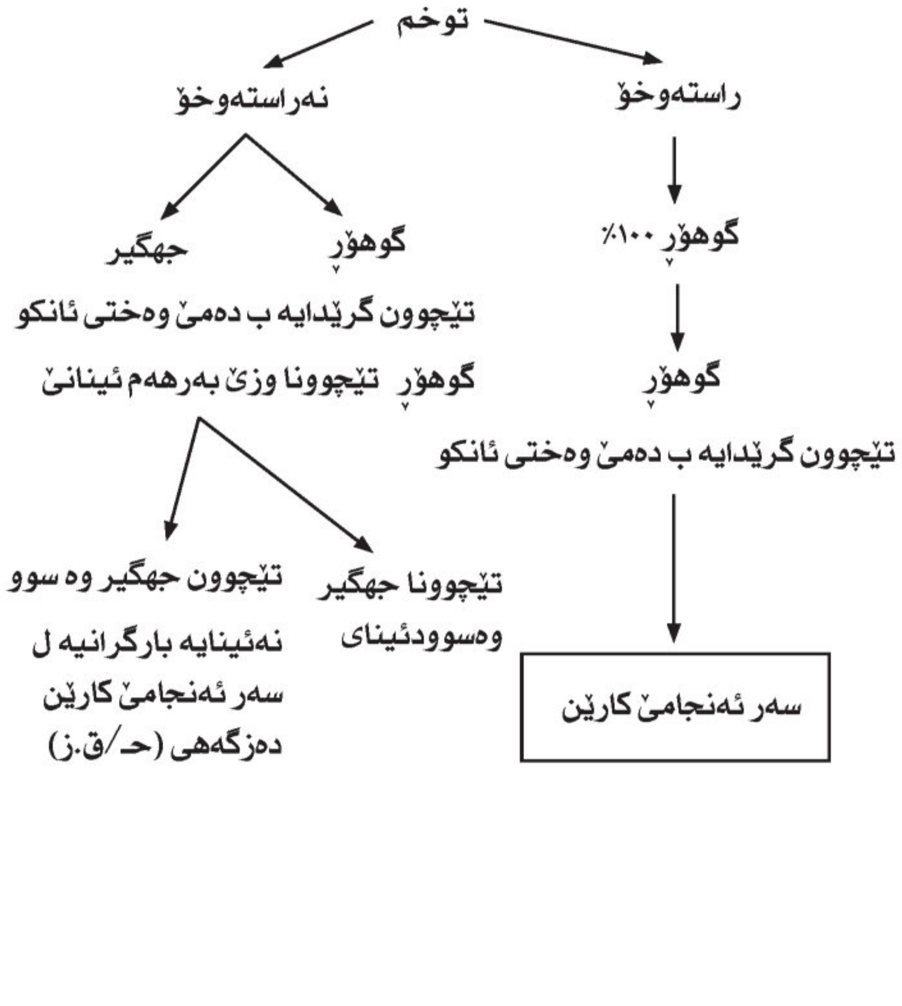

نموونە :

ئەگەر هات بلندترین وزا بەرهەم ئینانا کارگەها بەرهەم ئینانا بۆریێن کانزایی(٥٠٠٠٠٠)متر درێژی سالانە بوو وبەرهەمئینانا کریاری (وزا کردەیی)٣٧٥٠٠٠ م/ درێژی ب سالانە ئەڤە رامانا وێیە:

رێژا وەسووئینانا وزێ =

$$\frac{٣٧٥٠٠٠}{٥٠٠٠٠٠} = ٪٧٥$$

وئەڤە لپەی رێژەیا وەسوودئینانێ هەلویست رادکێشتە سەر تێچوونا گرێدای ب وزا بەرهەم ئینان(١٠٠٪ – ٧٥٪ = ٢٥٪) وزا ژکارکەفتی ژبەر وێ مفانینە بۆ بەرهەمی، ئەڤجا ژبەر وێ ئەو تێچوون دهێتە دانان سەر ئەنجامێن کارێن دەزگەهی نەك ل سەر لیستا تێچوونێ.

ول لدویف ڤی بنەمایی بەرهەم هەمی تێچوونا ب خۆڤەدگرت وب رێژەیا وەسوودئینانێ ژتێچوونا گوهۆڕ.

ئەڤجا دەمێ مەدڤێت لیستا تێچوونا وەسوودئینای ئامادەبکەین پێدڤیە رەفتارا توخمان ل پێشیێ دیاربکەین.

ئەڤجا دێ شرۆڤەکەین ل سەر بنەمایێ گوهۆڕێ وجهگیر. ئەڤجا تێچوونا راستەوخۆ پشکا گوهۆڕ ژتێچوونا نەراستەوخۆ دچیتە دناڤ لیستا تێچوونێ. بەلێ ێن جهگیر شرۆڤە دکەین دێ چیتە دناڤ لیستا تێچوونا وەسوونەئینای ودێ هێتە دویرئێخستن. ژبۆ ئەوێ دیاردبن ل سەر حسابا قازانج وزیانا.

ل خوارێ نموونا لیستا تێچوونا وەسووئینای.

ليستا تێچوونا وەسوودئیناى روونكرى

تێچوونا پیشەسازى	
تێچوونا دەستپێكى	
كەرەستێ راستەوخۆ	X
كرێیا راستەوخۆ	X
خ.پ.راستەوخۆ	X
تێچوونا پیشەسازى نەراستەوخۆ	
كەرەستێ پیشەسازى نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	X
كرێیا پیشەسازى نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	X
خ.پیشەسازى نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	X
توخمێن پیشەسازیا جهگیر وەسوودئیناى	
جهگیر X رێژەیا وەسوودئیناى	XX
	XX
تێچوونا توخمێن پیشەسازیا زێدەبار	
دئێخنە سەر:بەرهەمێ ژێر دروستكرنێ یەكەم ماوە	XX
ژێ دهێنە دەركرن:بەرهەمێ ژێر دروستكرنا دواماوە	(XX)
تێچوونا دروستكرنا وەسوودئینانا كالایێ	XXX
دئێخنە سەر:كالایا تەمام یەكەم ماوە	XX
تێچوونا كالایا ئامادەكرى بۆ فرۆتنێ	XX
ژێ دهێتە دەركرن:كالایا تەمام دواماوە	(XX)
تێچوونا دروستكرنا وەسوودئیناى یا كالایا فرۆشتى	XXX

تێچوونا بازارکاری		
توخمێن گوهۆڕ	XX	
توخمێن جهگیر X رێژا وەسوودئێنای	XX	XX
تێچوونا فرۆشتنێن وەسوودئێنای	XXX	
تێچوونێن کارگێری		
هەمی توخم X رێژەیا وەسوودئێنای	XXX	
تێچووناسەرجەمێ وەسوودئێنای	XXX	
دروستکرن		
تێچوونێن دەستپێکی دینار دینار دینار		
کەرەستێ دەستپێکی	٣٤٠٠	
کرێیا راستەوخۆ	٢٨٥٠	
خ.پیشەسازی راستەوخۆ	٨٧٠	
	٧١٢٠	
تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ		
کەرستێ نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	٢٥٦	
کرێیا خزمەتگۆزاری پیشەسازیا گوهۆڕ	١٢٠٠	
خەرجیێن پیشەسازیا نەراستەوخۆێ گوهۆڕ	٥٦٠	
تێچوونا پیشەسازیا جهگیر /وەسوودئێنای	٢٠١٦	
کەرەستێ نەراستەوخۆ/جهگیر/وەسوودئێنای	٤٨	
کرێیا خزمەتگۆزاری پیشەسازیا/جهگیر/وەسوودئێنای	٢٢٥	
کرێدان	١٠٥٠	

سووانا ئاڤاهیا پیشەسازی	٥٦٢,٥٠٠
سووانا ئامێران	٤٨٧,٥٠٠
خەرجییێن پ.دیترێن جهگیر	١٠٥
	٢٤٧٨
تێچوونا دروستکرنێ یا وەسوودئینای	
دئێخنە سەر :بەرهەمێ ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە	١٤٥٠
ژێ دهێتە دەرکرن:بەرهەمێ ژێر دروستکرنێ دواماوە	(١٢٥٠)
تێچوونا وەسوودئینایا بەرهەمێ ڤەگوهاستی بۆ کۆگەهێن بازرگانی	١١٨١٤
دئێخنە سەر :بەرهەمێ تەمام دروستکری یەکەم ماوە	٢٤٥٠
ژێ دهێتە دەرکرن:بەرهەمێ تەمام دروستکری داماوە	(٣٦٠٠)
تێچوونا وەسوودئینایا بەرهەمێ فرۆشتی	١٠٦٦٤
تێچوونا بازارکاری	
تێوونا بازارکاری راستەوخۆ	١٢٥٠
تێچوونا بازارکاری نەراستەوخۆیێ گوهۆڕ	٢٥٥٠
تێچوونا بازارکاری نەراستەوخۆیێ جهگیر وەسووئینای	٦٣٧,٥٠٠
تێچوونا کارگێری وەسوودئینای	
مووچە وکرێ	١٧٦٢,٥٠٠
کرێدانا ئاڤاهیا کارگێری	٤٥٠
سووانا کەل وپەلێن کارگێری	٢٢٥
	٢٣٣٧٥٠٠
تێچوونا سەرجەمی یا وەسوودئینای	١٨٤٣٩

تێبینیێن ل سەر شیکاریێ:

١_مەگرتی رێژا تێچوونا پیشەسازی یا گوهۆڕ ٨٠٪ ژنەراستەوخۆ وئەڤە رێژەیا ل سەر هەمی توخمێن نەراستەوخۆیێن پیشەسازی وەرگریت وتەمامکەرێ حسابێ دێبتە ٢٠٪ جهگیر.

نموونە:کەرستێن نەراستەوخۆ ٣٢٠ X ٨٠٪ = ٢٥٦ دینار

٢_مەگرتی رێژەیا وەسوودئینانا وزا بەرهەم ئینانێ ٧٥٪ ب رامانا رێژەیا وەسوودئینانێ ل سەر هەمی توخمێن جهگیرێن پیشەسازی دهێتە وەرگرتن کەرستێن نەراستەوخۆیێن جهگیر = ٣٢٠ X ٢٠٪ = ٦٤ دینار کەرستێن جهگیرن وەسوودئینان = ٦٤X ٧٥٪ = ٤٨ دینار یان دهێتە کورت کرن ب ٣٢٠X ٢٠٪ X٧٥٪=٤٨ دینار.

هەروەسا هەلویست دهێتە راکێشان ل سەر توخمێن بازارکاریێ ومەگرتی رێژا وەسوودئینانێ یا وزا بازارکاری ٧٥٪ ورێژەیا تێچوونا جهگیرێن بازارکاری ٧٥٪ ژتێچوونا بازارکارییێن نەراستەوخۆ.

نموونە:تێچوونا بازارکارییێن نەراستەوخۆ ٣٤٠

نەراستەوخۆ/ گوهۆڕ = ٣٤٠٠X ٧٥٪ = ٢٥٥

نەراستەوخۆ/ جهگیر = ٣٤٠٠X ٢٥٪ = ٨٥٠

نەراستەوخۆ/ جهگیر وەسوودئینای = ٨٥٠X ٧٥٪ = ٦٣٧,٥ دینار و ژبەرئەوێ تێچوونا کاگێرییێ تێچوونەکا گشتی یە دێ زڤریت بۆ بنەماییێ وزا بەرهەم ئینای وەسوودئینای (٧٥٪).

ئەڤجا هەمی توخمێن جهگیرن وە ب مەگرتی دکەن کو رێژەیا بۆ بهێتە دانان ب رێژەیا وەسوودئینانێ ٧٥٪ راستەوخۆ نەوەکی ڤۆناغان چنکو ژتوخمێن گوهۆڕ بخۆڤەناگریت.

نموونە:مووچە وکریا کارگێریێ ٢٣٥٠ X ٧٥ ٪ = ١٧٦٢,٥٠٠ بەلێ هەلویست سەبارەت توخمێن جهگیرێن ژدەرڤەی رێژەیا وەسوودئینانێ(تەمام کریێ حسابێ بۆ رێژەیا وەسوودئینانی) ئەڤجا ئەڤە ناچیتە دناڤ لیستا تێچوونێ بەلکی دئێخنە سەر حسابا قازانج وزیانا).

نموونە:کەرەستێن نەراستەوخۆێن پیشەسازی

گوهۆڕ	٣٢٠	٢٥٦ = ٪٨٠ X
جهگیر	٣٢٩	٦٤= ٪٢٠ X
جهگێرێ وەسوودئیناى		٤٨ = ٪٧٥ X ٦٤
جهگیرێ نەراستەوخۆ وەسوودئینایێ		١٦ = ٪٢٥ X ٦٤

دحسابا قازانج وزیانا دیار دبت.

پرسیارێن پشکا هەشتێ

١پ/ ئێك ژبیردۆزان پشت بەستنێ ب بنەمایێ داپۆشینێ ورەتكرنا گشتی یا توخمێن تێچوونێ دكەن، ئەڤ بیردۆزە چییە؟ و روونكرنا ڤی بنەمایی چییە وچ جۆرەك ژپیشەسازیا پشت بەستنێ ب ڤێ بیردۆزێ دكەت؟

٢پ/ پوختێ قازانجێ ب دەستڤە دئینن بەری باج وەرگرتنێ بكارئینانا بیردۆزا سەرجەمی ب ژێ دەرخستنا ئەنجامێ لیستا تێچوونا سەرجەمی ژپوختەی فرۆشتیان ئەڤجا ئێخستنە سەر داهاتێن خستنە رووی وژێ دەرخستنا خەرجێن خستنە رووی. دوی دەمیدا دبیردۆزێن دیدا ئاستەنگە ومە پێدڤی ب پێرابوونێن دی دبیت ئەڤجا ئەو بیردۆزە چییە پشت بەستنێ دكەت ب تێچوونا پێدڤی ب بەرهەرمئینانێ ژبۆ ب دەستڤەئینانا قازانجێ سنووردار وچەوا دشێن بگەهینە پوخەیێ قازانجێ؟

٣پ/جیاوازی چییە دناڤبەرا پەرا وێزا قازانجی وپوختەیی قازانج؟ و چەوا دشێن هەرئێكی حساب كەین؟ ول ژێر سیبەرا كیش بیردۆزێ وئەڤ جوداهییە ب روونی دیار دبیت؟

٤پ/بێردۆزا تێچوونا وەبەرئینای فەلسەفەیەكا تایبەت هەیە ب باركرنا توخمان ئەڤجا ئەڤە چییە وچەوان دشێن بگەهینە پوختەیێ قازانجێ؟

٥پ/ كۆمپانیا دالیا دەست بكارێ خۆكر ل ١/نیسانێ ول دوماهیكا هەیڤێ(٤٠٠٠٠) یەكەیا بەرهەم ئینان ب شێوەكی ئەو بەرهەم سێ تەرز ژكەرەستێن دەستپێكی دخوازیت ئەڤەنە س، ل، ع كرینە دناڤبەرا سێ هەیڤێن ئێكێ ب نرخ وچەنداتیا ل خوارێ:

کەرەستە	نرخێ کرینێ	چەنداتیا کرینێ	چەنداتی ٣٠/حزیرانێ
کەرەستە ژجۆرێ س	٠,٣٥٠	٣٥٠٠	٤٠٠٠
کەرەستە ژجۆرێ ڵ	٠,٣٠٠	١٠٠٠٠	٦٠٠٠
کەرەستە ژجۆرێ ع	٠,٦٠٠	٨٠٠٠	٥٠٠٠

کرێیا پیشەسازی مووچەیێ پێدای وهەژی ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ:

	پێدای(المدفوع)	شایستە
کرێیا راستەوخۆ	١٨٠٠٠	٧٥٠
کرێیا نەراستەوخۆ	٢٦٢٥	١٧٥
سەرپەرشتیاری	٣٠٠٠	ــــــ
مووچەیێ بازارکاری وکارگێریێ	١٨٢٠٠	١٨٠٠

خەرجێن پیشەسازی نەراستەوخۆ		خەرجێن بازارکاری وکارگێری
دابینکرن(تجهیزات)	١٤٠٠	٨٠٠
چاککرن وبەردەوامکرن	٩٠٠	٤٠٠
سووان	١٠٠٠	٣٥٠
رۆناهی وئاڤ	١٧٤٠	٣١٠
بیمەکرن	٥٦٠	٢٨٠
خەرجێن دابەشکرنێ	ــــ	٢٤٦٠

ول دوماهیکا سێ هەیڤا عمبار کریێ کالایا تەمام(١٥٠٠)کو ٣٨٥٠٠ یەکە فرۆشتینە ب تێکرایێ نرخێ ٢,٢٥٠ د/ یەکە.

داخوازکری:

١_وێنەکێشانا لیستا تێچوونا سەرجەم.

٢_حساب کرنا پوختەیێ قازانجێ وریژەیا قازانجێ ژفرۆشتیان.

٦پ/ ئەڤ روونکرێن ل خوارێ دەرئێخستینە ژتۆمارێن کۆمپانیا سولاف بۆ هەیڤا شواتێ/١٩٩٠.

کەرەستێ راستەوخۆ ٣٥٠٠ دینار، کەرستە نەراستەوخۆ ٨٠٠، کریا راستەوخۆ ٢٥٠٠ دینار، کرێیا نەراستەوخۆ ٩٠٠ دینار، خەرجێن پیشەسازیا راستەوخۆ ١١٠٠ دینار، خەرجێن پیشەسازیا نەراستەوخۆ جۆراوجۆر ٢٨٠٠ دینار تێچوونێن بازارکاری ١٨٠٠ دینار، تێچوونا کارگێریێ ٧٥٠ دینار ئەگەر بزانی:

١_تێچوونا پیشەسازیا گوهۆڕ ٥٠٪ ژنەراستەوخۆییێ.

٢_تێچوونا بازارکاریێ گوهۆڕ ٣٠٪ .

٣_چەنداتیا بەرهەم ئیناى دهەیڤێدا گەهشتە. ١٤٠٠ یەکە وزا وەبەرئیناى ٧٥٪ دگەل مەگرتی کرنێ کو بەرهەمێ تەمام یەکسانە ل دەمێ ئێکێ ودوماهیکێ.

داخوازکرى:

١_ئامادەکرنا لیستا سەرجەم.

٢_ئامادەکرنا لیستا تێچوونا گوهۆڕ

٣_ئامادەکرنا لیستا وەبەرئیناى.

٧پ/ ئەڤ زانیاریێن ل خوارێ دەرئێخستینە ژتۆمارێن کۆمپانیا دیلان یا پیشەسازى بۆ هەیڤا کانوونا ئێکێ/١٩٩٠

کەرەستێ دەستپێکى یەکەمماوە	١٥٠٠	کەرەستێ دەستپێکى دواماوە	٣٠٠٠
کرینێن کەرەستێ دەستپێکێ	٢٢٥٠	کەرەستێ نەراستەوخۆ	٢٢٥٠
کرێیا راستەوخۆ	٧٥٠٠	کرێیا نەراستەوخۆ	١٥٠٠
هێزا لڤینەر	٩٠٠	خزمەتگۆزاریا پیشەسازیا جهگیر	٦٠٠٠
کالایا دروستکرى یەکەم ماوە	٥١٠٠	کەرەستێ تەمام دروستکرى دواماوە	٣٥٠
کرێ ومووچەیێ بازارکارى	١٥٠٠	کەرەستێ پێچانێ وبەستنێ	٤٥٠

دەستخوشانێت بریکارێ فرۆشتنێ ١٪ ژسەرجەمێ فرۆشتیان گەهشتە ٩٧٥٠٠ دینار، خزمەتگۆزاریا بازارکاری یا جهگیر ٣٧٥، تێچوونا کارگێریێ ٤٥٠٠ دینار.

داخوازکری:

١_وێنەکێشانا لیستا تێچوونا سەرجەمی.

٢_وێنەکێشانا لیستا تێچوونا گوهۆڕ.

٣_دەرئێخستنا قازانجا سنووردار.

٤_دەرئێخستنا پوختەیێ قازانجێ.

٨پ/ کارگەها ئالان ٥٠٠٠ یەکە بەرهەم ئینا ژبەرهەم ئینانا(ڵ)دهەیڤا حزیرانێ/ ١٩٩١ وشیا ئەڤان زانیارێن ل خوارێ ب دەستڤە بینن.

١_توخمێن تێچوونا راستەوخۆ	بەرهەم ئینانا یەکەیا
تێچوونا کەرەستێ راستەوخۆ	___،٨ دینار
تێچوونا کرێیا راستەوخۆ	___،٧ دینار
تێچوونا خزمەتگۆاریا پیشەسازیا راستەوخۆ	___،٦ دینار
تێچوونا دەستپێکێ بەرهەم ئینانا یەکەیێ	___،٢١ دینار

٢_تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ یا جهگیر دهەیڤێدا ٢٥٠٠ دینار

٣_تێچوونا بازارکاریان دهەیڤێدا	٣٥٠٠ دینار
٤_تێچوونا کارگێریان دهەیڤێدا	٥٠٠٠ دینار
٥_نرخێ ئێك یەکە	٤٠ دینار

داخوازکری:

وێنەکێشانا لیستا تێچوونێ لدویف بیردۆزا تێچوونا سەرجەمی بۆ هەیڤا حزیرانێ دگەل روونکرنا قازانجێ مەگرتی هەمی یەکە دفرۆشتینە.

٩پ/كۆمپانیا پیشەسازیا ئێككگرتی ژبۆ بەرهەم ئینانا پاتریێن ترومبێلان رادبت ب بەرهەم ئینانا ئێك جۆر كو وزا بەرهەم ئینانا رێپێدای دگەهیتە ٦٠٠٠ پاتری دسالەكێ دا، ول سالا ١٩٩٠ دا كارگەهێ شیا ٤٠٠٠ بەرهەم بینیت ب شیوەكی كو ٣٥٠٠ پاتری ژێ فرۆشتن وتێچوونا بەرهەم ئینانێ وفرۆشتنێ وكارگێری ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ بوو:

١٢٠٠٠ دینار كەرەستێ دەستپێكی راستەوخۆ

٨٠٠٠ دینار كرێیا پیشەسازی راستەوخۆ

٨٠٠٠ دینار خەجێن پیشەسازی(سێ یەك٣/١/گوهۆڕە)

١٠٧٥٠ دینار خەرجێن كارگێری

٦٠٠٠ دینار خەرجێن فرۆشتنێ (٧٥٪ جهگیرن)

داخوازكری:

١_وێنەكێشانا لیستا تێچونا گوهۆڕ (سنووردار) ولیستا قازانج وزیانێن سالاٚ ١٩٩٠.

٢_وێنەكێشانا لیستا تێچوونا وەسوودئینای ولیستا قازانج وزیانێن سالا ١٩٩٠.

١٠پ/ كۆمپانیا هەرێم ١٥٠٠ یەكە بەرهەم ئینان وهەمی فرۆشتن ب نرخێ ٩ دینارا بۆ هەرئێكێ. وبۆ تە ئەڤ زانیارێن تایبەتن ب تێچوونێ:

٣٥٠٠ كەرەستێ راستەوخۆ، ٢٥٠٠ كرێیا راستەوخۆ، ٥٠٠ خەرجێن پیشەسازی راستەوخۆ بەلێ تێچوونا نەراستەوخۆ تێكراییێ یەكێ گەهشتە ٠،٥٠٠ دینار_ كەرەستێ نەراستەوخۆییێ گوهۆڕ ٠،٢٦٠ دینار، كرێیا نەراستەوخۆ ٠،٧٠٠ دینار خەرجێن پیشەسازی نەراستەوخۆ بەلێ تێچوونا بازاركارییێ گوهۆڕ ٠،٧٦٠ ژهەر ئێك یەكە فرۆشتی ئەگەر تەزانی:

١_رێژەیا وەسوودئینای ٨٠٪ بخۆڤەدگرت.

٢_تێچوونا گوهۆڕ ٦٠٪ بخۆڤە دگرت ژنەراستەوخۆ.

داخازکری:

١_وێنەکێشانا لیستا تێچوونا گوهۆڕ.

٢_وێنەکێشانا لیستا وەسوودئینای.

١١پ/ ئەڤێن ل خوارێ هاتین ئەو زانیارینە ژکۆمپانیا ئاشتی یا پیشەسازی دەرئێخستینە بۆ هەیڤا کانونا دووێ ١٩٩٠

دەستما یە	١٩٩٠/١/١	١٩٩٠/١/٣١
کەرەستێ دەستپێکی	٢٥٠٠ دینار	١٨٥٠ دینار
بەرهەمێ ل ژێر دروستکرنێ	٣٨٥٠ دینار	٤٠٠٠ دینار
بەرهەمێ تەمام دروستکری	٦٥٠٠ دینار	٥٤٠٠ دینار

<u>لڤینا دناڤبەرا هەیڤێ</u>

کەرەستێ ل دەستپێکی هاتیەکرین دهەیڤێدا ٨٠٠٠ دینار، کرێیا راستەوخۆ یا پێدای ٥٥٠٠ دینار، خەرجێن پیشەسازیا راستەوخۆ ١١٠٠ دینار، کرێدانا کارڤەهێ ٥٠٠ دینار، گەرم کرن وهین کرن ١٢٠ دینار، سووانا مەکینا ٧٥٠ دینار، پاراستنا ئامێرو مەکینا ٢٥٠ دینار، هێزا لڤینەر ١٤٠ دینار، فرۆشتی ٣٥٠٠٠ دینار، تێچوونا بازارکاری ٧٠٠ دینار، تێچوونا کارگێریان ١٤٠٠ دینار.

داخوازکری:

وێنەکێشانا لیستا تێچوونا سەرجەمی ئەڤجا دەرئێخستنا پوختەیێ قازانجێ.

پشکا نەهێ

٩_ژمێریاری دتێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ (المحاسبة فى تكاليف الاوامر الانتاجية) (Jop order costing)

٩_١ داخوازیێن سیستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ.

ب تەمامی سروشتێ پیشەسازی وکاریگەریا وێ دسیستەمێ تێچوونا ب پشت بەستن بو حسابکرنا تێچوونا بەرهەمی هاتیە روونکرن دپیشەکیا دەروازێ سێیێ ژوێ دێ ڤەگەرینە بیاڤێ بکارئینانا سیستەمی.

خەسلەتێن وان پرۆژان کو سیستەمێ تێچوونێ فەرمانان بجهـ دئینن.

١_بەرهەم تێدا دهێتە دیارکرن ل سەر بنەمایێ داخوازیان ژلایێ سەوداکاران لدویف خاسیەتێت تایبەت ژلایێ سەوداکاران ڤە دهێتە دیارکرن.

٢_چێدبیت کریارێن بەرهەم ئینانێ دگەلەك پشکان ب ئێك جار دەست پێ بکەت پشك دهێنە کۆمکرن دپشکا کۆمکرنێدا ژبۆ هندێ ب تەمامی بهێتە دروستکرن.

٣_ئەو پیشەسازیێن پەیرەوا سیستەمێ تێچوونا فەرمانان دکەن بەهرا پتر ب کریارێن مەزن رادبن، ژوانا یەکە پاپور وفرۆکێن سواربوونا رێڤیگان بڤێ دێ بەهایێ یەکەیا بەرهەم ئینانێ زێدە بیت.

٤_نەشێن دەست پێ بکەن ب بەرهەم ئینانا فەرمانا بەرهەم ئینانێ ئەگەر فەرمان دەرنەکەڤت ژبۆ دیارکرنا خاسیەتێن یەکەیا تێچوونان وڤانێ دەستپێکرنێ.

خەسلەتێن سیستەمێ فەرمانان

١_بەرهەم ئێك جۆر نینە وەکهەڤ نابن بەلکی دهێتە جێبەجێکرن ل سەر بنەمایێ خەسلەتێن تایبەت ب هەرفەرمانەکی.

٢_دشێن یەکەیێن بەرهەمهێنەرێ تایبەت ب هەر فەرمانەکێ بهێنە ژێك جوداکرن.

٣_چێدبیت دەمێ بەرهەم دەست پێدکەت تایبەت ب فەرمانەکا بەرهەم ئینانێ پتر ژپشکەکێ دهەمان دەمدا.

٤_تێچوون دهێتە چرکرن ل سەر بنەمایێ فەرمانی نەل سەر بنەمایێ پشکا بەرهەم ئینانێ.

٩_٢ ژمێریاری دسیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ

تێچوونێ کۆمدەکەن دسیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ یان داخوازکریان لدویف فەرمانێ بەرهەم ئینانێ یان داخوازی وناڤەرۆکێ فەرمانا بەرهەم ئینانێ دکەفتە دناڤبەرا یەکەکا بەرهەم ئینای یان کۆمەکا یەکەیێن وەکهەڤ ب هەمان دەم وخاسیەت دهێنە دروستکرن. ل وی دەمی کو ئاستەنگە تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ بهێنەگرێدان ب فەرمانێن بەرهەم ئینانێ یان داخوازیان ژبەر وەرگرتنا پشکا بەرهەمئینانێ بخۆ زێدەتر ژفەرمانەکا بەرهەم ئینانێ یان خواستا بەرهەم ئینان وژبەر جیاوازیا فەرمانێن بەرهەم ئینای دوێ پشکێدا ئانکو جیاوازیا رێژەیا بارکرنێ دناڤبەرا فەرمانەکی وئێکی دی رامان ئەوە نەشێن رێژەیەکا دیارکری یان تێکرایێ تێچوونێ بکاربینن بۆ وێ پشکێ دکەفتە سەر فەرمانێن بەرهەم ئینانێ وبۆ ڤێ دی پەنایێ بەینە بەر شێوازێ بارکرنا خەملاندنا توخمێن تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ ل سەر فەرمانێن بەرهەم ئینانێ دپشکێن بەرهەم ئینانێ لدویف بنەمایێ دیارکری.

پێرا بوونێت ژمێریاریێ

١_سەبارەت کەرەستان :ل دەمێ ئینانا کەرەستان

٦٥٠٠ ژ حـ/ کۆگەهێن کەرەستان

٦٥٠٠ بۆ حـ/ دابینکاران

ل دەمێ ڤەگەراندنا کەرەستان بۆ دابینکاری (بکێرنەهاتیە)

٥٠٠ ژ حـ/ دابینکاران

٥٠٠ بۆ حـ/ کوگەهێن کەرەستان

ل دەمێ خەرجکرنا کەرەستان بۆ بەرهەم ئینانێ

أ_ئەرێ کەرەستە راستەوخۆیە.

ب_ئەرێ فەرمانا مفاداران دیارکریە.

ئەڤجا پێبەندا ژمێریاری دێبتە:

١٧٥٠ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستنێ _ ڤەگوهاستن بۆ سەر دەفتەرا گشتی.

١٠٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(١)ڤەگوهاستنا هەر ئێکی بۆ سەر دەفتەری.

٧٥٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(٢)هاریکارێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ.

١٧٥٠ بۆ حـ/ کۆگەهێن کەرەستان _ ڤەگوهاستن بۆ سەر دەفتەرا کەرەستان.

٢_ سەبارەت کرێ وموچەیان دتۆمارێن ژمێریاریا دارایی

١٨٥٠ ژ حـ/ چاڤدێریا کرێ وموچەیان

٨٥٠ کرێیان

١٠٠٠ مووچە

١٨٥٠ بۆ حـ/ سەندوقێ یان بانك

دەمێ خەرجکری سەبارەت کارمەندان دهێنە شرۆڤەکرن:

کرێیا راستەوخۆ یا تایبەتە ب فەرمانێن بەرهەم ئینانا دیارکری.

کرێیا نەراستەوخۆ یا تایبەتە ب پشکێن بەرهەم ئینانا دیارکری ئەڤجا پێبەند دتۆمارێن ژمێریاریا تێچوونێ بەروڤاژی دبیت.

١٦٠٠٠ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێن ژێر بکارخستن

٧٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(١)

٨٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(٢)

٢٥٠ ژ حـ/ تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆیان

١٠٠ پشکا بەرهەم ئینان أ

١٥٠ پشکا بەرهەم ئینان ب

١٨٥٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا کرێ وموچەیان

٣_سەبارەت ب تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخیان

تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیان چر دبیت دپشکێن بەرهەم ئینانێ یان خزمەتگۆزاری ب ڤێ دهێتە بکارئینان ب دابەشکرنێ ل سەر فەرمانێن مفادار ژێ.

٨٠ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێ بەرهەم ئینانێ ژێربکارخستن

٥٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(١)

٣٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(٢)

٨٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیان

٣٥ پشکا بەرهەم ئینانێ أ

٤٥ پشکا بەرهەم ئینانێ ب

شێوازێ تەرخانکرن وب سەرڤەگرێدانا توخمێن تێچوونا ل ژێر سیبەرا سیستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئینان.

توخمێن تێچوونێ دهێنە شرۆڤەکرن بۆ:

توخمێن راستەوخۆ _ توخمێ پیشەسازیا نەراستەوخۆ ئەڤان بخۆڤە دگرت.

_کەرەستێ نەراستەوخۆ

_کرێیا نەراستەوخۆ

کەرەستێ راستەوخۆ _ کرێیا _ خەرجێن پیشەسازیا نەراستەوخۆیان

راستەوخۆ _ خەرجێن راستەوخۆ

پێبەند ب ڤی شێوەی دبیت:

XX ژ حـ/ چاڤدێریا کرێیا

XX بۆ حـ/ چاڤدێریا خەرجیان

بەلێ توخمێن نەراستەوخۆ

ب شێوەکی دیاکری نەشێن تەرخان بکەین بۆ یەکەیەکا بەرهەم ئینانێ یا دوماهیکا فەرمانەکی بەرهەم ئینانا دیارکری بەلێ نەشێن دیاربکەین بۆ مەلبەندێ تێچوونێ ئەوێ ل سەر خەرجکری.

بەلێ مەلبەندێن هەڤپشك ئەوێن دابەشکرنا وان لدویڤ بنەمایێ مفای یان بنەمایێ وزێ یان بنەمایێ بخۆڤەگرتنێ.

ژبەر نەوەکهەڤیا بەرهەم ئینانێ دسیستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ژبەر جیاوازیا سروشتێ بەرهەم ئینانێ ژیێ دی ب ئەگەرێ جیاوازیا خاسیەتان یا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ پێ هاتی. ژبەر هندێ ئاستەنگە ژمێریارێ تێچوونێ

بەرکەفتیێ هەرئێك ژفەرمانێ بەرهەم ئینانێ دیاربکەت بتنێ ب دوماهیك هاتن نەبیت ژبەر هەبوونا دوونەدیارکریا.

أ_قەبارێ بەرهەم ئینانا کردەیی:نەشێین دیاربکەین تنێ پشتی دووماهیك هاتنا بەرهەمی نەبیت.

ب_قەبارێ مەزاختنا کردەیی:هەروەسا نەشێین دیاربکەین تنێ پشتی دوماهیکا دەمی نەبیت.

سەرەرای ئەڤێ فەرمان ژی جیاوازن ژروییێ ماوێ دەمی ژبۆ ب دوماهی ئینانا بکارخستنێ. ئەڤجا هندەك ژێ ب دوماهیك دهێن ودەنە سەوداکاری بەری دوماهیك هاتنا دەمێ تێچوونێ وهندەکێن دی پشتی دەمی وئەگەر مەل بەرچاڤ وەرگرت دسیستەمێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ سەوداکاری ئارەزووا رێکەفتنێ ل سەر دیارکرنا نرخی دپێشیێدا وئەڤە رادوەستت ل سەر تێچوونێ.

ژبەرهندێ ژمێریاریا تێچوونێ دسیستەمێ فەرمانان پەنایێ دبنە سەر پەیرەوکرنا شێوازێ خەملاندنێ بۆ ئامادەکرنا تێکرایان وب سەر ڤەگرێدانا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆیان.

نموونە(١) ژبۆ بجهـ ئینانێ

ئێك:توخمێن راستەوخۆێن خەرجکری بۆ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ١، ٢، ٣

روونکری (البیان)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٣)
	دینار	دینار	دینار
کەرەستێ دەستپێکی	٦٠٠٠	٣٠٠٠	٢٢٥٠
کرێیا راستەوخۆ	٣٠٠٠	٢٧٠٠	١٨٠٠
خەرجێن راستەوخۆ	٣٠٠	٢٢٥	١٥٠

دوو:خەرجێن پیشەسازی نەراستەوخۆ ب سەرڤەگرێدانڤە ١٠٠٪ ژکرێیا راستەوخۆ.

سیێ:فەرمانێ بەرهەم ئینانێ(١)دایە سەوداکاری، فەرمانێ بەرهەم ئینانێ(٢) دکۆگەهێن دەزگەهیدایە، فەرمانێ بەرهەم ئینانێ

(٣)هێشتا ل ژێر دروستکرنێ دایە.

داخوازکری:

١_ وێنەکێشانا پلێتا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ژێر بکارخستن.

٢_ جێبەجێکرنا پێبەندا رۆژانە یا پێدڤی.

٣_ وێنەکێشانا حسابان. چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستن وفەرمانێن بەرهەم ئینانێ بۆ هەر فەرمانەکی، وتێچوونا فرۆشراوان.

شیکار: پلێتا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستنێ.

روونکری (البیان)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (١) دینار	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢) دینار	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣) دینار	سەرجەم دینار
کەرەستێ دەستپێکی	٦٠٠٠	٣٠٠٠	٢٢٥٠	١١٢٥٠
کرێیا راستەوخۆ	٣٠٠٠	٢٧٠٠	١٨٠٠	٧٥٠٠
خەرجێن پیشەسازیا راستەوخۆ	٣٠٠	٢٢٥	١٥٠	٦٧٥
تێچوونا راستەوخۆ	٩٣٠٠	٥٩٢٥	٤٢٠٠	١٩٤٢٥
خەرجێن پیشەسازی نەراستەوخۆب سەرڤەگرێدایی ١٠٠٪ ژکرێ	٣٠٠٠	٢٧٠٠	١٨٠٠	٧٥٠٠
تێچوونا سەرجەمێ خەملاندی	١٢٣٠٠	٨٦٢٥	٦٠٠٠	٢٦٩٢٥

پێبەندێن ژمێریاری:

کەرەستێ دەستپێکی

١١٢٥٠ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستن

٦٠٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (١)

٣٠٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢)

٢٢٥٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣)

١١٢٥٠ بۆ حـ/ کۆگەهێن کەرەستێ دەستپێکی

کرێیا راستەوخۆ

٧٥٠٠ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستن

٣٠٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (١)

٢٧٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢)

١٨٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣)

٧٥٠٠ بۆ حـ/ کرێ وموووچەیان

خەرجێن راستەوخۆ

٦٧٥ ژ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستنێ

٣٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (١)

٢٢٥ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢)

١٥٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣)

٦٧٥ بۆ حـ/ چاڤدێریا خەرجیان

تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆین ب سەرڤەگرێدای
٧٥٠٠ ژ حـ/ چاڤدێریا بەرهەم ئیانێ ل ژێر بکارخستن
٣٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١)
٢٧٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢)
١٨٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣)
٧٥٠٠ بۆ حـ/ تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆین خەملاندی حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستن

١١٢٥٠ کەرەستێ دەستپێکی	٢٠٩٢٥ کۆگەهێن تەمام دروستکری
٧٥٠٠ کرێیا راستەوخۆ	٦٠٠٠ دەستمایە
٦٧٥ خەرجێن راستەوخۆ	
٧٥٠٠ ت.پ.ن.ڕ ب سەرڤەگرێدای	
٢٦٩٢٥	٢٦٩٢٥

فەرمانا بەرهەم ئینان(١)

٦٠٠٠ کەرەستێ دەستپێکی	١٢٣٠٠ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام
٣٠٠٠ کرێیا راستەوخۆ	
٣٠٠ خ. راستەوخۆ	
٣٠٠٠ ت.پ.ن.ڕ	
١٢٣٠٠	١٢٣٠٠

فەرمانا بەرهەم ئینان(٢)

٣٠٠٠ کەرەستێ دەستپێکی	٦٠٠٠ دەستمایە
٢٧٠٠ کرێیا راستەوخۆ	
٢٢٥ خ.راستەوخۆ	
٢٧٠٠ ت.پ.ن.ڕ	
٨٦٢٥	٨٦٢٥

فەرمانا بەرهەم ئینان(٣)

٢٢٥٠ کەرەستێ دەستپێکی	٦٠٠٠ دەستمایە
١٨٠٠ کرێیا راستەوخۆ	
١٥٠ خ. راستەوخۆ	
١٨٠٠ ت.پ.ن.ڕ	
٦٠٠٠	٦٠٠٠

تێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆ خەملاندی ب سەرڤەگرێدای

	٧٥٠٠ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ژێر بکارخستن

دتێبینیا برگا سێیێ ژ رەسەنا پرسیارێ دێ ێبینین فەرمانێ بەرهەم ئینانێ(١) دروستکری دایە سەوداکاری وفەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢)دروستکریە وهێشتا دکۆگەهێن کالایا تەمام دروستکریە بەلێ فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٣)هێشتا دهێلا بەرهەم ئینانێدایە وەك دەستمای دواماوە.

وب مەبەستا لێکۆلینێ چاڤدێریا کۆگەهێ ل سەر بەرهەمێ تەمام ڤێ پێبەندێ ئامادە دکەن:

٢٠٩٢٥ ژ حـ/ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام دروستکری

٢٠٩٢٥ بۆ حـ/ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستن

١٢٣٠٠ فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١)

٨٦٢٥ فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢)

پێبەندا خەرجکرنا بەرهەمێ فرۆشتی بەسەوداکار:

١٢٣٠٠ ژ حـ/ تێچوونا فرۆشراوان

١٢٣٠٠ بۆ حـ/ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام دروستکری

کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام دروستکری

٢٠٩٢٥ چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ل ژێر بکارخستنێ ٢٠٩٢٥	١٢٣٠٠ تێچوونا فرۆشراوان دەستمایە ٢٠٩٢٥ ٢٠٩٢٥

تێچوونا فرۆشراوان

١٢٣٠٠ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام دروستکری	

تێبینیێ دکەین ژ حـ/ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام دروستکری کە پێك دهێت ژدەستمایێ کالایا تەمام دروستکری دواماوە کو تێچوونا دروستکرنا فەرمانێ بەرهەم ئینانا(٢) بخۆدگریت هێشتا نەدایە سەوداکاری.

پرسیارێن پشکا نەهێ

١پ/ هەر پرۆژەکی پیشەسازی یان خزمەتگۆزاری خەسلەتێن خۆ هەنە؟ ئەو خەسلەت چنە کو سیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ پێدڤی پێ هەیە؟ کورت بکە؟

٢پ/ سیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ خەسلەت هەنە بژمێرە ب کورتی بەحس بکە؟

٣پ/ جیاوازی چییە دناڤبەرا حسابا چاڤدێریا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ژێربکارخستنێ وحسابا فەرمانێ بەرهەم ئینانێ بخۆ. وبۆچی پێبەند پێك دهێت ودووبارە نابیت؟

٤پ/ ئەڤ روونکرییێن ل خوارێ ژتۆمارێن ئێك ژ دەزگەهێن پیشەسازی یا لدویڤ سیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ دچیت دەرئێخستینە وتایبەت ب فەرمانێن ١، ٢، ٣ دهەیڤا کانونا دووێ/ ١٩٩٣.

١_کەرەستێن دەستپێکی خەرجکری بۆ بەرهەم ئینای ب ڤی شێوەی بوو:

جۆرێ کەرەستە	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٣)	نرخ
أ	١٥٠ یەکە	١٨٠ یەکە	١٤٠ یەکە	١,٠٠٠
ب				٢,٠٠٠
جـ	١٤٥ یەکە		١٥٠ یەکە	٣,٠٠٠

٢_کەرەستێن ڤەگەراندی بۆ کۆگەهان ژپشکێن بەرهەم ئینانێ:

١٠ یەکە ڤەگەراندن ژفەرمانا بەرهەم ئینانێ(١)جۆرێ أ

٢٠ یەکە ڤەگەراندن ژفەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢)جۆرێ ب

٣_کرێیا راستەوخۆ خەرجکری:

فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١) ١٨٠ دەمژمێر ب تێکرایێ کرێیا دەمژمێرەك ١,٦٠٠ دینار

فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢) ١٣٠ دەمژمێر ب تێکرایێ کرێیا دەمژمێرەك ١,٨٥٠ دینار

فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٣) ٩٠ دەمژمێر ب تێکرایێ کرێیا دەمژمێرەك ٢,٠٥٠ دینار

٤_تێكرایێ ب سەرڤەگرێدانا تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ ٨٠٪ ژتێچوونا كارێ راستەوخۆ.

٥_تێچوونا پیشەسازیا نەراستەوخۆ كردەیی ب ڤی شێوەی بوو:

كەرەستێن بكارخستنێ	١٩٠ دینار
كرێیا نەراستەوخۆ	١٦٠ دینار
خەرجێن جوداجودا	١٦٠ دینار

٦_فەرمانا بەرهەو ئینانێ ژمارە(١) هاتیە ئەنجام دان ونەهاتیە رەوانەكرن بۆ كۆگەهان بەلێ فەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢) دایە سەوداكاری وفەرمانا بەرهەم ئینانێ ژمارە(٣) هێشتا دكۆگەهێ دایە وەك دەستپێكرنەك بۆ ڤرێكرنێ بۆ سەوداكاری.

داخوازكری:

١_وێنە كێشانا پلێتا فەرمانا بەرهەم ئینانێ.

٢_ئامادەكرنا پێبەندا ژمێریاری پێدڤی.

٣_وێنە كێشانا هەرسێ حسابان یێن فەرمانێن بەرهەم ئینانێ وحسابا چاڤدێری.

٥پ/ دەزگەهەكێ پیشەسازی پشت بەستنێ دكەت ب سیستە مێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ دحسابكرنا تێچوونا بەرهەم ئینانا بەرهەمێن خۆ ب شێوەكی(٣) فەرمانێن بەرهەم ئینانێ دناڤبەرا چارێكا ئێكێ ژسالا ١٩٩٢ وئەڤ روونكرییێن ل خوارێ ب دەست كەفتن دتۆمارێن وێدا.

روونكری	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (١)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٢)	فەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣)
كەرەستێ دەستپێكی خەرجكری بۆ بەرهەم ئینان	٣٧٥٠ دینار	٢٢٥٠ دینار	١٥٠٠ دینار
كرێیا راستەوخۆ	٢٠٠٠ دینار	١٥٠٠ دینار	١٥٠٠ دینار

وتێچوونا پیشەسازی نەراستەوخۆیان یا ب سەر ڤەهاتیە گرێدان ١٧٥٪ بخۆڤە گرتیە ژتێچوونا کارکرنا راستەوخۆ ب شێوەکی تێچوونا نەراستەوخۆ گەهشتیە ٥٣٥٠ دینار دابەشکریە دناڤبەرا هەرسێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ ب رێژەیا ٤: ٣: ٣ ئێك لدویڤ ئێك.

داخوازکری:

١_ئامادەکرنا پلێتا هەرسێ فەرمانێن بەرهەم ئینانێ وەتێدا روونکری بیت تێچوونا سەرجەمی، وخەملاندی، ولادان.

٢_وێنەکێشانا حسابێن تایبەت وە روونکرنا چارەسەرێن ژمێریاری ویە رۆنکری بیت دناڤبەرا فەرمانا بەرهەم ئینانێ(١) دابیتە سەوداکاری، وفەرمانا بەرهەم ئینانێ(٢) فرێکربیت بۆ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام وەکی دەستپێکرنەك دا بدەنە سەوداکاری، وفەرمانا بەرهەم ئینانێ (٣) هێشتا ل ژێر دروستکرنێ دایە.

پشکا دەهێ

١٠_ژمێریاری دسیستەمێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ (المحاسبة فى تكاليف المراحل الأنتاجية)

دەستپێك:

دبەشێ سێیێدا مە ئاماژەکر ب وێ چەندێ کو پێرابوونێن کۆمکرنا تێچوونا بکارهاتی د دەزگەهێن پیشەسازیاندا ئێك ژڤان دوو رێکا وەرگریت:

أ_سیستەمێ تێچوونا فەرمانێن بەرهەم ئینانێ.

ب_سیستەمێ تێچوونا قۆناغێن بەرهەم ئینانێ.

ب شێوەکی دپشکا نەهێ تەرخانکریە بۆ دان وستاندنێ ب وێ کو گرێدایە ب فەرمانێن بەرهەم ئینانێ بۆ گەهشتنا تێچوونا فەرمانێ بەرهەم ئینانێ، بەلێ دێ دان وستاندنێ لسەر ڤێ پشکێ کەین ل سەر بنەما وشێوازێن پەیوەندار ب دەرئینانا تێچوونا قۆناغێن بەرهەم ئینانێ ب ئارمانجا گەهشتنا تێچوونا یەکەیێ.

بیاڤێ بجهـ ئینانا سیستەمی:

بجهـ ئینانا سیستەمێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ دوان پیشەسازیێن خواستێن سیستەمێ تێچوونا قوناغێن بەرهەم ئینانێ:

پێك دهێت ژکۆمەڵەکا کریاران یان قۆناغەکا ب شێوەکی کو سروشتێ پیشەسازیێ برێ دکەڤیت بۆ چەند قۆناغەکا کو بەرهەم ئینان تێدا دبوریت هەتا تەمام دبیت.

ونموونێن پیشەسازیێن سیستەمێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ ب کاردئینن ئەڤەنە:

پیشەسازیا کیمیاوی وخوارن، ولاستیك، وچیمەنتۆ.....دیتر.

ب شێوەکی بەرهەم ئینای تەمام نابیت ئەگەر ب قۆناغا دوماهییێدا نەبۆریت ژبۆ هندێ بدەنە بەکاربەرێ دوماهیکێ.

خواستێن سیستەمێ تێچوونا قۆناغێن بەرهەم ئینانێ:

ژبۆ بکارئینانا سیستەمێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ وەسا دخوازیت ئەڤ مەرجێن ل خوارێ هەبن:

١_پیشەسازیا بەرهەم ئینانا وێ یە بەردەوام بیت وگرێدای بیت یان پێکڤە بیت وبەردەوامی رامان ئەوە نەراوەستیانە دچالاکیا بەرهەم ئینانێ ورامانا بەرهەم ئینایێ پێکڤە کو سروشتێ کریارێن بەرهەم ئینانێ وەسا دخوازیت بەرهەم ئینان دقۆناغەکێ بۆ ئێکا دیتر بهێتە ڤەگوهاستن ب شێوەکی هەمی یان هندەك ژتوخمێن تێچوونێ بهێنە زێدەکرن یا مەبەحس ژێ کری د دەروازێ دووێدا وهەمی قۆناغا یان هندەك ژتوخمێن تێچوونا بەرهەم ئینانێ بدەنە بەکاربەری.

٢_بەرهەم ئینان پشتی دوماهیك هاتنێ ژکریارا بریار پێدای وقۆناغا بەرهەم ئینانێ دێ شێوەیێ یەکەیێ وەرگریت کو دهێتە پیڤان ب کێشە یان درێژی یان قەبارە یان ژمارە ب شێوەکی کو پیڤان رامانا هاورەگەزییێیە.

٣_قەبارێ بەرهەم ئینانێ دهێتە دیارکرن ل سەر بنەمایێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ ئانکو هەر قۆناغەك رادبیت ب کارێ هاورەگەز کرن نەشێن یەکەیەکێ ژیەکەیەکا دی جودا بکەین ودشێن تێچوونا قۆناغەکێ دابەش بکەین ل سەر یەکەیێن مفادار ژبۆ دیارکرنا تێچوونا یەکەیێ دقۆناغا دیارکریدا.

٤_ ژخالا سێیێ دێ کەهینە لیستا تێچوونا قۆناغێ کو هۆکارەکە بۆ دیارکرنا تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینای.

٥_ناڤەندێ تێچوونا یەکەیێ ب ڤێ هاوکێشا خوارێ دهێتە دیارکرن:

ناڤەندێ تێچوونا یەکەیێ = تێچوونا بەرهەم ئینانی ل ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە + تێچوونا زێدەکری دناڤبەرا ماوەی.

ژمارا یەکەیان + یەکەیێن زێدەکریێن تەمام + یەکەیێن ل ژێر دروستکرن دواماوە لدویف رێژەیا تەمامکری.

٦_تێچوونا یەکەیێن باش تێچوونا یەکەیێن تێکچۆی یان وندابووی بخۆڤە دگریت دسنووریٚ رێژەیا لێخۆشبووی وتێچوونا تێکچوویٚ نەسروشتی دهێتە دویرئێخستن.

١٠_١ جۆرێن قۆناغێن بەرهەم ئینانیٚ:

دشێن جۆرێن قۆناغێن بەرهەم ئینانیٚ ژێك جودا بکەین ب ڤی شێوەی:

١_قۆناغێن بەرهەم ئینانیٚ ئێك لدویف ئێك:

تێدا بەرهەم ئینان دبوریت دپشکێن بەرهەم ئینانیٚ رائێك لدویف ب شێوەکی دهەر قۆناغەکێدا کریارەکا دیارکری جێبەجێدکەن هەتا قۆناغا دوماهیکیٚ.

وێنەییٚ(ژمارە ١٠_١)ئەڤیٚ رۆون دکەت:

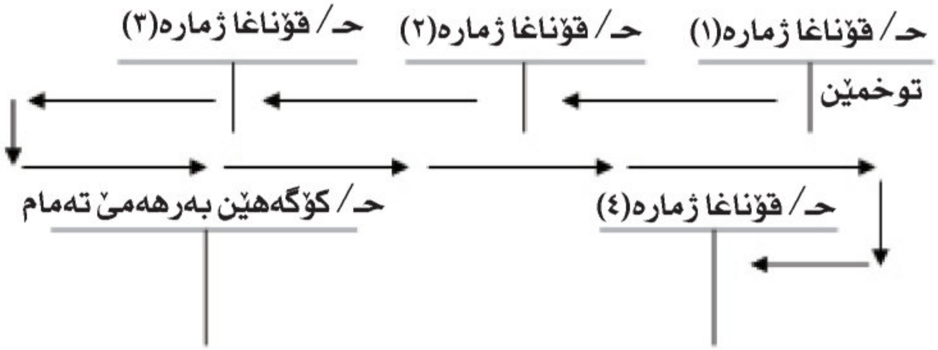

((بەرهەمیٚ تەمام دروستکری))

وێنەییٚ ژمارە(١٠_١)قۆناغ ئێك لدویف ئێکیٚ.

٢_قۆناغێن بەرهەم ئینانا هەڤسەنگیێ:

ئەڤ جۆرێ قۆناغان دهێنە بجهـ ئینان ل وی دەمێ دەزگەهـ رادبیت ب بەرهەم ئینانا دوو بەرهەم ئینانیان یان زێدەتر دەربازدبن ب دوو کۆمەلاً دقۆناغێن سەربەخۆ ژئێکدوو و وەبەرهەم ئینانێ وان دگەهنە ئێك ل قۆناغا دووماهیکێ ژبۆ هندێ دا تەمام بیت وئەڤ وێنەیێ ل خوارێ(١_٢) ئەڤێ چەندێ روون دکەت:

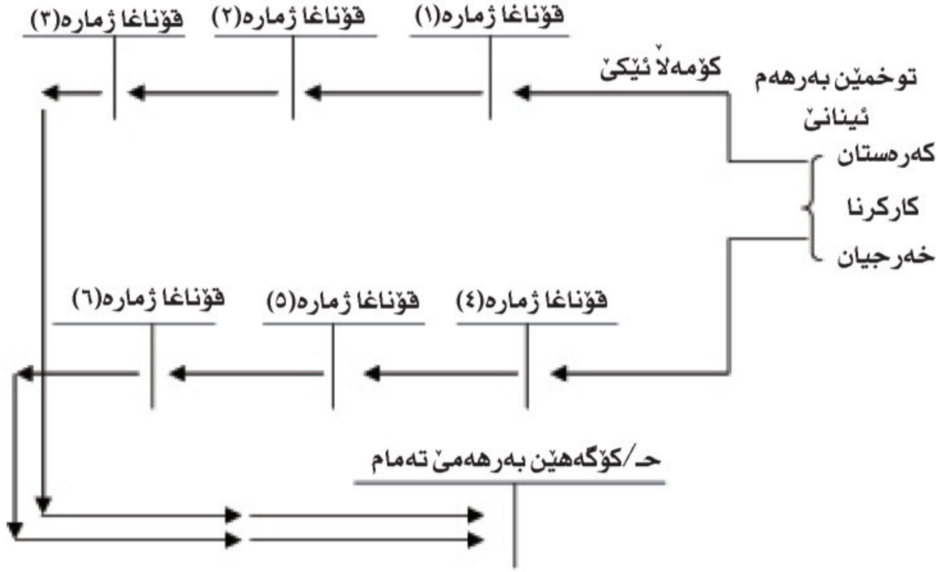

(وێنەیێ ژمارە(١٠_٢) قۆناغێن بەرهەم ئینانا هەڤسەنگ)

دڤێرێدا جۆرەکی دی هەیە ژقۆناغێن بەرهەم ئینانێ بەلێ ب ڤی بری ب دوماهیك دئینین ژبۆ پارێزگاریا بنەمایێ ب ساناهی کرنا گەهاندنا هزرەکێ ژقۆناغێن بەرهەم ئینانێ.

١٠_٢ رێژەکاریا کارکرنێ دسیستەمێ
قۆناغێن بەرهەم ئینانێ دا

بەرهەم ئینان لدویڤ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ دەرباز دبیت دکریارا دیارکری دهێتە بجهـ ئینان هەتا قۆناغا دوماهیێ وێنەێ(١٠_٢) ئەڤێ روون دکەت.

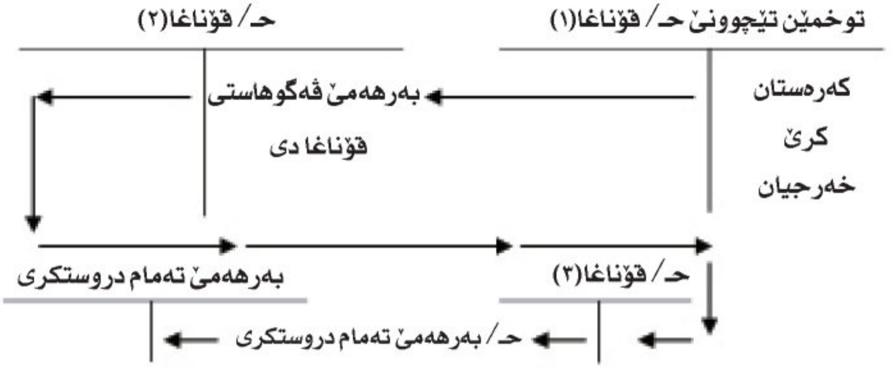

هاتە ڤەگوهاستن بۆ کۆگەهێن بەرهەمێ تەمام

وێنەیێ ژمارە(١٠_٢)

دڤی خشتەیێ ل سەری دێبینن توخمێن هاتینە زێدەکرن بۆ قۆناغا ئێکێ کەرەستێ دەستپێکی وکرێیا راستەوخۆ وخەرجێن پیشەسازیان بخۆڤەدگریت ب شێوەکی دشێن درێکا ڤێ قۆناغێ حسابا تێچوونێ بکەین، ومامەلە دگەلدا دهێتەکرن سەبارەت قۆناغا دووێ وەك کەرەستێ دەستپێکی دهێتە زێدەکرن یان پێرا بوونا دی یێ دروستکرنا تەمام وب ئەڤێ دێ نیشانا ئەوێ کەین کو بەرهەم تەمام نابیت ئەگەر کریارێن دروستکرنێ درێکا وێ قۆناغێ کە تێدا دەرباز دبیت تەمام ناکەت وە ئەڤە پشکا ئێکێ بەرهەم دئینیت(قۆناغا ١)دێبتە کەرەستێ دەستپێکی بۆ قۆناغا لدویڤ دهێت وب ڤی شێوەی نەوەك پێرا بوونێن دروستکرنا تەمام دبیت ل دوماهیك قۆناغ بۆ هندێ ب تەمامی بهێتە دروستکرن ل وی دەمی دهێتە ڤەگوهاستن بۆ کۆگەهێن بازرگانی (کۆگەها بەرهەمێ تەمام) وەکی دەستپێکرنەکێ بۆ ڤرێکرنێ بۆ بازاری.

١٠_٣ پێرابوونێن ژمێریاری تێچوون دقۆناغێن بەرهەم ئینانێ ب رێکا ناڤەندێ وە بەرهێنانی.

ژبۆ گەهشتنا تێچوونا یەکەیا بەرهەم ئینایا کۆتایی دڤێت دیڤچوونا توخمێن تێچوونێ بکەین دەستپێك ژخەرجکرنێ بۆ قۆناغا ئێکێ وقۆناغێن ئێك لدویڤ ئێك وڤەگوهاستنا بەرهەمی ژقۆناغەکێ بۆ ئێکا دی هەتا بگەهتە کۆگەهێن بازرگانی. وبۆ هندێ بشێین حساب هەمی قۆناغا دابەش بکەین ل سەر یەکەیێن مفادار ژبۆ مەبەستا حساب کرنا نرخێ ڤەگوهاستنا یەکەیێ قۆناغەکێ بۆ ئێکا دی دڤێت دیڤچوونا ڤان پێرا بوونێت خوارێ بکەین:

١_وێنە کێشانا لیستا تێچوونێ بۆ هەر قۆناغەکا سەربەخۆ جودا جودا.

٢_وێنەکێشانا راپۆرتا بەرهەم ئینانێ.

٣_حسابکرنا بەرهەم ئینانێ یەکسان(هەڤسەنگی)

٤_حسابکرنا ناڤەندێ تێچوونا یەکێ بۆ قۆناغێ.

٥_حسابکرنا نرخێ ڤەگوهاستنا یەکەیێ بۆ قۆناغا داهاتی.

وە ب کارئینانا رێکا ناڤەندێ وە بەرهێنانی یا بەربەلاڤ ویا مەگرتی دکەت کو بەرهەمی دناڤبەرا ماوەیێ کارتێکری بۆ تێچوونا ماوەیێ بەرێ ونۆکە ئەڤجا چ بەرهەمێ تەمام بیت یا هێشتا ل ژێر دروسکرنێدا بیت.

نموونە بۆ بجهـ ئینانێ:

رووනکری	قۆناغا ئێکێ	قۆناغا دووێ
کەرەستێ راستەوخۆ	٣٢٥٠ د.	٢٥٢٥ د.
کرێیا راستەوخۆ	١٥٠٠ د.	١٠٠٠ د.
خەرجێن پیشەسازی زێدەبار	٥٠٠ د	٣٠ د
یەکەیێن ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە	ـــــــ	ـــــــ
یەکەیێن زێدەکری	١٢٠٠	١٠٠٠
یەکەیێن ڤەگوهاستین	١٠٠٠	٨٠٠
یەکەیێن ژێر دروستکرنێ دواماوە	٢٠٠(١/٤ تەمام)	٢٠٠($\frac{1}{2}$ تەمام)

مەگرتی رێژا تەمام بۆ یەکەیێن نەتەمام یەکسانە بۆ هەمی توخمان.

شیکار:

پێنگاڤا ئێکێ لیستا تێچوونێ

توخمێن تێچوونێ	قۆناغا ئێکێ	قوناغا دووێ	سەرجەم
کەرەستێ دەستپێکی	٣٢٥٠	٢٥٢٥	٥٧٧٥
کرێیا راستەوخۆ	١٥٠٠	١٠٠٠	٢٥٠٠
خ.پ. زێدەکی	٥٠٠	٣٠٠	٨٠٠
	٥٢٥٠	٣٨٢٥	٩٠٧٥

پێنگاڤا دووێ: راپۆرتا بەرهەمی

یەکەیێن ژێر دروستکرنێ یەکەم داوە	———	———
یەکێن زێدەکری	١٢٠٠	١٠٠٠
	———	———
	١٢٠٠	١٠٠٠
یەکێن ڤەگوهاستی بۆ قۆناغا پشتی	١٠٠٠	———
یەکەیێن ڤەگوهاستی بۆ کۆگەهێن بازرگانی		٨٠٠
یەکەیێن ژێر دروستکرنێ دواماوە	٢٠٠(١/٤ تەمام)	٢٠٠(تەمام)
	———	———
	١٢٠٠	١٠٠٠
	———	———

پێنگاڤا سێیێ: بەرهەمێ یەکسانی(هەڤسەنگی)

قۆناغا ئێکێ:

یەکەیێن یەکەم ماوە + یەکەیێن زێدەکرنێن تەمام + یەکەیێن دواماوە ب رێژەیا تەمامکری = سفر + (١٢٠٠—٢٠٠)= ٢٠٠ X = ١٠٥٠

یەکەیێن تەمام ژقۆناغا ئێکێ.

قۆناغا دووێ:

= سفر + (١٠٠٠— ٢٠٠) + ٢٠٠ X = ٨٠٠ + ١٠٠ = ٩٠٠ یەکەیێن تەمام ژقۆناغا دووێ

پێنگاڤا چارێ:

ناڤەندێ تێچوونا یەکەیێ =

قۆناغا ئێکێ = = ٥,٢٥٠ د/ یەکە

قوناغا دووێ = = ٤,٢٥٠ د/ یەکە

پێنگاڤا پێنچێ: نرخێ گوهاستی پاشی تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی

نرخێ ڤەگوهاستی:ژبەر نەبوونا یەکەیێن ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە ئانکو تێچوونا ڤەگوهاستی ل ماوێ بەرێ نابیت بۆ هەمان قۆناغ وپاش تێچوونا دەمێ نۆکە ئەوێ د دەتە مە ناڤەندێ تێچوونێ وە دهێتە دانان دڤی باریدا هەر ئەو بخۆ دبتە نرخێ ڤەگوهاستنێ.

تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی:

١_ ١٠٠٠ X ٥ = ٥٠٠٠ دینار/ تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی ژقۆناغا ئێکێ بۆ قوناغا دووێ

٢_ ٢٠٠ X ١\٤ X ٥ = ٢٥٠ د/ تێچوونا یەکەیێن ژێر دروستکرنێ دواماوە.

٣_ ٨٠٠ X ٥ = ٤٠٠٠ د/ تێچوونا یەکێن ژێر دروستکرنێ دواماوە.

٨٠٠ X ٤,٢٥٠ = ٣٤٠٠ د/ تێچوونا بەرهەمێ وەرگرتی ژقۆناغا ئێکێ تەمام

٤٠٠٠ + ٣٤٠٠ = ٧٤٠٠ د/ تێچوونا بەرهەمێ ڤەگوهاستی بۆ کۆگەهێن بازرگانی.

ناڤەندێ نرخێ ڤەگوهاستی = = ٩,٢٥٠ د/ تێچوونا یەکەیێن تەمام ڤەگوهاستی بۆ کۆگەهان

٤_ ٢٠٠ X ٥ = ١٠٠٠ د/تێچوونا بەرهەمێ نا تەمام دواماوە یێ وەرگرتی ژقۆناغا ئێکێ

٢٠٠ X ١/٢ X ٤,٢٥٠ د/ تێچوونا بەرهەمێ ناتەمام ژقۆناغا دووێ

١٠٠٠ + ٤٢٥ = ١٤٢٥ د/ تێچوونا بەرهەمێ نەتەمام (دەسمایێ دواماوە)

وێنەکرنا حسابێن قۆناغا ئێکێ ودووێ وپێبەندێن ژمێریاری:

حـ/ قۆناغا ئێکێ		حـ/ قۆناغا دووێ	
٣٢٥٠ کەرەستێ راستەوخۆ ١٥٠٠ کرێیا راستەوخۆ ٥٠٠ ت.پ. زێدەکی	٥٠٠٠ قۆناغا دووێ ٢٥٠ دەستمایە دواماوە	٥٠٠٠ قۆناغا ئێکێ ٢٥٢٥ کەرەستێ راستەوخۆ ١٠٠٠ کرێیا استەوخۆ ٣٠٠ ت.پ. زێدەکی	٧٤٠٠ بەرهەمێ تەمام ١٤٢٥ دەستمایێ دواماوە
٥٢٥٠	٥٢٥٠	٨٨٢٥	٨٨٢٥

پێبەندان:

٥٢٥٠ ژ حـ/ قۆناغا ئێكێ

٣٢٥٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا كەرەستێ خاڤ

١٥٠٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا كرێیا راستەوخۆ

٥٠٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا خەرجێن پیشەسازی زێدەكی

تێچوونا توخمێن زێدەكری بۆ قۆناغا ئێكێ

٥٠٠٠ ژ حـ/ قۆناغا دووێ

٥٠٠٠ بۆ حـ/ قۆناغا ئێكێ

تێچوونا ڤەگوهاستنا بەرهەمێ ژقۆناغا(١) بۆ قۆناغا(٢)

٣٨٢٥ ژ حـ/ قۆناغا دووێ

٢٥٢٥ بۆ حـ/ چاڤدێریا كەرەستێ خاڤ

١٠٠٠ بۆ حـ/ كرێیا راستەوخۆ

٣٠٠ بۆ حـ/ چاڤدێریا خەرجێن پیشەسازیا نەراستەوخۆ

تێچوونا توخمێن زێدەكری بۆ قۆناغا دووێ

٧٤٠٠ ژ حـ/ كۆگەهێن بەرهەمێ تەمام

٧٤٠٠ بۆ حـ/ قۆناغا دووێ

تێچوونا بەرهەمێ تەمام بۆ كۆگەهێن بازرگانی

((پرسیار وراهێنانێن پشكا دەهێ))

١پ/ خەسلەتێن سیستەمێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ چنە وبۆ چ دەزگەهێ پیشەسازی دهێنە بكارئینان؟

٢پ/ ب كورتی جۆرێن قۆناغێن بەرهەم ئینانێ روون بكە؟

٣پ/ پێنگاڤێن شێوازێ ئێكگرتی یێ سیستە مێ قۆناغێن بەرهەم ئینانێ بژمێرە ب كورتی بەحسێ بكە؟

٤پ/ بەرهەمێ قۆناغێن بەرێ چ بخوڤە دگریت سەبارەت قۆناغەكا دیاركری وچەوادێ هێتە چارەسەركرن دگەل كەرەستێ زێدەكرین دناڤبەرا قۆناغێ ئەڤێ روون بكە ب پێبەندێن رۆژانە.؟

٥پ/ بەرهەمێ راستڤەكری چییە وچەوا دهێتە دیاركرن سەبارەت بەرهەمێ قۆناغەكا دیاركری.

٦پ/ مەگرتی بەرهەمهێنەرێ(س)ب ئێك قۆناغا بەرهەم ئینانێ دەرباز دبیت و ژبۆ تە ئەڤ روونكرین بهێن وە تایبەتن ب ماوێ دوماهیكێ ل ١٩٩٢/١٢/٣١

ژمارا یەكەیێن هاتینە ناڤ قۆناغێ	١٥٠٠ یەكە
تێچوونا كەرەستێ دەستپێكی بكارهاتی	٣٠٠٠٠ دینار
تێچوونا كرێیا راستەوخۆ	٦٠٠٠٠ دینار
تێچوونا پیشەسازیا راستەوخۆ	١٥٠٠٠ دینار

داخوازكری : حسابا قۆناغێ بكە و پێبەندێن پێدڤێن رۆژانە؟

٧پ/ كۆمپانیا(ژین) بۆ پیشەسازیێن پلاستیكی ژسێ پشكێن بەرهەم ئینانێ پێك دهێت ئەڤەنە(تێكەلكرن، دروستكرن، تەمامكرن)وهەر ئێك قۆناغەكا بەرهەم ئینانی دەنوێنت وئەڤ زانیارێن خوارێ بۆ تە هاتنە دیاركرن تایبەتن ب بەرهەمێ كۆمپانییێ:

١_ژمارا یەكەیێن داكری دقۆناغا ئێكێدا ١٠٠٠٠٠ یەكە

٢_تێچوونا بكارهاتی دهەرسێ قۆناغا ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ بوو:

ب درێژی	تێکەلکرن(١)	دروستکرن(٢)	تەمامکرن (٣)
کەرەستێ دەستپێك	٤٠٠٠٠	٢٠٠٠٠	٢٠٠٠
کرێیا راستوخۆ	٣٠٠٠٠	٤٠٠٠٠	٢٠٠٠٠
تێچوونا پیشەسازی راستەوخۆ	١٠٠٠٠	٢٠٠٠٠	٤٠٠٠

٣_بەرهەمێ کۆمپانییێ هاتە فرۆشتن ب گوژمێ ٢١٠٠٠ دینارا

٤_عەمبارکری یان دواماوە نینە وهەروەسا یەکەیێن پویچ بووی.

داخوازکری: حسابێن پێدڤی بکە بۆ هەرسێ قۆناغان وحسابێن دی دگەل جێبەجێکرنا پێبەندێن رۆژانە یێن پێدڤی بۆ ئەڤێ.

٨پ/ژمارا یەکەیێن هاتینە دناڤ قۆناغا ژمارە(١) ١٥٠٠ یەکە بوون بەلێ تێچوونا قۆناغێ ژتوخمێن جودا جودا ب ڤی شێوەیێ ل خوارێ بوو:

کەرەستێ دەستپێکی	٣٠٠٠ دینار
کرێیا راستەوخۆ	٤٥٠٠ دینار
ت.پ.ن.ڕ	١٥٠٠ دینار

ئەڤجا ئەگەر تەزانی کو ژمارا یەکەیێن پویچ بووی دناڤبەرا ماوێ ١٠٠ یەکە یە وڕێژەیا پویچ بوونێ یا سروشتی لێخۆشبووی ١٠٪ یە ژیەکەیێن هاتبنە دناڤ قۆناغێدا.

داخوازکری/ حسابا قۆناغێ بکە.

ناڤەرۆك

_دەستپێك

_دەروازێ ئێكێ

سەرتايێن گشتی ژمێرياريا تێچوونێ

_پشكا ئێكێ

سروشت وئارمانجێن ژمێرياريا تێچوونێ

پێناسا ژمێرياريا تێچوونێ

پەيوەنديا ژمێرياريا تێچوونێ ب ژمێرياريا دارايێ ڤە

پشكا دووێ:

خانەبەندكرنا توخمێن تێچوونێ.

پشكا سێيێ: بنەمايێن سيستەمێ ژمێرياريا تێچوونێ

دەروازێ چارێ: چاڤدێری وژمێرياری ل توخمێ كەرەستان

پشكا پێنجێ: دانانا نرخێ كەرەستێ عەمباركری وچەرت كرنا وان

پشكا شەشێ: چاڤدێری وژمێرياری ل سەر توخمێ كرێيان

پشکا حەفتێ: ژمێریاری ل سەر تێچوونا نەراستەوخۆ

دەروازێ سێیێ: سیستەم ولیستێم تێچوونێ

پشکانەهێ: ژمێریاری دتێچوونا فەرمانێن بەرهەمهێنەران

پشکا دەهێ: ژمێریاری دسیستەمێ تێچوونا قۆناغێن بەرهەم ئینانێ

بیاڤێ بجهـ ئینانا سیستەمی

خواستێن سیستەمێ تێچوونا قۆناغێن بەرهەم ئینان

جۆرێن قۆناغێن بەرهەم ئینانێ

زاراف

کوردی		عەرەبی
ئاگەهداری	(ئـ)	الأشعار_ الاعلان
ئاستێ ئێمناهی		مستوى الأمان
ئەرکێ دانێ		واجب الدفع
ئامێران		الأ لات
ئامرازان		الأدوات
ئەوێ جارا ئێکێ هاتی جارا ئێکێ خەرجدکەن		مايردا ولا يصرف اولا
ئەوێ جارا دوماهیکێ هاتی جارا ئێکێ خەرجدکەن		مايردا خيرا يصرف اولا
	(ب)	
بلندترین وزە		الطاقة القصوى
بەرهەمێ کردەیی		الانتاج الفعلى
بنچینێ دەمی		الاساس الزمنى
بنەمایێ(داپوشینێ)		مبدأ التغطية
بەرهەمێ ژێر دروستکرنێ یەکەم ماوە		انتاج تحت الصنع اول المدة
بەرهەمێ ژێر دروستکرنێ دواماوە		انتاج تحت الصنع أخر المدة
بەرهەمێ تەمام یەکەم ماوە		انتاج تام الصنع اول المدة
بەرهەمێ تەمام دواماوە		انتاج تام الصنع اخر المدة
بەرهەمێ یەکسانبووی		الأنتاج المعادل
بەند وبەست		الضوابط
بنچینێ پارچە		اساس القطعة
بیمەکرنا تەندروستی		التأمين الصحى

پەراوێزا قازانجی	هامش الربح
پوختێ قازانجی	صافی الربح
پیشتەوانێت کۆگەهان	المستندات المخزنية
پشتەوانە وەرگرتنا کۆگەهێ	مستند استلام مخزنی
پشتەوانێ دەرئێخستنا کۆگەهێ	مستند اصدار مخزنی
پۆلینکرن	التصنيف
پێدڤیان	الحاجات

(پ)

(ج)

جیاوازی	الفرق
جۆر	النوع

(چ)

چاڵاکی	النشاط
چەنداتیا داخوازکری	الكمية المطلوبة
چەنداتیا وەرگرتی	الكمية المستلمة
چاڤدێری	الرقابة
چەرت	الجرد
چەرتا دەمی	الجرد الدوری
چەرتا بەردەوام	الجرد المستمر
چەرتا ژنشکێڤە	الجرد المفاجئ

(ح)

حسابا بەرهەمئینان	حساب الانتاج
حسابا بکارئێخستنی	حساب التشغيل
حسابا دروستکرنێ	حساب الصنع

(خ)

خانەبەندکرن	التبويب
خانەبەندکرنا سروشتی	التبويب الطبيعى
خانەبەندکرنا ئەرکی	التبويب الوظيفى
خشتەکان	الجداول

(د)

دەستخۆشانێت بریکارێ کڕینێ	عمولة وكلاء الشراء
(دەستگا)	الورشة
دەزگا	المؤسسة
دەستمایە	الرصيد
دەرخستەکان	الكشوفات
دەزگەهـ	المنشأة
داهات	الأيراد
دەمێ کردەیی	الوقت الفعلى

(ر)

رێژە	النسبة
رێژا وەسوودهێنانێ	نسبة الأستغلال
رێبەر	الدليل
ڕاگەهاندن	الاعلام
راهێنان	التمرين
روونکری	البيانات

(ز)

زيان	الخسارة
قازانجێ زێدەیی	الربح الفائض

(ژ)

ژمێریاری	المحاسبة
ژمێریاریا تێچوونێ	محاسبة التكاليف
ژمارە	العدد

(س)

سیستەم	النظام
سەودا_مامەلە	المعاملة
سەوداکار_سەوداکاران	العميل _ العملاء
سەرجەمێ تێچوونێ	اجمالى الاجور والرواتب
سەردەفتەرا تێچوونێ	أستاذ التكاليف
سووان	الاندثار
سپاردن	الأيداع
سەرجەمێ قازانج یان زیان	مجمل الربح او الخسائر

(ف)

فەرمانا _ فەرمانان	الأمر _ اللأوامر
فەرمانا بەرهەم ئینانێ	اللأمر الأنتاجى
فەرمانبەرێن بازارکاری	موظفى التسويق

(ڤ)

ڤەگەراندن	المعاد

(ق)

قوناغێن بەرهەم ئینانا هەڤسەنگی	المراحل الأنتاجية المتوازية
قوناغێن بەرهەم ئینان	المراحل الأنتاجية المتتابعة
لدویڤ ئێك	

(ك)

کرێ	الأجرة
کرێیا بارکرنێ	أجور الشحن
کرێیا بیمەکرنێ	اجور التأمين
کرێیا راستەوخۆ	اجور مباشرة
کەرەستە	المواد
کالا	البضاعة

(ت)

تێچوون	الكلفة
تێچوونا راستەقینە	الكلفة الحقيقة
تێچوونا پێشبین کری	الكلفة المتوقعة
تێچوونا بەرهەم ئینان	الكلفة الانتاجية
تێچوونا کارگێری	الكلفة الادارية
تێچوونا بازارکاری	الكلفة التسويقية
تێچوونا گوهۆڕ	الكلفة المتغيرة
تێچوونا سەرجەمی	الكلفة الكلية
تێچوونا فرۆشراوان	كلفة المبيعات
تێچوونا جهگیر وەسوودهێنای	الكلفة الثابتة المستغلة
توخم _ توخمان	عنصر _ العناصر
توخمێن جهگیر	العناصر الثابتة
توخمێن گوهۆڕ	العناصر المتغيرة

تەمامكرییٚ حسابیٚ	متمم حسابى
تێكراییٚ نرخیٚ هەڤسەنگكرى	معدل السعر الموزون
تێكراییٚ ب سەرڤەگرێدانیٚ	معدل التحميل
تەرخانكرى	التخصيصات
ڤەكولين	الأبحاث

(گ)

گەرمكرن	التدفئة
گرێبەندان	العقود

(ل)

ليستە_ ليستان	قائمة _ القوائم
ليستا تێچوونیٚ	قائمة التكاليف
ليستا تێچوونا وەسوو هێنراوان	قائمة التكاليف المستغلة
برین	الأستقطاعات
لێژنە	اللجنة

(م)

مەلبەند_مەلبەندان	المركز _ المراكز

(ن)

نرخ	السعر
نرخێ ڤەگوهاستنێ	سعر التحويل
نەختینە	النقدية
ناڤبریان	المذكورين
نرخێ بازارێ	سعر السوق
ناڤودەنگێ جهی	شهرة محل
نێڤکار	الوسيط

(هـ)

پێرابوون	الأجراءات
ئیناى _ هنارتى	الأستيراد _ التصدير
هۆێن بەرهەم ئینانێ	وسائل الانتاج
هەبووان	الموجودات
هەبووە جهگیران	الموجودات الثابتة
هەبووە ئالوێران	الموجودات المتداولة
هەلاوسان	التضخم
هویربین	المدقق

(و)

وەبەرهێنان	الاستثمار
وەسوودهێنان	الأستغلال

(ى)

یەکە _ یەکەیان	الوحدة _ الوحدات
یەکەیێن زێدەکرى	وحدات مضافة
یەکەیا ڤەگوهاستى	وحدات محولة
یەکەیا پیڤانێ	وحدة القياس
یەکەیا بەهەم ئینانێ	الوحدة المنتجة
یاسا	القانون
یەدەگ	الاحتياطى

٢٠٦